

PREVENTIVNÍ HODNOCENÍ ÚZEMÍ CHKO JESENÍKY Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU

podle §12 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Objednatel: Česká republika
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Nuselská 39/236, 140 00 Praha 4, IČO 62933591

Zpracovatel: Atelier V – Ing. arch. Ivan Vorel, projektová a expertní kancelář

Nositel zakázky: Ing. arch. Jiří Kupka, činnost technických poradců v oblasti stavitelství a architektury
Vosmíkových 1681/11, 180 00 Praha 8, IČO 70095914

Termín: Listopad 2011

Autoři posouzení: doc. Ing. arch. Ivan VOREL, CSc.
doc. Ing. arch. ThLic. Jiří KUPKA, Ph.D.
Ing. arch. Jana VORLOVÁ
Ing. arch. Ing. Kateřina ŠTRÉBLOVÁ HRONOVSKÁ

Spolupráce: Ing. arch. Simona ŠVECOVÁ
Ing. arch. Richard NOVÁK
Ing. arch. František POSPÍŠIL

1

ÚVOD A CÍLE
SPECIFIKA
ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

2

PROSTOROVÁ A
CHARAKTEROVÁ DIFERENCIACE
ÚZEMÍ CHKO

3

OCHRANNÁ OPATŘENÍ
PRO KRAJINNÉCELKY (KC)
A KRAJINNÉ PROSTORY (KP)

4

KATEGORIZACE SÍDEL
A LOKALIT SE ZÁSTAVBOU
(LOSZ)

PREVENTIVNÍ HODNOCENÍ ÚZEMÍ CHKO JESENÍKY
Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU
podle §12 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

ÚVOD A CÍLE SPECIFIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

1

ÚVOD A CÍLE SPECIFIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

1.1	Zadání, cíl úkolu	1/2
1.1.1	Zadání úkolu a vymezení hodnoceného území	1/2
1.1.2	Cíle úkolu	1/2
1.1.2.1	Identifikace rysů, znaků a hodnot KR a jejich ochrana	1/2
1.1.2.2	Identifikace stop osídlení, regulace výstavby a průmět do nástrojů územního plánování	1/2
1.1.2.3	Evropská úmluva o krajině	1/4
1.1.2.4	Metodické přínosy	1/4
1.2	Teoretická východiska a metoda hodnocení	1/4
1.2.1	Krajinný ráz a jeho hodnocení	1/4
1.2.1.1	Krajinný ráz	1/4
1.2.1.2	Metodický postup	1/5
1.2.1.3	Pojmy použité v hodnocení	1/6
1.2.1.4	Znaky krajinného rázu	1/6
1.2.1.5	Vizuální charakteristika – estetická atraktivnost, estetické hodnoty	
	Harmonické měřítko a vztahy, prostorová skladba a konfigurace prvků	1/8
1.2.2	Krajinný ráz a identita kulturní krajiny	1/9
1.3	Prameny a mapové podklady	1/9
1.4	Obecná charakteristika a specifické rysy hodnoceného území	1/10
1.4.1	Specifické rysy území – přírodní podmínky	1/10
1.4.1.1	Terénní reliéf	1/11
1.4.1.2	Pedologicko-petrologické podmínky	1/12
1.4.1.3	Hydrologické podmínky	1/12
1.4.1.4	Biotické podmínky	1/13
1.4.1.5	Klimatické podmínky	1/14
1.4.1.6	Ochrana přírody na území CHKO	1/14
1.4.2	Specifické rysy území – kulturní a historické podmínky	1/16
1.4.2.1	Dějiny osídlení a vývoj krajiny	1/16
1.4.2.2	Lidová architektura na území CHKO	1/19
1.4.2.3	Památková péče na území CHKO	1/19
1.4.3	Specifické rysy území – vizuální aspekty	1/21
1.5	Porovnání aktualizované studie hodnocení krajinného rázu s původním hodnocením (Brychtová 1999–2000)	1/23

1.1 Zadání, cíl úkolu

1.1.1 Zadání úkolu a vymezení hodnoceného území

Předmětem této studie je zpracování preventivního hodnocení krajinného rázu (též „hodnocení území z hlediska krajinného rázu“) chráněné krajinné oblasti Jeseníky.

Preventivní hodnocení je zpracováno jako krajinářsko-analytický dokument s návrhovou částí věnovanou odstupňované ochraně krajinného rázu (dále též „KR“) na řešeném území. Výsledky hodnocení budou především určeny pro činnost Správy CHKO Jeseníky (dále též „CHKOJ“) při ochraně krajinného rázu a Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR v odborné a metodické činnosti věnované chráněným krajinným oblastem. Stejný význam pro příslušné orgány ochrany přírody by měla tato studie v případě, že by se nejednalo o ZCHÚ.

Hodnocení však zároveň představuje materiál, kterým je možno přenést poznatky a zájmy ochrany přírody a krajiny do nástrojů územního plánování. Dle zadání AOPK ČR, společného pro hodnocení krajinného rázu ve velkoplošných ZCHÚ, je hodnocení věnováno hlavním aspektům charakteru a rázu krajiny – přírodním podmínkám, stopám kulturně-historického vývoje, vizuálním (percepčním) hlediskům, vyhodnocení prostorových vztahů a vyhodnocení sídelní struktury území z hlediska urbanistické struktury, cenné architektury, obrazu sídla v krajině a jeho rozvojových možností. Jedním z hlavních výstupů materiálu je návrh ochrany krajinného rázu včetně stanovení ochranných podmínek. Zpracování rozborů sídel (a lokalit se zástavbou) ležících uvnitř CHKO Jeseníky a vyhodnocení jejich (architektonických, urbanistických a krajinářských) kvalit včetně stanovení omezujících podmínek pro výstavbu je velmi důležitou částí zadání, protože jejich území představují v řešeném území, s lokalitami přírodních a přírodě blízkých ploch, enklávy potenciální možné zástavby.

Chráněná krajinná oblast Jeseníky zahrnuje celý masiv Hrubého Jeseníku. Území je protáhlé ve směru sever – jih a je součástí třech okresů – Bruntál, Šumperk a okresu Jeseník. Jádrem CHKO je horský masiv Hrubého Jeseníku s hlavními skupinami – Šeráku a Kepníku, Pradědu s Mravenečnickem a Orlíku s kotlinou Rejvízu (BRYCHTOVÁ, 1999).

Hranice hodnoceného území jsou vymezeny hranicemi CHKO Jeseníky, jak byly stanoveny Přílohou k výnosu ministerstva kultury České socialistické republiky dne 19. 6. 1969 čj. 9.886/69 - II/2 o zřízení Chráněné krajinné oblasti Jeseníky:

Hranice oblasti probíhá od soutoku Bělé a Staříče po toku Bělé přes obce Česká Ves a Písečná do Širokého Brodu. Zde od mostu (asi 250 m jižně od kostela) přechází na státní silnici, po které běží až do Mikulovic. Na železničním přejezdu přechází na železniční trať, kterou sleduje jižním směrem až k severnímu okraji obce Ondřejovice, kde od železničního přejezdu pokračuje po silnici k jihu přes Ondřejovice, Dolní a Horní Údolí a Heřmanovice až do Mnichova. Zde se zatáčí prudce k západu přes obec Železnou a vrací se po obchvatné silnici východním směrem přes Vrbno pod Pradědem do Karlovic, kde odbočuje jižním směrem na obec Světlá Hora. Ve Světlé Hoře na křižovatce v osadě Světlá hranice odbočuje po silnici k jihozápadu směrem k železniční trati a asi po 500 m přechází na železniční trať, kterou sleduje až na křižovatku této trati se silnicí, vedoucí do Malé Morávky. Tuto silnici sleduje až do Malé Morávky, kde se stáčí jižním směrem. Na rozcestí k Horní Morávici odbočuje po silnici vedoucí jihozápadním směrem přes osadu Harachov k severnímu okraji Rýmařova. U textilní továrny se lomí k severozápadu a vede do obce Janovice – Janušov, kde odbočuje k jihozápadu a sleduje silnici přes osadu Nové Pole k severnímu okraji osady Stříbrné Hory, pokračuje západním směrem na Oskavu. Severně od obce Oskava odbočuje prudce k severozápadu, vede přes obec Třemešek až k rozcestí na severním okraji Mladoňova a pokračuje až do N. Malína. Od železničního přejezdu v N. Malíně sleduje hranice v úseku asi 500 m železniční trať severním směrem. Potom se přimyká k silnici vedoucí přes Hraběšice, Rudoltice až do Sobotína, kde od můstku přes potok přechází na tento levostranný přítok Merty, sleduje jej kolem kostela až k můstku, po kterém vede polní cesta do Štětínova. Tuto polní cestu sleduje až k místu, kde navazuje na státní silnici Šumperk – Jeseník (přes Petrov n. Desnou), po které přechází přes potok Merta a z rozcestí silnic směřuje přes Maršíkov, osadu Filipová, Loučná n. Desnou a

Kociánov do Rejhotic. V Rejhoticích odbočuje po silnici na Přemyslov a Nové Losiny, kde se prudce lomí k severu do obce Branná, přes Ostružnou, Ramzovou, Horní Lipovou až k lázním Lipová. Severozápadně od kóty 620 (Toč) na můstku přechází hranice ze silnice na tok Staříče, který sleduje až k soutoku říčky Staříč s Bělou, odkud popis hranice vychází. Rozloha území Chráněné krajinné oblasti činí 740 km².

(PŘÍLOHA K VÝNOSU O ZŘÍZENÍ CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ OBLASTI JESENÍKY)

CHKO Jeseníky se nachází v severovýchodní části ČR v Moravskoslezském a Olomouckém kraji. Od vzniku CHKOJ v roce 1969 do roku 1995 se území CHKO Jeseníky rozkládalo na části okresu Bruntál a okresu Šumperk. Od 1. 1. 1996 se vznikem nového okresu Jeseník je území CHKO Jeseníky situováno na části území tří okresů, a to Bruntál, Jeseník a Šumperk. Severní hranicí CHKOJ v oblasti Mikulovic a Ondřejovic dochází ke kontaktu se státní hranicí s Polskou republikou. Územím CHKO Jeseníky prochází historická zemská hranice mezi Moravou a Slezskem.

(PLÁN PÉČE O CHRÁNĚNOU KRAJINNOU OBLAST JESENÍKY NA OBDOBÍ 2003 – 2013, 2003)

Preventivní hodnocení území CHKO Jeseníky z hlediska krajinného rázu navazuje na stávající materiál „Vyhodnocení krajinného rázu Chráněné krajinné oblasti Jeseníky – 1. a 2. část“ (Ing. arch. Jitka Brychtová, 1999, 2000) a představuje v této souvislosti aktualizaci tohoto materiálu. Z toho důvodu budou hlavní charakteristiky území (u kterých nedošlo ke změnám oproti aktualizovanému hodnocení) částečně citovány z uvedeného materiálu.

1.1.2 Cíle úkolu

1.1.2.1 Identifikace rysů, znaků a hodnot KR a jejich ochrana

Správa CHKO ve své činnosti často rozhoduje podle § 12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Z roviny exaktních a jasně definovaných hodnot přírodovědných se dostává do rovin neměřitelných, těžko uchopitelných a zdůvodnitelných hodnot krajinného obrazu a estetického působení. V takové rovině se pohybuje hodnocení krajinného rázu, které pracuje s pojmy přírodních a estetických hodnot, harmonickým měřítkem a vztahy, s pojmem kulturní dominanty. Zkušenosti z jiných CHKO ukazují výhody vyhodnocení celého území CHKO z hlediska krajinného rázu metodou, která zužuje prostor subjektivního přístupu a použitím kritérií uplatňovaných i na jiných CHKO dosahuje srovnatelného přístupu k identifikaci a oceňování hodnot krajinného rázu.

Postup hodnocení směřuje v závislosti na odlišnosti rázu krajiny, na specifických vlastnostech krajinného obrazu, na jedinečnosti a neopakovatelnosti určitých scenérií, které spoluvytvářejí identitu krajiny, k rozčlenění území CHKO na tzv. „krajinné celky“ (KC) – oblasti krajinného rázu a tzv. „krajinné prostory“ (KP) – místa krajinného rázu.

Hodnocení dospěje k charakteristice krajinného rázu, která bude abstrahovat významné rysy přírodní charakteristiky území, vývoje jeho kultivace a osídlení. Určitým významným rysům – skupinám znaků a hodnot – budou přiřazena ochranná opatření nutná pro ochranu konkrétních hodnot krajinného rázu ve smyslu §12 zákona č. 114/1992 Sb. Tento soubor údajů bude důležitou pomůckou orgánu ochrany přírody při posuzování očekávaného vlivu navrhovaných stavebních záměrů na krajinný ráz.

1.1.2.2 Identifikace stop osídlení, regulace výstavby a průmět do nástrojů územního plánování

Preventivní hodnocení se zabývá pohledem na vesnické osídlení podle významu sídel v obrazu krajiny a podle přítomnosti hodnot urbanistické struktury a lidové architektury. Jsou navržena ochranná opatření (regulativy výstavby), která rámcovým způsobem usměrní charakter a rozsah rozvoje sídel.

Preventivní hodnocení je využitelné v pořizování ÚPP a ÚPD. Aspekty krajinného rázu budou (mohou být) uplatňovány v územně analytických podkladech obcí – podkladech pro rozbor udržitelného rozvoje území, kde v příloze č. 1 k vyhlášce č. 500/2006 Sb. jsou jako sledované jevy uvedeny „oblast krajinného rázu a její charakteristika, místo krajinného rázu a jeho charakteristika“ (řádky 17 a 18) a další položky, které s charakterem krajiny souvisejí.

Obr. 1.1.1: Hranice CHKO Jeseníky, topografická mapa – bez měřítka (podkladová mapa: <http://www.mapy.cz>)

Obr. 1.1.2: Hranice CHKO Jeseníky, ortofotomapa – bez měřítka (podkladová mapa: <http://www.mapy.cz>)

Tyto podklady budou využity při tvorbě územních a regulačních plánů. Dle přílohy č. 5 k vyhlášce č. 500/2006 Sb., odst. (1) f) obsahuje územní plán „koncepti uspořádání krajiny, včetně vymezení ploch a stanovení podmínek pro změny v jejich využití“. Dle přílohy č. 11 k této vyhlášce obsahuje regulační plán „podmínky pro ochranu hodnot charakteru území“. Zákon č. 186/2006 Sb. – změnový zákon – řeší posuzování krajinného rázu tak, že otázky ochrany krajinného rázu spolu s dalšími požadavky na ochranu krajiny budou vyřešeny v průběhu zpracování a projednání územního nebo regulačního plánu, v jehož funkčních a prostorových regulativech se objeví i požadavky ochrany krajinného rázu (typy, výšky objektů, koeficienty využití území atd.).

V současné době platné územní plány takové prostorové regulativy většinou nemají, a proto se tato úprava nemůže vztahovat na územní řízení záměrů, které jsou v souladu s těmito platnými plány, a vliv na krajinný ráz je nutno posuzovat. I nadále tak budou orgány ochrany přírody využívat dvou základních typů materiálů zabývajících se ochranou krajinného rázu (preventivní hodnocení a hodnocení vlivu záměrů).

Hodnocení území z hlediska krajinného rázu (preventivní hodnocení) se bude využívat při tvorbě územně analytických podkladů, event. při tvorbě územní studie.

1.1.2.3 Evropská úmluva o krajině

Rázovitost krajiny s výrazně se projevujícími stopami kulturního a historického vývoje může být významná z hlediska identity kulturní krajiny, z hlediska obecného kulturního vývoje a duchovního významu míst v krajině. Vymezení charakterově specifických oblastí a míst krajinného rázu koresponduje s požadavky Evropské úmluvy o krajině z roku 2000, která byla Českou republikou ratifikována v roce 2004.

Hlavním cílem Úmluvy je zajistit ochranu jednotlivých typů evropské krajiny. Její význam spočívá v tom, že ukládá povinnost vytvářet a realizovat ohleduplné a z hlediska charakteru krajiny udržitelné krajinné politiky, a to za účasti veřejnosti a místních a regionálních úřadů, a dále pak zohledňovat charakter krajiny při formování politik územního rozvoje, urbánního plánování a jiných sektorálních či intersektorálních politik. Tato smlouva má sloužit jako efektivní nástroj mezinárodní spolupráce. Měla by zajistit ochranu jednotlivých typů evropské krajiny, aktivní péči o krajinu v souladu s principy jejího udržitelného využívání a koordinovat plánování činností v krajině.

Úmluva vychází z poznání, že krajina je předmětem veřejného zájmu, plní významnou roli v zemědělství, ekologii, kultuře a společnosti a je významnou součástí života obyvatel.

Efektivní krajinné plánování se podle Úmluvy musí opírat o charakteristiky a analýzy údajů o zájmových územích, musí stanovit cíle, nástroje ochrany a hodnotit realizaci a vývoj změn. K tomu může studie preventivního hodnocení krajinného rázu významně přispět.

Krajinu je třeba zahrnout do územně plánovací politiky, do environmentálních programů zemědělství a programů dalších odvětví, která mohou přímo anebo nepřímo ovlivňovat krajinu. Úmluva klade důraz na krajinné plánování, zahrnující cílené kroky v ochraně a péči o krajinu, do budoucna sledující obnovu či zvýšení rozmanitosti přírody a hodnoty krajinných celků. Krajina zahrnuje jak pevninu, tak vodní plochy a toky, přírodní venkovské i městské oblasti, území jak esteticky, kulturně a historicky pozoruhodné, tak běžná území, anebo narušené krajinné celky.

V Úmluvě se uvádí, že: „ochrana krajiny znamená činnosti směřující k zachování a udržení význačných nebo charakteristických rysů krajiny, odůvodněné její dědičnou hodnotou, vyplývající z její přírodní konfigurace a/nebo z lidské činnosti“ a dále „týká se jak krajin, které mohou být považovány za pozoruhodné, tak krajin běžných a narušených.“

Závazky vyplývající z Evropské úmluvy o krajině se promítají jak do zájmů památkové péče, tak i ochrany přírody a krajiny a musí být koordinovány nástroji územního plánování.

1.1.2.4 Metodické přínosy

Neposledním cílem úkolu je vyjasnění teoretických východisek odpovídajících specifikám území Jeseníků a pojmové a metodické upřesnění postupu hodnocení ve spojení uplatnění vlastní metody autorů, metodiky SCHKO a metodiky AOPK ČR.

1.2 Teoretická východiska a metoda hodnocení

1.2.1 Krajinný ráz a jeho hodnocení

1.2.1.1 Krajinný ráz

Ochrana krajinného rázu (dále jen „KR“) je zakotvena v §12 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“):

(1) *Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umísťování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, estetických hodnot, kulturních dominant krajiny, harmonického měřítka a harmonických vztahů v krajině.*

(2) *K umísťování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.*

(3) *K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.*

(4) *Krajinný ráz se neposuzuje v zastavěném území a v zastavitelných plochách, pro které je územním plánem nebo regulačním plánem stanoveno plošné a prostorové uspořádání a podmínky ochrany krajinného rázu dohodnuté s orgánem ochrany přírody 9a)*

Každá krajina má svůj ráz ve smyslu §12 zákona. Každou krajinu je možno popsat pomocí přírodní, kulturní a historické charakteristiky. KR je však v různých oblastech a lokalitách (místech KR) různě výrazný, různě čitelný. V určitých situacích jsou znaky jednotlivých charakteristik KR dobře zřetelné a spoluvytvářejí jedinečnost a nezaměnitelnost krajinné scény – vizuálně vnímaného obrazu krajiny. V jiných typech krajiny jsou znaky KR nezřetelné, ty výraznější nejsou příliš čitelné a celkově vzniká krajina, která zdánlivě není ničím specifická ani zajímavá.

Pojetí krajinného rázu je podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny dosti široké, protože zahrnuje nejenom vizuální aspekty krajinné scény projevující se navenek estetickou atraktivností, ale také ochranu přírodních a kulturně-historických hodnot spoluvytvářejících specifický ráz krajiny. Vzniká tak velmi komplexní nástroj ochrany rázu, charakteru a kulturní identity krajiny, přičemž tento způsob ochrany není multiplikací jiných způsobů ochrany (např. ochrana dle části třetí a čtvrté zákona č. 114/1992 Sb. nebo dle památkového zákona č. 20/1987 Sb.), protože ochrana krajinného rázu se nezabývá podstatou ochrany dle jiných zákonů, ale tuto ochranu vnímá na základě znaků rázu a identity krajiny.

Ráz krajiny může být změněn tím, že dojde k fyzické degradaci nebo likvidaci přírodní nebo kulturní hodnoty (znak bude odstraněn, změněn nebo bude dojmově snížen jeho účinek ve vizuálně vnímané krajinné scéně).

Takto široké pojetí ochrany krajinného rázu umožňuje na jedné straně se opírat o přítomnost nezpochybnitelných znaků a hodnot, jako např. přítomnost přírodních hodnot potvrzených jejich zahrnutím mezi ZCHÚ nebo součástí ÚSES, přítomnost kulturních a historických hodnot potvrzených jejich zahrnutím mezi kulturní památky nebo památkové zóny či rezervace, na druhé straně zdánlivě nechává otevřený prostor pro užití různé míry přísnosti při posuzování vizuálních projevů různých druhů zásahů do krajiny. Proměny krajiny v poslední době tak přinášejí značné rozdíly v chápání hodnot a v chápání významnosti či nevýznamnosti změn krajinného rázu. To je způsobeno změnami

v hodnotových orientacích a přenášením vzorců tržního (resp. spotřebního) chování a uvažování i na hodnoty, které nejsou předmětem spotřeby a jsou neobnovitelné.

Pokud chceme nějaké hodnoty v krajině chránit, musíme v první řadě říci, které jsou to hodnoty, jež spoluvytvářejí typický, někdy neopakovatelný či dokonce jedinečný ráz krajiny. Tyto hodnoty neboli rysy krajinného rázu můžeme identifikovat a odborně popsat a přitom se opírat o dikci zákona.

Jsou to především přírodní procesy, které vedly k utváření krajiny do podoby přírodního prostředí, které bylo posléze prostorem pro vývoj osídlení na našem území. Morfologie terénu a síť vodotečí vytvořily základní podmínky utváření krajinné scény. Jsou to podmínky relativně neměnné, které jsou určující pro morfologii krajinných prostorů, pro měřítko krajiny a prostorové, vizuálně vnímatelné vztahy. Vegetační kryt, fauna a flora, dotvořily přírodní rámec vyvíjejícího se osídlení a hospodářské činnosti.

V dnešním obrazu krajiny, v rozložení a umístění sídel, ve stopách prehistorického osídlení, ve struktuře zemědělské půdy, lesních porostů a vodohospodářských soustav můžeme vidět doklad postupné kultivace krajiny. Historické dokumenty dokazují, že se obraz krajiny podstatně proměňoval. Ubývání lesních porostů rozšiřováním orné půdy, těžbou dřeva pro sklárny, hutě a doly muselo vzhled krajiny radikálně měnit. Také například budování rybníčních soustav bylo bezesporu obrovským pozměňujícím zásahem do krajiny (Třeboňsko, Novohradsko, Hlubočko). Významná místa krajiny a významné stavby byly v baroku propojovány osami alejí a osami vizuálních vazeb. Vznikly krajinářské úpravy přinášející do krajiny zřetelné estetické hodnoty a skryté symbolické významy. Druhá polovina 19. století přinesla do krajiny romantické prvky, drobnější měřítko, překvapivé scenerie a průhledy přírodně-krajinářských úprav.

Zbytky hradišť a dalších archeologických lokalit ve významných krajinných polohách, umělé linie hrází, odvodňovacích struh a vodních kanálů, aleje, bažantnice, lovecké obory, zámecké parky, partie romanticky upravené krajiny, siluety měst a městeček, hrady a zámky, vesnice, mlýny a samoty – to jsou doklady kulturně-historického vývoje, zasazené ve specifickém rámci přírodních podmínek naší republiky. Vesnické osídlení, rozvíjející se na historicky vzniklé struktuře a nevybočující z tradičních měřítek a forem, dotvořilo harmonický obraz venkovské krajiny.

Je možno shrnout, že krajina v sobě nese hodnoty přírodní, kulturní, historické, estetické, významové a symbolické. Řada z těchto hodnot je dnes a v minulosti také byla chráněna státní ochranou přírody a státní památkovou péčí. V obraze krajiny jsou tak ochráněny významné architektonické objekty jako kulturní památky, segmenty historické krajiny jako krajinné památkové zóny, cenná území přírodních hodnot jako velkoplošná a maloplošná zvláště chráněná území atd. Jsou to však pouze nejcennější prvky krajiny a dílčí území. Kulturní krajina jako celek s místy více či méně soustřeďujícími přírodní, estetické a kulturně-historické hodnoty však vyžaduje rovněž systematickou péči a ochranu.

Málokdo ze stavebníků si uvědomuje, že navrhovanou stavbou vstupuje do prostředí, které se po staletí vyvíjelo, kde se utvářel vztah lidí a přírodního prostředí. Lidé si své okolí přizpůsobovali pro svoji potřebu, pro svoji obživu nebo ho nechávali jeho přirozenému vývoji, pokud to považovali za užitečné. Ten, kdo do takového prostředí se svým stavebním záměrem vstupuje, by měl vzít v úvahu i možnost, že kvalita jeho stavby, její zvláštnost, by měla vycházet z charakteru prostředí, z určitých zvláštních a specifických rysů krajiny.

V knize „*Tomorrow's Architectural Heritage*“ (Fladmark, Mulvagh, Evans – Edinburgh, 1996) s předmluvou prince Charlese jsou zdůrazněny některé zásady. Tyto a ještě další zásady uvedené v této knize velmi přesně korespondují s pojmem krajinného rázu a se zásadami jeho ochrany, jak jsou uvedeny v § 12 zákona č. 114/1992 Sb.

- Alternativou nové výstavby by měla být také možnost rekonstrukce a rehabilitace použitelných existujících staveb.
- Nové stavby by měly být budovány ve vazbě na stávající zástavbu a nikoli v izolované poloze.
- Je třeba se s novou výstavbou vyhýbat pohledově exponovaným zvýšeným polohám krajiny.

- Nové stavby by měly zapadat do měřítka krajiny a měly by respektovat tradiční formy a charakter staveb a osídlení.
- Měla by být provedena analýza krajiny, která by identifikovala rysy, propůjčující lokalitě její ráz a smysl.

Je třeba připomenout, že pozitivní hodnoty tkví také v tzv. „**volné**“ krajině, v krajině bez souvislého zastavění, s harmonickým zapojením drobných sídel nebo samot do přírodního prostředí. Volná, nezastavěná krajina je hodnotou, důležitou pro současnost i budoucnost, a proto musíme na záměry výstavby v polohách zcela odtržených od existující zástavby, v polohách, které nemají důvod v obhospodařování krajiny, pohlížet velmi přísně.

Význam hodnot je v krajině relativní. To, co je v krajinné scéně území s výrazným rázem a četnými estetickými hodnotami běžné, kde bychom byli ochotni např. stavební zásah tolerovat, může být v jiném typu krajinné scény významnou hodnotou, jejímž narušením by došlo k podstatné změně a ke snížení hodnoty krajinného rázu. Je to logické, protože zřetelnost krajinného rázu, estetická hodnota vnímané krajinné scény, je v územích s přítomností mnoha pozitivních hodnot stabilnější, než v územích, kde jsou takové hodnoty přítomny jenom ojediněle.

1.2.1.2 Metodický postup

Postup hodnocení je založen na tzv. charakterové a prostorové diferenciaci krajiny, a proto spočívá v rozdělení hodnoceného území na prostorově ohraničené a charakterově definovatelné části, které obecně představuje rozdělení celkového problému na problémy dílčí.

V tomto smyslu jsou v území nalezeny dvě (měřítkově odlišné) úrovně částí krajiny. Jsou to krajinné celky, které odpovídají pojmu zákona „oblasti krajinného rázu“ a které reprezentují určitý charakter utváření krajiny z hlediska geomorfologie a vegetačního krytu, z hlediska charakteru a forem osídlení a hospodářského využití. V některých případech se může jevit jako účelné tuto úroveň členit na tzv. základní krajinné celky (ZKC) a krajinné celky (KC).

V rámci jednotlivých krajinných celků je možno najít prostorově ohraničené menší části krajiny s výrazným a specifickým krajinným rázem. Jsou to tzv. „krajinné prostory“ (KP), které odpovídají pojmu zákona „místo krajinného rázu“, resp. představují skupiny takových míst. Krajinný prostor je buď vizuálně vnímatelným a zřetelně vymezeným prostorem v krajině, nebo částí území (třeba i méně přehlednou), která má výrazně stejnorodý charakter.

Ve specifických typech krajiny, kde je třeba se zaměřit na určitý osobitý problém ochrany krajinného rázu, je možno do tohoto členění vnést ještě další členění na úrovni míst krajinného rázu, které odpovídá danému problému. Mohou to být esteticky nejhodnotnější segmenty hodnocené krajiny („esteticky atraktivní segmenty krajiny“ – EASK), segmenty zcela reprezentativní pro hodnocené území („charakteristické krajinné prostory – ChaKP), v situaci, kde těžiště ochrany krajinného rázu spočívá v souladu historicky vzniklé zástavby a dramatického krajinného rámce, „lokality se zástavbou“ (LOsZ), v hodnocení lesnaté krajiny „vizuálně otevřené segmenty krajiny“ (VOSK) a podobně.

Po diferenciaci hodnoceného území na celky a prostory, eventuelně na další charakterové a prostorové jednotky (v případě Jeseníků lokality se zástavbou – LOsZ), a po identifikaci a klasifikaci znaků krajinného rázu, je posledním krokem postupu delimitace hranic pásem odstupňované ochrany krajinného rázu, která jsou vymezena podle soustředění a cennosti identifikovaných znaků krajinného rázu. Vzniknou tak pásma s nejvyšším, vysokým a zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu. Pro jednotlivá pásma se stanoví obecná ochranná opatření a pro jednotlivé krajinné celky pak specifická ochranná opatření. Popsaný postup je možno vyjádřit v následujících bodech:

- A** Diferenciace hodnoceného území na krajinné celky (na úrovni oblasti KR)
- B** Vymezení krajinných prostorů (na úrovni míst KR)
- C** Identifikace a klasifikace znaků KR
- D** Delimitace pásem odstupňované ochrany (dle přítomnosti a soustředěnosti nejcennějších a pro krajinný ráz nejdůležitějších znaků)
- E** Stanovení ochranných opatření (regulativů) z hlediska ochrany KR

1.2.1.3 Pojmy použité v hodnocení

Jedná se o pojmy uvedené v §12 zákona a o pojmy související, které jsou převzaty z Metodického postupu (VOREL a kol. 2004):

krajina – část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky (§3 zákona)

krajinný ráz – je dán přírodní, kulturní a historickou charakteristikou určitého místa nebo oblasti (§12 zákona), resp. vnímatelnými znaky a hodnotami těchto charakteristik

oblast krajinného rázu – je krajinný celek s podobnou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou odrážející se v souboru jejích typických znaků, který se výrazně liší od jiného celku ve všech charakteristikách či v některé z nich a který zahrnuje více míst krajinného rázu. Je vymezena hranicí, kterou mohou být přírodní nebo umělé prvky nebo jiné rozhraní měnicích se charakteristik

místo krajinného rázu – část krajiny homogenní z hlediska přírodních, kulturních a historických charakteristik a výskytu estetických a přírodních hodnot, které odlišují místo krajinného rázu od jiných míst krajinného rázu. Je nejmenším hodnoceným prostorem. Jedná se zpravidla o vizuálně vymezený krajinný prostor (konkávní nebo konvexní), který je pohledově spojený z většiny pozorovacích stanovišť nebo o území vnímatelné díky své výrazné charakterové odlišnosti

estetická hodnota krajiny – je projevem přírodních a kulturních hodnot, harmonického měřítka a vztahů v krajině a je výsledkem trvale udržitelného vývoje krajiny. Předpokladem vzniku estetické hodnoty jsou subjektivní vlastnosti pozorovatele, objektivní okolnosti pozorování a objektivní vlastnosti krajiny (skladba a formy prostorů, konfigurace prvků, struktura složek)

přírodní hodnota – je dána kvalitativními parametry zastoupených ekosystémů ve vztahu k jejich trvalé udržitelnosti, vysokou četností jednotlivých typů ekosystémů, členitou morfologií krajiny, harmonickým charakterem interakcí mezi ekosystémy, výraznými přírodními dominantami krajiny

významný krajinný prvek – dle ustanovení §3, odst. 1, písm. b) zákona

zvláště chráněné území – dle ustanovení §3, odst. 1, písm. f) zákona

kulturní dominanty krajiny – je krajinný prvek či složka v krajině nebo dochované stopy kultivace krajiny, jejichž význam je nesporný z historického hlediska, architektury či jiného oboru lidské činnosti a které ve svém projevu převládajícím způsobem ovlivňují souhrn charakteristik daného místa či oblasti

harmonické měřítko krajiny – vyjadřuje takové členění krajiny, které odpovídá harmonickému vztahu činností člověka a přírodního prostředí a způsobům trvale udržitelného využívání dané krajiny. Z hlediska fyzických vlastností krajiny se jedná o soulad měřítka celku a měřítka a jednotlivých prvků

harmonické vztahy v krajině – vyjadřují soulad činností člověka a přírodního prostředí (absence rušivých jevů), trvalou udržitelnost užívání krajiny, harmonický soulad jednotlivých prvků a prostorů krajinné scény

charakteristika krajinného rázu – uspořádání krajinných složek, prvků a jevů nebo jejich souborů, které se podílejí na vzniku rázu krajiny. Jedná se o charakteristiky přírodní, kulturní a historické. Vnímáme ji jako soubor typických znaků.

historická charakteristika krajinného rázu – je specifickou součástí kulturní charakteristiky a spočívá v souvislostech kulturních a přírodních charakteristik oblasti či místa. Historická charakteristika je klíčová pro pochopení logiky vztahů mezi přírodními vlastnostmi krajiny, jejím využíváním a vzhledem a její trvalé (dlouhodobé) udržitelnosti.

kulturní charakteristika krajinného rázu – je dána způsobem využívání přírodních zdrojů člověkem a stopami, které v krajině zanechal

přírodní charakteristika krajinného rázu – zahrnuje vlastnosti krajiny určené jak trvalými přírodními podmínkami, kterými jsou především geologické, geomorfologické, klimatické a biogeografické poměry, tak aktuálním stavem ekosystémů

činnost snižující estetickou a přírodní hodnotu krajinného rázu oblasti či místa – taková činnost, která natolik naruší specifické znaky a hodnoty oblasti či místa, že změní význam a obsah jednotlivých charakteristik

znak určité charakteristiky krajinného rázu – jev, kterým se v krajinné scéně vizuálně projevují prvky a systémy krajinné struktury stejně jako její vlastnosti a kvality

rys krajinného rázu – soubor znaků vyjadřující určitou specifickou vlastnost segmentu krajiny

atribut krajinného rázu – charakteristický znak vyjadřující přírodní, kulturní nebo historické kvality segmentu krajiny

základní krajinný celek (ZKC) – oblast krajinného rázu, jejímž hlavním atributem je biogeografická nebo geomorfologická charakteristika

krajinný celek (KC) – oblast krajinného rázu s podobnou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou odrážející se v souboru jejích typických znaků, který se výrazně liší od jiného celku ve všech charakteristikách či v některé z nich

krajinný prostor (KP) - charakterově homogenní místo nebo několik míst krajinného rázu se stejnými charakteristikami přírodními, kulturními a historickými, vizuálně vymezený krajinný prostor (konkávní nebo konvexní), který je pohledově spojený z většiny pozorovacích stanovišť nebo o území vnímatelné díky své výrazné charakterové odlišnosti

lokalita se zástavbou (LOsZ) – specificky vymezená část krajinného prostoru která představuje segment bezlesí nebo segment zemědělské krajiny s prvky osídlení.

Segment cenné kulturní krajiny (SECEK) – krajina kulturního bezlesí s dochovanými stopami zemědělské kultivace krajiny a členění historické pluziny, s linií vegetací, se soliterní skupinovou zelení, kamennými snosy a mezemi, přičemž tyto segmenty krajiny výrazně dotvářejí specifický charakter krajiny

1.2.1.4 Znaky krajinného rázu

Charakter krajiny je fenoménem, který se vyznačuje dvěma důležitými vlastnostmi. Je to proměnlivost a neopakovatelnost. Neobyčejná rozmanitost přírodních a kulturních podmínek vytváří různorodé obrazy krajiny (pojmem „obraz“ vyjadřujeme vnější projev vnitřní struktury). Příkladem je např. krajina členitých pahorkatin, rybníčních pánví, údolí velkých řek nebo krajina s převažujícím pokryvem lesů, s intenzivním zemědělstvím v nížinách nebo s rozsáhlými plochami sadů, krajina více či méně urbanizovaných (dokonce urbánních či suburbánních) nebo industrializovaných (event. postindustriálních) území. Důvody proměnlivosti charakteru krajiny tkví v přítomnosti a nepřítomnosti určitých znaků, v jejich vizuálním projevu, výraznosti a jedinečnosti, v jejich kombinaci a prostorových vztazích.

Jsou to tedy tzv. „znaky krajinného rázu“, které odlišují od sebe různé oblasti a místa v krajině a které zároveň mohou být různým segmentům krajiny společné. Tyto znaky jsou převážně vizuálně vnímatelné v krajinné scéně. Jsou to rysy georeliéfu, přítomnost určitých specifických vodních prvků,

kteří určují charakter dílčích scénérií a projevují se i v celkových panoramatech krajiny. Je to také charakter porostů odpovídající přírodním podmínkám toho či onoho místa nebo oblasti. Stejný význam jako přírodní prvky mají pro vizuální scénu též prvky kulturní (civilizační). Jedná se o způsoby hospodářského využívání krajiny, o formy osídlení (včetně polohy sídel v krajině), o strukturu sídel a architektonický výraz jednotlivých staveb (forma, hmota, půdorys, materiály, barvy, architektonické detaily). Kulturní prvky a jejich vazby spoluvytvářejí krajinnou scénu a podobně jako přírodní prvky dotvářejí prostorovou skladbu, výraznost a nezaměnitelnost scénérií. Navíc velmi výrazně spoluvytvářejí harmonii či disharmonii měřítka krajiny a také se výrazně projevují v harmonii či disharmonii vztahů v krajině.

Těmito vlastnostmi jsou spoluurčovány také další důležité vizuální aspekty krajinné scény – prostorové členění krajiny, morfologie jednotlivých prostorů a uspořádání (konfigurace) jednotlivých prvků. Tak vznikají důležité znaky krajinného rázu, jakými je uzavřenost či otevřenost scény, způsob vymezení prostoru, návaznost jednotlivých prostorů, uspořádání a tvar horizontů, uspořádání dominant a podobně.

Některé znaky rázu krajiny náleží jak mezi znaky přírodní charakteristiky, tak i mezi znaky kulturní a historické charakteristiky. Za znaky přírodní charakteristiky musíme brát přítomnost a vizuální projev (někdy se však přítomnost určitého přírodního prvku nemusí vizuálně projevovat) přírodních prvků. Může se přitom jednat nikoliv o přirozeně vzniklé a vyvíjející se ekosystémy, nýbrž o uměle vzniklé a udržované prvky. V tomto smyslu je znakem přírodní charakteristiky alej cenných dubů, starobylá lovecká obora nebo skladba orné půdy a ovocných sadů. Tyto prvky budou současně znaky kulturní a historické charakteristiky – alej jako součást komponovaného areálu, obora a skladba zemědělské půdy a sadů jako významný doklad struktury feudálního hospodářského celku.

V krajinných scénách různých segmentů krajiny často nalézáme společné znaky. Hovoříme o krajinách podobného charakteru a máme na mysli především vizuální projev různých prvků, jevů a rysů krajiny – vizuální scénu. V přítomnosti společných základních znaků přírodní, kulturní nebo historické charakteristiky tkví podstata určitých typů krajinného rázu. Rozmanitost krajiny je však neobyčejná. K tomu přispívá neopakovatelnost situací, diverzita, výraznost a jedinečnost jednotlivých znaků krajinného rázu, prostorové uspořádání – konfigurace hmotných prvků krajinné scény a proměnlivost měřítka.

Ráz krajiny je výrazně ovlivněn charakterem přírodních složek a jejich vizuálním projevem v krajinné scéně. Přírodní hodnota krajinného rázu je tvořena hodnotou přírodovědnou a hodnotou vizuální (správněji senzuační). Zatímco přírodovědná hodnota je dána součtem měr vzácnosti (ojedinělosti), dochovanosti a ohroženosti daného přírodního či kulturně-přírodního prvku, složky nebo celého ekosystému, vizuální či senzuační hodnota prvku nebo složky spočívá v podílu na utváření celkového působení krajiny na smysly člověka a velikosti ovlivněného území. Podle CULKA (2006) můžeme přírodní podmínky tvořící charakter krajiny rozdělit na pět složek a to na složku topografickou (georeliéf), petrologicko-pedologickou, hydrologickou, atmosférickou a biotickou. Přírodovědná hodnota se nemusí výrazněji projevit v krajinné scéně a ovlivní krajinný ráz pouze omezeně. Přesto je ve smyslu §12 zákona míra zásahu do přírodních (tedy i přírodovědných) hodnot jedním z kritérií ochrany krajinného rázu. Je to proto, že krajinný ráz je sice především kategorií vizuální, ale význam místa a cennost jednotlivých znaků se na výraznosti a zvláštnosti krajinného rázu podílí.

Často se při hodnocení krajinného rázu objevuje otázka, zdali lze hodnoty, které jsou chráněny podle jiných částí zákona č. 114/1992 Sb., než je §12, považovat za přírodní hodnoty ve smyslu tohoto paragrafu. Přírodní hodnoty krajiny, spočívající např. v přítomnosti cenných biotopů a přirozených ekosystémů mohou být do určité míry viditelné a spoluvytvářejí scénu a dílčí scénérie. Tyto přírodní hodnoty jsou již velmi často chráněny existující legislativou jako významné krajinné prvky, součástí ÚSES, zvláště chráněná území, památné stromy a plochy soustavy NATURA 2000. Přítomnost lokalit chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. lze při identifikaci znaků krajinného rázu považovat za indikátory přítomnosti přírodních hodnot. Samotnou skutečnost, že se např. jedná o maloplošné ZCHÚ, nelze tedy považovat za hodnotu krajinného rázu. Tou je cennost vlastní lokality a její vizuální projev,

tvořící spolu znak přírodní charakteristiky. Zásah navrhované stavby do ZCHÚ je však tzv. kritériem ochrany krajinného rázu dle §12 zákona.

Krajina v sobě skrývá stopy kulturního a historického vývoje. Jsou to stopy hovořící o kulturním vývoji, o vývoji filosofie a umění, o hospodářském vývoji, o technických schopnostech a vyspělosti, o citovém vztahu ke krajině a k její kráse. Tyto stopy dokládají odlišnosti a specifické rysy vývoje krajiny v závislosti na přírodních podmínkách krajiny, na kulturních tradicích i na významných impulsích vývoje krajiny, jakými byly politické události nebo vliv významných osobností. Všechny tyto skutečnosti jsou významné pro ráz krajiny, neboť rázovitost a charakter krajiny, vyjádřené především působivostí vizuální scény, se skrývá též ve vlastnostech nehmotných, v kulturních a historických hodnotách a v symbolických významech.

Venkovské osídlení, rozvíjející se na historicky vzniklé struktuře a nevybočující z tradičních měřítek a forem, dotvořilo harmonický obraz venkovské krajiny. Právě urbanistická struktura venkovských sídel – drobných městeček a vesnic ve vazbě na zemědělskou půdu a architektonický výraz (hmoty, měřítko, formy a tvary střech, materiály a barevnost) výrazným způsobem dotvářejí rázovitost krajiny a její regionální charakter. Mezi nejvýznamnější ze znaků kulturní a historické charakteristiky, které jsou zároveň tzv. zákonnými kritérii ochrany krajinného rázu, patří kulturní dominanty. Kulturní dominanty je prvek s kulturním, historickým či symbolickým významem, který se výrazně uplatňuje v krajinné scéně – jeho vizuální význam je v krajině dominantní (převládající svým významem). Nejčastějšími příklady jsou dominantní objekty hradů, zřícenin, zámků a poutních kostelů. Kulturní dominanty však může mít podobu významného místa bez výrazné stavby (místo prehistorické svatyně nebo hradiště, místo historické události) a její význam v krajinné scéně je podpořen dominantní polohou v krajině. Vizuální scéna může být však také ovládána výrazným rysem krajiny, který je tvořen civilizačními prvky. Je to např. doposud viditelný způsob členění původní plužiny, geometrizace krajiny pravidelným rastrem ovocných sadů nebo geometrie komponovaných krajinných úprav. Jedná se o dominantní rysy vizuální scény, které představují kulturní dominantu.

Mnohé ze znaků kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu jsou takovými hodnotami, které jsou chráněny památkovou péčí. Skutečnost, že některý prvek krajiny je kulturní památkou, že určitý segment krajiny je krajinnou památkovou zónou nebo že některé venkovské sídlo je památkovou rezervací nebo zónou, představuje z hlediska krajinného rázu indikátor přítomnosti kulturních a historických hodnot (tkvících v cennosti a významu nebo ve vizuálním projevu), které mohou významně spoluvytvářet rázovitost krajiny. Nelze proto a priori považovat pozornost věnovanou určitým významným stopám kulturního a historického vývoje ze strany státní památkové péče a státní ochrany přírody za konfliktní překryv. K tomu většinou dojde nikoliv v případě ochrany krajinného rázu (tam jsou si zájmy ochrany přírody a památkové péče většinou blízké), ale pokud je ochranou přírody a krajiny chráněn např. určitý prvek historické krajinné úpravy (park, alej) jako VKP, památný strom, součást ÚSES, součást plochy NATURA 2000 nebo v rámci ZCHÚ.

V krajinné scéně se ve větší či menší míře projevuje tradiční architektonický výraz lidových staveb – statků, dvorců, usedlostí, chalup, mlýnů, stodol, špýcharů, kováren a dalších typů staveb. Architektonický výraz se mění ve specifických regionech, ovlivněných kulturními vlivy v rámci České republiky i v rámci Evropy. Regionální typy lidové architektury se postupně ovlivňovaly a překrývaly, množství historických staveb zaniklo nebo byl přestavbami setřen jejich výraz. Přesto je obraz krajiny ovlivněn v určitých situacích velmi specifickým výrazem regionálních typů lidové architektury (např. oblast západoevropského hrázděného domu v severozápadních Čechách, typ českého a moravského roubeného domu, oblast roubeného domu slezského pohraničí, typ alpského domu v Pošumaví, typ jihočeského zděného domu, domu Plzeňska a středních Čech, typ hornorakouského uzavřeného dvorce).

Rysy krajiny jsou tvořeny skupinami znaků jednotlivých charakteristik a estetické atraktivnosti (estetických hodnot):

A	Přírodní charakteristika
A.1	reliéf terénu a síť vodotečí vytváří základní členění krajiny, základní prostorový rámeček, vymezení prostorů a základní rysy konfigurace, prostorových a měřítkových vztahů
A.2	aktuální stav vegetace dotváří obraz krajiny a její prostorové členění, spoluvytváří přírodní nebo přírodě blízký výraz krajinné scény a obraz hospodářského využití krajiny, svědčí o způsobech kultivace a proměn krajiny v současnosti i v historii
B	Kulturní a historická charakteristika
B.1	struktura osídlení a cestní síť svědčí o vývoji postupného osidlování a hospodářského využití krajiny a spoluvytváří obraz kulturní krajiny
B.2	vesnická sídla a lidová architektura vytváří nezapomenutelné znaky obrazu kulturní krajiny
B.3	kulturní dominanty jsou často markantními body krajiny
B.4	dominantní rysy krajinné struktury
C	Estetická atraktivnost (estetické hodnoty) krajinné scény
C.1	vymezení prostorů, konfigurace prvků, význam dominant základní aspekty uspořádání vizuální scény, vytvářející předpoklady pro vznik estetických hodnot
C.2	rozišitelnost a nezapomenutelnost scenerií významné aspekty jedinečnosti a svébytnosti charakteru krajiny
C.3	harmonie prostorových vztahů, harmonie měřítka významné rysy krajinné scény, které spoluvytvářejí estetické hodnoty krajiny
C.4	přírodní charakter scenerií významná estetická hodnota

1.2.1.5 Vizuální charakteristika – estetická atraktivnost, estetické hodnoty, harmonické měřítko a vztahy, prostorová skladba a konfigurace prvků.

Stejně jako se v krajině vizuálně projevují jednotlivé prvky, projevuje se navenek i celková struktura krajinných složek – přírodních a civilizačních. Ať definujeme krajinu jakkoliv, vnějším projevem její vnitřní struktury je krajinný obraz. I když má krajinný obraz význam především vizuální, je ve skutečnosti vnímán senzuačně, resp. multisenzuačně – vícesmyslově. Estetická hodnota krajiny pak vzniká z pozitivně přijímaných vlastností vnímané krajiny (prostorové vztahy, krajinná scéna) a z pozitivních postojů vnímajícího subjektu (emocionálně i racionálně podmíněných). Je vnímatelným specifickým projevem přírodních, kulturních a estetických hodnot, harmonického měřítka a harmonických vztahů v krajině.

Pro úvahy o KR je vnější výraz krajiny – krajinný obraz – základní kategorií, a to proto, že KR je ve smyslu zákona z velké části kategorií vizuální. Znak KR má stránku obsahovou a stránku vizuální. Přítomnost přírodních, kulturních a historických hodnot je sice důležitá z hlediska významu, cennosti a vzácnosti, avšak pro charakter krajiny se stává důležitou zejména tehdy, pokud se projevuje vizuálně.

Krajinná scéna. Obraz krajiny je pojmem obecným, vyjadřujícím senzuační projev vnitřní struktury krajiny. Různé části – místa a prostory v krajině – se navenek odlišují rozdílně, rozdílná je jejich krajinná scéna. Oproti obecnému pojmu „obraz krajiny“ se pojmu „krajinná scéna“ používá při vyjádření obrazu určité krajiny – místa nebo prostoru v určitém čase. Dílčí části krajinné scény, u kterých je záběr vnímání nějakým způsobem usměrněn, ohraničen nebo rámován, jsou označovány jako „krajinné scenerie“. Scenerie mohou být důležité pro vyjádření a popsání výjimečných estetických hodnot krajiny.

Estetická hodnota krajiny. Klíčovým pojmem hodnocení kvalit krajiny a identifikace znaků a hodnot KR je pojem estetické hodnoty krajiny. Ve volné krajině s převládajícím přírodním charakterem, v záměrně kultivované krajině i v parku můžeme najít místa, prostory, pohledy, výhledy a scenerie, kde většina návštěvníků pocítí příjemný pocit zájmu, potěšení, okouzlení či překvapení. Emocionální zážitek může být provázen vybavením si různých souvislostí, obdobných zážitků i racionálním zhodnocením vnímaných jevů. V průběhu prožitku vzniká vědomí estetické hodnoty pozorované (vícesmyslově vnímané) krajiny. Závisí samozřejmě na návštěvníkovi samém, jak silný je to pocit, jakými dalšími pocity, myšlenkami a asociacemi je provázen.

Estetická hodnota krajiny se projevuje ve smyslových vjemech pozorovatele, který krajinu vnímá jako prostor (prostorovou scénu) všemi smysly. Tyto vjemy odrážejí tzv. emocionální hodnoty krajiny a vyvolávají určité duševní pocity jako je uklidnění, vyrovnání nebo naopak neklid, překvapení, úžas.

Estetické hodnoty krajiny jsou však tvořeny nejenom hodnotami emocionálními, ale také hodnotami obsahovými. Právě obsahové hodnoty jsou pro vnímání a hodnocení krajiny velmi specifické. Běžný názor na estetiku krajiny tkívá v kráse přírodních prvků a scenerií je třeba doplnit o vnímání a racionální hodnocení užitečnosti a potřebnosti určitých prvků či struktur v krajině. U staveb a technických zařízení může tímto vnímáním spolu s estetikou funkčních technických tvarů vznikat vědomí estetické hodnoty. V přírodě si však vnímavý pozorovatel může uvědomovat a prožívat pocit sepejetí s přírodou a závislosti na přírodě. Samota, vjemy působící na všechny smysly, vliv počasí nebo ročního období vytváří působivý rámeček, ve kterém člověk oceňuje bohatství forem, tvarů a barev přírody, její proměnlivost a zákonitost jejího života. Tomu odpovídají některé rysy krajinné scény, které jsou zpravidla pokaždé považovány za znaky estetické hodnoty. Jsou to např. neobvyklost, cennost a zachovalost přírodní nebo přírodě blízké scenerie, pocit zdravé harmonické a obyvatelné krajiny, výraznost, „převaha“ přírodních složek, krása a účelnost hospodářských úprav a kultivace krajiny.

Dějiny kultivace krajiny ukazují, že pohled na estetické hodnoty přírody se vyvíjel a měnil s vývojem poznání, filosofie, idejí a kultury. Estetická hodnota krajiny byla vždy chápána v závislosti na estetické normě. Estetická norma je určitým filtrem, který v určité době, v určité zeměpisné šířce a délce, v určitém kulturním prostředí ovlivňuje způsob estetického vnímání, cítění a prožívání. Estetická norma je závislá na celé škále společenských vlivů. Estetickou normu pohledu na krajinu v naší době, v našich geografických a kulturních podmínkách ovlivňuje vědomí nutnosti zachování přírody a jejích přirozených hodnot. Estetickým se stává to, co je pro přírodu a její procesy přirozené a to, co k její přirozenosti patří.

Z hlediska hodnocení rázu krajiny chápeme estetickou hodnotu ve dvou rovinách – jako výsledek emocionálního a hodnotícího prožitku a jako projev přítomnosti určitých specifických jevů, znaků a hodnot krajiny. Vznik estetických hodnot krajiny je přitom závislý na subjektivních vlastnostech uživatele nebo pozorovatele (subjektu) – např. pozorovatel jako hospodář nebo návštěvník v krajině – a dále pak na objektivních okolnostech pozorování a vnímání. Těmito objektivními okolnostmi rozumíme za prvé fyzický vztah subjektu a objektu – vnímání v pohybu, vnímání z určitého místa, význam denní doby, význam roční doby – a za druhé objektivní vlastnosti krajiny (objektu). Těmito objektivními, identifikovatelnými a popsatelnými vlastnostmi jsou konfigurace a charakter prvků krajinné scény, prostorová skladba a rozišitelnost a jedinečnost krajinné scény.

Prvky a struktury krajinné scény. Krajinná scéna je tvořena množstvím hmotných a vizuálně se projevujících prvků. Tyto prvky mohou mít přírodní či antropogenní povahu. Přítomností prvků a jejich struktur vznikají určité vizuální jevy, které mohou představovat podstatné znaky krajinného rázu.

Analýza krajinné scény pracuje se zobecněním prvků a struktur do několika skupin, tak jak je to obdobné v architektonické, urbanistické a krajinářské kompozici.

Krajinnou scénu charakterizuje přítomnost takových prvků a jejich struktur, jakými jsou body a bodové struktury, linie a liniové struktury, plochy a plošné struktury, texturní a barevné struktury a prostory a prostorové struktury.

1.2.2 Krajinný ráz a identita kulturní krajiny

S pojmem kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu souvisí i pojem identity krajiny. Definice krajinného rázu uvedená v § 12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ukazuje, že ráz krajiny je chápán na jedné straně vizuálně, jako charakter prostorové scény určitého místa či oblasti, na druhé straně jako význam místa, daný přítomností význačných jevů přírodní, kulturní a historické charakteristiky.

Ráz krajiny se v historii měnil zejména v závislosti na potřebách hospodářského využití krajiny zemědělstvím, těžbou dřeva a rozvíjející se výrobou, na technických možnostech využití krajiny. Svůj význam však měl i způsob myšlení, filosofie, výtvarné citění, umělecké styly, odpovídající té které době. Krajina, jejíž současný obraz a stopy historické kultivace jsou dokladem kulturní historie národa, je chápána jako kulturní krajina, ve které je řešena problematika přírodních složek a procesů neoddělitelně od problematiky složek a procesů civilizačních.

V rázu krajiny, který je dán přírodní, kulturní a historickou charakteristikou, existují určité rysy, které jsou pro charakter jednotlivých oblastí a míst krajinného rázu signifikantní, které spoluvytvářejí svébytnou podobu, jedinečnost, odlišnost jednotlivých krajinných segmentů, ať už jsou to celky nebo prostory, oblasti nebo místa krajiny. Tyto rysy vyjadřují tzv. „identitu“ kulturní krajiny. Identita je vlastností vyjádřenou, podobně jako u krajinného rázu, vizuálně vnímanými vlastnostmi – prostorovými vztahy a estetickými hodnotami krajinné scény a významem místa potvrzeným přítomností stop historického vývoje. Identitu kulturní krajiny je možno chápat jako specifickou vlastnost krajinného rázu, danou specifickými charakteristikami, které patří k dalším charakteristikám krajinného rázu.

Oproti samotnému pojmu krajinného rázu, ve kterém převládá vizuální aspekt a estetické hodnoty, nabývá v pojmu identita na důležitosti kulturní význam a odlišnost určitého místa nebo oblasti, výrazná rozlišitelnost obrazu krajiny a přítomnost výrazných a rázovitých stop kulturního a historického vývoje krajiny. Na základě těchto vlastností krajiny je možno nalézt typické znaky identity pro určité regiony, které jsou závislé na přírodních podmínkách (znaky přírodní charakteristiky), např. na morfologii terénu, na podílu lesních porostů (Šumavské pláně) nebo mozaikovitosti vegetačního krytu (Sedlčansko), na přítomnosti rašelinišť (Českovelenicko), skalních výchozů nebo balvanů (Česká Kanada). Rovněž způsoby hospodářského využití krajiny mohou být významné pro vznik identity krajiny – zemědělská krajina Polabí, rybníční krajina Třeboňsko. Pro kulturní dimenzi identity je velmi důležitá stavební činnost v krajině. Jsou to nejenom dominantní stavby, které mohou ovlivnit široký okruh krajiny a dát mu specifický znak (Radyně, Bezděz, Ještěd), ale také typická struktura osídlení, vzájemná poloha a vzdálenost vesnic a struktura jednotlivých venkovských sídel (struktura větších vzájemně zřetelně oddělených obcí s kompaktními půdorysy – např. střední Čechy, struktura vzájemně navazujících obcí s rozptýlenou zástavbou – např. Jablonecko, struktura vzájemně navazujících obcí s pásovou zástavbou potočních vsí v Severních Čechách).

1.3 Prameny a mapové podklady

- Terénní průzkum v lokalitě byl prováděn v září až listopadu 2011.
- Podklady poskytnuté SCHKO Jeseníky a AOPK ČR
- *Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Jeseníky na období 2003-2013.* (SCHKO Jeseníky)
- *Vyhodnocení krajinného rázu Chráněné krajinné oblasti Jeseníky – 1. a 2. část* (Ing. arch. Jitka BRYCHTOVÁ, 1999, 2000)
- *Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz* (VOREL Ivan, BUKÁČEK Roman, MATĚJKA Petr, CULEK Martin, SKLENIČKA Petr, Praha 2004)
- *Výnos MK ČSR ze dne 19. června 1969, č.j.9.886/69, o zřízení Chráněné krajinné oblasti Jeseníky*
- *Zákon České národní rady ze dne 19. února 1992 č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny*
- Webová prezentace CHKO Jeseníky (<http://www.jeseniky.nature.cz>)
- Webové prezentace obcí na území CHKO Jeseníky
- CULEK, Martin (ed.) a kol., *Biogeografické členění České republiky.* Praha: Enigma, 1996.
- DEMEK, Jaromír (ed.), *Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon České socialistické republiky.* Praha: Academia, 1987.
- KUPKA, Jiří. *Krajiny kulturní a historické. vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny.* Praha: ČVUT, 2010.
- VOREL, Ivan (ed.), *Krajinný ráz a východiska jeho hodnocení.* (sborník) Praha: 2006.
- VOREL, Ivan – KUPKA, Jiří. *Krajinný ráz. Identifikace a hodnocení.* Praha: ČVUT, 2011.
- VOREL, Ivan – KUPKA, Jiří – HRONOVSKÁ, Kateřina. Preventivní hodnocení krajinného rázu jako podklad k usměrnění stavební činnosti v CHKO a přírodních parcích (CHKO Český les). In: VOREL, Ivan – KUPKA, Jiří (eds.). *Aktuální problémy ochrany krajinného rázu 2007.* Praha: Centrum pro krajinu, 2008. s. 74-81
- VOREL, Ivan – KUPKA, Jiří – VORLOVÁ, Jana – ŠTRÉBLOVÁ HRONOVSKÁ, Kateřina. *Preventivní hodnocení CHKO Broumovsko z hlediska krajinného rázu.* 2010.
- *Vyšší geomorfologické jednotky České republiky. Major Geomorphological Units of the Czech Republic.* Praha: Český úřad zeměměřický a katastrální, 1996.
- Centrum pro regionální rozvoj ČR (<http://www.crr.cz>)
- Historické mapy zemí Koruny české (<http://www.staremapy.cz/antos>)
- Mapový portál Laboratoře geoinformatiky UJEP (<http://oldmaps.geolab.cz>)
- Mapový server CENIA (<http://geoportal.cenia.cz>)
- Mapová aplikace ÚSOP (<http://drusop.nature.cz>)
- Mapový server AOPK ČR (<http://mapy.nature.cz>)
- Národní památkový ústav (<http://monumnet.npu.cz>)
- Oficiální webové stránky soustavy Natura 2000 v České republice (<http://www.natura2000.cz>)
- Prezentace starých mapových děl z území Čech, Moravy a Slezska (<http://oldmaps.geolab.cz>)
- Staré a historické mapy Čech, Moravy a Slezska (<http://www.staremapy.cz>)
- Ústřední seznam ochrany přírody, AOPK ČR (<http://drusop.nature.cz>)
- Vodohospodářský informační portál (<http://www.voda.gov.cz/portal/cz>)

1.4 Obecná charakteristika a specifické rysy hodnoceného území

Charakter krajiny CHKO Jeseníky určují přírodní podmínky hornatiny Hrubého Jeseníku, který zaujímá převážnou část území CHKO. Mohutné horské masivy s oblými vrcholy a táhlými hřbety, s hluboce zařezanými údolními vodotečí a se souvislými lesními porosty, přecházejícími v nejvyšších polohách v uměle založené kosodřevinné porosty a výše pak v hole, uzavírají siluety krajinných scénérií i dálkových panoramatických pohledů. Horský terén s výhledy do údolí a do navazujících vrchovin vytváří jedinečné krajinné scenérie bez výrazných rušivých prvků. Krajinnou scénu charakterizuje specifická morfologie terénu se zarovnanými povrchy vrcholových partií, skalní útvary a sutě a četné periglaciální tvary terénu. Zbytky přirozených lesů a divoké tajemné partie drobných vodotečí v hlubokých údolích vytvářejí působivé přírodní scenérie. Jedná se však též o kulturní krajinu, připomínající se fenoménem travení a pastvy na alpínských holích, převahou hospodářských smrkových lesů a přítomností rozsáhlých a pro Jeseníky typických ploch kulturní krajiny, ve které louky a pastviny, členěné liniiovými porosty na hranicích pozemků historické plužiny, přecházejí vysoko ve svazích do okrajů lesů. Vzniká tak typický obraz krajiny (např. údolí Bělé se strukturou po spádnici běžících pásů zeleně, ztrácejících se v blízkosti dna údolí, kde jsou v liniiových formách rozložena vesnická sídla – Adolfovice, Domašov, Albrechtov, Bělá...). Charakteristický obraz tvoří stopy členění kulturní krajiny i na úpatích Hrubého Jeseníku (Rýmařovsko) nebo Hraběšické vrchoviny (Šumperko). Dochované stopy venkovského osídlení tvoří s tradičními objekty lidové architektury a s drobnými detaily kultivace krajiny, drobnou sakrální architekturou a historickou cestní sítí specifické znaky historické kulturní krajiny.

Krajina Jesenicka má bohatou historii a intenzivní využití území se projevuje v obrazu krajiny i dnes. Překvapivé je soustředění rozvalin hradů, střežících kdysi hranici Čech a Slezska, obchodní stezky i těžbu zlata a dřeva. Freudenstein a Furstenwald u Vrbna, Rabenštejn a Vajzenštejn nad údolím Bílého potoka, Quinburg, Drachenburg a Koberštejn nad Černou Opavou a na jižním okraji Rabštejn a na východním okraji Kolštejn připomínají období středověku. Těžba rud a kamene a s tím související těžba dřeva se projevují nejenom v četných památkách důlní činnosti a v přítomnosti činných či opuštěných lomů, ale také v poměrně husté struktuře osídlení horských údolí a úpatních poloh, zejména ve vazbě na historická města Jeseník, Bruntál, Zlaté Hory, Rýmařov či Šumperk. Rozvoj rekreace a lázeňství související s věhlasem lázní Jeseník a další hospodářský rozvoj Jeseníka a měst rozložených v blízkosti hranic CHKO přinesl stabilizaci osídlení a její značné přetvoření novou výstavbou a přestavbami. V krajině se projevuje blízkost rekreačně mimořádně cenného území od Olomouce a od Ostravska. Velké množství rekreačních chat je v krajině nepřehlédnutelné. V zástavbě však zůstalo zachováno množství zachovalých objektů lidové architektury, stejně jako cenných a harmonicky působících souborů vesnické zástavby spoluvytvářejících typické scenérie krajiny Jeseníků. Zimní rekreace, zejména sjezdové lyžování a horská turistika se projeví ve vzniku nebo rozšíření horských středisek, vleků, lanovek a sjezdových tratí. Výrazným zásahem do nenarušenosti krajinných scénérií je horní nádrž přečerpávací elektrárny Dlouhé Stráně v masivu Mravenečnicku a nedaleká skupina větrných elektráren na Medvědí hoře.

Význačnost a cennost charakteru krajiny spočívá především v přírodních hodnotách horských masivů, v terénní morfologii, vegetačním krytu, ve scenériích hřbetních a vrcholových poloh i hluboce se zařezávajících údolí či náhorních poloh rašelinišť a v přítomnosti idylických partií zemědělské krajiny luk a pastvin, ze kterých se otevírají pohledy na horská panoramata a do osídlených údolí. Cennost spočívá též v dochovaných partiích zástavby, v jejich souladu s krajinou a v harmonickém zasazení do krajinného rámce. Četné výjimky cenných lokalit potvrzují skutečnost, že převaha zastavěných území vesnických sídel se vyznačuje množstvím nehodnotné výstavby a přestaveb starších objektů.

Výstižně jsou hodnoty krajinného rázu shrnuty v některých existujících publikacích a materiálech: *Chráněná krajinná oblast Jeseníky je územím s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristiky vyvinutým reliéfem, významným podílem přírodě blízkých ekosystémů lesních a trvalých travních*

porostů, s hojným zastoupením dřevin a s dochovanými památkami historického osídlení. Krajinářsky nejhodnotnější je výrazně modelované jádrové území Hrubého Jeseníku s vrcholem Pradědu, kde vysoká přírodní charakteristika krajinného rázu výrazně převyšuje ostatní charakteristiky. Vytváří soubor významných geomorfologických jevů a horských ekosystémů s nejbohatší horskou faunou a flórou v ČR.

(CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST JESENÍKY, ACTAEA 2007)

Lesnaté hory se zaoblenými hřbety, prameny živé vody stékající hlubokými údolními, staleté pralesy přecházející v horskou tundru, kamenná moře, ledovcové kary s padajícími lavinami, nespoutané horské bystřiny se stříbřitě bílými vodopády a průzračnými mechovými tůňmi, tajemná rašeliniště opředena pověstmi o skřítcích, květnaté podhorské louky a do údolí zasazené dlouhé horské vesnice se starými chalupami, harmonická krajina, ve které hledáme a stále nacházíme inspiraci, to jsou Jeseníky. Nejvyšším bodem je vrchol Pradědu s nadmořskou výškou 1491 m n. m. Území je z 80% pokryto lesy, převážně druhotnými smrčinami nebo bučinami s mozaikovitě zachovalými zbytky přírodních lesů.

(SCHKO JESENÍKY, <http://www.jeseniky.nature.cz>)

Posláním oblasti je ochrana krajiny, jejího vzhledu a jejích typických znaků, aby tyto hodnoty vytvářely vyvážené životní prostředí, k typickým znakům krajiny náleží zejména její povrchové utváření včetně vodních toků a ploch, její vegetační kryt a volně žijící živočišstvo, jakož i rozvržení a využití lesního a zemědělského původního fondu, sídlištní struktura oblastí, urbanistická skladba sídlišť, místní zástavba lidového rázu i monumentální nebo dominantní stavební díla.

(STATUT CHKO JESENÍKY, MK ČSR, Čj.: 10.863/69 ze dne 29. 7. 1969, §1, odst. 2)

1.4.1 Specifické rysy území – přírodní podmínky

Přírodní charakteristika krajinného rázu (dle §12) je utvářena přírodními složkami a prvky krajiny (reliéf, petrologicko-pedologické podmínky, vodstvo, klima a vegetace). V zákoně uvedená přírodní hodnota je pak tvořena souborem znaků přírodní povahy, které společně vytváří přírodní charakteristiku krajinného rázu oblasti či místa, jejich mírou přítomnosti, kvalitou a vnímatelným projevem. Kvalitativní výše přírodní hodnoty závisí nejen na míře přítomnosti znaků přírodní charakteristiky v krajině, ale především na jejich poměru vůči ostatním. Znaky přírodní povahy neovlivněné nebo jen málo ovlivněné člověkem jsou vesměs vnímány kladně. Přírodní hodnota může být u některých prvků krajiny vnímána jako součást kulturní a historické hodnoty krajinného rázu (aleje, parky). Někteří odborníci přírodní hodnotu spojují pouze s přírodními a přírodě blízkými dochovanými segmenty krajiny.

Území CHKO Jeseníky náleží z biogeografického hlediska k provincii Středoevropských listnatých lesů. Převážná část CHKO náleží k Hercynské podprovincii, Jesenickému bioregionu (1.70). Pouze severní cíp (oblast Mikulovic) náleží k podprovincii Polonské, Vidnavskému bioregionu (2.1). Okrajová zóna CHKO, především v návaznosti na Nízkojesenický bioregion (1.54) patří k přechodným a nereprezentativním zónám (CULEK 1996)

Jesenický bioregion (1.70) leží na pomezí severní Moravy a Slezska. Jeho součástí jsou geomorfologické celky Hrubý Jeseník, Kralický Sněžník, Rychlebské hory a část Zlatohorské vrchoviny. Bioregion zahrnuje členité hornatiny na krystalických břidlicích pestrého složení. Zasahuje po Krkonoších nejvýše do subalpínského pásma, chybí zde však auchtochtonní kleč. Zastoupeny jsou vegetační stupně od 4. bukového po 8. subalpínský. V nejvyšších polohách (přibližně nad 1050 m) převládají humuso-železité podzoly, místy zamokřené a zrašelinělé, hlavním zástupcem půd jsou kambizemní podzoly (CULEK 1996).

1.4.1.1 Terénní reliéf

Charakter georeliéfu je z hlediska charakteru krajiny nejnápadnější, a proto pro krajinný ráz ze všech přírodních podmínek nejdůležitější. Podílí se na utváření rázu krajiny na regionální, okrskové i místní úrovni. V některých typech krajiny se terénní reliéf výrazně podílí na scénické působivosti a často i bizarnosti krajinné scény. Georeliéf je jednou ze složek, které se podílejí na utváření harmonického měřítka krajiny. (CULEK 2006)

(výťah z Plánu péče o Chráněnou krajinnou oblast Jeseníky na období 2003-2013 a z Vyhodnocení krajinného rázu Chráněné krajinné oblasti Jeseníky, zpracováno podle DEMEK, J. a kol.: Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Academia, 1987)

Podle zpracovaného geomorfologického členění ČR (DEMEK 1987) tvoří jádro CHKOJ celek Hrubý Jeseník (IVC-7), okrajově zasahují geomorfologické celky Hanušovická vrchovina (IVC-3), Rychlebské hory (IVC-5), Zlatohorská vrchovina (IVC-6) a Nízký Jeseník (IVC-8). Území je řazeno v rámci ČR do Jesenické podsoustavy (oblasti), soustavy (subprovincie) Krkonoško-Jesenické. Podrobné členění geomorfologických jednotek na území CHKOJ ukazuje následující tabulka:

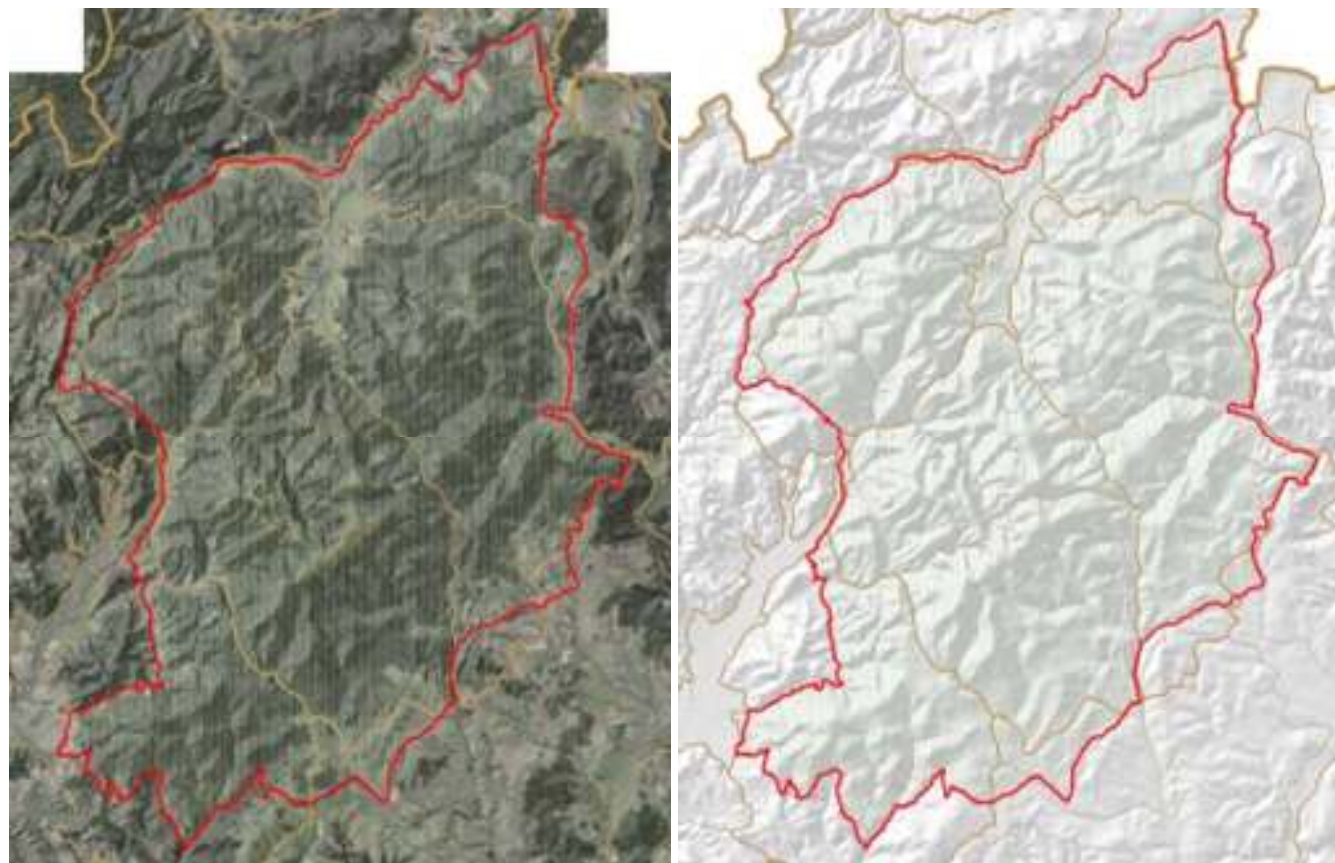
HERCYNSKÝ SYSTÉM – PROVINCIE ČESKÁ VYSOČINA	
soustava:	IV Krkonoško–jesenícká soustava (též Sudetská soustava)
oblast:	IVC Jesenícká podsoustava (též Východní Sudety)
celek:	IVC-3 Hanušovická vrchovina
podcelek:	IVC-3B Hraběšická vrchovina
okrsek:	IVC-3B-a Petrovská vrchovina
okrsek:	IVC-3B-b Kamenecká hornatina
okrsek:	IVC-3B-c Oskavská pahorkatina
podcelek:	IVC-3C Šumperská kotlina
podcelek:	IVC-3D Branenská vrchovina
okrsek:	IVC-3D-b Staroměstská kotlina
celek:	IVC-5 Rychlebské hory
podcelek:	IVC-5A Hornolipovská hornatina
okrsek:	IVC-5A-a Petříkovská hornatina
celek:	IVC-6 Zlatohorská vrchovina
podcelek:	IVC-6A Bělská pahorkatina
okrsek:	IVC-6A-a Supíkovická pahorkatina
okrsek:	IVC-6A-c Podjesenícká brázda
okrsek:	IVC-6A-d Jesenícká kotlina
podcelek:	IVC-6B Rejvízská hornatina
okrsek:	IVC-6B-a Zlatochlumský hřbet
okrsek:	IVC-6B-b Heřmanovické hřbety
podcelek:	IVC-6C Hynčická hornatina
okrsek:	IVC-6C-c Holčovická vrchovina
celek:	IVC-7 Hrubý Jeseník
podcelek:	IVC-7A Keprnická hornatina
okrsek:	IVC-7A-a Šerácká hornatina
okrsek:	IVC-7A-b Přemyslovská vrchovina
podcelek:	IVC-7B Medvědská hornatina
okrsek:	IVC-7B-a Hornoopavská hornatina
okrsek:	IVC-7B-b Vrbenská vrchovina
podcelek:	IVC-7C Pradědská hornatina
okrsek:	IVC-7C-a Pradědský hřbet
okrsek:	IVC-7C-b Vysokoholský hřbet
okrsek:	IVC-7C-c Karlovská vrchovina
okrsek:	IVC-7C-d Desenská hornatina
celek:	IVC-8 Nízký Jeseník
podcelek:	IVC-8C Bruntálská vrchovina
okrsek:	IVC-8C-d Moravická vrchovina
okrsek:	IVC-8C-e Břidličenská pahorkatina
okrsek:	IVC-8C-g Světlohorská vrchovina

Horopisně patří **Hrubý Jeseník**, který tvoří jádro CHKOJ, k Sudetské soustavě České vysočiny, oblasti východních Sudet. V linii probíhající od Branné přes Ramzovské sedlo, Dolní Lipovou, Jeseník a Písečnou navazuje na Rychlebské hory. Výrazně vystupuje nad okolní nižší reliéf, má horský ráz s úzkými rozvodními částmi terénu, hluboce zařezanými údolními, jejichž hloubka někdy přesahuje i 300 m, a s vysokými, přímočaře probíhajícími svahy. Horský ráz reliéfu dokreslují široká a zároveň značně hluboká sedla a velké spády řek a potoků (Hučivá Desná, Divoká Desná, Bílá Opava atd.). Největších výšek dosahuje Hrubý Jeseník ve své střední části – Pradědsko-keprnické oblasti (Praděd 1491 m, Vysoká Hole 1464 m, Keprník 1423 m, Mravenečník 1342 m). Jižně od Klepáčova, severovýchodně od Heřmanovic a v okolí Rejvízu je povrch terénu podstatně nižší. V okolí Vrbna pod Pradědem a jižně od Jeseníku se vyskytují kotliny. Hrubý Jeseník je pohořím trupovým se značně členitým reliéfem. Základním rysem reliéfu je jeho stupňovitá stavba. Od centrální části Hrubého Jeseníku povrch klesá na všechny strany v rozlehlých stupních, oddělených svahy a sedly. Na vznik dnešní tvářnosti reliéfu Hrubého Jeseníku s horským rázem, hluboce zařezanými údolními s vysokými, přímočaře probíhajícími svahy a širokými sedly měly rozhodující vliv mladé tektonické pohyby, které vedly v rozlámání původní paroviny v nestejně výškově položené kry. Nízký Jeseník má obdobný morfologický vývoj jako Hrubý Jeseník s tím rozdílem, že zaujímá mnohem nižší pozici, což bylo způsobeno klesáním kry Nízkého Jeseníku za současného zdvihu kry Hrubého Jeseníku. Hrubý Jeseník má ve svých vrcholových částech výrazně zachovaný parovinný reliéf. Současná hrástřová stavba Hrubého Jeseníku představuje několik základních ker, omezených tektonickými liniemi v podélném a příčném směru (centrální kra Pradědu, severozápadní kra Keprníku, severovýchodní soustava malých poklesových ker, tvořících Jeseníckou kotlinu, severovýchodní kra Medvědího vrchu, poklesová kra kotliny Zlatých Hor a jihozápadní kra Kamence).

Hlavní horotvorný proces zasáhl Hrubý Jeseník na konci devonu při hercynském vrásnění, kdy vzniká mohutný variský oblouk. Tehdy dosahoval Hrubý Jeseník velehorských výšek. Činností vody, větru, ledu a organismů byly výškové rozdíly zarovnané tak, že na počátku druhohor má pohoří ráz paroviny. Mohutné třetihorní horotvorné procesy se projeví i v Hrubém Jeseníku obnovením relativních výšek a výmolné činnosti řek. Oživení hlubokých zlomů v zemské kůře otevřelo cestu sopečným pochodům v sousedním Nízkém Jeseníku. S nimi souvisí vývěr minerálních pramenů v podhůří Hrubého Jeseníku. Některé daly vznik lázním (Karlova Studánka, Velké Losiny). Ve starších čtvrtohorách zasáhla do morfogeneze Hrubého Jeseníku činnost pevninského ledovce, který v období největšího rozsahu dolehl svým čelem až k jeho severnímu úpatí. Dokladem jsou zbytky morén, fluvio-glaciální štěrky a písky v severním podhůří a bludné balvany. Následkem nízké teploty a střídavým zmrzáním a rozmrazáním v glaciálech a interglaciálech nastával rozpad hornin a jejich svérázné uspořádání, jako jsou polygonální půdy na Máji a Vysoké holi, kamenná moře na Břidličné i skalní ledovec pod vrcholem Sutě, mrazové sruby a podobně. Dnes je území tvořeno erozně denudačním reliéfem, v němž se uplatňují zbytky vysoko vyzdvižené paleogenní paroviny a tektonické klenbové struktury, silně rozrušené erozí a denudací.

Celek Hrubý Jeseník se skládá ze tří podcelků – Keprnické, Pradědské a Medvědské hornatiny. Keprnická hornatina je od Rychlebských hor oddělena Ramzovským sedlem (760m). Hlavní hřbet se zde prudce zvedá k Šeráku a pokračuje jihovýchodním směrem přes Keprník a Červenou horu k Červenohorskému sedlu. Údolím Hučivé Desné je oddělen masív Černé stráně. Červenohorské sedlo tvoří předěl mezi Keprnickou a Pradědskou hornatinou, nejvyšší skupinou Hrubého Jeseníku (nejvyšší vrchol Praděd). Hlavní hřbet odtud pokračuje na Velký Jezerník, na Malém Dědu se stáčí severojižním směrem a pokračuje až po sedlo na Skřítku. V sedle na Skřítku (867m) se stýká Hrubý Jeseník s Hraběšickou hornatinou, která je součástí Hanušovické vrchoviny. Údolí Divoké Desné odděluje od hlavního hřbetu výrazný masív Mravenečníku (1343 m). Nejnižší, ale nejrozsáhlejší částí Hrubého Jeseníku je Medvědská hornatina s nejvyšším vrcholem Medvědí vrch (1216 m) a vrchem Orlík (1204 m), která se na jihozápadě připojuje k Pradědské hornatině Videlským sedlem. Na severu sousedí Medvědská hornatina s Rejvízskou hornatinou a od Keprnické hornatiny ji odděluje Bělská pahorkatina protažená v severojižním směru.

V souvislosti s geomorfologickým vývojem území a jeho tvářností nelze opomenout existenci krasových jevů, které se zde vyskytují v drobných čočkovitých polohách krystalických vápenců různého stáří a stupně metamorfózy.

Obr. 1.4.1, 1.4.2: Geomorfologické členění území CHKO Jeseníky. (<http://geoportal.gov.cz>)

1.4.1.2 Pedologicko-petrologické podmínky

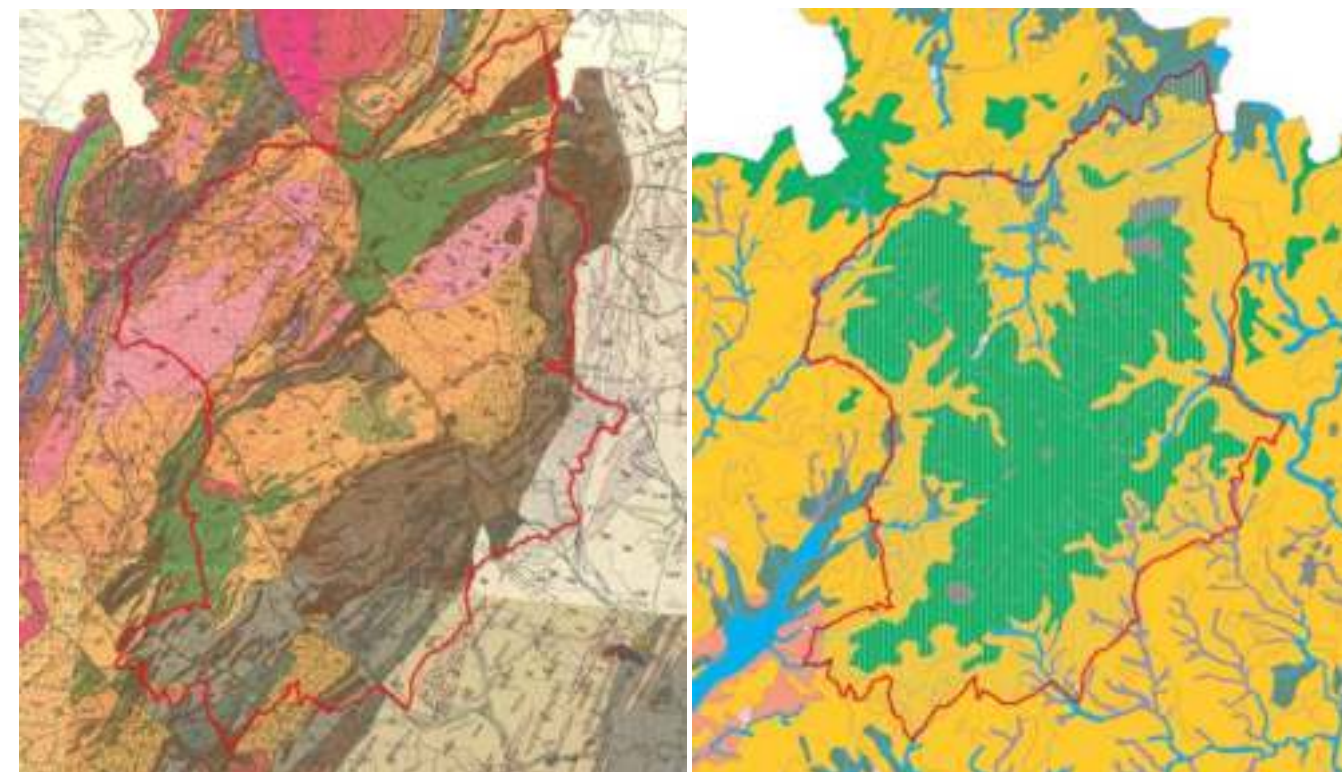
Zatímco georeliéf ovlivňuje krajinný ráz na úrovni oblastní, okrskové i místní, výskyt hornin se projevuje v krajinném rázu převážně jen na místní úrovni, méně na okrskové a ojediněle na oblastní. Horniny se v krajinném rázu projevují především barvou, charakterem zvětralin, rozdílným georeliéfem a (zprostředkovaně) rozdílným využitím. (CULEK 2006)

Z geologického hlediska patří CHKO Jeseníky do moravsko-slezské zóny, a to do její severní části – jednotky východosudetské (*silezika*). Východosudetská jednotka je na severozápadě oddělena od západních Sudet (*lugika*) ramzovskou a nýznerovskou tektonickou linií, východní předěl tvoří jednoznačná hranice mezi Hrubým a Nízkým Jeseníkem, kde je patrná změna facie nejsvrchnějšího devonu a mění se rovněž metamorfní stupeň a tektonický styl. Za jižní hranici je možno považovat systém zlomů, z nichž nejvýznamnější je zlom bušínský a zlomové pásmo Hané. Na severu pokračuje silezikum východně od zóny niemczy a jižně od oderského zlomu.

Vlastní zájmové území, vymezené hranicí CHKO Jeseníky, budují nižší geologické jednotky, vyčleněné podle dosavadní geologické rajonizace silezika následovně: keprnická klenba, zóna Branné, desenská klenba, pásmo vrbenské skupiny, rejvízská oblast, andělskohorské souvrství kulmu Nízkého Jeseníku, jesenícký a sobotínský amfibolitový masív a žulovský masív (*pluton*). Hrubý Jeseník, jádrová část CHKOJ, se skládá ze dvou význačných geologických jednotek: z klenby západní – keprnické a klenby východní – desenské. Obě mají ve svém středu krystalické jádro, na které se přikládají jako plášť ostatní, víceméně metamorfované horniny, podléhající selektivní erozi.

Převládajícím směrem tektonických prvků, a to dílčích dislokací i tektonických pásem, je směr SV-JZ. Složitý geologický vývoj území a jeho pestrá geologická stavba odráží i pestrost výskytů různých druhů minerálů, z nichž mnohé tvoří významné ložiskové akumulace a zdroje nerostných surovin.

Na většině ploch se půdní podmínky v lesních porostech odvíjejí od půdotvorného substrátu, jen v menší míře se lesní půda nachází na úzkých aluviích podél potoků. V nižších polohách se v závislosti na charakteru substrátu a na reliéfu terénu (množství a charakteru svahovin) vyvinula mozaika nasycených a nenasycených hnědých půd – kambizemí. Ve vyšších polohách převládají horské hnědé půdy – kryptopodzoly. Nad nimi se vyskytují humusové podzoly, které vznikly na kyselých horninách v humidním klimatu horských poloh. Na kamenitých a skalnatých lokalitách se vyskytují rankery, kambizemě a kryptopodzoly rankerové. Na vlhkých stanovištích a podél toků ve sníženinách se nacházejí kambizemě a kryptopodzoly pseudoglejové, pseudogleje a gleje. Nepatrně je zastoupena organozem na rašeliništích Rejvíz a Skřítek, v horských sedlech a v terénních pokleslinách hřebenové oblasti.

Obr. 1.4.3, 1.4.4: Geologická mapa ČR, půdní mapa ČR. (<http://geoportal.gov.cz>)

1.4.1.3 Hydrologické podmínky

Hydrologické podmínky se projevují v krajinném rázu prostorově omezeně. O co menší je jejich prostorové zastoupení, o to výrazněji se na utváření krajinného rázu podílejí, zvláště v krajinách, kde je jejich zastoupení nadprůměrné. I zcela drobný vodní prvek zásadně mění krajinný ráz. Vodní prvky představují cévní soustavu krajiny, a proto jsou tak významné. Pokud není vodní prvek silně devastován, bývá většinou obyvatel hodnocen v krajině pozitivně.

(CULEK 2006)

Vodní toky Hrubého Jeseníku se z hlediska hydrologického řadí ke dvěma hlavním nadřazeným soustavám a to k povodí Odry, odvodňující tuto oblast do Baltického moře a k povodí Moravy, součástí úmoří Černého moře. Masív Hrubého Jeseníku je významnou pramennou oblastí Opavy, Desné, Bělé a Moravice a jejich přítoků. Hřeben Jeseníků odděluje povodí Odry od povodí Dunaje. Severovýchodní svahy Hrubého Jeseníku odvodňují řeky Bílá, Černá a Střední Opava, východní svahy řeka Moravice a severní část odvodňuje říčka Bělá, která pramení na severním svahu masívu Praděda. Tyto řeky patří úmoří Baltu. Nejdůležitějšími toky, které odvodňují západní svahy Hrubého Jeseníku, jsou toky Divoká

a Hučivá Desná, které se vlévají s dalšími přítoky do řeky Moravy. Horské bystřiny překonávají velké výškové rozdíly na poměrně krátkých vzdálenostech. Jsou charakteristické hlubokými údolními tvaru „V“ a balvanitými koryty, výškové stupně často překonávají kaskádami, případně i vodopády (např. Bílá Opava). Masiv Hrubého Jeseníku, tvořící centrální část CHKOJ, patří z hlediska regionů povrchových vod k nejvíce vodným oblastem ČR. Prakticky všechny toky hydrografické sítě CHKOJ pramení uvnitř oblasti a nejsou ovlivňovány přítoky z jiných oblastí. Tato skutečnost vedla k zařazení celé CHKO do chráněné oblasti přirozené akumulace vod Jeseníky (CHOPAV). Statut vodárenských toků mají Desná a Moravice.

Ze stojatých vod jsou pozoruhodné rašelinné tůňky hřebenových, sedlových a kotlinových vrchovišť (např. v sedle mezi Šerákem a Keprníkem, na hřebeni Malého Děda nad Švýcárnou, v oblasti Velké a Malé Jezerné a především Velké a Malé jezírko na Rejvízu). Podél tektonických zlomů se vyskytují minerální prameny, nejvíce v okolí Karlovy Studánky, Ludvíkova a Velkých Losin.

Z hydrogeologického hlediska lze území CHKO Jeseníky charakterizovat jako oblast s tvorbou a cirkulací převážně puklinových podzemních vod, což je podmíněno složitou geologickou stavbou, intenzivně tektonicky porušenou, a petrografickým charakterem hornin. Méně častý průlinový oběh je vázaný na pleistocenní a holocenní sedimenty, které tvoří náplavy údolních niv. Výrazný horský reliéf s hluboce zaříznutými údolními umožňuje místy soustředění puklinového oběhu podzemních vod.

Minerální vody na území CHKOJ se řadí ke dvěma typům, a to povulkanické kyselky na východním úbočí Hrubého Jeseníku a potektonické sírné prameny ve Velkých Losinách.

1.4.1.4 Biotické podmínky

Biotické (resp. vegetační) prvky jsou snadno měnitelné a nejčastěji také podléhají zásahům lidí. Naše krajina se vlivem hospodaření od neolitu již několikrát zásadně proměnila, a to především v důsledku změn vegetace. Vliv fauny na utváření krajinného rázu je omezený a často zprostředkovaný přes ovlivněnou vegetaci. (CULEK 2006)

Území CHKO Jeseníky je považováno za jeden z nejméně antropogenně pozměněných horských celků v ČR. Více než 80 % území je tvořeno lesními porosty; jsou zde rozsáhlé zbytky horských bučin, suťových lesů i přežívajících klimaxových smrčín.

Vegetace Hrubého Jeseníku patří do oblasti středoevropské lesní květeny (Hercynicum), podoblasti sudetské květeny (Sudeticum). V oblasti jsou vyvinuta téměř všechna pásma, od nížiny (u Mikulovic) až po pásmo subalpínské a alpínské nad horní hranicí lesa. Význačná jsou společenstva skal, holí, niv, vrchovišť a kotlin. Regionální fyto geografické členění území ČR (SKALICKÝ 1988) řadí území do fyto geografického obvodu České oreofytikum, fytochorionu 97 Hrubý Jeseník (zhruba 75% rozlohy CHKOJ). Okrajově do CHKOJ zasahují fytochoriony Českého mezofytika (na severozápadě 73a Rychlebská hornatina, na západě 73b Hanušovická vrchovina, na severu 74a Vidnavsko-osoblažská pahorkatina a na východě 75 Jesenícké podhůří). Podle vegetační stupňovitosti se jedná o oblast převážně montánní a subalpínskou, lokálně s alpínskou vegetací.

Převážná část plochy CHKOJ je pokryta lesem. Lesní porosty zde jsou velmi výrazným krajinným prvkem. Hospodářské lesy sahají zhruba do nadmořské výšky 1000 m. Často jsou to však stejnověké smrkové porosty, které špatně odolávají nepříznivým povětrnostním vlivům. Mnohdy byla přirozená lesní vegetace nahrazena stanovištně nepůvodními druhy. Nad horní hranicí lesů výnosových leží účelové lesy. V této výšce se nacházejí nebezpečné svahové pokravné útvary, suťová pole, svahové sesuvy a strže. Nad nimi, v horním pásmu, zhruba kolem horní hranice lesa, kolísající ve výšce 1 200 až 1350 m, jsou lesy ochranné. Zde prostupují rozvolněné porosty zakrslého smrku s jeřábem, místy parkového charakteru, porosty kleče, vysázené uměle na sklonku minulého století. Na svazích pod hřebeny těsně při hranici lesa se zachovaly pralesovité porosty s obrovskými smrky.

Přirozené smíšené porosty se udržely jen fragmentárně. V nedávné době byly lesy zejména na západních, návětrných svazích poškozeny imisemi, v západní části pak také výstavbou přečerpávací vodní elektrárny Dlouhé Stráně, včetně příjezdových komunikací.

Nejbohatší naleziště cenné květeny jsou většinou situována do závětrných prostorů jeseníckých kotlin (Velká a Malá, Kotlina pod Šerákem a Sněžná kotlina pod Červenou horou). Arkticko-alpínské druhy rostlin se zde dochovaly jako vzácné relikty vlivem zvláštních poměrů Anemo-orografických systémů, mezi nimiž hrají významnou úlohu zvláštnosti teplotní, vlhkostní a větrné. Na vrcholcích, tam kde jsou skaliska, jsou význačná stanoviště tundrových rostlin, reprezentovaných zejména typickými mechy a lišejníky. Cenné jsou biocenózy sedlových, vrcholových rašelinišť a vrchovišť s květennými prvky tundry a tajgy. Významná je květena horských holí nad horní hranicí lesa s arkticko-alpínskými druhy.

Pro CHKO Jeseníky je příznačné, že významná květena je soustředěna na několik lokalit, jejíž diverzita reprezentuje bohatství celého Hrubého Jeseníku. V tomto smyslu to platí zejména o Velké kotlině. S přibližně s 480 druhy cévnatých rostlin a 40 společenstvy je řazena mezi nejvýznamnější lokality ČR. Výskyt dvou endemických poddruhů – *Plantago atrata* Hoppe subsp. *sudetica* (Pilger) Holub a *Dianthus carthusianorum* L. subsp. *sudeticus* Kovanda – význam Velké kotliny potvrzuje. Petrovy kameny jsou místem výskytu dalších dvou endemitů Hrubého Jeseníku – *Poa riphaea* (Ascherson et Graebn.) Fritsch a *Campanula gelida* Kovanda. Dalšími neopominutelnými lokalitami jsou Malá kotlina, Rejvíz, vrchol Pradědu – Tabulové skály, Keprník, Sněžná kotlina, Červená hora, Šumárník a samozřejmě další – Malý a Velký Děd, Vozka atp.

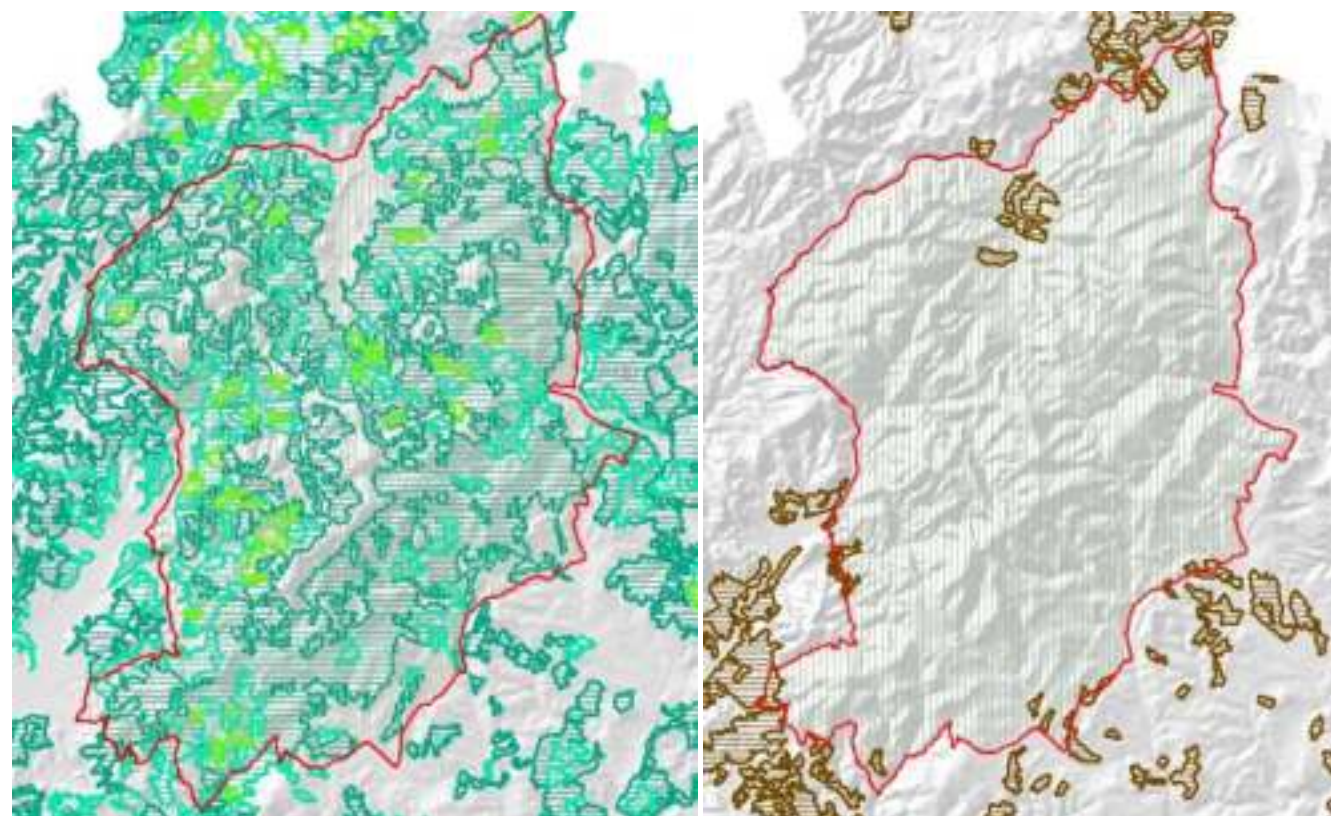

Obr. 1.4.5, 1.4.6: Fyto geografické členění ČR, potenciální přirozená vegetace. (<http://geoportal.gov.cz>)

Dle geobotanické rekonstrukce (MIKYŠKA 1968) v minulosti převažovala v Hrubém Jeseníku klimaxová společenstva lesa. Plošně převažovaly bučiny, v nižších polohách a na živných substrátech květnaté bučiny, na chudších horninách kyselé bučiny a dál, se stoupající nadmořskou výškou klenové horské bučiny, horské smrčiny a v nejvyšších polohách bezlesé hole. Hranice lesa se pohybovala přibližně na úrovni hranice současné, což je průměrně 1350 m. V komplexu lesních společenstev byla lokálně vyvinuty specifické fytoocenózy vázané na rašeliniště, prameniště a skály. Podle mapy potenciální přirozené vegetace ČR (NEUHÄUSLOVÁ 1998) byly na převážné ploše území CHKOJ lesní společenstva květnatých bučin (*Eu-Fagenion*) a acidofilních horských bučin a jedlin (*Luzulo-Fagion*). Ve vyšších polohách pak klimaxové a podmáčené smrčiny (*Piceion excelsae*), horské smrčiny (*Athyrio alpestris-Piceion*), rašeliniště s borovicí blatkou a horská vrchoviště a nad horní hranicí lesa tvořenou

smrčiny navazuje primární bezlesí se subalpínskou a alpínskou vegetací (*Pinion mughi*). Podle této mapy je plošně nejrozšířenější svaz bučin (*Eu-Fagenion*), kde ve stromovém patře převládá buk (*Fagus sylvatica*), s vyšší stálostí bývají přimíšeny klen (*Acer pseudoplatanus*), jedle (*Abies alba*, téměř vymírající) a smrk (*Picea abies*). I v současné době převažují v Hrubém Jeseníku společenstva lesní, vlivem antropizace druhotné smrčiny.

Pro pohoří Hrubého Jeseníku jsou charakteristická a z přírodovědeckého hlediska nejvýznamnější společenstva horských holí. Určují přírodní charakter pohoří, a byť rozlohou nevelká, jsou izolovanými ostrovy v moři hercynské lesní vegetace a kulturní krajiny. Vynikají vysokou diverzitou jednotlivých biocenóz. Jsou cenné výskytem endemických, reliktních a penetrantních taxonů a utvářením unikátních biocenóz. Svým složením a funkcemi jsou jedinečné nejen na celé Moravě, ale v mnoha ohledech i ve střední Evropě. Komplexy vrcholových skal, alpínských tunder, vysokostébelných niv, sedlových rašelinišť, pramenišť a subalpínských křovin nemají srovnání ani v Krkonoších nebo Vysokých Tatrách (JENÍK 1961). Společenstva horských holí vymezuje hlavní hranice lesa. Výraznou alpínskou enklávou je hřeben od Ztracených kamenů přes Pec, Pecný, Břidličnou, Jelení hřbet, Máj, Kamzičnick, Vysokou holi až k Petrovým kamenům, další je vrchol Pradědu a Keprníku. Méně výrazné jsou enklávy Mravenečnicku, Šeráku a Červené hory.

Obr. 1.4.7, 1.4.8: Lesní plochy a jejich změny podle CORINE Land cover, plochy orné půdy a jejich změny podle CORINE Land cover. (<http://geoportal.gov.cz>)

1.4.1.5 Klimatické podmínky

Atmosférické prvky patří neodmyslitelně k rázu každé krajiny, přestože často bývají podceňovány, snad pro malou možnost jejich ovlivnění. (CULEK 2006)

Pohoří Hrubého Jeseníku, které je jádrem CHKO Jeseníky, leží na rozhraní dvou klimatických oblastí. Západní hranice kontinentálního klimatu se zde setkává s doznívajícími vlivy klimatu

atlantického. Vyznačuje se vysokou relativní vlhkostí a převládajícím západním větrným prouděním, které přináší značné množství srážek. Podle Klimatických oblastí Československa (QUITT, 1971) je horská část CHKO Jeseníky řazena k chladné oblasti, ostatní území patří k mírně teplé oblasti.

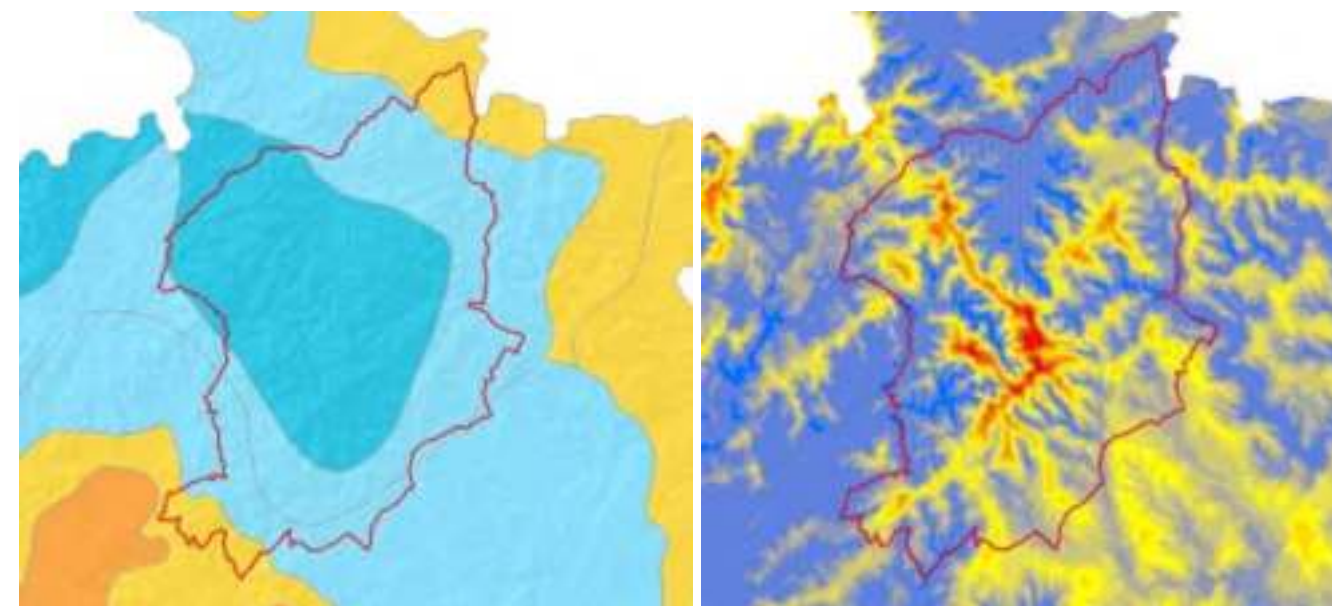
CH4 – léto velmi krátké, chladné a vlhké, přechodné období velmi dlouhé s chladným jarem a mírně chladným podzimem, zima velmi dlouhá, velmi chladná, vlhká s velmi dlouhým trváním sněhové pokrývky (oblast Pradědu, Šeráku-Keprníku-Vozky, Orlíku).

CH6 – léto je velmi krátké až krátké, mírně chladné, vlhké až velmi vlhké, přechodné období dlouhé s chladným jarem a mírně chladným podzimem, zima je velmi dlouhá, mírně chladná, vlhká s dlouhým trváním sněhové pokrývky (K.Studánka, Ludvíkov, Vidly, Kouty, oblast Skřítka, Ostružná, Ramzová).

CH7 – velmi krátké až krátké léto, mírně chladné a vlhké, přechodné období je dlouhé, mírně chladné jaro a mírný podzim. Zima je dlouhá, mírná, mírně vlhká s dlouhým trváním sněhové pokrývky (Rýmařov, Vrbensko, Jesenícko, okolí Branné, Loučné, Sobotína).

MT7 – normálně dlouhé, mírné, mírně suché léto, přechodné období je krátké, s mírným jarem a mírně teplým podzimem, krátká zima, mírná, suchá, krátkým trváním sněhové pokrývky (okolí Bedřichova, Nového Malína, Velkých Losin, České Vsi, Ondřejovic).

MT9 – dlouhé léto, teplé, suché až mírně suché, přechodné období krátké, s mírným až mírně teplým jarem a mírně teplým podzimem, krátká zima, mírná, suchá, krátkým trváním sněhové pokrývky (Mikulovice).

Obr. 1.4.9, 1.4.10: Klimatické oblasti na území CHKO; průměrná rychlost větru ve 100 m nad povrchem (m/s). (<http://geoportal.gov.cz>)

1.4.1.6 Ochrana přírody na území CHKO

Na území CHKO Jeseníky jsou vymezena tato maloplošná zvláště chráněná území (ÚSOP):

Národní přírodní rezervace Praděd (kód 1307) – komplex přirozených a přírodě blízkých ekosystémů vázaných na geologický podklad a reliéf nejvyšších pohoří Hrubý Jeseník

Národní přírodní rezervace Rašeliniště Skřitek (kód 367) – ochrana vrchovištního rašeliniště prameništního typu s charakteristickými rostlinnými a živočišnými společenstvy

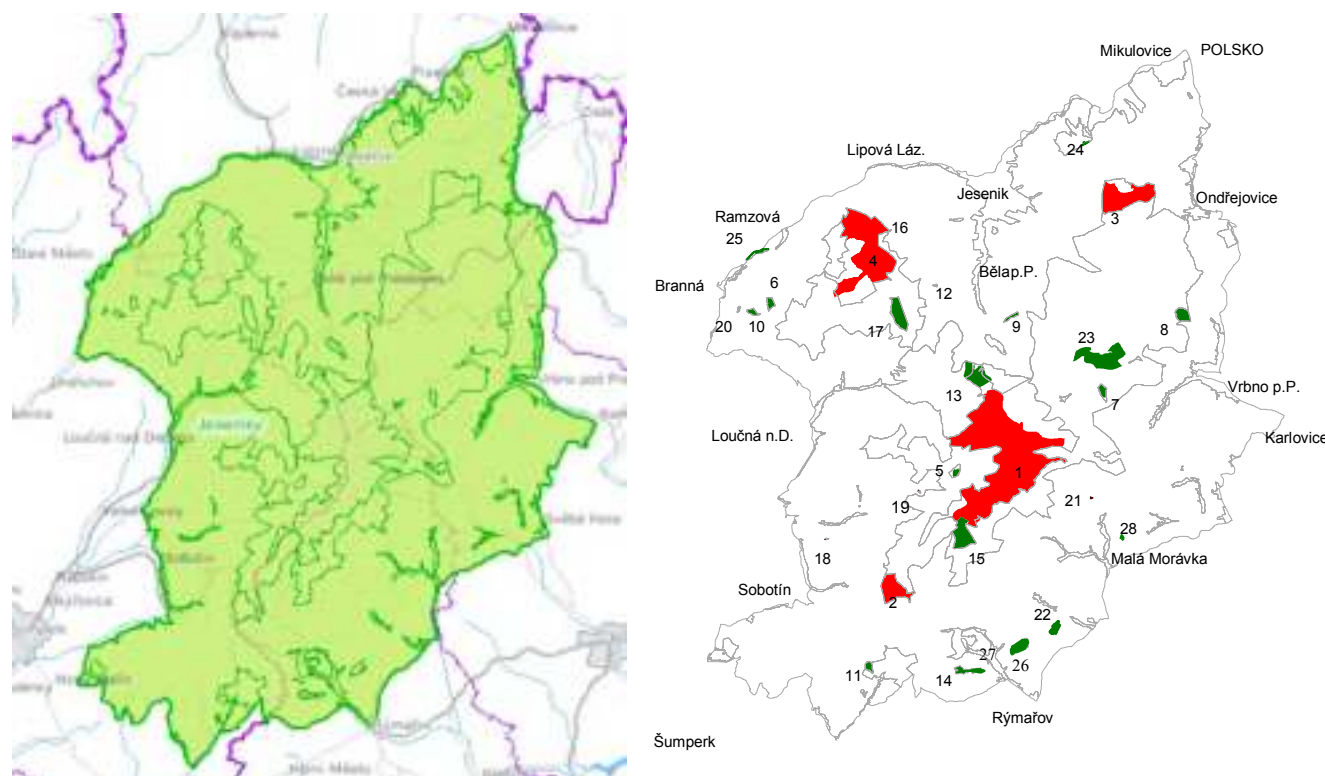
Národní přírodní rezervace Rejvíz (kód 371) – ochrana komplexu rašelinných ekosystémů se všemi druhy rostlin a živočichů na ně vázanými i jejich horninového, vodního a půdního prostředí

- Národní přírodní rezervace Šerák – Keprník** (kód 432) – ochrana geomorfologicky výrazných vrcholových partií Hrubého Jeseníku při horní hranici lesa s dobře zachovalými, místy pralesovitými formacemi horských smrčín a horských smíšených lesů
- Přírodní rezervace Borek u Domašova** (kód 1524) – reliktní bor na sutí devonského křemence
- Přírodní rezervace Břidličná** (kód 3408) – kryogenní geomorfologické útvary (skály, kamenné proudy, kamenná moře, polygonální půdy), subalpínské a lesní biotopy klimaxových smrčín a (smrkových) bučin s prameništi a s výskytem vzácných a silně a kriticky ohrožených druhů rostlin a živočichů
- Přírodní rezervace Bučina pod Františkovou myslivnou** (kód 1524) – zbytek původního bukového pralesa s javorem na suťovitém terénu, subsociace *Aceri-Fagetum adenostyletosum*
- Přírodní rezervace Filipovické louky** (kód 1527) – lokalita s regionálním ekologickým, vědeckým i estetickým významem, slouží k ochraně ohrožených druhů rostlin a živočichů vázaných na podmáčené prameništní louky a jejich stanoviště
- Přírodní rezervace Františkov** (kód 96) – přestálý bukový porost
- Přírodní rezervace Franz-Franz** (kód 2086) – jedno z nejvýznamnějších zimovišť zvláště chráněného druhu v kategorii kriticky ohrožených druhů vrápence malého, dále pozůstatky pralesovitého typu porostu, na jehož biotop je vázána řada dalších zvláště chráněných druhů fauny. Zalesněný hřeben jako celek tvoří významný ekosystém.
- Přírodní rezervace Jelení bučina** (kód 1306) – různověký smíšený lesní porost (klenosmrková bučina bažanková) v nadmořské výšce 800 – 930 m. Někteří stromoví jedinci zde dosahují pozoruhodných rozměrů.
- Přírodní rezervace Niva Branné** (kód 2147) – ochrana přirozeně utvářeného koryta Branné a ohrožených rostlin a živočichů vázaných na jeho nivu, včetně těchto stanovišť
- Přírodní rezervace Pod Jelení studánkou** (kód 1357) – unikátní lokalita přirozeného výskytu mravenců druhu *Formica lugubris*, evropského významu
- Přírodní rezervace Pod Slunečnou strání** (kód 1525) – přirozené ekosystémy smíšených porostů na sutí včetně hnízdišť vzácných druhů ptáků a současně k ochraně genofondu původních druhů rostlin a živočichů
- Přírodní rezervace Pstruží potok** (kód 1358) – ekosystém ombrotrofního rašeliniště, podmáčených smrčín a olšin v pramenném území Pstružího potoka
- Přírodní rezervace Rabštejn** (kód 1526) – jednotlivé lesní porosty s přirozenou stavbou dřevin v jedlobukovém vegetačním stupni podhůří Hrubého Jeseníku
- Přírodní rezervace Růžová** (kód 2245) – mokřadní ekosystémy podél pramenného úseku Růžového potoka, v nichž se vyskytují zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin, zejména prstnatec májový, ostřice blešní, vachta trojlístá, vrba plazivá rozmarýnolistá; ropucha obecná, čolek horský, čolek obecný, zmije obecná, chřástal polní
- Přírodní rezervace Skalní potok** (kód 2136) – zvláštní ochrana lesních porostů v 5. a 6. lesním vegetačním stupni, z nichž některé se přibližují přirozené struktuře lesa, nebo mají až pralesovitý charakter, výskyt vzácných ptačích druhů, raritou jediný zachovalý exemplář tisu červeného v lesních porostech CHKO Jeseníky
- Přírodní rezervace Sněžná kotlina** (kód 1952) – ekosystém horských strží na východním svahu Červené hory
- Přírodní rezervace Suchý vrch** (kód 1305) – ochrana morfologicky výrazných křemencových skal s kamennými moři, přirozených lesních ekosystémů, které se vyvinuly v těchto extrémních podmínkách, a význačného paleontologického naleziště
- Přírodní rezervace Šumárník** (kód 1953) – unikátní rostlinná společenstva skal
- Přírodní rezervace U Slatinného potoka** (kód 2246) – mokřadní ekosystémy podél pramenného úseku Slatinného potoka, v nichž se vyskytují zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin, zejména zábělník bahenní, kropenáč vytrvalý, prstnatec májový, vachta trojlístá, tolije bahenní, škarda měkká čertkusolistá, kozlík dvoudomý, bertram obecný, violka bahenní; ropucha obecná, čolek horský, čolek obecný, zmije obecná, chřástal polní, bekasina otavní
- Přírodní rezervace Vysoký vodopád** (kód 945) – ochrana horského lesa, největšího vodopádu v Hrubém Jeseníku a vzácných mechových společenstev

- Přírodní památka Chebzí** (kód 2153) – louky s výskytem řady zvláště chráněných druhů rostlin (zejména vstavačovitých)
- Přírodní památka Morgenland** (kód 2244) – luční společenstva (mokřadní a mezofilní), na části území smíšený lesní porost
- Přírodní památka Pasák** (kód 944) – jeden z nejrozsáhlejších a morfologicky nejvýznamnějších skalních útvarů v Hrubém Jeseníku
- Přírodní památka Smrčina** (kód 946) – největší krupníkové těleso v ČR
- Přírodní památka Štola pod Jelení cestou** (kód 1359) – nejmasovější zimoviště netopýrů na severní Moravě
- Přírodní památka Zadní Hutisko** (kód 947) – druhý největší a nejvýznamnější výskyt krupníku v ČR s dobře viditelnou zonálností

Na území CHKO Jeseníky jsou vymezena území zařazená do evropské sítě Natura 2000. Jsou to:

- Ptačí oblast Jeseníky** (kód CZ0711017) – Oblast byla vybrána pro dva hnízdicí druhy přílohy I, jeřábka lesního (*Bonasa bonasia*) a chřástala polního (*Crex crex*). Jeřábek se nejhojněji vyskytuje v rozsáhlých starých lesních porostech s bohatým patrem listnatých keřů a ekotony různých vývojových typů lesa. Bukové porosty hostí lejska malého (*Ficedula parva*), skalní útvary v kombinaci se starými a přestárlými lesními porosty jsou hlavními hnízdišti čápa černého (*Ciconia nigra*), výra velkého (*Bubo bubo*) a také krkavce velkého (*Corvus corax*). Do oblasti se po dlouhé době opět navrátil sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*). Na loukách a pastvinách v podhůří jsou charakteristickými druhy chřástal polní (*Crex crex*), ťuhýk obecný (*Lanius collurio*), bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) a řídce pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*). Dominantními druhy horského bezlesí jsou linduška horská (*Anthus spinoletta*) a linduška luční (*Anthus pratensis*). Běžně zde hnízdí bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) a skřivan polní (*Alauda arvensis*), pravidelně několik párů bělořita šedého (*Oenanthe oenanthe*), nepravidelně pěvuška podhorní (*Prunella collaris*).
- Evropsky významná lokalita Branná – hrad** (kód CZ0713722) – lokalita vrápence malého
- Evropsky významná lokalita Heřmanovice** (kód CZ0813445) – lokalita čolka karpatského
- Evropsky významná lokalita Javorový vrch** (kód CZ0813763) – lokalita netopýra černého, netopýra velkého, vrápence malého
- Evropsky významná lokalita Karlova studánka** (kód CZ0813450) – lokalita čolka karpatského
- Evropsky významná lokalita Keprník** (kód CZ0714075) – aktivní vrchoviště, rašelinný les, acidofilní smrčiny, alpínská a boreální vřesoviště, silikátové alpínské a boreální trávníky, vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpínského stupně, chasmo fytická vegetace silikátových skalnatých svahů, lokalita střevlíka hrbolatého
- Evropsky významná lokalita Praděd** (kód CZ0714077) – aktivní vrchoviště, rašelinný les, přechodová rašeliniště a třasoviště, alpínská a boreální vřesoviště, subarktické vrbové křoviny, silikátové alpínské a boreální trávníky, lokalita chráněných druhů rostlin a živočichů
- Evropsky významná lokalita Pstruží potok** (kód CZ0810014) – smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy, přechodová rašeliniště a třasoviště
- Evropsky významná lokalita Rabštejn** (kód CZ0713722) – lesy svazu *Tilio-Acerion* na svazích, sutích a v roklích, bučiny asociace *Luzulo-Fagetum* a *Asperulo-Fagetum*, lokalita šikoušku zeleného
- Evropsky významná lokalita Rejvíz** (kód CZ0714081) – druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech), rašelinný les, aktivní vrchoviště, přechodová rašeliniště a třasoviště, lokalita šikoušku zeleného, střevlíka hrbolatého
- Evropsky významná lokalita Sokolí potok** (kód CZ0813468) – lokalita střevlíka hrbolatého
- Evropsky významná lokalita Suchá Rudná – zlatý lom** (kód CZ0813472) – lokalita čolka velkého
- Evropsky významná lokalita Štola Franz – Franz** (kód CZ0813765) – lokalita netopýra brvitého, netopýra velkého, vrápence malého
- Evropsky významná lokalita Šumárník** (kód CZ0715024) – lokalita mozolky skalní
- Evropsky významná lokalita Údolí Malínského potoka** (kód CZ0715025) – lokalita šikoušku zeleného

Obr. 1.4.11, 1.4.12: Zonace CHKO Jeseníky, MZCHÚ na území CHKO. (Ústřední seznam ochrany přírody, mapová aplikace, <http://drusop.nature.cz>; Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Jeseníky – rozborová část, 2003)

Na území CHKO se nachází několik **památných stromů**:

Alej na Anenský vrch, Památná alej k hrobce Loučenské větve rodiny Kleinů, Buk, dub a tis v Ondřejovickém parku, Jasany v Podlesí nad hřbitovem, Javory u mateřské školy, Lípa na Bobrovniku, Lípy u Hubertusu, Lípy u pomníku svatého Jana Nepomuckého, Lípy v Karlově, Smrky – Pradědská brána, Borovice vejmutovka, Buk dvoják u mostu, Buk na křižovatce pod Hubertovem, Buk u Drakova, Buk u mateřské školy, Buk v Reymannově parku Jeseník, Buk v Železné, Dub na náměstí sv. Michala, Dub u Dlabačů, Dub u Malínských mezí, Dub u Salisova, Dub ve Žďárském Potoce, Hadí královna, Jasan na Ranné, Jasan nad kostelem, Jasan u bývalého polesí, Jasan u Lukešů, Jasan u Šalenů v Adolfovicích (u Jesanu), Jasan u zámečku, Jasan v bývalém areálu Jitřenka, Jasan v Dětrichově, Jasan v Ondřejovickém parku, Jasan v zatáčce pod kostelem v Nové Vsi, Javor mléč v Andělské Hoře, Jedle u st. silnice mezi Karlovou Stud. a Ludvíkovem, Jedle v lázeňském parku nad Pitným pavilonem, Jilm v Bílém Potoce, Jilm v Malé Morávce, Klen na Šumné, Klen nad Českou Vsí, Klen pod Pavelkem, Klen u pily, Klen u Pstružího potoka, Limba v Ostružné, Lípa – Seč, Lípa na Hadím vrchu, Lípa na Kapličkovém vrchu, Lípa na louce pana Kistana, Lípa nad ovčínem, Lípa nad řekou, Lípa pod Panorámkou, Lípa u Bahňáku, Lípa u Franz – Franze, Lípa u kapličky pod hřbitovem, Lípa u Kazmarky, Lípa u kříže pod Annenskou studánkou, Lípa u Machaly, Lípa u Pohlů, Lípa u Remešů, Lípa u Romérova statku, Lípa u Vaňatků – Rudoltice, Lípa u zámečku, Lípa u Ztraceného potoka, Lípa v Andělské Hoře, Lípa v Janušově, Lípa v Karlově u čp.1, Lípa v Nových Losinách, Lípa v Podlesí, u bývalého statku Vodičkových, Lípa v Předním Alojsově, Lípa v Rudolticích, Lípa v zatáčce v Horní Morávce, Lípa velkolistá, Maďal na zahradě u Mejsnarů (pod Točem), Maďal v Nové Vsi, Mléč na křižovatce k Železné, Mléč v zámeckém parku, Mnichovský modřín, Modřín nad Horní Moravicí, Modřín v mezích nad kynologickým cvičištem, Smrk na Javorné, Smrk na Josefově, Smrk u obrázku na Miroslavi, Tis v Mikulovicích, Tis v Ondřejovickém parku, Tis v zahradě VZP Jeseník, Topol šedý u zámečku ve Vrbně, Torzo lípy v Ostružné, Trnovník na Javorné, Třešeň pod Holým vrchem, U Jedle, Verebelyho dub

(Ústřední seznam ochrany přírody, AOPK ČR, <http://drusop.nature.cz>)

1.4.2 Specifické rysy území – kulturní a historické podmínky

1.4.2.1 Dějiny osídlení a vývoj krajiny

V 6. a 7. století, kdy se na severní Moravu dostávají pravděpodobně ze severu první Slované, zůstávají Jeseníky stále pusté a bez osídlení. Na konci 9. století, kdy se část Slezska dostává do oblasti vlivu Velkomoravské říše, souvislé slovanské osídlení nepřestupuje přes dnešní státní hranici. Velká členitost terénu, klima a pralesovité porosty pohoří Hrubého Jeseníku jsou příčinou toho, že se zde významnější měrou začínají vlivy člověka uplatňovat až o 300 až 400 let později. V té době tudy ani nevedly žádné obchodní stezky (Jantarová stezka vedla jeho jihovýchodním okrajem) a pohoří bylo nepropustným pohraničním hvozdem.

Obr. 1.4.13: Jeseníky (Gesenck) na Helwigově mapě Slezska z roku 1561. Z významnějších sídel je zachycen například Bruntál – Freudetal, Andělská Hora – Engelberg, Jeseník – Freiwalde či Zlaté Hory – Czukunft. (<http://www.staremapy.cz/antos>)

Teprve počínaje 12. až 13. stoletím dochází v Jeseníkách k rozsáhlejší kolonizaci předhůří. Člověk zakládá osady, les v podhůří ustupuje pastvinám a polím a tak vzniká první osídlená, člověkem trvale obhospodařovaná krajina. Vznikají slovanské osady a obyvatelstvo se stěhuje do nově zakládaných středověkých vsí. Rozvoj osídlení je především podpořen snahou získat novou půdu (probíhá kolonizace lesní půdy), těžbou drahých kovů a rozvojem obchodu a řemesla. Postup kolonizace se zastavuje v podhůří Hrubého Jeseníku, do jeho nitra už neproniká, takže v té době ještě člověk neovlivňuje zásadním způsobem přirozené lesy, zvláště ve vyšších nadmořských výškách. I když kolonizace znamená značný úbytek lesní půdy, rozloha tehdejších lesů je rovna zhruba současné. Historický postup kolonizace Jeseníků měl zhruba tři proudy, ze slezských nížin (tzv. Niského knížectví – osídlil Jesenícko), ve směru od Opavy (z tzv. Holasicka – osídlil Bruntálsko) a od Šternberka z Hornomoravského úvalu (osídlil Rýmařovsko), ve Slezsku probíhá kolonizace Rychlebských hor. Hornatá a lesnatá krajina byla osídlována později a pomaleji, než tomu bylo v oblastech úrodných nížin. Výraznější osídlování probíhalo až ve 13. a 14. století v souvislosti s prospektorskou činností a dobýváním železných, zlatých a stříbrných rud. Tehdy dochází ke kolonizaci německými přistěhovalci,

kteří byli do dosud lesní oblasti povolávání tehdejšími majiteli panství. Nejdříve vznikly centry byla města Bruntál, Krnov, Zlaté Hory, Jeseník, Šumperk a Rýmařov.

Ráz krajiny podhůří Jeseníků se v tomto kolonizačním období výrazně mění především zásluhou odlesňování svahů kopců. V údolích jsou založeny vesnice, na jejich ochranu jsou ve 14. století budovány opevněné hrady, které jsou výraznými krajinnými dominantami (Rabštejn, Kolštejn, Edelštejn, Kaltštejn). V průběhu 15. století však většina hradů svůj strategický význam pozbývá a postupně je buď opuštěna, nebo přestavěna na panská sídla.

Zakládání vesnických sídel na Jesenicku v období kolonizace bylo plánovité s pravidelným vymezením pozemků. Postup při kolonizaci byl všude stejný a s klučením lesa se vždy začínalo od hlavního údolního směru od potoka a postupovalo se proti bočním svahům většinou až k rozvodí. Každý osadník měl přidělený pás lesa, který měl proměnit v zemědělskou půdu. Usedlosti se řadily jedna vedle druhé s oboustrannou zástavbou. Jednalo se o dlouhé souvislé vesnice řadového typu – lesní lánové vsi. Vznik těchto vesnic se váže k období středověké německé kolonizace ve druhé polovině 13. století. Charakteristickým znakem lánových vesnic na Jesenicku jsou pravidelné tvary plužiny, které u kolonizační lánové vsi jsou tzv. záhumenicové a jednotlivé pozemky navazují přímo na rolnickou usedlost. Domy mají zpočátku štítovou a později i okapovou orientaci. Od počátku zde však v závislosti na členitém terénu vzniká i rozptýlená zástavba a samoty. Hlavními živnostmi je těžba ušlechtilých kovů a sní spojená různá řemesla a zemědělství.

V polovině 14. století je ukončen vývoj základní sídelní sítě. Kolonizační města jako např. Frývaldov (dnešní Jeseník) či Vindava si do současné doby zachovala středověkou dispozici se čtvercovým či obdélným náměstím.

Zpočátku zde existovaly prakticky jen dvě državy, markrabství moravské a biskupství vratislavské. Později došlo na moravské straně k rozdělení na šlechtická léna a později dědičné statky mocných šlechtických rodů.

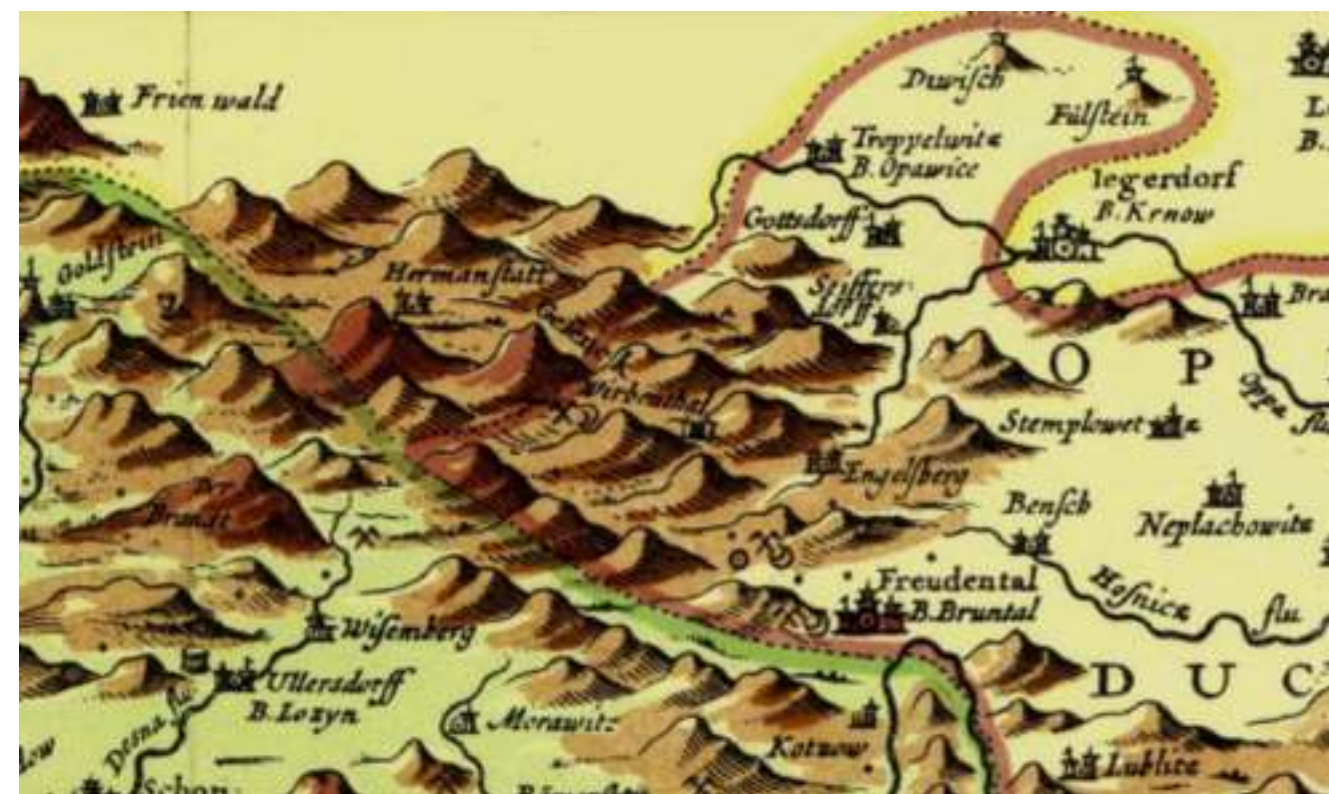
V souvislosti s postupující kolonizací se ve 13. a 14. století rozvíjí středověké hornictví a od 14. století je na Jesenicku v provozu řada hutí a hamrů v údolích řeky Bělé, v povodí Desné a Merty, na Sobotínsku, v okolí Mikulovic, Písečné a u Vrbna. Dodnes jsou specifickým Jesenicka rozsáhlé stařiny – pozůstatky po kutání a těžbě zlatých a železných rud. Rozvíjející se těžba rud okolo Rýmařova (Ruda, Horní Město, Stříbrné Hory, Nová Ves), Zlatých Hor, Světlé Hory, Rudné aj. spotřebovává značné množství dříví. Ustupující horní hranice lesa uvolňuje plochy pro zemědělství, převážně k pastvě dobytka. Vyšší polohy však nadále mají charakter neprostupných pralesů s dravou zvěří (medvěd, vlk, rys). Hospodářským rozvojem na Jesenicku v 16. století souvisí s těžbou zlata a vznikem sklářských hutí (Kolštejn, Vikantice, sklárna u Koutů nad Desnou, u Horní Lipové), těžbou rud a opětovným rozvojem železářství (střediskem je Sobotín). Města jsou v tomto období výrazně přestavována a městské tvrze přebudovávány na renesanční zámky (Jeseník), probíhají i přestavby a rozšiřování hradů (hrad Branná). Měšťanské dřevěné domy nahrazují zděné budovy s klenutými mázhausy a zděnými průčelními štíty, staví se radnice a fojtství. Ze sousedního Slezska a severovýchodních Čech přicházejí noví osadníci s převládající německou většinou.

Z původního zeměpanského majetku do počátku 17. století vzniká a zůstává prakticky zachováno až do roku 1848 šest panství, a to: Branná (*Goldstein*) – od 15. století až do roku 1919 (zestátněno) ve vlastnictví Liechtensteinů; Janovice (*Janowitz*) – od roku 1601 v rukou Hofmanna z Gründbüchlu, pak Dietrichsteinů a nakonec Harrachů (až do roku 1945); Loučná (*Wiesenberg*) a Velké Losiny (*Gross-Ullerdorf*) – do konce 17. století v držbě Žerotínů, pak až do roku 1908 Velké Losiny Liechtensteinů (Krumlovských), Loučná Velehradského kláštera, od roku 1825 Mitrovských a pak Kleinů (do roku 1945); Bruntál (*Domäne Freudenthal*) – původně součást opavského knížectví, pak knížectví krnovského, posléze majetek Liechtensteinů, pak řádu Německých rytířů (do roku 1948) a panství Jesenicko-zlatohorské (*Freiwaldau, Zuckmantel*) – součást Niského knížectví ve správě arcibiskupa ve Vratislavi (do roku 1948). Hranice těchto velkých majetků vedly po přirozených hranicích a zůstaly v podstatě zachovány podnes.

K postupné hospodářské obnově země po třicetileté válce dochází až během 2. poloviny 17. století, kdy vzrůstá i počet obyvatelstva. V době slezských válek v polovině 18. století nastává opět úpadek a přerušování hospodářského rozvoje Jesenicka. Značná část Slezska a Kladska se stává kořistí

pruského krále Bedřicha II. Na přelomu 17. a 18. století jsou zdejší obyvatelé nuceni k využívání stále vyšších poloh pohoří, a to především k zemědělským účelům – pro pastvu dobytka. Na Loučenském a Janovickém panství se do roku 1800 pásli hovězí dobytek (volí), na panství Bruntálském ovce, což byl po 200 let běžný způsob obhospodařování jihovýchodního svahu Praděda a okolí Petrových kamenů až nad prameny Moravice. Pastva se prováděla i na holích Loučenského a Velkosinského panství a ještě dřív (1639) se i trávilo. Největšího rozsahu dosáhlo travení mezi Šerákem a Keprníkem na Branenském panství. Výsledkem travení a pastevní činnosti bylo snížení horní hranice lesa. Byly založeny vesnice Klepáčov (1657), Karlov (1680), Žďárský potok (1693) a v průběhu 18. století Ludvíkov, Karlova Studánka, Vidly, Železná, Rejvíz, Bělá a Kouty. Tím bylo osidlování Jeseníků ukončeno.

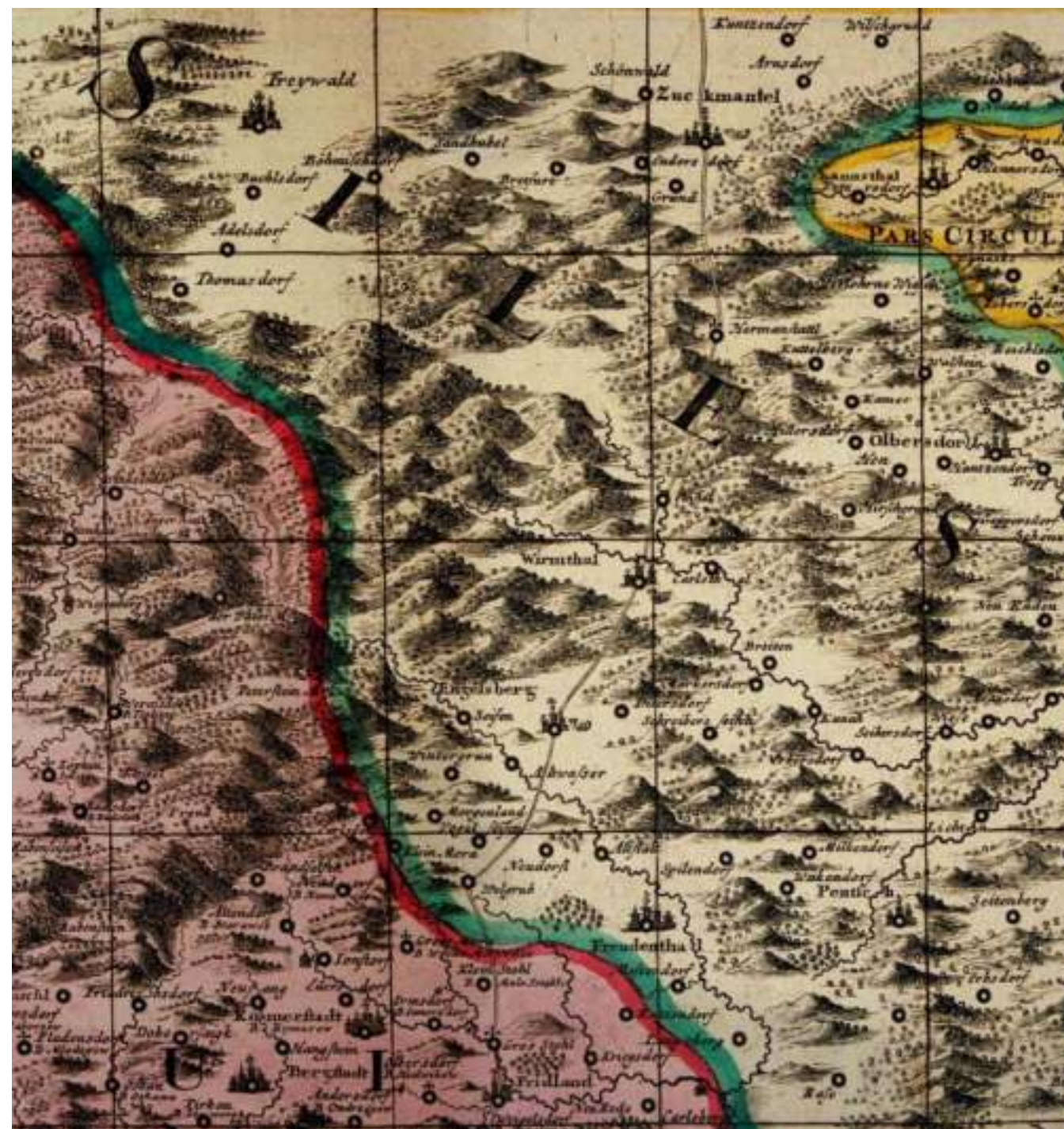
Koncem 18. století na všech majetcích v Hrubém Jeseníku uplatňuje cílevědomé lesní hospodaření. Úzce to souvisí s vydáním „Tereziánského lesního řádu“ (pro Moravu a Slezsko vydán roku 1754). Stav lesů byl v té době v důsledku špatného hospodaření dost neutěšený, původní pralesy byly na mnoha místech zničeny (nejdéle se zachovaly na Loučenském panství), horní hranice lesa klesla místy o 100 m i více (přirozená hranice lesa vedla přibližně po vrstevnici 1350 m nad mořem). To vyžadovalo naléhavé řešení. Běžně se začínalo pracovat s umělou obnovou, nejprve síjí, zhruba od roku 1800 sadbou, která později zcela převládla. Pozornost se začíná věnovat i obhospodařování lesů v nejvyšších polohách, kde se zcela upustilo od rozsáhlých holosečí. Rokem 1860 jsou datovány první úspěšné pokusy o zalesnění nejvyšších poloh – tzv. „cenové kultury“ – loučenská pod dnešní Kurzovní chatou a branenská na západním svahu Keprníku v nadmořské výšce 1125 až 1385 m. Vyloučením pastvy dobytka a umělým zalesňováním se pokles horní hranice lesa zastavil.

Obr. 1.4.14: Část CHKO Jeseníky na Komenského mapě Moravy z roku 1627. Jeseníky leží na historické hranici Moravy a Slezska. Kromě řady sídel se zde objevuje velmi často značka pro těžbu ušlechtilých kovů, která má v Jeseníkách dlouhou tradici. (<http://www.staremapy.cz/antos>)

Za vlády Marie Terezie a Josefa II v rámci reformy dochází k rušení méně prosperujících dvorů a na jejich místě vznikají nové dominikální vesnice. Vrchnost soustředí svůj zájem od konce 18. století na lesní hospodářství, sklárny, pily, vápenky, železné hutě a hamry, které se v průběhu 1. poloviny 19. století mění na železářny. Rozvíjí se papírenský a dřevařský průmysl a vzniká i síť plátenických manufaktur, těžba kvalitní žuly a mramoru se stává základem pro rozvoj kamenického podnikání.

V zemědělství v horských a podhorských oblastech přežívá trojpolní systém. Pole jsou od sebe oddělována kamennými mezemi z kamení, které bylo nasbíráno na polích. Pasterectví se soustředí na salašnický způsob hospodaření, kdy se na pastvu vyhání na delší období. V zemědělství nabývá na důležitosti pěstování lnu a výroba plátna na tkalcovských stavech. Ty se umísťují ve světnicích chalup. Jejich štítová průčelí jsou proto prosvětlena třemi okenními otvory a jsou širší. Trh se lněnou přízí se stává od konce 16. století na severní Moravě a ve Slezsku hlavním obchodním artiklem.

Obr. 1.4.15: Část CHKO Jeseníky na Müllerově mapě Moravy z roku 1716 ve vydání z roku 1790. (oldmaps.geolab.cz)

Koncem 19. a začátkem 20. století dochází k dalším snahám o intenzivní péči o lesní porosty v nejvyšších polohách, které jsou motivovány zvýšením horní hranice lesa – přistupuje se k umělému

zalesňování holí kosodřevinou alpského původu, limbou a smrkem (svahy Pradědu 1883 – 1907). Přibližně ve stejné době byla kosodřevina vysázena v prostoru Kepníku. Tak je v některých místech horní hranice lesa zvýšena až nad hranici přirozenou. Vzhledem k obtížnému hospodaření v nejvyšších polohách se později začala razit zásada, že neúčelnější bude ponechat tyto porosty bez zásahu. Výsledkem tohoto řešení je dnešní stav s vysokým podílem velmi starých porostů, jejichž stabilita je silně narušena. Dalším faktorem, který negativně ovlivnil kvalitu současných lesních porostů, je změna druhové skladby dřevin ve prospěch smrku, při umělých výsadbách často neznámé provenience.

V 70. letech 19. století jsou vybudovány první železniční tratě a v první polovině 19. století je postavena silnice z Opavy přes Rýmařov a Skřítek do Šumperku a dále do Čech. Ze Šumperku vede silnice do Jeseníku přes Červenohorské sedlo a později silnice přes Ramzovské sedlo ze Zábřehu do Jeseníku. V první polovině 19. století nabývá na významu vodoléčebné lázeňství. K nejstarším lázním patří Velké Losiny. Již v roce 1785 jsou založeny lázně Karlova Studánka (většina budov však pochází až ze 40. let 19. století). Na přelomu 18. a 19. století se v oblasti Jeseníků v souvislosti s lázeňstvím a poutními místy (kostelík na Vřesové studánce) rozvíjí i turistika. Vznikají zde noclehárny, zájezdní hostince, lovecké chaty, které jsou většinou budovány na místě někdejších salašů. V roce 1899 je postavena rozhledna na Zlatém chlumu a rozhledna na Pradědu je zpřístupněna v roce 1912. Budování trvalých objektů v nejvyšších polohách souviselo zejména s pastvou dobytka (Ovčárna 1820, Švýcárna 1829), s lovem (Františkova myslivna 1865, Alfrédka 1890), s budováním komunikačních sítí (Skřítek 1850, Červenohorské sedlo 1850) a s turistikou (Barborka 1883, Vřesová studánka, obnovena 1893, chata Jiřího na Šeráku 1888). Charakter sídelní krajiny na Jesenícku dotvářejí i kostelíky umístované na významných a dominantních místech vesnic a hraniční kameny. Ve středověku byly nejdříve hraniční značky umístované na stromy a později pro větší trvanlivost se místo hraničních stromů začaly užívat kamenné mezníky, na nichž jsou tesané znaky a iniciály majitelů s datem osazení.

Z dnešního pohledu viděno, stavební činnost člověka až do 19. století a někde až do poloviny 20. století krajinu Jeseníků spíše obohacovala. Tradiční zástavba byla až do 19. století vždy vázána na místní poměry, tj. na dostupné stavební materiály (kámen, dřevo) a drsné klimatické podmínky, které byly určujícími při volbě typu a vzhledu obydlí. V nižších podhorských polohách převládal jako tradiční typ řadového půdorysu osídlení se staveními po obou stranách komunikace nebo vodoteče, se záhumenicovými plužinami, táhnoucími se v pásech někdy vysoko do svahů až ke hranici lesa. Štítové nebo okapové zdi zpravidla netvořily přímou stavební čáru. Ve vyšších horských polohách vznikaly osady rojového typu, zbudované ve větších vzdálenostech od sebe, se silně rozptýlenou zástavbou, která místy měla charakter horských samot a osamocených dvorců. Typickým jeseníckým stavením byl roubený později zděný jednodům, v němž se k obytným prostorám připojovala ve stejné podélné ose dřevěná hospodářská část. Nejvýznamnějším prvkem tradičního lidového stavitelství je výrazný dřevěný štít s malými okny nad přízemím. Dům se jeví vlídně, jednoduše a účelně. Svým vzhledem působí jako pevně přimknutý k terénu, připraven čelit sněhovým vánicím.

Z nedávné minulosti je z historického i krajinářského hlediska zajímavá linie opevnění vybudovaná ve třicátých letech 20. století v okolí Branné (na území CHKOJ jde o soustavu 15 bunkrů).

Po odsunu Němců v roce 1945 došlo k totální přeměně skladby obyvatelstva. Jiný životní styl a ubývající počet obyvatel závislých pouze na krajině vedl k nezájmu o snadno nabyté nemovitosti, o tradici a prostředí. Po druhé světové válce byly záměrně srovnávány se zemí buď jednotlivé domy, nebo celé osady. Demolicím tak mnohde podlely skvosty místního lidového stavitelství. Další domy zůstávaly dlouhodobě nedosídlené a chátrající. Mnoho architektonicky cenných objektů využívala a tím i devastovala velkokapacitní zemědělská výroba nebo rozvíjející se výroba průmyslová. Socialistické budovatelské údobí vneslo do jesenícké krajiny razantní zásahy do dřívějšího pojetí půdorysu osídlení, druhu a účelu zástavby a v neposlední řadě i zásahy do proporcí, vzhledu domu a do tradičních stavebních materiálů a barev. Stavební úpravy, přístavby a nástavby původních zemědělských usedlostí a vesnických obydlí většinou znehodnotily jejich tradiční architektonický projev. Původní půdorys osídlení řadového charakteru a rozptýlená zástavba byly potírány zahuštěnou výstavbou nových rodinných domků a rekreačních objektů většinou s naprosto anonymní architekturou. Dalším

negativem jsou desítky objektů pro rekreační pobyty v horách, stavěné živelně průmyslovými podniky zpravidla v místech s atraktivními přírodními podmínkami (podnikové rekreační střediska, pionýrské tábory, školící střediska apod.). Příznivější výsledky vykazují zdařilejší přestavby vesnických objektů na tzv. rekreační chalupy, což se už nedá říci o novostavbách rekreačních domků a chat, zahradních chat a chatků a rovněž o chatových a zahrádkářských osadách. Socializace vesnice s sebou přinesla výstavbu prefabrikovaných typových staveb občanského vybavení a služeb, většinou s rovnou střechou (prodejny, zdravotní střediska, obchodní střediska, školky, jídelny, autobusové zastávky, bufety apod.). Specifikem Jeseníků jsou dvě gigantická, socialistická díla – PVE Dlouhé Stráně a televizní vysílač Praděd, jenž byl postaven na místě historické kamenné rozhledny.

1.4.2.2 Lidová architektura na území CHKO

V CHKO Jeseníky převažuje v zástavbě především roubený jednoduchý komorovo-chlévního typu tzv. východo-sudetský (sudetsko-slezský) typ. Orientace objektu je převážně štítová. Ve směru podélné osy zde navazuje na obytné prostory pod jednou střechou trakt hospodářský. Dispozice obytné části je tříprostorová. Do síně se vchází z podélné okapové stěny. Síň, pokud objekt stojí na rovině, je průchozí se vstupem z obou stran a vchází se z ní do pokoje s kuchyní. Zadní vstup bývá propojen s vnějším prostorem přes přilehlý dřevník. V síni byla umístěna volně stojící otevřená pec (černá kuchyně) a to na straně přiléhající k obytnému prostoru. Dále je v síni umístěno schodiště do půdního prostoru řešené buď jako žebřík nebo popřípadě kamenné točité. Obytný prostor je rozdělen na větší část, která zajišťovala vaření, stolování a menší část je ložnicová. Na druhé straně síně je komora a chlév, který je přístupný zvenku. Někdy byla část chlévního prostoru rozdělena a částečně využívána jako dřevník v závislosti na hospodářských potřebách. Dřevník je pro chalupy na Jesenícku výrazným prvkem ovlivňujícím půdorysné řešení a tvar střechy. Navazuje na zadní část objektu buď jen z části, nebo v celé délce. Bývá přístupný ze síně. V koncové části objektu za komorou a chlévem je stodola, která je přístupná zvenku velkými vraty a je průjezdná. Tam, kde bývala v horských vesnicích v závislosti na terénním reliéfu rozvolněná zástavba, stojí stodola i samostatně. Stodola je vždy dřevěná se svislým laťováním. Půdní prostor byl výhradně užíván jako skladiště sena. Je prosvětlen okny ve štítu a rovněž střešními okny. Přístupný je většinou schodištěm v síni. Některé objekty mají střešní vikýř, kterým se dopravovalo seno na půdu. Střešní vikýř je vždy umístěn nad vstupem do objektu.

Obr. 1.4.16: Příklady štítů roubených chalup – Heřmanovice, Malá Morávka, Malá Morávka (VUT – FA, Přehnal, Mareš, 1979)

Roubené objekty jsou zastřešeny symetrickou sedlovou střechou se sklonem 48°. Vedle symetrické sedlové střechy se zde vyskytují i střechy asymetrické. Uplatnění této střechy vyplývá z přistavěného dřevníku na zadní straně, který se tak dostává pod společné zastřešení s ostatní vnitřní dispozicí. Jako krytina se nejdříve používal šindel, později břidlice. Šindel byl většinou novodobě nahrazován nebo překrýván dehtovou lepenkou či plechem. Strmé štíty jsou jednoduše bedněné se symetrickým uspořádáním. Prosvětlení štítu je zajišťováno okny, která jsou v některých případech stejně velká jako v přízemí, avšak tvarově odlišná. Prkna bednění jsou kladena na svislo s překrytím svislých spár lištami a někdy je bednění děleno ve výšce hambálku. Domy s vysokými střechami mají předsunutý štít, podlomenici a kabřinec. Od 2. poloviny 19. století je kabřinec často nahrazován polovalbou, která tak otupuje strmost štítu. Štítové průčelí je členěno třemi okenními otvory, které jsou

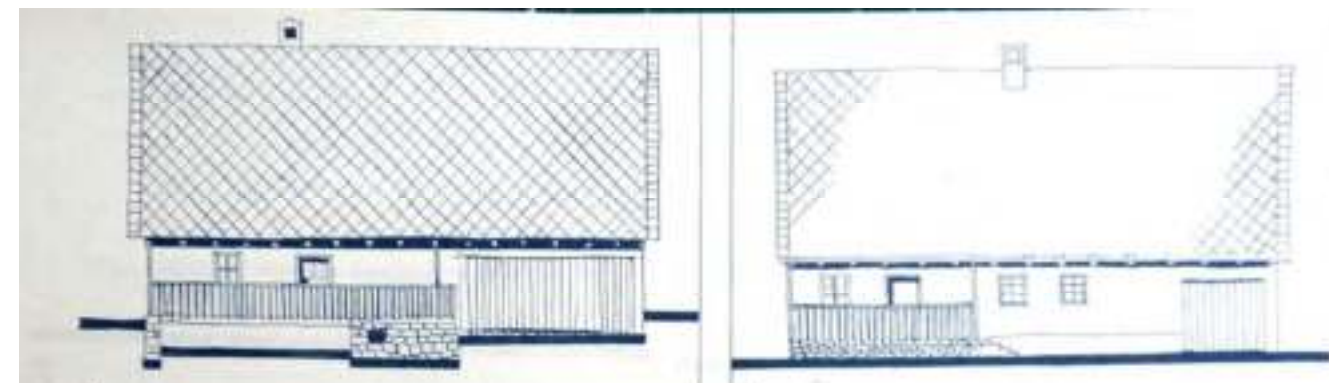
uspořádány asymetricky v závislosti od vnitřního dispozičního řešení obytné místnosti na kuchyň a ložnici. Okna jsou čtvercová mírně výškově převyšovaná o rozměrech 75x75 cm, čtyř nebo šestitabulková. Zápraží je kryté přetaženou střechou. Některé domy mají dřevěnou verandu.

Základním stavebním materiálem bylo na Jesenícku dřevo, které bylo získáváno z lesů Jeseníků. Ze dřeva se budovaly obvodové nosné zdi – roubení a také vnitřní příčky. Trámové stropy a konstrukce krovů byly budovány až do rozpětí 12 m. Vnitřní jádro a zadní zeď, která u objektů plnila funkci opěrnou, byly stavěny z kamene. Kamenné části byly vždy opatřeny vápennou omítkou a nabíleny. Roubené části či celé roubené objekty se natíraly bílým vápenným mlékem.

Zděné domy pocházejí z mladší vrstvy zástavby. Stavěly se z cihel nebo kamene. Zděné štíty bývají plasticky členěné s typicky tvarovanými okenními otvory. Omítky jsou vápenné a u zděných staveb bylo vápno tónováno přírodními barvami. Půdorys je složitý chlévového nebo smíšeného typu s vnitřní spojovací chodbou. Pro zděné stavby je charakteristický sklon sedlové střechy 45°. Krytinu tvoří břidlice nebo tašky. Orientace zástavby je štítová i okapová.

Obr. 1.4.17: Příklady lidové architektury – Malá Morávka, Bělá pod Pradědem. (VUT, FA, Přehnal – Mareš, 1979)

Obr. 1.4.18: Příklady vstupních průčelí chalup – Zlaté Hory – Údolí. (VUT, FA, Přehnal – Mareš, 1979)

1.4.2.3 Památková péče na území CHKO

Na území CHKOJ je registrováno množství kulturních nemovitých památek. Kromě toho je zde vymezeno několik památkově chráněných území, a to:

Vesnická památková rezervace Heřmanovice (od roku 1995, č. restř. 1111) – Vesnice původním názvem *Hermanstadt* se nalézá v údolí Opavice a je dlouhá téměř 5 km. Původně to byla hornická osada s doly na železnou rudu a lomem na vápenec. Z doby na přelomu 13. a 14. století pochází středověké tvrziště, později zničené těžbou vápence v místním lomu. Na počátku 14. století byly Heřmanovice městečkem, roku 1429 byly zničeny husity a obnoveny jako ves v roce 1455. V 16. století

zde byl založen první hamr na zpracování železné rudy. V hamrech se vyráběly především kamna a hrnce. Zpracování železné rudy se zde udrželo až do 17. století. V obci se dochoval unikátní soubor lidové architektury, který je zde reprezentován přízemními roubenými chalupami tzv. východosudetského typu. Nad vápencovým lomem s jeskyní na Kostelním vrchu stojí kaple sv. Jeronýma a zbytky zdiva středověkého kláštera zbořeného husity. Původně renesanční farní kostel sv. Ondřeje byl zcela barokně přestavěn v roce 1739. V 17. století se zde odehrávaly čarodějnické procesy. V interiéru se nachází pozdně renesanční křtitelnice s pozoruhodným reliéfem. U čp. 10 stojí socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1778. Východně od vsi se dochovaly stopy po středověkém strážném hrádku.

Městská památková zóna Branná (od roku 1992, č. rejstř. 2197) – Horská obec, která se původně až do roku 1949 nazývala Golštejn (Kolštejn). Její dějiny jsou spjaty s hradem Kolštejnem, který střežil zeměpanskou cestu z Moravy do Slezska. Městečko vzniklo ve 14. století, původní hrad z roku 1308 zanikl v 15. století. Na jeho předhradí byl v letech 1597 – 1613 postaven renesanční zámek. Z hradu se dochovaly zbytky hradeb, torzo válcové věže a zbytky paláce. Areál doplňuje renesanční fojtství z roku 1608 a hlavně pozdně renesanční kostel archanděla Michaela, který je dominantou obce. V jeho areálu stojí sousoší Piety z roku 1663 a barokní socha Jana Nepomuckého z roku 1733. Fara je klasicistní z roku 1784 a empírová hřbitovní kaple z roku 1810. V podhradí se dochovaly srubové dřevěné chalupy na kamenné podezdívce převážně z 18. století.

Vesnická památková zóna Rejvíz (od roku 2004, č. rejstř. 2461) – Je to nejvýše položená obec na Jeseníku v nadmořské výšce 757 m. Na místě Rejvízu byly až do 18. století jen louky zvané Sklářské. Vedla tudy však cesta ze Zlatých Hor podél Černé Opavy směrem na Vrbno pod Pradědem. V roce 1768 zde Kajetán Beer zřídil hostinec a kolem vznikla malá osada *Reihwiesen*, nyní označována jako Starý Rejvíz. Osídlení vznikalo až do roku 1794 v rámci poslední kolonizační akce vratislavského biskupa, který zde rozprodal panské pozemky k osazení. Rejvíz vznikl jako osada pastevecká a dřevařská. V letech 1808–1809 zde byl postaven kostel Jména Panny Marie, zřízena při něm škola a v roce 1810 fara. V okolí obce se těžila železná ruda pro železárny do Vrbna a Ondřejovice. V Rejvízu se dochovalo několik domů s hodnotnou lidovou architekturou z 19. století. Dnes je Rejvíz významným rekreačním a turistickým střediskem Jeseníků.

Vesnická památková zóna Dolní Údolí, Horní Údolí (od roku 2004, č. rejstř. 2473) – Vysoko položená obec nedaleko Zlatých Hor, byla založena kdysi jako hornické sídliště v době, kdy se ve Zlatých horách dolovalo zlato. Zástavba vesnice je sevřena strmými srázy.

Vesnická památková zóna Karlova Studánka (od roku 2004, č. rejstř. 2443) – Lázeňská obec, o které se zprávy o využívání zdejších léčebných pramenů pocházejí z 1. poloviny 17. století. V 18. století byly provedeny první rozborův zdejší vody, v této době se vývěry zachytávaly v rašeliništích. Později byly u pramenů vystavěny dřevěné domky s vanami pro léčbu pomocí koupelí. Nově vzniklá obec byla založena Maxmiliánem II. Františkem a nazývala se *Hin und Wieder*. V roce 1780 byl objeven Maxmiliánův pramen, který rozpoutal rozsáhlou stavební činnost. Roku 1803 byly lázně pojmenovány Karlova Studánka. Další stavební činnost souvisela s objevením Antonínova pramene v roce 1812. Vznikla zde řada lázeňských pavilonů, vil a hotelů. Filiální kostel Panny Marie Uzdravení je empírová stavba z roku 1829. Kaple sv. Huberta je dřevěná stavba z roku 1758. Na empírovou architekturu navazuje hudební pavilon. V roce 1994 bylo vyhlášeno ochranné pásmo kulturních památek v Karlově studánce, v roce 2004 památková zóna.

Vesnická památková zóna Malá Morávka (od roku 1995, č. rejstř. 2343) – Obec, táhnoucí se podél komunikace po obou stranách historické zemské hranice Moravy a Slezska, kterou zde tvoří řeka Moravice, patří v současnosti mezi největší rekreační střediska Jeseníků. První písemná zmínka je z roku 1594, německý název *Klein Mohrau*. Místní částí Malé Morávky je Karlov pod Pradědem (německy *Karlsdorf*), který je prvně zmiňován v roce 1680. Převládající výstavbou jsou zde srubové stavby, ostatní jsou zděné s dřevěnými štíty. Většina objektů je využívána rekreačně. Nejvýznamnější nemovitou památkou je farní kostel sv. Trojice s areálem (barokní fara, márnice, ohradní zeď), kaple Kapličkový vrch a cenný soubor objektů lidové architektury. V roce 1994 bylo v malé Morávce

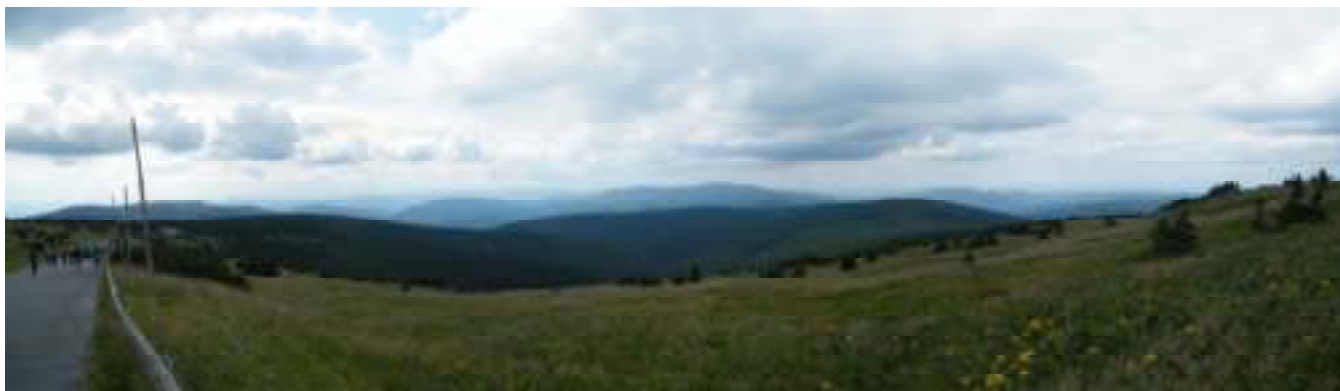
vyhlášeno ochranné pásmo pro veškeré nemovité památky na území obce, které jsou zapsány v seznamu nemovitých kulturních památek, následně pak památková zóna

Vesnická památková zóna Stará Ves – Žďárský Potok (od r.oku 1995, č. rejstř. 2344) – Vesnice byla založena v údolí Podolského potoka v 16. století, kdy se v okolí dolovalo stříbro, olovo a železná ruda. Historie obce však začíná již ve 13. století, kdy biskup Bruno založil na místě dnešní Staré Vsi osadu, která patřila do rabštejnského panství. Za uherských válek však osada zanikla. V roce 1480 byla vybudována Janovická tvrz a hrad Rabštejn byl již pustý. Historie obce byla spojena s těžbou a dolováním rud. Usídlili se zde i uhlíři, kteří pálili dřevěné uhlí pro místní hutě. V 17. století došlo ke značnému rozvoji lesního hospodářství a budování milířů. Historie obce je v průběhu 18. století spojena s rodem Harrachů, za kterých se rozvinulo tkalcovství a zpracování textilu. V roce 1757 byl založen papírenský mlýn a obnovovány stříbrné a olovené doly. Byl vybudován kostel se hřbitovem. V 18. století byly v provozu železné hutě a činnost železáren byly ukončena kolem roku 1930. O kus dál, proti proudu Podolského potoka, vznikla někdy na počátku 17. století dřevařská osada Žďárský potok. Stará Ves i Žďárský potok se po staletí vyvíjely samostatně. V roce 1960 došlo k jejich sloučení. Žďárský potok se vyznačuje roztroušenou zástavbou. Dochoval se zde významný soubor lidové architektury, kterou tvoří především roubené chalupy a technické památky z 18. a 19. století. Od roku 1995 je Žďárský potok vesnickou památkovou zónou.

1.4.3 Specifické rysy území – vizuální aspekty

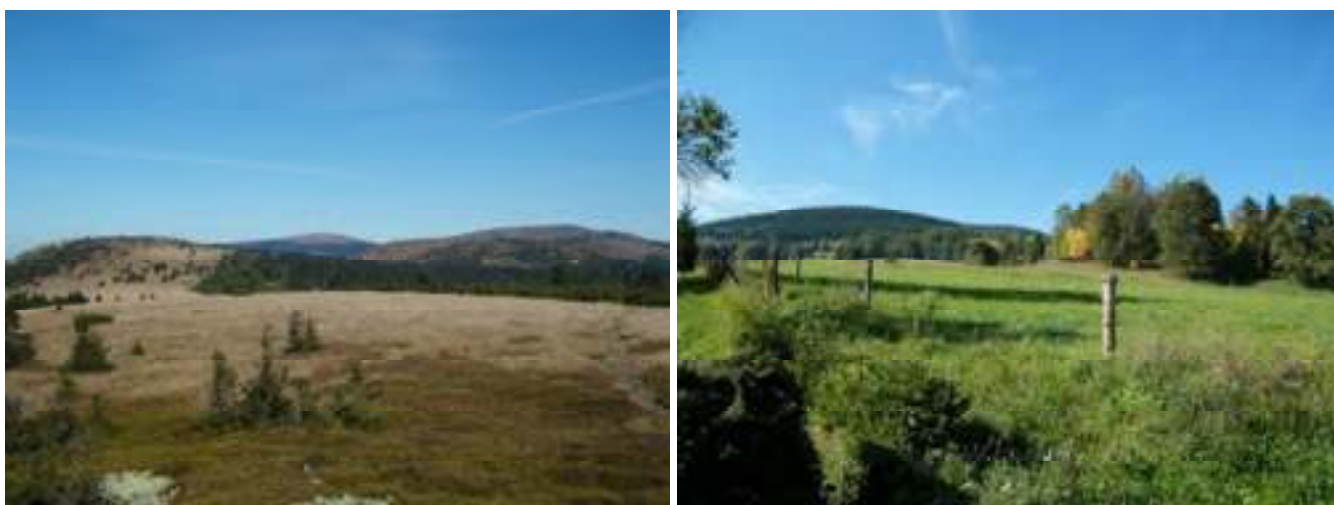
Charakter krajiny je kategorií především vizuální. Nejvýznamnější jsou tedy vizuální (obecněji percepční) vlastnosti krajiny. Vizuální scéna však odráží hodnoty přírodní, kulturní a historické a vyjadřuje tak i vlastnosti a hodnoty nehmotné povahy – významy a děje. Vizuální charakteristiky (vizuální projevy – znaky – přírodní, kulturní a historické charakteristiky) jednotlivých segmentů krajiny jsou v této práci hodnoceny s ohledem na vizuálně vnímané jednotlivosti a vlastnosti – znaky a atributy krajinné scény a s ohledem na pojmy §12 zákona č. 114/1992 Sb. – zejména estetické hodnoty, harmonické měřítko a vztahy v krajině.

Estetické hodnoty krajiny, chápané jako **vizuální atraktivnost krajinné scény**, se v objektivně definovatelné rovině odvíjejí od charakteru vymezení prostorů a vzájemné prostorové skladby, od konfigurace prvků a struktur a od specifických rysů (souborů znaků) vytvářejících takové atributy výraznosti charakteru krajiny, jakými jsou neopakovatelnost nebo jedinečnost vnímaných scénérií.

Obr. 1.4.19: Pohled z Pradědu k západu představuje scénérii s výraznou vizuální atraktivností danou dynamikou terénu, kontrastem otevřených a lesnatých ploch, řazením výrazných lesnatých horizontů do kulis prostorových plánů (Foto: Atelier V)

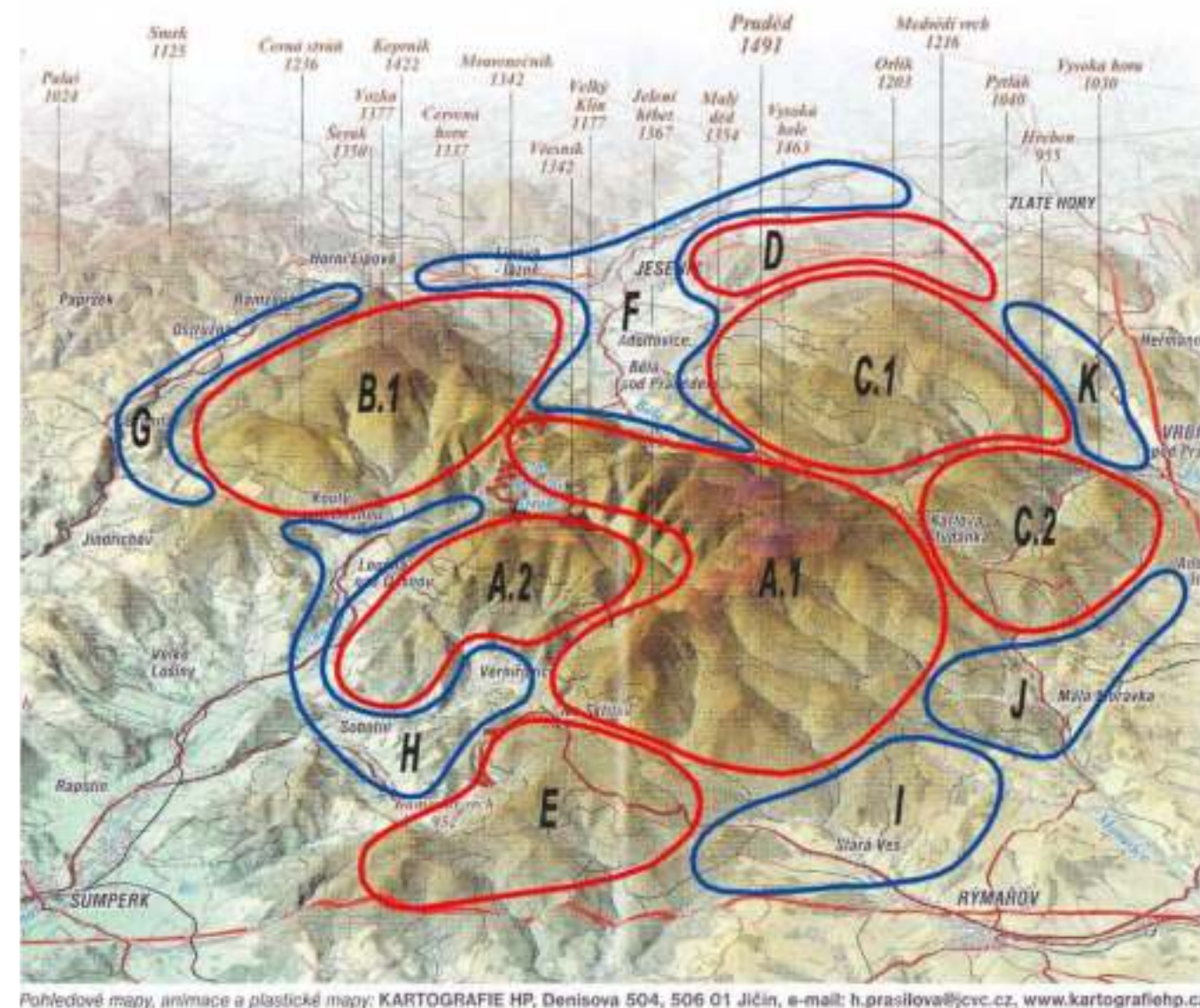
Znaky prostorové skladby se týkají morfologie jednotlivých prostorů a prostorové struktury, způsobu a čitelnosti vymezení prostoru, forem prostorů, rozměrů, měřítka, otevřenosti či uzavřenosti a vzájemné vazby prostorů – vizuálního propojení. **Konfigurace prvků prostorové skladby** se týká bodů a bodových struktur, linií a liniových struktur, ploch a plošných struktur, texturních a barevných struktur.

Obr. 1.4.20: Pohled z Pecného na Praděd je jedinečnou scénérií vyznačující se konfigurací tří horských masivů – Pradědu, Břidličné vlevo a Vysokoholského hřbetu vpravo. Každý z prvků této konfigurace má vlastní jedinečnost. (Foto: Atelier V)

Obr. 1.4.21: Pohled z Vyhlídky u Mnichova je idylickou scénérií kulturní obhospodařované krajiny s kontrastem lesních porostů a otevřených poloh, s velkým množstvím nelesní zeleně a výrazným horizontem, uzavírajícím prostor. (Foto: Atelier V)

K atributům **výraznosti charakteru krajinné scény** patří neopakovatelnost a rozlišitelnost krajinných scénérií, přítomnost výrazných přírodních a přírodě blízkých scénérií, hodnoty zástavby (urbanistické struktury a charakteru zástavby) či rušivé a nepříznivé rysy a rozmanitost – diverzita prvků krajinné scény.

KRAJINNÉ CELKY HORNATIN (A-E)

KRAJINNÉ CELKY SNÍŽENIN A ÚPATNÍCH POLOH (F-K)

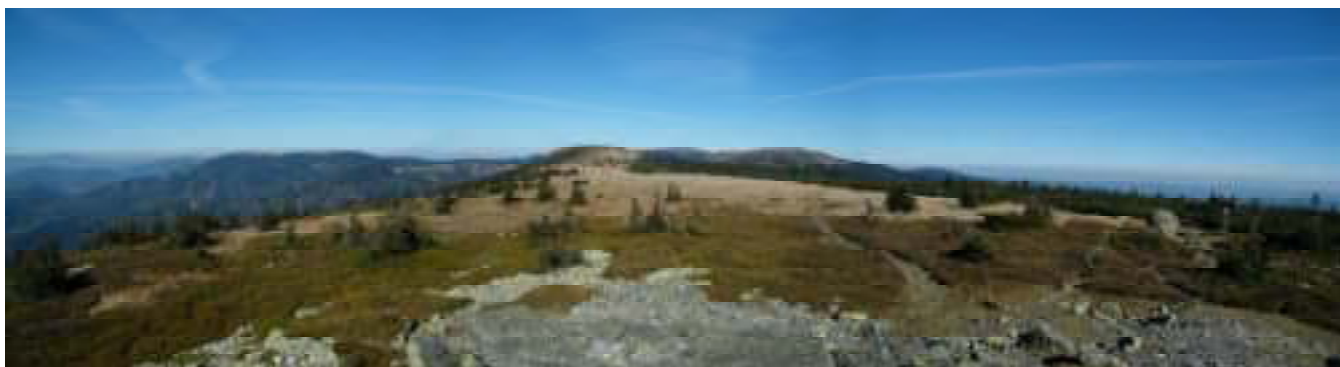
Obr. 1.4.22: Schéma vizuální diference CHKO Jeseníky na základní prostorové a charakterové celky. (podklad Kartografie HP)

Symbolem znaků krajinné scény CHKO Jeseníky je masiv Hrubého Jeseníku s oblými hřbety a vrcholy, s výrazným pásmem alpských holí nad hranicí lesa a se zarovnanými povrchy Pradědské hornatiny, vytvářejícími charakteristické siluety. Typickou vlastností krajinné scény jsou četné kontrasty – kontrast horských hřbetů, rozbrázděných četnými údolími drobných vodotečí a mohutných rozevřených údolí Bělé a Desné, kontrast lesnatých svahů a hluboce zaříznutých lesnatých údolí,

kontrast divokých skalnatých a kamenitých partií náhorních poloh, dochovaných polopřirozených lesnatých partií a naproti tomu osídlené a kultivované kulturní krajiny. Odloučenost málo přístupných údolí v souvislých lesních porostech a velkých lesních komplexů má protíváhu v osídlených údolích a úpatích hornatin a vrchovin s osídlením lánových vsí s řadovými půdorysy a potočným uspořádáním, s rozptýlenou zástavbou horských vsí, s těsnější zástavbou a s kratšími řadovými půdorysy vesnic založených pro těžbu a zpracování dřeva a s četnými horskými samotami.

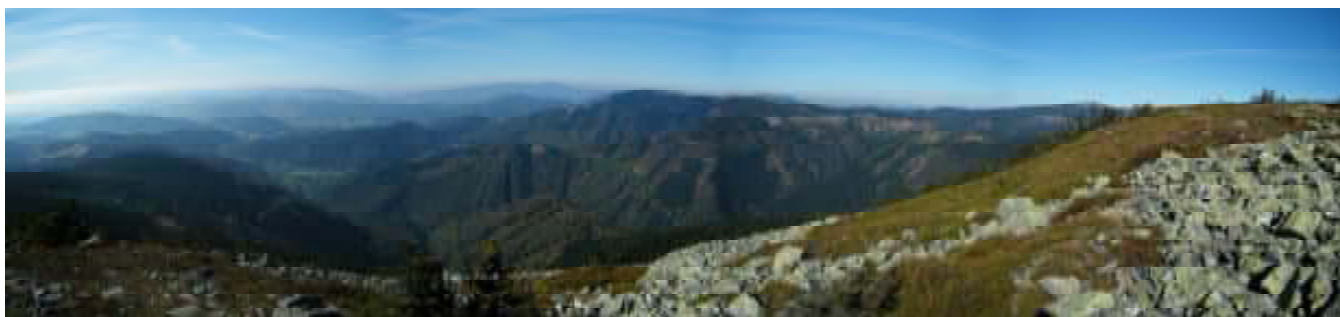
Členitost reliéfu je dána výraznou prostorovou skladbou krajiny s výrazně odlišnými, rozlišitelnými a neopakovatelnými scenériemi. Základní prostorovou jednotkou, která je také symbolem celého CHKO, je geomorfologický celek **Hrubý Jeseník**, vyplňující velkou část CHKO. Do tohoto horského masivu zasahuje ze severu v povodí Bělé **Jesenická kotlina** a méně výrazně z jihu pak údolím Desné **Šumperská kotlina**. Tyto tři geomorfologické celky spolu s Rejvízskou hornatinou v severovýchodním cípu CHKO a spolu s úpatními polohami lesních masivů hornatin a vrchovin představují **základní vizuálně rozpoznatelné prostorově vymezené charakterové celky – základ členění na oblasti krajinného rázu**.

Vlastní masiv Hrubého Jeseníku je morfologií terénu a údolními vodotečí zřetelně rozdělen na **tři poměrně odlišné části**. Jedná se o **Pradědskou hornatinu** s výraznými zarovnanými hřbety s bezlesím ve vrcholových partiích, na Keprnickou hornatinu s velmi členitým reliéfem plochých lesnatých hřbetů a oblých výšin a na Medvědskou hornatinu s velmi složitou prostorovou skladbou oblých lesnatých hřbetů. Pradědská hornatina vytváří do podkovy uspořádané ploché hřbety – Pradědský a Vysokoholský, oddělené vzájemně sedlem pod Barborkou, tvořícím přechod mezi morfologií údolí Bílé Opavy na východě a Dolem Velkého Děda na západě. Východní srázy těchto hřbetů spadají k severu do povodí Bělé, severovýchodu do povodí Opavy a k jihovýchodu do povodí Moravice. Videlské sedlo odděluje Pradědskou hornatinu od Medvědské hornatiny a masivu Orlíka.

Obr. 1.4.23: Pohled z Pecného na hlavní hřeben a Mravenečník. (Foto: Atelier V)

Uvnitř podkovy, tvořené Pradědským a Vysokoholským hřbetem, leží horský **masiv Mravenečníku** (1342 m n. m.) a Vřesníku (1342 m n. m.) – velmi členitá Desenská hornatina. Je ohraničena od ostatních částí Pradědské hornatiny hlubokými údolními Divoké Desné a Merty.

Obr. 1.4.24: Pohled z Břidličné hory na Mravenečník (foto ATELIER V)

Medvědská hornatina tvoří lesnatou a málo přístupnou východní část CHKO a její přechod k Rejvízské hornatině, k navazujícím vrchovinám a pahorkatinám Zlatohorska a k Nízkému Jeseníku.

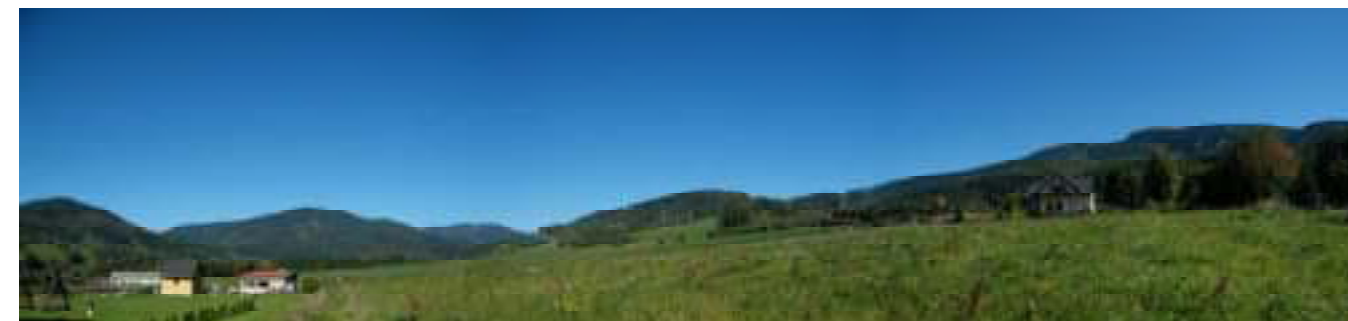
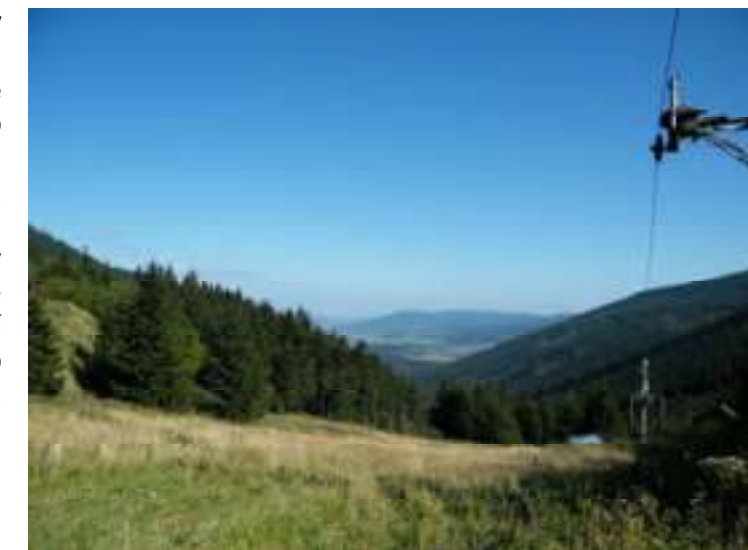
Prostorová skladba je dána tím, že svahy této hornatiny se prudce sklánějí k západu do Jesenické kotliny a velmi povlnně přecházejí k východu členitou krajinou s množstvím údolí větších i drobnějších vodotečí, svádějících vody do Černé Opavy, Bílého Potoka, Střední Opavy a Bílé Opavy. Údolí Střední Opavy odděluje severněji se prostírající masiv Orlíku (1203 m n. m.) a Medvědího vrchu (1216 m n. m.) – Hornoopavskou vrchovinu – od masivu Žárového vrchu (1093 m n. m.) a Vysoké hory (1030 m n. m.) – Vrbenskou vrchovinu.

Obr. 1.4.25: Masiv Orlíku z Filipovic. (Foto: Atelier V)

Rozlehlý prostor **Jesenické kotliny** vytváří odstup pro vnímání krajinných panoramat a siluet Hrubého Jeseníku. V ose toku Bělé se objevuje silueta Pradědského hřbetu, z pravobřežních svahů Bělé jsou vidět dominanty Keprníku (1422 m n. m.) a Šeráku (1350 m n. m.), z levobřežních svahů pak lesnaté oblité vrcholy a hřbety Medvědské hornatiny. Průhledy údolím Bělé tvoří rovněž velmi působivé scenérie. **Údolí Desné** se rychle rozšiřuje do rozlehlého prostoru umožňujícího zpětné pohledy na centrální hřbet Hrubého Jeseníku.

Obr. 1.4.26: Pohled z Červenohorského sedla do údolí Bělé. (Foto: Atelier V)

Obr. 1.4.27: Údolí Desné. (Foto: Atelier V)

1.5 Porovnání aktualizované studie hodnocení KR s původním hodnocením (Brychtová 1999–2000)

Obsah původního a nového hodnocení. Studie preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO Jeseníky je zpracována formou **aktualizace původního hodnocení** (*CHKO Jeseníky – Vyhodnocení krajinného rázu Chráněné krajinné oblasti Jeseníky – 1. a 2. část*, J. BRYCHTOVÁ, 1999, 2000).

V souladu s podmínkami výběrového řízení a smlouvy s objednatelem má nové hodnocení strukturu preventivního hodnocení dle metodického postupu přijatého Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, v rámci zadání upravenou dle metodických zkušeností zpracovatele. Oba materiály korespondují s textem § 12 zákona č. 114/1992 Sb. a jsou v souladu s výkladem jeho pojmů (VOREL – BUKÁČEK – MATĚJKA – CULEK – SKLENIČKA: *Posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz – metodický postup*, Praha 2004).

PŮVODNÍ HODNOCENÍ (BRYCHTOVÁ) (1999–2000)		AKTUALIZOVANÉ HODNOCENÍ (ATELIER V) (2011)	
TEXTOVÁ A TABULKOVÁ ČÁST			
<ul style="list-style-type: none"> Úvod Popis řešeného území, přírodní charakteristiky, kulturně-historický vývoj krajiny, charakteristika sídel Charakteristiky KC a KP Návrh ochrany krajinného rázu Tabulky – jednotlivé krajinné prostory (výčet krajinných složek včetně významu a projevu, hodnocení a stanovení návrhu ochrany) 		<ul style="list-style-type: none"> Úvod a cíle, specifika řešeného území Prostorová a charakterová diferenciacie území CHKO Ochranná opatření pro krajinné celky (KC) a krajinné prostory (KP), pásma odstupňované ochrany Kategorizace sídel a lokalit se zástavbou (LOsZ) 	
VÝKRESOVÁ ČÁST			
1:50 000	Analýza území z hlediska krajinného rázu	1:50 000	Širší územní vztahy
1:50 000	Vyhodnocení území a návrh ochrany krajinného rázu	1:25 000	Hodnoty krajinného rázu (indikátory přírodní, kulturní a historické charakteristiky)
		1:50 000	Hodnoty vizuální scény (hodnocení vizuálních a percepčních vlastností krajiny)
		1:25 000	Oblasti a místa KR (krajinné celky a prostory) – návrh pásem odstupňované ochrany
		1:25 000	Oblasti a místa KR – kategorizace sídel a lokalit se zástavbou (LOsZ)

Jak původní hodnocení (BRYCHTOVÁ 2001–2002), tak i aktualizované hodnocení vycházejí z metody charakterové a prostorové diferenciacie území a z návrhu odstupňované ochrany krajinného rázu a proto ústí ve vymezení krajinných celků na úrovni oblastí krajinného rázu a krajinných prostorů na úrovni míst a souborů míst krajinného rázu. Nové hodnocení reaguje nejenom na požadavky objednatele, ale zejména na zkušenosti s problematikou ochrany krajinného rázu při výstavbě, kdy pozornost investorů je soustředěna zejména do osídlených prostorů, mnohem méně do volné krajiny a vůbec ne do lesních porostů. Nové hodnocení proto navíc zavádí pro ochranu sídel a prvků osídlení a jejich prostředí kategorii „Lokalita se zástavbou – LOSz“, pro kterou stanovuje kategorie (dle hodnot struktury zástavby, kvality zástavby a zapojení do krajinného rámce) a ochranné podmínky.

Původní hodnocení obsahuje velmi podrobnou identifikaci znaků jednotlivých charakteristik KR. Tato identifikace je dokumentována v textové části, ve výkresové části a v tabulkách. Na identifikaci navazuje návrh regulace pro jednotlivé prostory a pro sídla v těchto prostorech. Nové hodnocení upřesňuje vymezení krajinných celků (upřesnění se týká pouze vedení hranic celků – základní členění území CHKO na celky zůstává stejné jako v původním hodnocení) a vymezuje krajinné prostory důsledným uplatněním prostorového vymezení těchto „konvizuálních“ jednotek a identifikací charakterových rozhraní. Tím dochází k dílčím i podstatnějším změnám ve vymezení krajinných prostorů (míst a souborů míst krajinného rázu). Nové hodnocení provádí vlastní šetření aktuálního stavu sídel a jejich krajinného rámce.

Rozdíly v původním a novém hodnocení. Odstup jedenácti let mezi jednotlivými hodnoceními území CHKO přináší rozdíly dané jednak vývojem území a jeho aktuálním stavem a jednak vývojem názorů na hodnocení krajinného rázu. Je možno konstatovat, že v území CHKO, ve kterém je kontinuálně a systematicky uplatňována ochrana krajiny a zároveň v území, které nemá výraznou dynamiku ekonomického rozvoje, se základní charakteristiky krajinného rázu mění málo nebo vůbec. Týká se to samozřejmě trvalých (permanentních) krajinných struktur (georeliéf, vodoteče), ale také vegetačního krytu. Čitelnější jsou stopy vývoje u sídel, i když v tomto regionu nejsou problémem urbanizační či suburbanizační tendence jako v ekonomických centrech kraje či republiky. Rozdíly dané vývojem území jsou proto malé a identifikace hodnot území a jeho vizuálních vlastností provedená v letech 1999–2000 je do značné míry využitelná. Nové problémy k řešení souvisejí zejména s rozvojem rekreace, a to především zimní rekreace, pro kterou je území Jeseníků z klimatického hlediska velmi vhodné.

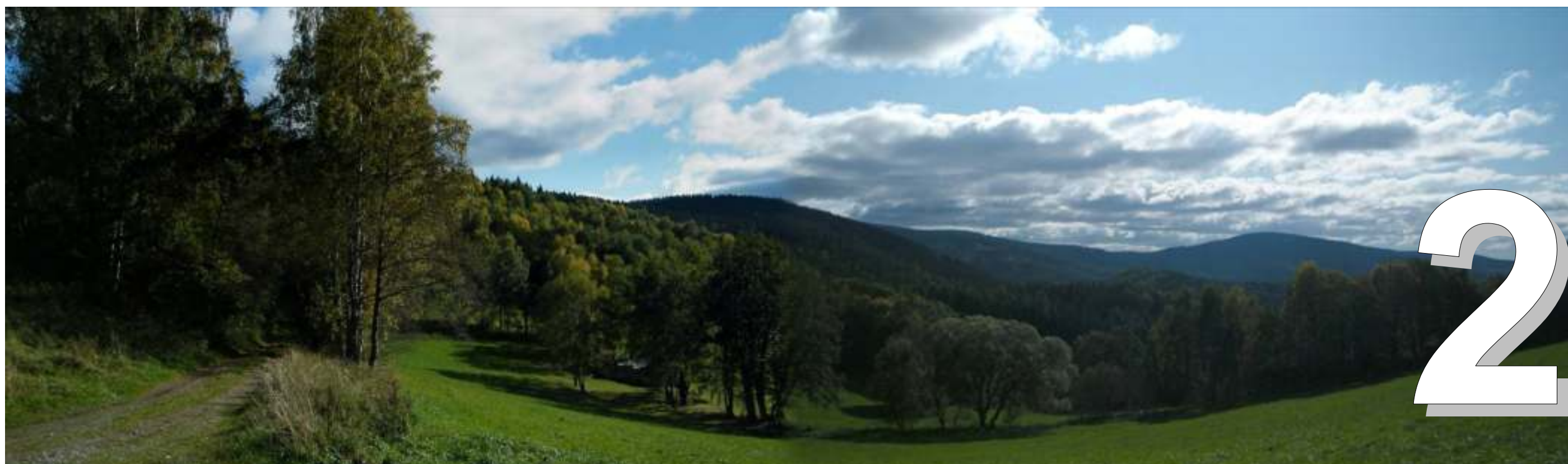
Rozdíl tkví v metodickém přístupu, kde původní hodnocení pracuje se třemi úrovněmi ochranných podmínek – regulativy pro krajinné prostory, regulativy pro jednotlivá sídla a pásma odstupňované ochrany pro území, která nejsou jiným způsobem plošně vymezena (nejedná se ani o krajinné celky ani o krajinné prostory). Nové – aktualizované – hodnocení pracuje s třístupňovou ochranou krajinného rázu – na úrovni krajinných celků, na úrovni krajinných prostorů, které jsou zařazeny do pásem odstupňované ochrany a na úrovni lokalit se zástavbou vymezených buď vizuálními hranicemi, nebo pásmy 500 m od okrajů zástavby. Ve vymezení pásem a jejich přiřazení krajinným prostorům spočívá největší rozdíl mezi oběma materiály, přičemž nový materiál vytváří přesnější a jasněji definovaný podklad pro rozhodování.

Práce s původním a novým hodnocením. Pro činnost Správy CHKO Jeseníky v oblasti ochrany krajinného rázu jsou v současné době i do budoucna využitelné oba materiály. Jsou využitelné pro koncepční práci, kdy jsou oba zdrojem poznatků a popsaných skutečností. Rozhodovací činnost Správy na úseku ochrany krajinného rázu se musí v první řadě opírat o aktuální hodnocení, které je možno doplňovat údaji a zásadami ochrany z původního hodnocení. Jedná se totiž o to, že původní hodnocení je ucelené dílo, které má obecnou platnost (na rozdíl od územně plánovacích nástrojů není závislé na politických cílech a zadání samosprávy) a je proto nutno pouze korigovat míru jeho aktuálnosti. Nové hodnocení je kompatibilní s aktuálními hodnocení jiných CHKO a napomáhá proto vyrovnanosti a stejnorodosti rozhodování v různých CHKO.

Převzetí části identifikace znaků a hodnot a zohlednění navrhovaných způsobů regulace u nového a původního hodnocení zaručuje kontinuitu v koncepční a rozhodovací činnosti Správy CHKO na úseku ochrany krajinného rázu. Ve zdůvodnění vyjádření a rozhodnutí Správy CHKO je proto možno vycházet z třístupňového modelu ochrany krajinného rázu dle nového hodnocení (ochranné podmínky pro krajinné celky – KC, odstupňovaná ochrana pro krajinné prostory – KP a kategorizace obcí a ochranné podmínky pro lokality se zástavbou – LOSz) a zdůvodnění doplňovat odkazy na identifikaci znaků a hodnot a na zásady regulace dle původního hodnocení (ochranné podmínky pro krajinné prostory – KP, regulace pro sídla, odstupňovaná ochrana). Zpracováním nového – aktualizovaného – hodnocení je doplněn soubor materiálů věnovaných CHKO Jeseníky a jeho přírodním a kulturním hodnotám o aktuální nástroj praktické ochrany krajinného rázu dle současných zásad pojetí ochrany krajiny. Výsledky (vymezení celků – oblastí – a prostorů – míst – včetně jejich charakteristik) je nutno promítnout do územně analytických podkladů (ÚAP) obcí s rozšířenou působností (ORP).

PREVENTIVNÍ HODNOCENÍ ÚZEMÍ CHKO JESENÍKY
Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU
podle §12 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

PROSTOROVÁ A CHARAKTEROVÁ DIFERENCIACE ÚZEMÍ CHKO

2

PROSTOROVÁ A CHARAKTEROVÁ DIFERENCIACE ÚZEMÍ CHKO

2.1	Zásady diferenciacie území z hlediska prostorové struktury a charakterové odlišnosti	2/2
2.1.1	Principy prostorové a charakterové diferenciacie	2/2
2.1.2	Členění území CHKO z hlediska krajinného rázu	2/2
	Krajinné celky hornatin	2/3
	KC A Pradědská hornatina	2/3
	KC B Keprnická hornatina	2/5
	KC C Masiv Orlíku – Medvědská hornatina	2/7
	KC D Rejvízská hornatina	2/9
	KC E Kamenecká hornatina	2/11
	Krajinné celky sníženin a úpatí hornatin v okrajových částech CHKO	2/13
	KC F Údolí Bělé a Jesenická kotlina	2/13
	KC G Branensko	2/16
	KC H Údolí Desné a Sobotínsko	2/18
	KC I Rýmařovsko	2/20
	KC J Údolí Moravice a Andělská Hora	2/22
	KC K Vrbensko	2/25
2.2	Principy ochrany krajinného rázu na území CHKO	2/27
2.2.1	Východiska ochrany krajinného rázu	2/27
2.2.2	Podmínky ochrany krajinného rázu	2/27
2.2.3	Úrovně ochrany	2/27

2.1 Zásady diferenciacie území z hlediska prostorové struktury a charakterové odlišnosti

Území většiny chráněných krajinných oblastí, přírodních parků a podobných typů území bývají značně různorodá. Nacházejí se zde segmenty, mnohdy dominantní, lesní krajiny, četné lokality přírodního či přírodě blízkého charakteru a další lokality vykazující význačné či jedinečné znaky přírodní charakteristiky krajinného rázu. Tato území jsou obvykle chráněna jinými instituty zákona o ochraně přírody a krajiny než je krajinný ráz (zvláště chráněné území, územní systém ekologické stability, významný krajinný prvek Natura 2000...). V těchto lokalitách není potřeba regulovat zástavbu formou podrobných konkrétních požadavků (vzhledových konvencí) na architekturu, formu a urbanistickou strukturu, neboť zde výstavba ve většině případů není možná. Z hlediska krajinného rázu zde stačí obecně formulované ochranné podmínky (například požadavek zachování nezastavěných horizontů, harmonického měřítka, vztahů...), které se uplatní např. u staveb technické infrastruktury, vybavenosti či technologických staveb, které by v těchto lokalitách mohly přijít v úvahu.

Dále se však na území chráněných krajinných oblastí či přírodních parků nachází i segmenty zemědělské krajiny s venkovskou zástavbou, někdy dokonce, a to zejména v okrajových částech těchto území, segmenty krajiny urbanizované či industrializované. Zde by zástavba v úvahu přijít mohla a také k ní dochází. Její regulace z hlediska ochrany a zachování krajinného rázu je zde proto nutná. Ovšem i tato území bývají značně různorodá. Jsou zde sídla s dochovanou tradiční architektonickou formou, hmotou, měřítkem a výrazem objektů, sídla s dochovanou urbanistickou strukturou, s dochovanou strukturou osídlení a strukturou krajiny (cestní síť, pluzina...). Nacházejí se zde objekty lidové architektury i objekty zapsané mezi kulturní nemovitě památky či národní kulturní památky (někdy ovšem v dezolátním stavu), některé z těchto sídel či segmentů kulturní krajiny mohou být prohlášeny podle Památkového zákona za památkové zóny nebo dokonce za památkové rezervace. Vedle toho se však na území chráněných krajinných oblastí či přírodních parků nachází i lokality s architekturou novodobou, nehodnotnou, neodpovídající tradičním regionálním znakům, četné přestavby, dostavby, přístavby, provizorní objekty, opuštěné zemědělské, technologické a vojenské areály, devastované vsi a chatové osady. V řadě takových území se navíc objevují i sídla zaniklá nebo částečně zaniklá, torza původní zástavby či pozůstatky již neexistujících krajinných struktur.

Z této různorodosti vyplývá požadavek na diferencovanou ochranu a regulaci budoucí zástavby. Nelze stejně přísně regulovat ve zcela rozdílně hodnotných lokalitách, ač v rámci jedné CHKO či přírodního parku. V sídlech, kde se žádné tradiční znaky architektury či urbanistické struktury nedochovaly, nebo kde se zástavba vizuálně téměř neuplatňuje, jsou striktní vzhledové konvence zbytečně omezující, neboť chrání neexistující hodnoty. Principem hodnocení krajinného rázu a následné regulace eventuální budoucí zástavby je tedy **prostorová a charakterová diferenciacie řešeného území, delimitace pásem odstupňované ochrany a následně posouzení rozvojových možností pro jednotlivá sídla** (lokality se zástavbou).

Postup hodnocení směřuje v závislosti na odlišnosti rázu krajiny, na specifických vlastnostech krajinného obrazu, na jedinečnosti a neopakovatelnosti určitých scénérií, které spoluvytvářejí identitu krajiny, k rozčlenění území CHKO na menší, uchopitelnější a popsitelné části. Prostorová a charakterová diferenciacie krajiny je tedy provedena zejména na základě prostorového členění území (charakteru georeliéfu), poměru mezi plochami lesních porostů a plochami zbytků kulturní zemědělské krajiny a charakteru a hustoty osídlení.

2.1.1 Principy prostorové a charakterové diferenciacie

Na území CHKO Jeseníky jsou v rámci prostorové a charakterové diferenciacie vymezeny krajinné celky (KC) na úrovni oblastí krajinného rázu a krajinné prostory (KP) na úrovni míst (souboru míst) krajinného rázu. Pojmy oblasti a místa krajinného rázu (dále jen „KR“) navazují na pojmy uváděné v § 12 zákona č. 114/1992 Sb. V Metodickém postupu (VOREL – BUKÁČEK – MATĚJKA – CULEK – SKLENIČKA, Praha 2004) byly definovány takto:

Oblast krajinného rázu – krajinný celek s podobnou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou odrážející se v souboru jejích typických znaků, který se výrazně liší od jiného celku ve všech charakteristikách či v některé z nich a který zahrnuje více míst krajinného rázu. Je vymezena hranicí, kterou mohou být přírodní nebo umělé prvky nebo jiné rozhraní měnících se charakteristik.

Místo krajinného rázu – krajinný prostor, část krajiny, homogenní z hlediska přírodních, kulturních a historických charakteristik a výskytu estetických a přírodních hodnot, které odlišují místo krajinného rázu od jiných míst krajinného rázu. Je nejmenším hodnoceným prostorem. Jedná se zpravidla o vizuálně vymezený krajinný prostor (konkávní nebo konvexní), který je pohledově spojený z většiny pozorovacích stanovišť nebo o území vnímatelné díky své výrazné charakterové odlišnosti

Z definice pojmů vyplývá, že principem delimitace charakterově odlišných segmentů krajiny (krajinných celků a krajinných prostorů) je prostorová a charakterová diferenciacie krajiny.

V plošné a prostorové struktuře a vizuálních vztazích krajiny se projevuje zejména charakter georeliéfu, vegetačního krytu a charakteru osídlení a hospodářského využití krajiny. Základním rysem krajiny je její výšková členitost, tvary terénního reliéfu, dynamika terénu a výraznost terénních tvarů (terénní dominanty, horizonty, terénní hrany, tvary údolí a převýšení). Georeliéf předurčuje také měřítko krajiny – poměry dimenzí viditelných částí krajiny vzhledem k měřítku člověka. Měřítka krajiny je spoluurčováno charakterem vegetačního krytu, mozaikovitostí krajiny a velikostí prostorových jednotek krajinné struktury (velikost otevřených prostorů vůči prostorům se souvislým vegetačním krytem nebo vůči prostorům urbanizovaným, členění krajiny strukturálními prvky nelesní zeleně). Charakteristickým rysem, rozlišujícím různé charakterové typy krajiny je též struktura osídlení (vzájemná poloha sídel a jejich poloha v krajinném rámci – poloha v terénu a vztah k vodotečím), převládající urbanistická struktura (forma) sídel a typické formy a architektonický výraz staveb lidové architektury. Tyto aspekty hrají také v členění krajiny Jeseníků významnou roli.

Prostorové a charakterové členění území je tedy odvozeno:

- od charakterových odlišností plošné a prostorové struktury krajiny
- od znaků této struktury pozorovatelných vizuálně v obrazu krajiny

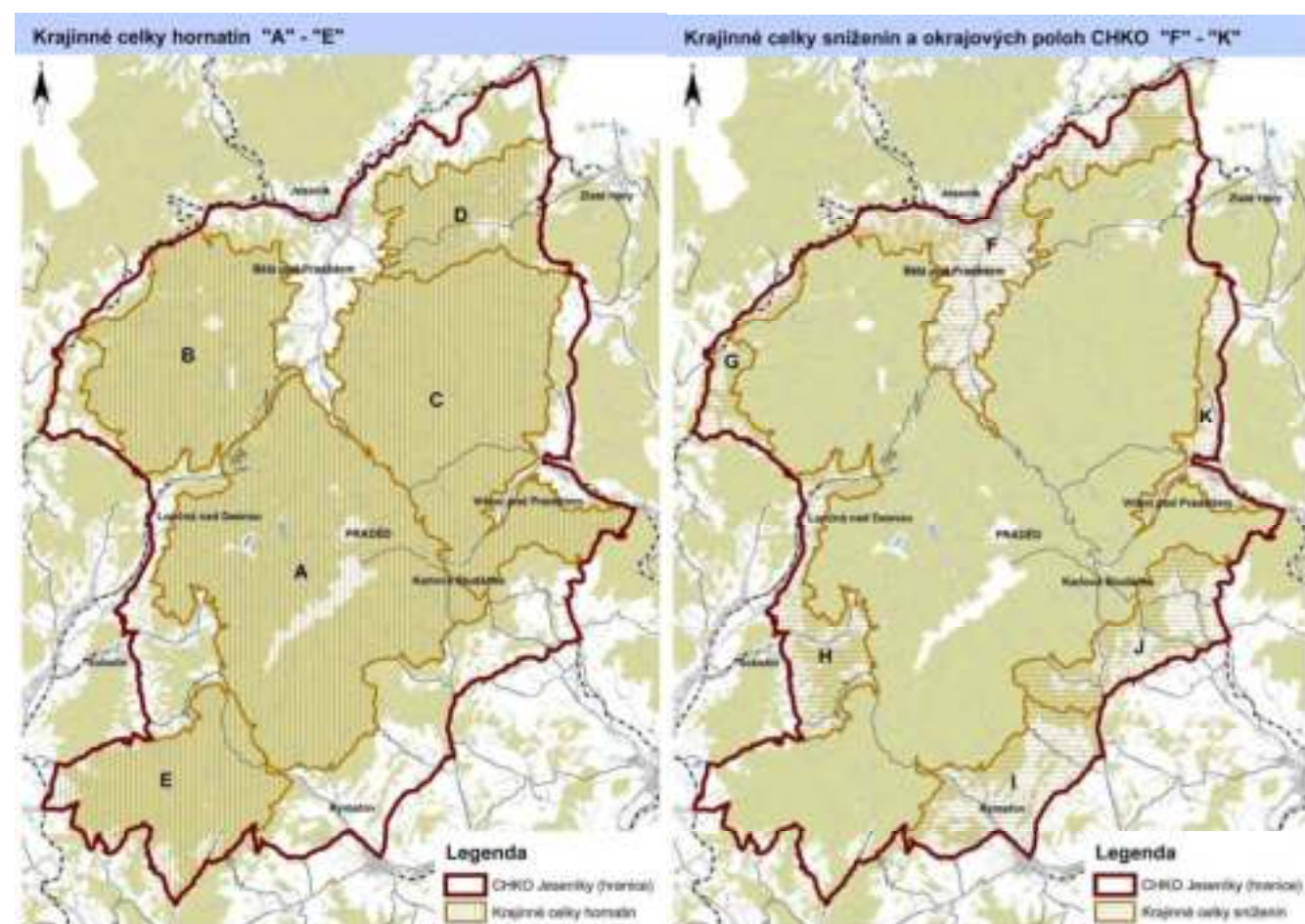
Zatímco na úrovni krajinných celků (oblastí krajinného rázu) se jedná o základní charakteristické rysy prostorového uspořádání krajiny a znaků jednotlivých charakteristik, krajinné prostory (místa a soubory míst krajinného rázu) jsou již vymežovány spíše jako v krajině vnímatelné a vizuálně do jisté míry oddělené prostory nebo soustavy navazujících prostorů. Někdy je však místo krajinného rázu („krajinný prostor“) nutno vymežit jako konvexní prostor, vystupující charakteristicky z okolí a význačný svými znaky přírodními nebo kulturními. Na základě dominantních rysů (souboru znaků) krajiny, doplněných o hydrografickou strukturu krajiny, bylo možno na území CHKO Jeseníky delimitovat poměrně výrazně odlišné oblasti (krajinné celky) a krajinné prostory (místa krajinného rázu) s tím, že rozloha jednotlivých oblastí a míst vychází jednoznačně z krajinné struktury a z výraznosti vizuálně vnímaných prostorových vztahů vyjádřených v obrazu krajiny.

2.1.2 Členění území CHKO z hlediska krajinného rázu

Prostorové a charakterové členění území CHKO Jeseníky je odvozeno od charakterových odlišností pozorovatelných vizuálně v obrazu krajiny, zejména od georeliéfu, vegetačního krytu a charakteru osídlení. Na úrovni oblastí krajinného rázu (ve smyslu §12 zákona č. 114/1992 Sb.) jsou

v krajině vymezeny krajinné celky (KC), na úrovni míst krajinného rázu jsou vymezeny krajinné prostory (KP).

V prostorové a charakterové struktuře CHKO Jeseníky nejzřetelněji vystupují **segmenty hornatin** téměř zcela pokryté souvislými lesními porosty. Jedná se o typické části CHKO, skrývající území s významnými přírodními hodnotami a projevující se scenériemi horských hřbetů, horských holí a výrazných vrcholů a scenériemi lesnatých, hluboce zaříznutých údolí s množstvím drobných vodotečí. Krajinné **segmenty sníženin a úpatí hornatin** vytvářejí obvodový pás při hranicích CHKO (s výjimkou Hraběšické hornatiny, zajímavější celý jihozápadní cíp území CHKO), přičemž do nitra CHKO zabíhá pouze od severu rozlehlé údolí Bělé a od východu sevřená údolí Bílé Opavy. Tato charakterová polarizace území CHKO je pro Jeseníky typická a oproti jiným CHKO i jedinečná. Odlišuje se tak od sebe geomorfologický celek Hrubý Jeseník, vyplňující velkou část CHKO, Jesenická kotlina s údolím Bělé a z jihu pak údolím Desné Šumperská kotlina. Tyto tři geomorfologické celky spolu s Rejvízskou hornatinou v severovýchodním cípu CHKO a spolu s úpatními polohami lesních masivů hornatin a vrchovin představují základní vizuálně rozpoznatelné prostorově vymezené charakterové celky – základ členění na oblasti krajinného rázu.

Obr. 2.1.1: Krajinné celky hornatin a krajinné celky sníženin a úpatí hornatin v okrajových částech CHKO (Atelier V)

KRAJINNÉ CELKY HORNATIN

V hornatině, centrální části CHKO Jeseníky bylo vymezeno pět krajinných celků, a to zejména na základě geomorfologického členění – KC A Pradědská hornatina, KC B Keprnická hornatina, KC C Masiv Orlíku – Medvěďská hornatina, KC D Rejvízská hornatina a KC E Kamenecká hornatina.

KC A PRADĚDSKÁ HORNATINA

Obr. A.1: Krajinný celek Pradědská hornatina (Atelier V).
Obr. A.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Krajinný celek zahrnuje hlavní část centrálního hřbetu Jeseníků s Pradědským a Vysokoholským hřbetem – od Červenohorského sedla po ostroh Pece s prudkými svahy spadajícími k plošině rašeliniště Skřítek. Zahrnuje též prostorově výrazně oddělený krajinný segment Mravenečníku a Velké Jezerné a horské rozsochy Vysokoholského hřbetu.

A.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Krajinný celek A Pradědská hornatina patří ke krajině výrazných svahů a skalnatých horských hřbetů, ledovcových karů a zaříznutých údolí, zahrnuje většinu území geomorfologického podcelku Pradědská hornatina (jižní část Hrubého Jeseníku), s okrsky Pradědský hřbet (IC-7C-1), Vysokoholský hřbet (IVC-7C-2), Karlovská vrchovina (IVC-7C-3) a Desenská hornatina (IVC-7C-4). Nejvyšší, široce zaoblený hřbet, který se výrazně uplatňuje v dálkových pohledech, je zpočátku protažen ve směru od severozápadu k jihovýchodu (Velký Klínovec Velký Jezerník, Malý Děd, Velký Děd), se od nejvyššího vrcholu pohoří – Pradědu stáčí k jihozápadu (Vysoká hole, Velký Máj, Břidličná hora). Hluboké údolí Divoké Desné odděluje od hlavního hřbetu masív Mravenečníku. Jedná se o členitou hornatinu až

velehornatinu v nejvyšší části Jeseníků budovanou krystalickými horninami desenské klenby a jejího obalu, migmatity, rulami, kvarcity, fylity, svory, zelenými břidlicemi a amfibolity. Složitá soustava vyzdvižených ker zemské kůry je rozčleněna hluboce zaříznutými, radiálně se rozbíhajícími údolími a příkrými svahy, z nichž hlavní jsou založena na zlomech. Na širokých hřbetech jsou dochovány zbytky holoroviny přemodelované v kryogenní mezoreliéf s četnými izolovanými skalami, mrazovými sruby, kryoplanačními terasami, balvany, kamennými moři, polygonálními půdami a thufury, místy na svazích kary. Ze svahů hornatiny stékají četné horské potoky, přítoky Moravice, Bělé, Opavy či Branné (Splavský, Hladový, Kamenitý, Merta, Třiramenný, Divoká Desná, Studený, Bukový, Javorový, Bělokamenný, Kotelný, Střední Opava, Česnekový, Sokolí, Videlský, Bílá Opava, Moravice, Volárka, Stříbrný, Podolský a další), modelující údolí, doly a žleby. K velmi cenným patří například hluboké údolí Bílé Opavy s kaskádou vodopádů, která pramení pod vrcholem Pradědu. K výrazným tokům patří Moravice, která pramení nad a protéká z přírodovědného hlediska v nejcennější oblasti – Velkém Kotli.

Nejvyšším bodem krajinného celku i celého pohorí je Praděd (1491 m n.m.), výrazný, kryogenně přemodelovaný suk vystupující nad úroveň okolních plochých hřbetů. Jeho vrchol je bezlesý (horské hole), na úbočích se objevuje kosodřevina (uměle vysázená koncem 19. století), pod ní probíhá horní hranice lesa s vlajkovitými formami smrku, které níže přecházejí v souvislejší porosty smrku s jeřábem. Dalšími významnými body jsou Vysoká hole (1463 m n.m.), vrchol rozsáhlé, kryogenními procesy snížené plošiny holoroviny, pokrytý horskými holemi se smilkou; Petrovy kameny (1446 m n.m.), výrazný suk s vrcholovými skalami hřibovitého tvaru modelovaný kryogenními procesy, který se zvedá nad plochým hřbetem, s holinami s význačnými horskými rostlinnými společenstvy; Malý Děd (1368 m n.m.), suk na kryogenně modelovaném hřbetu se zbytky holoroviny, s nezalesněnou horní částí a částí svahů zalesněnou horskými smrčnicemi; Břidličná hora (1358 m n.m.), bezlesý vrchol ploché, silně kryogenně přemodelované části hlavního hřbetu Vysokoholského hřbetu, s terasami, mrazovými sruby a srázy, sníženinami, sutěmi, balvanovými moři a proudy; Mravenečník (1342 m n.m.), bezlesý vrchol se smilkovými holemi na kryogenně sníženém hřbetu se zbytky holoroviny, značně antropogenně změněný výstavbou přečerpávací vodní elektrárny Dlouhé Stráně; Ostružná (1183 m n.m.), zalesněný vrchol protáhlého hřbitku a řada dalších vrcholů.

Krajinný celek je převážně zalesněný smrkovými porosty přirozeného charakteru, které ve vrcholových polohách na horní hranici lesa přecházejí v jednotlivé skupiny smrku až v jedince, v důsledku převládajícího směru větru vytvářející vlajkovité formy, dále pak nastupuje uměle vysázená kosodřevina, jež přechází ve smilkové hole. V nižších polohách se objevují porosty smrku s bukem a s jedlím, případně s modřínem, místy bukové porosty. Jsou zde zastoupeny unikátní geobotanické jednotky – subalpínská společenstva, společenstva rašelinišť, společenstva horských klimaxových smrčnic, acidofilních horských bučin a květnatých bučin.

Na území krajinného celku je vyhlášena řada rozsáhlých maloplošných zvláště chráněných území chránících jednak nejvyšší polohy přirozených a přírodě blízkých ekosystémů vázaných na geologický podklad a reliéf Hrubého Jeseníku (vysokohorské hole), tak různověké lesní porosty (horský les, bučiny, smíšené lesní komplexy) v polohách zalesněných svahů. Krajinný celek je bohatý i z hlediska žijící fauny, jedná se o oblast výskytu kamzíků, rýsa, tetřeva, tetřívka, jeřábka a řady dalších zvláště chráněných druhů.

A.1 Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC A		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
A.1.1	Hornatinný až velehornatinný reliéf Pradědské hornatiny s výraznými širokými horskými hřbety, svahy a zaříznutými údolími.	+	XXX	XXX
A.1.2	Zarovnané povrchy (holorovina) širokých rozvodních hřbetů nad hranicí lesa, výrazný hlavní hřbet s nejvyšším vrcholem Praděd	+	XXX	XXX
A.1.3	Výrazné kryogenní útvary reliéfu (skály, sruby, terasy, balvany, kamenná moři, kary atd.).	+	XX	XXX
A.1.5	Řada horských potoků vytvářejících hluboká údolí, doly a žleby s cennými přírodními polohami	+	XX	XX

A.1.5	Cenná vegetace nezalesněných smilkových holí nad hranicí lesa a rašelinišť	+	XX	XXX
A.1.6	Porosty uměle vysazené kosodřeviny nad horní hranicí lesa	+	XX	XX
A.1.7	Rozsáhlé plochy smrkových lesů na svazích (horské smrčiny), v horních polohách skupiny a jedinci vlajkovitých forem	+	XXX	XX
A.1.8	Rozsáhlé plochy různověkých smíšených a listnatých lesů (porosty smrku s bukem a s jedlím, případně s modřínem, místy bukové porosty)	+	XX	XXX

A.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Krajinný celek A Pradědská hornatina patří až k novověké sídelní krajině. Postup kolonizace se zastavil v podhůří Hrubého Jeseníku a do jeho nitra dlouho nepronikl. K využívání vyšších poloh pohorí začalo docházet až na přelomu 17. a 18. století, kdy se k zemědělským účelům – pro pastvu dobytka a travení – začaly využívat hole. Výsledkem travení a pastevní činnosti bylo snížení horní hranice lesa místy až o 100 m i více. Od konce 18. století se proto na všech panstvích v Hrubém Jeseníku začalo uplatňovat cílevědomé lesní hospodaření. Začalo se pracovat s umělou obnovou, nejprve s jíjí, zhruba od roku 1800 sadbou, která později zcela převládla. Kolem roku 1860 jsou datovány první úspěšné pokusy o zalesnění nejvyšších poloh. Vyloučením pastvy dobytka a umělým zalesňováním se pokles horní hranice lesa zastavil a koncem 19. a začátkem 20. století se přistoupilo k umělému zalesňování i nejvyšších poloh – holí – kosodřevinou alpského původu, limbou a smrkem (svahy Pradědu 1883 – 1907). Výsadby v Jeseníkách nepůvodní kosodřeviny se v rozhodujícím rozsahu realizovaly ve snaze zvýšit horní hranici lesa, která byla v některých místech zvýšena až nad hranici přirozenou. Budování trvalých objektů v nejvyšších polohách souviselo především s pastvou dobytka (Ovčárna 1820, Švýčárna 1829) a s lovem (Františkova myslivna 1865, Alfrédka 1890, Josefinka, Kamzík, Eustaška, Tetřeví chata, Kamzíčí chata). Zejména v 19. století tak byla postavena řada chat, které měly sloužit převážně jako útulky pro lovce zvěře. Vlastníky lesů a panství byly budovány většinou ve výškách kolem 1100 až 1200 m n.m. v odlehlých místech, která slibovala možnost kontaktu s lovnou zvěří. Další objekty souvisely s budováním komunikačních sítí (Skřítek 1850, Červenohorské sedlo 1850) a s turistikou (Barborka 1883, Vřesová studánka obnovena 1893).

V současnosti je část v okolí Pradědu, Ovčárny a Petrových kamenů intenzivně turisticky využívána. Jsou zde lyžařská střediska a především sjezdové tratě, je zde soustředěn velký počet turistických cest. V Ovčárně a směrem k Pradědu jsou postaveny kapacitní rekreační objekty, na jižních svazích Pradědu a severních svazích Petrových kamenů jsou postaveny lanovky a sjezdové trati. Na vrcholu Pradědu původně stála kamenná rozhledna postavená v letech 1903. V roce 1968 bylo započato s výstavbou 162 m vysokého vysílače, jehož výstavba byla dokončena roku 1983 otevřením restaurace. Téměř celý prostor Mravenečníku je výrazně ovlivněn výstavbou přečerpávací elektrárny Dlouhé stráně (výstavba vodních nádrží, změna tvaru nejvyšších vrcholů, výstavba silnice, velké odlesněné plochy, trasa VVN údolím Divoké Desné).

A.2 Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC A		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
A.2.1	Přítomnost v novověké sídelní krajině osídlované až od konce 17. stol.	O	X	X
A.2.2	Pozůstatky pastevevství a travení na holích (salaše, místní názvy)	O	X	XX
A.2.3	Změněná porostní skladba (smrkové monokultury, kosodřeviny)	O	XX	X
A.2.4	Objekty bývalých loveckých chat a turistických staveb z 19. století	+	XX	XX
A.2.5	Novodobý turistický ruch, lyžařská střediska, sjezdovky, ubytovny	N	XX	X
A.2.6	Novodobé technické stavby (vysílač na Pradědu, elektrárna D. stráně)	O	XX	XX

A.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

Jak bylo v předchozím textu uvedeno, je symbolem znaků krajinné scény CHKO Jeseníky masiv Hrubého Jeseníku s obými hřbety a vrcholy, s výrazným pásmem alpských holí nad hranicí lesa a se zarovnanými povrchy Pradědské hornatiny, vytvářejícími charakteristické siluety. Nepřístupná údolí, skrytá v souvislých lesních porostech, a velké lesní komplexy mají v charakteru krajiny protiváhu v osídlených údolích a úpatích hornatin a vrchovin s osídlením potočních vsí s řadovými půdorysy nebo s rozptýlenou zástavbou horských vsí a s četnými horskými samotami.

A.3 Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC A		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní 0 neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
A.3.1	Nejcennější lokality alpských luk, hole se skalními útvary	+	XXX	XXX
A.3.2	Pralesovité porosty (klimaxové smrčiny, zbytky klenobukového pralesa)	+	XX	XXX
A.3.3	Cenné výhledy do údolí Bělé, do masivu Orlíku a do masivu Mravenečnicku	+	XXX	XX
A.3.4	Mohutné rozsochy centrálního hřbetu s hlubokými údolními horských bystřin	+	XX	XX
A.3.5	Výrazná silueta Pradědského a Vysokoholského hřbetu s bezlesím	+	XXX	XXX
A.3.6	Masová turistika, sjezdové, běžecké a turistické trasy (Červenohorské sedlo, Ovčárna...)	O/-	XX	XX
A.3.7	Technický zásah do krajiny – horní nádrž přečerpávací elektrárny	O/-	XX	XX
A.3.8	Skupina větrných elektráren na Medvědí hoře	-	X	X

A.4 Prostorové členění krajinného celku

Na území KC A Pradědská hornatina byly vymezeny dva krajinné prostory (KP), segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konvizuální segmenty krajiny: KP A.1 Praděd – Vysokoholský hřbet a KP A.2 Mravenečník – Dlouhé stráně.

KP A.1 PRADĚD – VYSOKOHOLSKÝ HŘBET

Krajinný prostor zahrnuje nejvýraznější část centrálního hřbetu Hrubého Jeseníku – podstatné části Pradědského a Vysokoholského hřbetu. Jedná se vedle masivu Keprnicku a Šeráku o základní část horského masivu Hrubého Jeseníku, projevujícího se v dílčích scénériích náhorních poloh i v základních siluetárních vztazích vnímaných v rámci regionu. Reliéf zarovnaných povrchů, rozsáhlé plochy horských holí, se výrazně projevuje v kontrastu s vysokým podílem lesnatosti horských masivů centrální hornatiny a okrajových vrchovin území CHKO Jeseníky. Architektonicky nepřilíš působivá stavba vysílače s rozhlednou na Pradědu tvoří technickou dominantu, která orientuje vrchol Pradědského hřbetu, a projevuje se v druhém plánu jako nejvyšší poloha za pásem vrcholů ukončujících krátké hřbety horských rozsoch (Velký a Malý Klín, Kamzičí vrch, Sokol, Malý a Velký Jezerník, Malý Děd).

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma A s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází jedna lokalita se zástavbou LOsZ A.1.1 Ovčárna zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do I. kategorie (viz kap. 4).

KP A.2 MRAVENEČNÍK – DLOUHÉ STRÁNĚ

Krajinný prostor má hranice téměř shodné s hranicemi Desenské hornatiny a je od nejvyšších hřbetů Pradědské hornatiny oddělen výraznými údolními Divoké Desné a Mertý. Masiv Mravenečnicku (1342 m n. m.) a Vřesníku (1342 m n. m.) je hluboce rozčleněn strmými vodotečemi do krátkých hřbetů, tvořící věncem nižších vrcholů (Skály, Jedlový vrch, Úzký hřbet, Koží hřbet, Jestřábí vrch, Velká Jezerná, Tupý vrch, Medvědí hora), odkud již spadají lesnaté svahy do ohraničujících údolí a k úpatím horského masivu. Specifickou dominantu prostoru představuje horní nádrž přečerpávací elektrárny Dlouhé stráně – výrazný technogenní zásah ovlivňující scénérie a siluety masivu Mravenečnicku. Nepříznivě působí skupina větrných elektráren na krátkém hřbetu Medvědí hory (1159 m n. m.). S výjimkou vrcholových partií Mravenečnicku a Vřesníku vynikají scénérie i krajinná panoramata lesnatostí horizontů i svahů strmých údolí.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma A s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází jedna lokalita se zástavbou LOsZ A.2.1 Švagrov zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (viz kap. 4).

KC B KEPRNICKÁ HORNATINA

Obr. B.1: Krajinný celek Keprnická hornatina (Atelier V).
Obr. B.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Lesnatý prostor horského masivu zahrnuje s výjimkou úpatních poloh geomorfologickou jednotku Keprnické hornatiny, ležící na území CHKO (jižní část Přemyslovské vrchoviny leží mimo hranice CHKO). Na východ i na západ a jihozápad od lesnatého hřbetu mezi Červenou horou (1337 m n. m.), Keprníkem (1422 m n. m.) a Šerákem (1350 m n. m.) vybíhají hřbety, rozčleněné hlubokými lesnatými údolními Rudohorského, Keprnického a Klepáčského potoka a Hučavy.

B.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Krajinný celek B Keprnická hornatina, patřící ke krajinně výrazných svahů a skalnatých horských hřbetů, zahrnuje většinu území geomorfologického podcelku Keprnická hornatina (západní část Hrubého Jeseníku), s okrsky Šerácká hornatina (IVC-7A-1) a částí Přemyslovské vrchoviny (IVC-7A-2). Jádro krajinného celku tvoří široce zaoblený hřbet, který se výrazně uplatňuje v dálkových pohledech. Je protažen ve směru od severozápadu k jihovýchodu (Šerák – Keprník – Červená hora) a přechází do krajinného celku A Pradědská hornatina.

Jedná se o členitou kernou hornatinu budovanou převážně rulami, migmatity a svory keprnické klenby s vločkami kvarcitů, erlanů a krystalických vápenců. Skupina vyzdvižených tektonických ker stupňovitě klesajících k jihozápadu tvoří široké hřbety s kryogenně přemodelovanými zbytky holoroviny ve vrcholových částech (karoidy, izolované skály, kryoplanační terasy, mrazové sruby, thufury). Dílčí kry jsou odděleny hluboce zařezanými údolními založenými na zlomech.

Ze svahů radiálně stékají horské potoky, přítoky Branné a Bělé (Novolosinský, Hučava, Poniklý, Hučivá Desná, Divoký, Černý, Rudohorský, Keprnický, Javořický, Vražedný, Klepáčský a další).

Nejvyšším bodem krajinného celku je Keprník (1422 m n.m.), suk zalesněný přirozenými smrčinami (místy až pralesovitý porost), které na hřebenech přecházejí v zakrnělé řídké porosty až jednotlivé smrky (modelované větrem v tzv. vlajkovité formy) a dále pak ve smilkové hole a rašeliniště. Vystupuje na širokém plochém hřbetu se zbytky holoroviny s periglaciálními tvary (skalní hradby na vrcholu), izolovanými skalami, kryoplanačními terasami, mrazovými sruby a thufury. Dalšími významnými body jsou Černá stráň (1236 m n.m.), zalesněný vrchol horského hřbetu, Vozka (1377 m n.m.), suk na kryogenně sníženém hřbetu zalesněný smrkovým porostem přirozeného charakteru se skalními hradbami, izolovanými skalami, mrazovými sruby a rašeliništěm na severním svahu; Červená hora (1332 m n. m.), vrchol silně kryogenně přemodelovaného hřbetu se zbytky holoroviny s izolovanými skalami a balvany, bezlesým hřbetem pokrytým smilkovými holemi s klečí a smrkovými porosty na svazích; Šerák (1350 m n.m.), suk na kryogenně sníženém horském hřbetu se zbytky holoroviny, zalesněný přirozenými smrčinami s izolovanými skalami a kryoplanačními terasami; Klepáč (1049 m n.m.), vrchol na kryogenně sníženém rozsochovém hřbetu s izolovanými skalami a mrazovými sruby zalesněný přirozenými smrkovými porosty či Obří skály (1081 m n.m.), skupina izolovaných skal a skalních hradeb na krátkém hřbetu vybíhající severozápadně od Šeráku s přirozenými smrkovými porosty.

Krajinný celek je převážně zalesněný smrkovými porosty přirozeného charakteru, které ve vrcholových polohách přecházejí v kleč. V nižších polohách jsou smrkové lesy doplněné porosty buku, jedle a modřínu vč. cenných enkláv starých bučin. Na území krajinného celku je vyhlášena řada rozsáhlých maloplošných zvláště chráněných území chránících geomorfologicky výrazné vrcholové partie Hrubého Jeseníku při horní hranici lesa s dobře zachovalými, místy pralesovitými formacemi horských smrčin a horských smíšených lesů. Cenný ekosystém horských strží na východním svahu Červené hory se nachází v PR Sněžná kotlina. Krajinný celek je bohatý i z hlediska žijící fauny, jedná se o oblast výskytu jelena, kamzíka (vysazen), rysa, ořešníka, křivky a řady dalších zvláště chráněných druhů.

B.1	Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC B	klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
B.1.1	Hornatinný reliéf Keprnické hornatiny s výraznými širokými horskými hřbety, svahy a zařiznutými údolními.	+	XXX	XXX

B.1.2	Zarovnané povrchy (holorovina) širokých rozvodních hřbetů nad hranicí lesa, výrazný hlavní hřbet (Šerák – Keprník – Červená hora)	+	XXX	XXX
B.1.3	Výrazné kryogenní a periglaciální tvary (skalní hradby) reliéfu (skály, sruby, terasy, balvany, kamenná moře, kary atd.)	+	XX	XXX
B.1.5	Řada horských potoků vytvářejících hluboká údolí, doly a žleby s cennými přírodními polohami	+	XX	XX
B.1.5	Cenná vegetace nezalesněných smilkových holí a kleče nad hranicí lesa, porosty rašelinišť	+	XX	XXX
B.1.6	Rozsáhlé plochy smrkových lesů na svazích (horské smrčiny), v horních polohách skupiny a jedinci vlajkovitých forem	+	XXX	XX
B.1.7	Rozsáhlé plochy různovětvých smíšených a listnatých lesů (porosty smrku s bukem a s jedlí, případně s modřínem, místy bukové porosty)	+	XX	XXX

B.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Téměř stoprocentně zalesněné území s převažujícím přírodním charakterem tvořící krajinný celek B Keprnická hornatina patří jako celý hlavní hřeben Jeseníků až k novověké sídelní krajině. Postup středověké kolonizace se zastavil v podhůří Hrubého Jeseníku a do jeho nitra dlouho neprohl. K využívání vyšších poloh pohoří začalo docházet až na přelomu 17. a 18. století, kdy se k zemědělským účelům – pro pastvu dobytka a travení – začaly využívat i hole, které v této oblasti zřejmě vznikly přirozeně. K největšímu travení v rámci krajinného celku docházelo na panství Branná mezi Keprníkem a Šerákem. Výsledkem travení a pastevní činnosti (salašnictví) bylo snížení horní hranice lesa. Kolem roku 1860 jsou datovány první úspěšné pokusy o zalesnění nejvyšších poloh (monokultury na severních svazích Šeráku). Vyloučením pastvy dobytka a umělým zalesňováním se pokles horní hranice lesa zastavil a koncem 19. a začátkem 20. století se přistoupilo k umělému zalesňování i nejvyšších poloh – holí – kosodřevinou alpského původu, limbou a smrkem. V té době byla kosodřevina vysázena také v prostoru Keprníku. Výsadby v Jeseníkách nepůvodní kosodřeviny se v rozhodujícím rozsahu realizovaly ve snaze zvýšit horní hranici lesa, která byla v některých místech zvýšena až nad hranici přirozenou.

Budování trvalých objektů v nejvyšších polohách pohoří souviselo především s pastvou dobytka (švýcárna na Keprníku), s lovem (myslivny, lovecké chaty), s budováním komunikačních sítí (chata Červenohorské sedlo 1935) a s turistikou (chata Jiřího na Šeráku 1888, Jelení bouda – nedaleko pamětní kámen císařovky Alžběty, která v boudě přenocovala „Kaiserin Elizabeth Sisi“, novější horské chaty). Červenohorským sedlem na hranicích krajinného celku prochází významná cesta přes Jeseníky, v současnosti frekventovaná silnice I. třídy (nedávno rekonstruovaná). V sedle jsou postaveny kapacitní rekreační objekty, podobně jako v sedle Ramzová, odtud jsou vybudovány lanovky a sjezdové trati na Šerák.

Území je historicky spjata i s ochranou přírody, rezervace Šerák – Keprník je nejstarším chráněným územím v Jeseníkách (vyhlášena roku 1903 majitelem panství Janem II. z Liechtensteina). Zajímavou lokalitou bezesporu bývalo poutní místo Vřesová studánka pod Červenou horou (dřevěná kaple nad studánkou postavená knížetem Liechtensteinem, uzavřená Josefem II., obnovena kolem roku 1800, v roce 1850 nahrazená kamennou, roku 1927 přestavěnou na kostelík, který v roce 1946 po zásahu bleskem vyhořel).

B.2	Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC B	klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
B.2.1	Přítomnost v novověké sídelní krajině osidlované až od konce 17. stol.	O	X	X
B.2.2	Pozůstatky pastevectví a travení na holích (místní názvy)	O	X	XX
B.2.3	Změněná porostní skladba (smrkové monokultury, kosodřeviny)	O	XX	X

B.2.4	Objekty bývalých loveckých chat a turistických staveb z 19. a 20. stol.	+	XX	XX
B.2.5	Novodobý turistický ruch, lyžařská střediska, sjezdovky, ubytovny	N	XX	X
B.2.6	Památná místa (pomník, bývalé poutní místo, příběhy...)	+	X	X
B.2.7	Trasa významné komunikace Červenohorským sedlem	O	X	X
B.2.8	Tradice ochrany přírody (rezervace Šerák – Keprník)	O	X	X

B.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

V krajinném celku vzniká členitá vnitřní prostorová struktura horských hřbetů, výšin a sníženin v souvislých lesních porostech se zbytky cenných původních lesních partií. Ze západních okrajů prostoru se otevírají pohledy na horizont masivu Králického Sněžníku (1423 m n. m.). Působivé jsou pohledy ve směru východním do rozlehlého údolí Bělé a na okraj masivu Orlíku (1203 m n. m.). Prostor vyniká jedinečnými scenériemi dynamického terénu, skrytých potoků v hlubokých lesnatých údolích s překvapivými průhledy, výraznými terénními dominantami a řazením horizontů v různých prostorových plánech.

B.3 Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC B		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
B.3.1	Hole se skalními útvary (Keprník, Šerák, Červená hora)	+	XXX	XXX
B.3.2	Pralesovité porosty (horské smrčiny a horské smíšené lesy, staré bukové porosty s příměsí jedle a smrku)	+	XX	XXX
B.3.3	Cenné výhledy do údolí Bělé, na siluety masivu Orlíku a k západu na siluetu masivu Králického Sněžníku	+	XXX	XX
B.3.4	Hluboká lesnatá údolí horských bystřin s balvanitými koryty	+	XX	XX
B.3.5	Výrazně modelovaný hřbet se soustavou vrcholů (Keprník, Šerák a další)	+	XXX	XXX
B.3.6	Masová turistika, sjezdové trati na Šeráku	O/-	XX	XX

B.4 Prostorové členění krajinného celku

Území KC B Keprnická hornatina není dále prostorově členěno na krajinné prostory. Pro určení pásem odstupňované ochrany krajinného rázu na úrovni krajinných prostorů je KC B Keprnická hornatina považován za jeden krajinný prostor KP B.1 Keprník – Černá stráň, který je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma A s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází dvě lokality se zástavbou: LOsZ B.1.1 Červenohorské sedlo zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (viz kap. 4) a LOsZ B.1.2 Splav zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (viz kap. 4).

KC C MASIV ORLÍKU – MEDVĚDSKÁ HORNATINA

Obr. C.1: Krajinný celek Masiv Orlíku – Medvědká hornatina (Atelier V).

Obr. C.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Krajinný celek Masiv Orlíku – Medvědká hornatina zahrnuje většinu východní části území CHKO – území, které je převážně lesnaté a díky členitému terénu vytváří charakter neprostupné zadumané krajiny. Území je rozděleno hřbetem Medvědí vrch (1216 m n.m.) – Ostruha (1021 m n.m.) na severovýchodně ležící povodí Černé Opavy a na jihovýchodně ležící povodí Střední Opavy. Západní část území od Velkého a Malého Bradla a Zaječí hory spadá prudce do údolí Bělé. Osou jižní části krajinného celku je Bílá Opava.

C.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Krajinný celek C Masiv Orlíku – Medvědká hornatina, patří ke krajinně hornatin a krajinně výrazných svahů a skalnatých horských hřbetů, zahrnuje část území geomorfologického podcelku Medvědká hornatina (východní část Hrubého Jeseníku), s okrsky Hornoopavská hornatina (IVC-7B-1) a částí Vrbenské vrchoviny (IVC-7B-2). Rozsáhlá skupina Orlíku se na východě Videlským sedlem připojuje k Pradědskému masívu. Je oproti hlavnímu hřbetu nižší, nejvyšším vrcholem je Medvědí vrch, následuje Orlík, Jelení loučky, Lysý vrch a další. Pohledově se nejvíce uplatňuje z protilehlého vyššího hlavního hřbetu. Území je výrazně protnuto hlubokým údolím Střední Opavy, které dělí krajinný celek na dva krajinné prostory.

Členitá hornatina je budovaná horninami lugika, vranské skupiny a skupiny Videlského potoka (ortorulami, muskoviticko-biotitickými rulami, migmatity, fylity a kvarcity) a amfibolity jeseníckého amfibolitového masívu. Složitá soustava vyzdvižených ker s celkovým úklonem k východu, je silně rozčleněna hlubokými údolními založenými na zlomech a poruchových pásmech ve směru tektonického úklonu. Na širokých plochých hřbetech se dochovaly zbytky silně kryogenně přemodelované holoroviny s četnými skalními hradbami, vrcholovými i svahovými izolovanými skalami, kryoplanačními terasami, mrazovými sruby a balvany. Nejvyšším bodem hornatiny i krajinného celku je Medvědí vrch (1216 m n.m.), kryogenně přemodelovaný suk vystupující nad okolní ploché hřbety se zbytky holoroviny s kryogenními skalními hradbami, izolovanými skalami a sutěmi, je zalesněný smrkovými porosty. Významnými body jsou Orlík (1203 m n.m.), kryogenně přemodelovaný smrkovými porosty zalesněný

suk na vyzdvížené tektonické kře, na svazích obohacený periglaciálními tvary; Jelení loučky (1205 m n.m.), kuželovitý vrch, kryogenně přemodelovaný suk s izolovanými skalami, mimo vrcholu zalesněný smrkovým porostem; Lysý vrch (1128 m n.m.), suk na kryogenně sníženém hřbetu zalesněný smrkovými porosty; zalesněná Zaječí hora (1011 m n.m.), suk na úzkém kryogenně sníženém hřbetu; Zámecký vrch (933 m n.m.), vyvýšenina odčleněná od širokého hřbetu s izolovanými skalami, kryoplanačními terasami a sutěmi, zalesněný smrkovými porosty s jedlí a bukem; Suchý vrch (940 m n.m.), petrograficky a tektonicky podmíněný suk zalesněný smrkovými porosty, na svazích s periglaciálními tvary, sutěmi a kamennými moři, se spodnodevonskými zkamenělinami a lokalitami přirozených borových porostů; smrkovými porosty zalesněný Žárový vrch (1086 m n.m.), vrchol kryogenně bohatě modelovaného hřbetu s četnými izolovanými skalami, kryoplanačními terasami, mrazovými sruby a balvany či zalesněné Kazatelny (925 m n.m.), vrchol silně kryogenně přemodelovaného hřbetu s izolovanými skalami, kryoplanačními terasami a balvany, který je též paleontologickým nalezištěm.

Hornatina je bohatě členěna řadou údolí horských potoků, přítoky Opavy a Bělé (Bílá Opava, Černá Opava, Střední Opava, Podzámecký, Slučí, Sokolí, Rudná, Suchý, Skalní, Zámecký, Šumný, Borový, Vrchovištní, Chebzi, Čížek a další). Při pohledu z hlavního hřbetu je výrazné především hluboké údolí Střední Opavy.

Krajinný celek je na převážné většině plochy zalesněný smrkovými porosty s bukem, jedlí a modřínem, z nichž některé se přibližují přirozené struktuře lesa, nebo mají až pralesovitý charakter. Místa se tedy objevují i plochy přirozených lesních ekosystémů, které se vyvinuly v těchto extrémních podmínkách, jedná se o přirozené porosty borů, lokálně přirozené porosty jedle, smrku a modřínu, někde i plazivá forma smrku na devonském křemenci. Raritou je jediný zachovalý exemplář tisu červeného v lesních porostech CHKO Jeseníky (Skalní potok). V lokalitě Jelení bučina je chráněn různověký smíšený lesní porost (klenosmrková bučina bažanková), v němž někteří stromové jedinci dosahují pozoruhodných rozměrů. V rámci krajinného celku jsou zajímavé i morfologicky výrazné křemencové skály s kamennými moři a význačná paleontologická naleziště (Suchý vrch). Krajinný celek je bohatý i z hlediska přítomnosti zvláště chráněných druhů živočichů.

C.1 Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC C		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
C.1.1	Členitý hornatinný reliéf Medvědké hornatiny s výraznými širokými plochými horskými hřbety, svahy a hluboce zaříznutými údolím.	+	XXX	XXX
C.1.2	Zbytky zarovnaných povrchů (holorovina) širokých rozvodních hřbetů	+	XX	XX
C.1.3	Výrazné kryogenní a periglaciální tvary (skalní hradby) reliéfu (skály, sruby, terasy, balvany, kamenná moře atd.) na svazích a vrcholech	+	XX	XXX
C.1.5	Řada horských potoků vytvářejících hluboce zaříznutá údolí, pramenná oblast Opavy	+	XX	XX
C.1.5	Rozsáhlé plochy smrkových lesů s bukem jedlí a modřínem	+	XXX	XX
C.1.6	Cenné plochy různověkých přirozených smíšených a listnatých lesních porostů (borovice, jedle, smrk, modřín, buk)	+	XX	XXX
C.1.7	Paleontologická naleziště	+	X	XX

C.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Téměř kompletně zalesněné území s převažujícím přírodním charakterem tvořící krajinný celek C Masiv Orlíku – Medvědká hornatina patří jako celý hlavní hřeben Jeseníků až k novověké sídelní krajině. Postup středověké kolonizace se zastavil v podhůří Hrubého Jeseníku a do jeho nitra dlouho nepronikl. Tvářnost krajiny se začala měnit až v 15. – 16. století v souvislosti s rozvíjející se těžbou rud okolo Rýmařova, Zlatých Hor, Světlé Hory, Rudné aj. Hutě spotřebovaly značné množství dříví,

ustupující les uvolňoval plochy pro zemědělství, převážně k pastvě dobytka. Vyšší polohy však měly nadále charakter neprostupných pralesů s dravou zvěří (medvěd, vlk, rys). Přírodní bohatství (dřevo, železná ruda, pyrit a zlato) a levná hnací síla (voda) tedy přinesly počátkem novověku do horských údolí nové aktivity spojené s těžbou dřeva a nerostných surovin (pily, hamry, drtiče a lisy tříselné kůry, těžba v šachtách). Dodnes jsou místa na okrajích krajinného celku a v údolích patrné památky spojené s počátky průmyslu v podhůří Jeseníků (u Drakova Lorencova/Vavřincova huť kolem roku 1807, Josefský hamr polovina 17. století – technické památky starého železářství na území kdysi významné hutnické oblasti severní Moravy a západního Slezska, rozkládajícího se v podhůří Jeseníků, kolem Josefského hamru se těžilo a zpracovávalo železo více než sto let.) a s těžbou rud (například několik starých šachet po těžbě železné a měděné rudy v okolí osady Vidly). V údolí řeky Opavy a jejích přítoků (zejména úsek Starý Rejvíz – Drakov) jsou patrná historická zlatá rýžoviště.

Objekty uvnitř krajinného celku souvisí především s lovem (lovecké chaty, myslivny) a s turistikou (boudy, chaty). Na soutoku Bílého potoka a Střední Opavy a v prostoru sedla Vidly jsou rekreační objekty. Charakteristiku území doplňuje lázeňská tradice v Karlově Studánce (s řadou památek). Lázně založil nejmladší syn Marie Terezie Maxmilián II. František v roce 1780. Pod lékařským dohledem je zde lázeňská léčba řízena od roku 1785. Dnešní název Karlova Studánka lázně získaly v roce 1803 po nejslavnějším habsburském vojvodci Karlovi.

Prostor na moravsko-slezské hranici byl v minulosti strategickým místem střežícím přístup na moravské území ze severu. Z období vrcholného středověku se zde zachoval systém několik opevněných hradů (dnes zříceniny či nepatrné zbytky). K nejvýznamnějším hradům českého Slezska patřil zeměpanský Fürstenwalde, snad z počátku 14. století. Pravděpodobně byl založen opavskými knížaty jako náhrada za zastaralý Freudenštejn, po němž jsou v terénu dnes už jen málo patrné zbytky. Fürstenwalde byl nejspíše zničen koncem 15. století a pro svoji odloučenou polohu a obtížný přístup již nebyl obnoven. K zajištění ostrahy strategicky důležité cesty vedoucí údolím Černé Opavy byl snad někdy v první polovině 14. století založen hrad Drachenburg (zanikl nejpozději v 15. století). Sloužil zřejmě jako doplněk k nedalekému Quinburgu, o němž lze předpokládat, že byl postaven na konci 13. století. Na skalnatém výběžku Zámecké hory směrem do údolí Černé Opavy, což zajišťovalo posádce vynikající kontrolu důležité obchodní cesty ze Zlatých Hor do Olomouce, byl postaven někdy na přelomu 13. a 14. století i strážní hrad Koberštejn, zpusťlý asi v 15. století. Jižně odtud jsou dochované zbytky hradů Weisenštejn a Rabenštejn. Vznikly snad jistě někdy ve 13. století, společný zánik obou lze klást snad někde do 14. století. Tyto fortifikace na skalnatých výběžcích Pytláka a Loupežníka snad zajišťovaly ostrahu cestě, která ve středověku spojovala Vrbno s Adolfovicemi a Jeseníkem.

Z 30. let 20. století zasahuje do krajinného celku C (také do celků B a F) torzo plánované výstavby pohraničního opevnění tzv. uzávěry Domašovského údolí, soustavy několika desítek lehkých opevňovacích objektů (řopíků), linie táhnoucí se od svahů Dlouhé hory na východní straně Domašovského údolí, až po hřeben Nad Výrovkou na straně západní. Z období druhé světové války se dochoval hřbitov ruských válečných zajatců poslaných na práce do rejvízských lesů, jejichž tábor stál nedaleko Opavské chaty.

Oproti hlavnímu Jeseníckému hřbetu se jedná o území poměrně málo turisticky navštěvované, téměř nezátížené sportovními a rekreačními aktivitami. Ve své východní části je ovlivněno blízkostí většího města Vrbna pod Pradědem.

C.2 Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC C		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
C.2.1	Přítomnost v novověké sídelní krajině osídlované až od konce 16. stol.	O	X	X
C.2.2	Změněná porostní skladba (smrkové monokultury...)	O	XX	X
C.2.3	Skupina zřícenin a stop středověkých hradů při významných stezkách	+	X	XX
C.2.4	Objekty bývalých loveckých chat a mysliven	+	X	X
C.2.5	Stopy těžby rud a průmyslu – dřevařství, železářství (pily, hamry, hutě)	+	X	XX

C.2.6	Zbytky hraničního opevnění z 30. let 20. století (řopíky), ruský hřbitov	+	X	X
C.2.7	Lázeňská tradice Karlovy Studánky (18. století)	O	X	XX
C.2.8	Architektonicky a historicky cenné objekty (zejm. Karlova Studánka)	+	X	XX

C.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

Mohutný lesnatý horský masiv zahrnuje zhruba území Hornoopavské hornatiny a představuje na území CHKO obrovský lesnatý celek, který se sice neuplatňuje tak výrazně a dramaticky jako holý Pradědský či Vysokoholský hřbet, ale dotváří typický charakter Jeseníků – členité lesnaté krajiny s odloučenými scenériemi lesnatých hlubokých údolí a množstvím výšin, vstupujících z horizontů horských hřbetů, typicky uspořádaných ve směru SZ–JV. Nejvyšší polohy jsou situovány v prostoru asymetricky – blíže k okraji Jesenické kotliny a k východu – k okraji Zlatohorské vrchoviny – klesají hřbety, oddělené paralelními údolními drobných vodotečí. Větší vodoteče rozčleňují terén na hlavní části. Údolí Černé Opavy s cennými scenériemi a s dominantou Zámeckého vrchu (933 m n. m., zřícenina hradu Koberštejn) odděluje na severu hřbet Kazatelen a Předního Jestřebí, spadající do náhorní polohy Velkého mechového jezera. Údolí Bílého Potoka odděluje dva hlavní hřbety – Jelení loučky – Černý vrch od hřbetu Orlík – Medvědí vrch. Prostor C.2 zahrnuje lesnatou část Vrbenské vrchoviny, oddělenou hlubokým a mohutným údolím Střední Opavy od Medvědské hornatiny.

C.3 Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC C		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
C.3.1	Zalesněné, členité modelované území s množstvím drobných horských toků	+	XXX	XX
C.3.2	Údolí horských toků s hodnotnými porosty a balvanitými koryty	+	XX	XX
C.3.3	Smrkové monokultury, členění porostů v souvislosti s těžbou	+	XXX	X
C.3.4	Nepřehledná krajina s uzavřenými dílčími prostory a omezenými možnostmi výhledů	+	XX	XX
C.3.5	Jedinečné nenarušené scenérie krajinného interiéru	+	X	XX
C.3.6	Působivé prostředí Karlovy Studánky s harmonií architektury a krajinného rámce	+	X	XXX

C.4 Prostorové členění krajinného celku

Na území KC C Masiv Orlíku – Medvědská hornatina byly vymezeny dva krajinné prostory (KP), segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konvizuální segmenty krajiny: KP C.1 Orlík – Medvědí vrch a KP C.2 Žárový vrch – Ovčí vrch.

KP C.1 ORLÍK–MEDVĚDÍ VRCH

Prostor poskytuje nejenom překvapivé průhledy na centrální hřeben Hrubého Jeseníku, ale i výhledy do rozlehlé Jesenické kotliny a pohledy k severu do náhorních poloh Rejvízské hornatiny a zajímavé pohledy do jemně členité krajiny Nízkého Jeseníku. Nejatraktivnějšími jsou však vnitřní scenérie zcela odloučených poloh lesnatých údolí a nekonečného řazení lesnatých výšin v průhledech a dílčích scenériích.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma A s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází dvě lokality se zástavbou: LOsZ C.1.1 Vidly, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie,

a LOsZ C.1.2 Bílý potok, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. kategorie (viz kap. 4).

KP C.2 ŽÁROVÝ VRCH–OVČÍ VRCH

Lesnaté masivy Žárového vrchu (1093 m n. m.) a Vysoké hory (1030 m n. m.) vymezují hluboké údolí Bílé Opavy s osídlením Ludvíkova v severní části. Na jižním okraji prostor přechází do osídlených úpatních poloh Andělskohorska, kde lesnaté svahy Ovčího vrchu (966 m n. m.) a Hlásy (926 m n. m.) spadají do kultivované kulturní krajiny okraje CHKO. Výhledy na centrální hřeben Jeseníku z Žárového vrchu a scenérie Karlovy Studánky rozložené v údolí Bílé Opavy představují jedinečné hodnoty tohoto prostoru.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma A s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází jedna lokalita se zástavbou LOsZ C.2.1 Karlova Studánka, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do I. kategorie (viz kap. 4).

KC D REJVÍZSKÁ HORNATINA

Obr. D.1: Krajinný celek Rejvízská hornatina (Atelier V).
Obr. D.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Krajinný celek se na jihu opírá o okraj Medvědské hornatiny, od které je oddělen hlubokým údolím Černé Opavy a hřbetem Kazatelen. Na západě spadá do Jesenické kotliny, na severu do širokého údolí Bělé a na východě do údolí Olešnice. Území vyniká členitostí lesnatých svahů i působivostí náhorní polohy Revízu s jedinečnými polohami rašelinišť.

D.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Krajinný celek D Rejvízská hornatina, patřící ke krajinně výrazných svahů a skalnatých horských hřbetů, vysoko položených plošin, zařiznutých údolí a vrchovin, zahrnuje především geomorfologický okrsek Zlatochlumský hřbet (IVC-6B-1), západní část Rejvízské hornatiny ležící v jihozápadní části Zlatohorské vrchoviny. Plochá hornatina je budována z krystalických hornin jesenického amfibolitového masivu, rejvízské série a slabě až středně metamorfovaných sedimentů devonských vranských vrstev. Skupina vyzdvižených a k jihovýchodu ukloněných ker zemské kůry s výrazným zlomovým svahem na severozápadě spadajícím do Bělské pahorkatiny, s velkými zbytky holoroviny v ústředních, erozně málo rozčleněných částech, je na okrajích rozbrázděna hluboce zařezanými údolními s četnými

kryogenními tvary. Přítoky Bělé, jež odvodňují většinu krajinného celku (Javorná, Lesní potok, Chebzi) člení okolní svahy. Pod Zlatým Chlumem – ale i jinde v krajinném celku (Jedlový pramen, pramen Javorné, Pod Jedlovým vrchem, Hřibek) – se objevuje velké množství pramenů a studánek, některých i architektonicky ztvárněných (Turistický, Svornosti, Řecký, Anglický, Mexický, Diana, Lesní muž, Eduardův pramen). Centrem velkého vrchovištního rašeliniště v povodí Černé Opavy jsou rašelinná jezírka Velké a Malé mechové jezírko.

Nejvyšším bodem krajinného celku jsou Bílé skály (922 m n.m.), zalesněný kuželovitý vrchol, významnými body jsou Bleskovec (871 m n.m.), izolovaná skála vzniklá kryogenní modelací vyvýšeniny ukloněné holoroviny, zalesněný smrkovým porostem, místy s bukem a jedlí; Zlatý Chlum (891 m n.m.), vrchol zaobleného hřbetu zalesněný smrkovými porosty s jedlí a bukem, v jehož okolí se vyskytují četné periglaciální útvary a zbytky pokusného dolování zlata; či zalesněné Čertovy kameny (690 m n.m.), skupina výrazných svahových izolovaných skal se skalními mísami vzniklá diferenciálním zvětráváním a odnosem a kryogenními pochody.

Krajinný celek je z velké části – až na enklávu Rejvízu a menší lokality – zalesněný převážně smrkovými porosty, místy s původním bukem, dnes na převážné části území nahrazeným stejnověkými smrkovými monokulturami. V bezlesí se objevují louky s výskytem řady zvláště chráněných druhů rostlin, zejména vstavačovitých (Chebzi). Z přírodovědeckého hlediska je nejcenější NPR Rejvíz, komplex rašelinných ekosystémů (největší moravské rašeliniště) se všemi druhy rostlin (borovice blatka, rosnatka okrouhlolistá, rojovník bahenní, suchopýr pochvatý, různé druhy vstavačů, borůvka, vložyně a brusinka, borovice bažinná, vrba ušatá) a živočichů na ně vázanými (žluťásek borůvkový, skokan rašelinný) i jejich horninového, vodního a půdního prostředí.

D.1 Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC D		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
D.1.1	Ploše hornatinný reliéf Zlatochlumského hřbetu	+	XXX	XX
D.1.2	Zbytky zarovnaných povrchů (holorovina) v ústřední, málo rozčleněné části krajinného celku	+	XX	XX
D.1.3	Periglaciální tvary (skalní hradby) reliéfu (skály, sruby, terasy, balvany, kamenná moře atd.) na svazích a vrcholech	+	XX	XX
D.1.4	Řada horských potoků vytvářejících hluboce zaříznutá údolí v okrajových částech krajinného celku	+	XX	XX
D.1.5	Řada pramenů a studánek (zejména pod Zlatým Chlumem)	+	X	XX
D.1.6	Rašelinná jezírka v prostoru Rejvízu (Velké a Malé mechové jezírko)	+	X	XXX
D.1.7	Rozsáhlé plochy smrkových lesů s bukem jedlí a modřínem	+	XXX	XX
D.1.8	Rozsáhlá rašeliniště v prostoru Rejvízu s cennou vegetací	+	XX	XXX
D.1.9	Cenná luční vegetace v lokalitách bezlesí (okolí Rejvízu, Chebzi)	+	XX	XX

D.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Většina krajinného celku D Rejvízská hornatina patří jako ostatně celý hlavní hřeben Jeseníků až k novověké sídelní krajině, pouze jeho východní okraje ke krajině pozdní středověké kolonizace. Postup středověkého osídlování se zastavil v podhůří Hrubého Jeseníku a do jeho nitra pronikal až později a pozvolna. Podhůří však bylo osídlováno již v průběhu středověké kolonizace, kterou ve 13. století na nově nabytém území Jesenícka prováděli vratislavští biskupové za pomoci osídlenců z Frank a Durynska (Ondřejovice). Tvářnost do té doby zalesněné krajiny ve vyšších polohách se začala měnit až v 15. – 16. století, což souviselo především s rozvíjející se těžbou rud při východní hranici Jeseníků – okolo Rýmařova, Rudné, Světlé Hory či Zlatých Hor (již ve 14. století obdržely Zlaté Hory horní právo). Stopy hlubinného dolování na Příčném vrchu u Horního Údolí jsou archeologicky datovány již do 13.

století. Zdejší ložiska zlata (rudný revír Starohoří – Altenberg) byla zřejmě prvními využívanými zlatými doly v podhůří Jeseníků. Ložisko zlata bylo otevřeno i na Zlatém Chlumu u Jeseníku, kde se na východních svazích dodnes zachovaly pozůstatky zlatých dolů (staré pinky, haldy a štolky). Kolonizace postupovala současně s feudalizací – z původního zeměpanského majetku vzniklo několik panství, přičemž krajina Rejvízské hornatiny náležela až do zániku vrchnostenského zřízení k majetku vratislavského biskupství (panství Jeseník a Zlaté Hory – Cukmantl). Hutě spotřebovaly značné množství dříví, ustupující horní hranice lesa uvolňovala plochy pro zemědělství, převážně k pastvě dobytka. Odlehlejší polohy však měly stále charakter neprostupných pralesů s dravou zvěří, jako byl medvěd, vlk, rys. Později se zde namísto zlata těžila především železná ruda pro železárny ve Vrbně, v Ondřejovicích a jinde. Karl von Salis vybudoval v roce 1808 železárnu s vysokou pecí, dva hamry a drátovnu přímo v Javorné. Stopy po její těžbě se dochovaly například v zalesněném a těžce dostupném terénu v pramenné oblasti potoka Javorná (v roce 1814 že zde bylo činných 5 dolů).

Zatímco většina krajinného celku je – až na enklávu Rejvízu – zalesněna a budování jednotlivých trvalých objektů v nejvyšších polohách zde souviselo především s lovem (myslivny, chaty), lesním hospodářstvím (v Rejvízu sídlila biskupská lesní správa), s budování cestní sítě (Starý Rejvíz – původně osada u hostince při cestě ze Zlatých Hor podél Černé Opavy na Vrbo pod Pradědem 1768), s pastevectvím (Rejvíz vznikl roku 1794 jako pastevecká a dřevařská osada, kde byla část dosavadních luk byla přeměněna na horská políčka), později s turismem (rozhledna na Zlatém Chlumu 1899, Braunerova chata v Rejvízu z 19. století), snad i se salašnictvím, východní okraje krajinného celku a navazující údolí skrývají několik osad a lokalit se zástavbou spjatých původně především s těžbou a zpracováním rud. Silnice procházející krajinným celkem a spojující Zlaté Hory a Jeseník byla vybudována v letech 1926 – 1927.

Kraj měl z velké části německý charakter. Po odsunu původních německých obyvatel po druhé světové válce byl dosídlován mimo jiné i etnickými Slováky z Rumunska a volyňskými Čechy, v některých osadách (Rejvíz, Dolní a Horní Údolí) byla usazena i řada řeckých rodin, z nichž se však mnozí z v roce 1975 (konec občanské války) vrátili do Řecka.

V osadách a lokalitách se zástavbou na území krajinného celku se dochovala řada architektonicky a historicky cenných objektů. Rejvíz s kostelem Jména Panny Marie (1808) s dochovanou lidovou architekturou z 19. století je prohlášen vesnickou památkovou rezervací, Horní a Dolní Údolí, kde je zachována řada vesměs dřevěných lidových staveb z 19. století, je prohlášeno vesnickou památkovou zónou. Cenné objekty jsou i v Ondřejovicích (kostel).

D.2 Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC D		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
D.2.1	Přítomnost v novověké sídelní krajině, na hranicích s krajinou pozdní středověké kolonizace	O	X	X
D.2.2	Částečně změněná porostní skladba (smrkové monokultury...)	O	XX	X
D.2.3	Objekty bývalých loveckých chat a mysliven	+	X	X
D.2.4	Stopy těžby rud (doly) a průmyslu (železářství – hamry, hutě)	+	X	XX
D.2.5	Architektonicky a historicky cenné objekty vč. lidové architektury	+	X	XX
D.2.6	Zachovaný ráz některých sídel (urbanistická struktura, charakter zástavby, zapojení do krajiny)	+	XX	XXX
D.2.7	Turistické objekty a turistická tradice (rozhledna na Zlatém Chlumu)	+	X	X

D.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

Krajinný celek má jedinečné interiéry uzavřených údolí svažitéch poloh (Javorná) i jedinečné výhledy (Zlatý chlum 875 m n. m.) do údolí Bělé a na Jeseník i směrem na Zlatohorsko. Působivé

interiéry rašelinišť a otevřené kultivované krajiny Rejvízu s cennou architekturou a panoramatem okraje masivu Orlíku vytvářejí typické scenérie krajinného celku.

D.3 Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC D		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní 0 neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
D.3.1	Jedinečné scenérie vrchovištních rašelinišť s přechodovými společenstvy od slatin k rašelinným loukám a rašelinnému lesu	+	XXX	XXX
D.3.2	Členité a druhově pestré lesní okraje ohraničující prostor luk	+	XX	XX
D.3.3	Otevřený, ale jasně ohraničený prostor Rejvízu s výhledy na siluety okraje Medvědské hornatiny	+	XXX	XX
D.3.4	Uzavřený prostor hlubokého údolí Javorné	+	XX	XX
D.3.5	Cenná zástavba Revízu a Starého Rejvízu	+	XX	XX
D.3.6	Harmonické scenérie kulturní krajiny a souladu zástavby a krajinného rámce (Ondřejovice, Horní a Dolní Údolí)	+	XX	XX

D.4 Prostorové členění krajinného celku

Na území KC D Rejvízská hornatina byly vymezeny tři krajinné prostory (KP), segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konvizuální segmenty krajiny: KP D.1 Bílé skály, KP D.2 Rejvíz, KP D.3 Horní a Dolní údolí.

KP D.1 BÍLÉ SKÁLY

Prostor zahrnuje velkou část geomorfologického okrsku Rejvízská hornatina, a to část jeho zarovnané náhorní polohy a zejména velmi členitý severní a západní okraj s výraznými lesnatými výšinami Spurný, Bílý kámen, Strážisko, vystupujícími nad rozlehlé údolí Bělé a s dominantou Bílé skály (922 m n. m.) nad Jesenickou kotlinou. Na další zřetelné dominantě – Zlatém Chlumu (875 m n. m.) stojí rozhledna s cenným rozhledem. Vnitřní – zahloubenou – část prostoru tvoří hluboké údolí Javorné s velmi působivými scenériemi.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma A s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází jedna lokalita se zástavbou LOsZ D.1.1 Javorná, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do I. kategorie (viz kap. 4).

KP D.2 REJVÍZ

Působivá náhorní poloha rašelinišť Velkého a Malého Mechového jezera v lesním rámci zahrnuje též kulturní bezlesí se zástavbou Revízu a Starého Revízu. Jedinečné scenérie rašelinišť kontrastují s otevřenou scénou luk a pastvin s výhledem na okraje Medvědské hornatiny.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma A s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází jedna lokalita se zástavbou LOsZ D.2.1 Rejvíz – Starý Rejvíz, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do I. kategorie (viz kap. 4).

KP D.3 HORNÍ A DOLNÍ ÚDOLÍ

Východní okraj Rejvízské hornatiny spadá lesnatými svahy Zámeckého pahorku (868 m n. m.) a Strážiska (610 m n. m.) do postupně k severu klesajícího údolí Olešnice. Toto údolí je z východu

sevěno Heřmanovickými hřbety s dominantou Příčného vrchu (975 m n. m.), ležícího již mimo hranice CHKO. Postupně zalesněné údolí se zástavbou Horního a Dolního Údolí postupně otevírá v prostoru Ondřejovic. Vysoká hodnota zástavby a její zapojení do krajinného rámce spoluvytváří působivost a výraznost rázu tohoto prostoru.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma B s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází tři lokality se zástavbou: LOsZ D.3.1. Strážovice, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie, LOsZ D.3.2 Ondřejovice, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie, LOsZ D.3.3, členěná na dvě části D.3.3.a Dolní Údolí a D.3.3.b Horní Údolí, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (viz kap. 4).

KC E KAMENECKÁ HORNATINA

Obr. E.1: Krajinný celek Kamenecká hornatina (Atelier V).

Obr. E.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Krajinný celek zahrnuje lesnatý horský masiv Kamenného vrchu (952 m n. m.) a Bílého kamene (948 m n. m.) a okrajové polohy, otevírající se malými enklávami kulturní krajiny do podhůří Mladoňovska. Celek představuje nižší polohu hornatiny pod okrajem Vysokoholského hřbetu (terénní rozdíl cca 300 m) a zahrnuje jak náhorní polohu rašeliniště Skřítek, tak i nižší polohy údolí Oskavy a jejich přítoků (např. Třemešek cca 560 m n. m.).

E.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Jádro krajinného celku E Kamenecká hornatina, který patří mezi krajiny výrazných svahů a skalnatých horských hřbetů, krajiny vrchovin a krajiny zaříznutých údolí, tvoří geomorfologický okrsek Kamenecká hornatina (IVC-3B-2), z jihu do něj zasahuje okrsek Oskavská pahorkatina (IVC-3B-3). Oba geomorfologické okrsky jsou součástí Hraběšické hornatiny, podcelku v jihovýchodní části Hanušovické vrchoviny. Plochá hornatina se stupňovitou stavbou tvořenou jednotlivými krami zemské kůry je složená z krystalinika desenské klenby (fylitů, křemenců, metagranitů, biotitické a muskovit-biotické ruly). Okraje kerné hornatiny tvoří výrazné zlomové svahy rozřezané hlubokými údolními přítoky Oskavy a Desné (Zlatý, Dlouhý, Oskava, Malinský, Rudoltický). Sama Kamenecká hornatina je kerná

hornatina s vrcholy a úzkými hřbety posetými četnými izolovanými skalami jako důsledku intenzivní pleistocenní kryogenní modelace. Na hřbetech jsou skalní útvary lemovány kryoplanečnými terasami.

Nejvyšším bodem krajinného celku jsou Černé kameny (956 m n. m.), úzký protáhlý hřbítek s asymetrickým skalním hřbítkem na vrcholu a izolovaným skaliskem vysokým 20 m na jižním konci. Je zalesněný smrkovým porostem s vtroušenou jedlí. Významnými body krajinného celku jsou Bílý kámen (947 m n. m.), výrazný bod na severozápadním svahu hřbítku Bílých kamenů se skalními útvary, zalesněný porostem smrku s modřínem a jedlí; Skály (929 m n. m.), oválný vrch se dvěma vrcholy zalesněný smrkovým porostem s bukem, jedlí a modřínem, ostrým skalnatým hřbetem na západním vrcholu a mrazovým srubem na východním vrcholu, na jihozápadním svahu je skalní hřbítek pokrytý sutí; Kamenný vrch (955 m n. m.), vrch se skalními tvary, mrazovými sruby, kryoplanečnými terasami, pokrytý smrkovým porostem s bukem, jedlí a modřínem; Jestřáb (846 m n. m.), oválný vrch se svahy pokrytými sutí, na severozápadním svahu s izolovanými skalami vysokými 8 až 10m, kryoplanečnými terasami, zalesněný smrkovými porosty s bukem, jedlí a modřínem; Volyň (875 m n. m.), smrkovými porosty s jedlí, bukem a modřínem zalesněný vrchol tvořený křemenci s četnými skalními útvary na vrcholu i na svazích; Rabštejn (803 m n. m.), oválný vrchol s řadou izolovaných skal na svazích s 30 až 40 m vysokou skalní hradbou, zalesněný smrkovými porosty s jedlí a bukem, případně modřínem, na sutích javorem a jasanem; Mazance (823 m n. m.), nejvyšší bod horského hřbetu s četnými skalními útvary, kryoplanečnými terasami, zalesněný smrkovým porostem s bukem, jedlí a modřínem.

Krajinný celek je z větší části zalesněný smrkovými porosty s jedlí, bukem a modřínem, místy se objevují jednotlivé lesní porosty s přirozenou stavbou dřevin v jedlobukovém vegetačním stupni podhůří Hrubého Jeseníku (Rabštejn). Okraje krajinného celku pokrývají plochy kulturního bezlesí s množstvím prvků nelesní krajinné zeleně (stopy členění plužiny). Krajinný celek je územím s hojným výskytem vysoké zvěře (jeleni, srnci).

E.1 Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC E		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
E.1.1	Ploše hornatinný reliéf Kamenecké hornatiny s vrcholy, úzkými hřbety a zářezy údolí	+	XXX	XX
E.1.2	Skalní útvary vzniklé během kryogenní modelace – izolované skály, mrazové sruby, kryoplaneční terasy, skalní hradby, sutě atd.	+	XX	XX
E.1.3	Řada horských potoků, přítoků Oskavy a Desné, vytvářejících zaříznutá údolí v okrajových částech krajinného celku	+	XX	XX
E.1.4	Rozsáhlé plochy smrkových lesů s bukem jedlí, bukem a modřínem	+	XXX	XX
E.1.5	Místa lesní porosty s přirozenou stavbou dřevin jedlobukového vegetačního stupně	+	X	XXX
E.1.6	Luční vegetace kulturního bezlesí v okrajových částech krajinného celku	+	X	XX
E.1.7	Nelesní krajinná zeleň (vegetační pásy členících původní plužinu) v plochách kulturního bezlesí na okraji krajinného celku	+	X	XX

E.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Vyšší polohy silně zalesněného krajinného celku E Kamenecká hornatina patří spolu s celým hlavním hřebenem Jeseníků až k novověké sídelní krajině, okrajové partie krajinného celku spadající do podhůří ke krajině pozdní středověké kolonizace. Ještě v 17. století byly hřbety Jeseníků těžko přístupné, na některých místech se dochovaly i pralesy. Velká část zdejšího území původně patřila k úsovského zeměpanského majetku, který tehdy zahrnoval značnou část dnešního Zábřezska i Šumperska. K ochraně severní části panství byl pravděpodobně na rozhraní 13. a 14. století postaven hrad Rabštejn. Od konce 14. století jej králové zastavovali, v druhé polovině 15. století byl zřejmě poškozen, až jej šumperští Zierotinové, kteří hrad získali počátkem 16. století, opustili a vybudovali

nové centrum panství – zámek v Janovicích. Na hradě potom bydleli jen služebníci a bylo zde též vězení, v druhé polovině 17. století pak byl hrad definitivně opuštěn. Prvotní rabštejnské panství (též rýmařovské, později nazývané janovické) zasahovalo také více na Šumpersko a jeho hospodářským střediskem tu byl Frankštát (Nový Malín). Hájenka pod hradem Rabštejn byla postavena zřejmě začátkem 17. století a z původního skromného obydlí hajného se postupně rozrostla na samostatně hospodařící statek.

Od roku 1601 vlastnil Janovické panství Hoffmann z Grünbüchlu, pak Dietrichsteinové, dále pak až do roku 1945 Harrachové, kteří z Janovic vytvořili význačné hospodářské středisko. Část krajinného celku zasahovala i k panství Zierotinů Velké Losiny, po jeho rozdělení k panství vízberskému (Loučná nad Desnou), část k městu Šumperku.

Obyvatelé zdejšího kraje pracovali v lese, méně v zemědělství, nebo byli spojeni s těžbou rud. Frankštát (Nový Malín), poprvé písemně doložený v polovině 14. století, vznikl v kopcích uvnitř lesa jako Mlýnská ves (Mühldorfel) a rozrůstala se podél potoka směrem dolů. Již ve 13. století se v jeho okolí údajně těžila měď, později i stříbro, o čemž svědčí šachty a štoly v okolních lesích. V 16. století se jako osada dřevařů a horníků objevují Hraběšice. Také v jejich okolí se dobývala železná ruda. Tehdy (1569) je prodal majitel Velkých Losin spolu se sousedním Frankštátem (Nový Malín) městu Šumperku. Zemědělská obec s lesním revírem šumperského velkostatku pak zůstala venkovským statkem Šumperka až do zániku vrchnostenského zřízení v roce 1848. V polovině 19. století se ve Frankštátu začala rozvíjet průmyslová výroba. Vznikly závody na výrobu šamotového a hliněného zboží, 1893 byla založena cihelna, uvádí se výroba hřebíků, menší tkalcovna, likérka a výroba dřevěných tkalcovských člunků. Výstavné obytné domy a statky byly důkazem úspěšného hospodaření i zdejších zemědělců.

Výzkum v nedávné době prokázal, že se i v okolí Oskavy zřejmě již ve 13. století, snad i mnohem dříve v době keltské a velkomoravské, rýžovalo zlato a rozvíjelo železářství. Původním povoláním zdejších obyvatel bylo hornictví a hutnictví. V 17. století však zdejší železářství upadlo a po roce 1724 zaniklo. Na místě hamrů se objevily mlýny, pily a první bělidlo. Většina obyvatel se zabývala domácími předlácími a tkalcovstvím. V 14. století je poprvé písemně doložen Třemešek (1371) i Mladoňov (1351). Také zde se těžila železná ruda a dále se hospodařilo v oblasti zemědělství. Obě vsi po celou dobu vrchnostenského zřízení zůstaly součástí panství Úsov. Majitel janovického panství Wolfgang Friedrich Hoffmann, který na panství šířil železářství, založil v roce 1620 ves Bedřichov. Později zde vznikala textilní manufaktura, ale pokusy o obnovení dolování zlata a stříbra skončily neúspěchem. Doly na železo zanikly roku 1788.

Po druhé světové válce bylo odsunuto německé obyvatelstvo a řada zdejších sídel na hranicích Jeseníků se postupně proměnila na rekreační osady. Prvním turistů v Jeseníkách sloužily četné lovecké chaty z konce 19. století. Jako horská chata byl už ve 2. polovině 19. století využíván také zájezdní hostinec vybudovaný v horském sedle na Skřítku. V některých obcích a osadách jsou registrovány kulturní památky (kostel svatého Filipa a Jakuba v Hraběšicích 1818 – 1825, kostel svatého Bedřicha v Bedřichově 1869 a další), většinou však již za hranicích CHKO. V okrajových partiích krajinného celku se objevují cenné polohy kulturního bezlesí s dochovanou strukturou původní plužiny (meze, kamenice, vegetační pásy).

E.2 Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC E		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
E.2.1	Přítomnost v novověké sídelní krajině, na hranicích s krajinou pozdní středověké kolonizace	O	X	X
E.2.2	Částečně změněná porostní skladba (smrkové monokultury...)	O	XX	X
E.2.3	Objekty bývalých loveckých chat a mysliven (turistické objekty)	+	X	X
E.2.4	Stopy těžby zlata, stříbra a železných rud (doly, štoly, šachty)	+	X	X
E.2.5	Architektonicky a historicky cenné objekty (kostely, zřícenina Rabštejn) vč. drobné sakrální architektury zejm. na okrajích KC	+	X	XX

E.2.6	Částečně zachovaný ráz některých sídel (urbanistická struktura, charakter zástavby, zapojení do krajiny)	+	X	X
E.2.7	Dochovaná struktura kulturního bezlesí v podhůří ve vazbě na venkovská sídla (struktura pluziny – kamenice, vegetační pásy, cesty)	+	XX	XX

E.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

Lesnatý prostor Hraběšické hornatiny navazuje na jihozápadní okraj prostoru Vysokoholského hřbetu a jeho horských rozsoch. Pod prudkými srázy Pece (1311 m n. m.) a Ostružné (1183 m n. m.) leží plošina s rašelinářským Skřítkem na rozvodí Desné a Oskavy. Prostor sleduje jihozápadní okraj CHKO při úpatí Hraběšické hornatiny. Převážně lesnaté území členitých okrajů hornatiny přechází do podhorské krajiny Novomalínska a Mladoňovska.

E.3	Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC E	klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní 0 neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
E.3.1	Většinou zalesněné území, částečně se smrkovými monokulturami, uzavřené lesní interiéry bez možností výhledů	+	XXX	XX
E.3.2	Enklávy kulturní krajiny s loukami a pastvinami na okrajích krajinného celku	+	XX	XX
E.3.3	Působivé scenérie kultivované krajiny s množstvím rozptýlené zeleně (Třemešek, Novomalínsko) a harmonií zástavby krajinného rámce	+	XX	XXX
E.3.4	Členité a druhově rozmanité lesní okraje (prostor Bedřichova)	+	X	XX
E.3.5	Zřícenina Rabštejna v lesních scenériích	+	X	XX

E.4 Prostorové členění krajinného celku

Na území KC E Kamenecká hornatina byly vymezeny dva krajinné prostory (KP), segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konviziální segmenty krajiny: KP E.1 Hraběšická hornatina a E.2 Novomalínsko – Bedřichov.

KP E.1 HRABĚŠICKÁ HORNATINA

Hřbet mezi Černými kameny (955 m n. m.) a Kamenným vrchem (952 m n. m.) tvoří horizont, odkud spadají k jihovýchodu silně rozčleněné zlomové svahy k Oskavě a k západu, k Sobotínské kotlině. Prostor vyniká působivými scenériemi lesních interiérů a výhledy z krajinných dominant na lesnatou hornatinu Hrubého Jeseníku.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma A s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází dvě lokality se zástavbou LOsZ E.1.1, členěná na tři části E.1.1.a Hraběšice, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie, E.1.1.b Na Skřítku, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie, a E.1.1.c Rabštejn, zařazená rovněž dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (viz kap. 4).

KP E.2 NOVOMALÍNSKO – BEDŘICHOV

V krajině je patrné střídání lesů, luk, polí a pastvin s množstvím nelesní rozptýlené a liniové zeleně. Některé lokality kulturního bezlesí představují působivé doklady dochovanosti kultivované krajiny a harmonického souladu zástavby a krajinného rámce (Třemešek).

KRAJINNÉ CELKY SNÍŽENIN A ÚPATÍ HORNATIN V OKRAJOVÝCH ČÁSTECH CHKO

V okrajových částech CHKO Jeseníky, v polohách sníženin a úpatí hornatin, bylo vymezeno šest krajinných celků, a to KC F Údolí Bělé a Jesenická kotlina, KC G Branensko, KC H Údolí Desné a Sobotínsko, KC I Rýmařovsko, KC J Údolí Moravice a Andělská hora a KC K Vrbenko.

KC F ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA

Obr. F.1: Krajinný celek Údolí Bělé a Jesenická kotlina (Atelier V).

Obr. F.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Krajinný celek rozlehlé sníženiny vytváří nejenom severní okraj CHKO, ale zejména tvoří velký vnitřní prostor zabíhající do hornatiny Hrubého Jeseníku. Osídlení v údolí je provázáno pásem kulturní krajiny, kde pole, louky a pastviny vystupují vysoko do svahů k lesním okrajům a jsou členěny liniovými porosty na mezích a hranicích pozemků. Silně urbanizované území mezi Lipovou, Jeseníkem a Mikulovicemi přechází souvislým pásem Bukovic, Adolfovi a Domašova do úzkého údolí Bělé.

F.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Krajina KC F Údolí Bělé a Jesenická kotlina, charakteru krajiny vrchovin, tvoří především prostor nezalesněného údolí Bělé a jejího přítoku Staříč. Protáhlá tektonicko erozní sníženina s členitým dnem s údolní nivou a říčními terasami vytváří v jižní části poměrně široce otevřené, přehledné údolí, ve střední části na soutoku se Staříčem leží město Jeseník, v jeho sousedství Lipová-lázně, v severní části je úzká tektonicko erozní sníženina více sevřená, vymezená svahy se stromořadími. V severovýchodní partii, v blízkosti hraničního přechodu a města Mikulovice, patří území krajinného celku k nejnižší položeným v rámci CHKO Jeseníky (302 m n. m.).

Geomorfologicky tvoří jádro krajinného celku Jesenická kotlina (IVC-6A-4) s přilehlými svahy Medvědké (IVC-7B) a Keprnické hornatiny (IVC-7A), na kterou podél toku Bělé navazuje okrsek Podjesenická brázda (IVC-6A-3), do které spadají svahy Zlatochlumského hřbetu (IVC-6B-1). Nejvýhodnější výběžek krajinného celku pak náleží do okrsku Supíkovická pahorkatina (IVC-6A-1). Nadřazenou geomorfologickou jednotkou, která zahrnuje většinu krajinného celku, je Bělská pahorkatina, podcelek v západní části Zlatohorské vrchoviny. Jedná se o členitou pahorkatinu budovanou rulami, migmatity, kvarcity vranské a desenské skupiny a skupiny Branné, amfibolity jesenického amfibolitového masivu s rulami, krystalickými vápenci vranské skupiny s miocenními a kvartérními sedimenty. Osu složitě erozně denudačního až erozně akumulačního povrchu tvoří tektonicky podmíněné sníženiny Jesenické kotliny a Jesenické brázdy vázané na hlubinný zlom Červenohorského sedla a protékané, částečně v epigeneticky průlomových úsecích, říčkou Bělou. Při okrajích údolí se objevují zbytky stupňoviny sedimentů a úpatní haldy i krasové jevy a kryogenní útvary. Supíkovická pahorkatina a část Podjesenické brázdy až po Českou Ves byla ve středním pleistocénu pokryta pevninským ledovcem z Polska (zbytky glacigenních a glacifluviálních sedimentů) a dočasně zaplněna předledovcovým jezerem.

Prostor údolí je členěn kolmo k ose toku drobnými údolími bočních přítoků (Zaječí, Černý, Keprnický, Borový, Javoříčský, Šumný, Vrchovištní, Lubina, Žlebník, Chebzí, Lesní a řada dalších), oblými, měkce tvarovanými kopci a svahy s remízky a menšími lesíky. Svahy široce otevřeného údolí, zejména mezi Jeseníkem a Českou Vsí, jsou členěny vertikálně vedenými mezemi s řadami stromů. Na louky a pastviny navazují lesy (převážně smrkové, v severovýchodní části smíšené).

Nejvyšším bodem Jesenické kotliny v její jižní části krajinného celku je Bršt (695 m n.m.), krátký plochý hřbet se sedimentem při úpatí, nepatrně zalesněný na svazích smrkovými porosty s vtroušeným bukem a agrárními terasami na svahu. Významnými body kotliny jsou Domašovský kopec (663 m n.m.), vyvýšenina s ostrým vrcholem vzniklá erozním rozčleněním vyšší úrovně sedimentů dna Jesenické kotliny, převážně zalesněný porostem smrku s příměsí buku a vtroušeným modřínem, na svazích s agrárními terasami, a Vavřinec (642 m n.m.), vyvýšenina s ostrým vrcholem převážně zalesněná smrkovým porostem s bukem a agrárními terasami na svahu.

Krajinný celek je málo zalesněný většinou smrkovými porosty, s vtroušeným bukem, převažují louky a pastviny s agrárními terasami, řadami vzrostlých stromů, haldami a pozůstatky původního členění pluziny, a pole. Otevřené plochy doplňují břehové porosty drobných toků, remízky, porostlé meze, ale také členitý okraj smrkového a smíšeného lesa, který dává i nezalesněným polohám údolí výrazný přírodní rámc. Jedná se o oblast staré rudní těžby a rýžování, objevují se zde i kamenolomy. Ojedinelé trvale podmáčené prameniště a rašelinné louky vykazují množství cenných druhů rostlin i živočichů (Filipovické louky).

F.1	Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC F	klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní 0 neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
F.1.1	Členitě pahorkatinový reliéf Bělské pahorkatiny	+	XXX	XX
F.1.2	Široké (jih) až sevřené (sever) údolí říčky Bělé a Staříče s členitým dnem, údolní nivou a říčními terasami	+	XXX	XX
F.1.3	Rozčleněné svahy okolních hornatin (Medvědká, Keprnická, Šerácká...) vymežující prostor údolí	+	XXX	XX

F.1.4	Tok Bělé s údolní nivou, Staříč, kolmé přítoky horských potoků	+	XXX	XX
F.1.5	Lesní plochy smrkových a smíšených porostů vymežující prostor nezalesněného údolí	+	XX	XX
F.1.6	Plochy luk a pastvin členěné prvky nelesní zeleně (stromořadí, porostlé meze, doprovody cest, remízky, doprovody toků...)	+	XXX	XX
F.1.7	Lokálně podmáčené prameniště a rašelinné louky (Filipovické louky)	+	X	XXX
F.1.8	Úpatní haldy, krasové jevy a kryogenní útvary na okrajích údolí, zbytky glacigenních a glacifluviálních sedimentů	+	X	XX
F.1.9	Pozůstatky rudní těžby a rýžování, kamenolomy	+	X	X
F.1.10	Zeleň zahrad rodinných domů, městská a parková zeleň sídel	+	X	X

F.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Krajinný celek F Údolí Bělé a Jesenická kotlina patří z hlediska osídlení ke krajinně pozdní středověké kolonizaci (Údolí Bělé), Jesenická kotlina pak ke krajinně kolonizaci vrcholně středověké. Nejvýznamnějším sídlem v krajinném celku je město Jeseník, centrum bývalého panství patřícího vratislavskému biskupství, dalšími středisky jsou Mikulovice, Lipová-lázně, Bělá pod Pradědem a Písečná. Krajinný celek je z velké části urbanizovaný, na zástavbu navazují plochy kulturního bezlesí.

Jeseník spolu s vesnicemi v širším okolí vznikl plánovitou kolonizací vratislavských biskupů, kteří zdejší území získali roku 1199. První zmínka o Frývaldovu (Jeseníku) ležícím ve strategické poloze na soutoku říček Staříče a Bělé, kde se rovněž cesta vedoucí ze Slezska na Moravu větvila k Ramzovskému a Červenohorskému sedlu, pochází z roku 1267. Toto místo později střežil zdejší hrad (1284) patřící vratislavskému biskupovi. Vsi v údolí Bělé s převážně dřevařským a hornickým určením jsou výsledkem kolonizační činnosti biskupství, která postupovala od Frývaldova (Jeseníka) proti toku Bělé směrem do Jeseníků. V písemných pramenech jsou zmiňovány od 13. století Mikulovice (1263), Adolfovice (1284), Domašov (1284), který byl největší vesnicí frývaldovského panství vratislavských biskupů, rozsáhlá ves Valteřovice (1284, pravděpodobně zanikla před rokem 1420, dnes Písečná a Česká Ves) či Lipová (1290), později se v pramenech objevuje Široký Brod (1416). Postupně zde vznikl „frývaldovský okruh“ jako správní jednotka s centrem ve Frývaldově, sídle frývaldovského panství, později komplexu velkostatků (až do roku 1945). V roce 1295 se ve Frývaldově poprvé připomíná městské fojtství, k němuž patřil i dvůr a postupně i vesnice Ves Frývaldov, Česká Ves, Široký Brod a Bukovice. Další fojtství (šoltézství) je připomínáno v Lipové (17. století), zákupní fojtství bylo rovněž v Písečné (Sandhýbl), stejně jako v Širokém Brodě (1689) či Mikulovicích. Zdejší fojtství bývala rytířská a tvořila tedy samostatné statky.

Dalším důvodem osídlení zdejší krajiny byla naleziště železné rudy v okolí Frývaldova (Jeseníku). V řece Bělé a Olešnici bylo již ve 13. století rýžováno zlato. Již z roku 1326 pochází první zmínka o zpracování železné rudy hned v třinácti hamrech poblíž Jeseníku. Ačkoli však byla ve 14. století železná ruda z Jeseníku prodávána až v Anglii, její těžba již koncem tohoto století upadla a vylidnily se i hornické osady v okolí. Nový rozmach těžby železa, ale i stříbra a zlata, nastal v druhé polovině 15. století. V té době byl Frývaldov (Jeseník) s okolím udělován vratislavskými biskupy v léno, naposledy v letech 1506 – 1547 augšpurským podnikatelům Fuggerům, kteří zde rozvíjeli důlní činnost, poté byl až do konce patrimoniální správy v roce 1848 (1850) v přímém držení biskupů. Těžba železa zůstala v okolí města až do konce 18. století, ale ve značně redukované podobě.

Zdejší panství bylo postiženo dlouhotrvající a intenzivní vlnou čarodějnických procesů (1622 až 1684), které si vyžádaly jen v samotném Jeseníku asi 102 obětí. V Adolfovicích přišlo o život 14 zdejších obyvatel; upáleny byly i roční a osmiletá dívka, v České Vsi bylo upáleno šestnáct žen a jedno dítě, v Lipové skončilo na hranici postupně osm žen, ale roku 1651 též osmiletý chlapec. Spolu s o něco později zahájenými procesy na Šumpersku a Velkolosinsku se jedná o nevýznamnější příklady „honu na čarodějnice“ na území České republiky.

Od 16. století, kdy se klimatické podmínky stávaly zemědělství nepříznivějšími, nabývala na významu těžba a zpracování dřeva (Dolní Lipová byla mimo jiné proslulá svými řezbáři) a jiné činnosti s

velkou spotřebou paliva (potašnictví, drobné hutnictví), pastevectví, vesnická řemesla, těžba a zpracování mramoru, dolování a pálení vápna. Například novodobá historie Písečné je výrazně spojena s rozmachem kamenického průmyslu v druhé polovině 19. a na počátku 20. století. Od 17. do poloviny 19. století také mnoho obyvatel domácky zpracovávalo lněnou přízi, tkalo plátna a pletlo punčochy. V 16 až 18. století byla založena na panství vratislavského biskupství řada dřevařských a pasteveckých osad – Studený Zejf (1583), Horní Lipová (1689), Bobrovník (1723), Chebží (1772), Filipovice (1779), Bukovec (1786), Dlouhá Hora (1790), Dětrichov (1793), Ditrichštejn (1796), Bělá (1798), Seč, Pasička, Mýtinka. Již mimo údolí Bělé (na východním okraji krajinného celku) byla roku 1795 pruským šlechticem Karlem Ignazem von Salisem, majitelem statku Ondřejovice, založena po stranách říšské silnice ze Zlatých Hor do Mikulovic osada Salisov.

V 19. století se Jeseník stal významným průmyslovým centrem (reprezentativní vily v Jeseníku) a později i centrem dělnického hnutí (Frývaldovská stávka 1931). Toto postavení bylo na konci 19. století podtrženo napojením na významný železniční tah z Hanušovic do Hlucholaz (1888, „Slezský Semmering“). Na konci 19. století se v oblasti začíná rozvíjet i cestovní ruch. V této době se o rozvoj města a kraje výrazně zasloužily především lázně a první vodoléčebný ústav na světě, který založil Vincenz Priessnitz počátkem 20. let 19. století. V roce 1837 začal Johann Schroth s léčbou v klimtických Lázních Dolní Lipová (dnes Lipová-lázně) konkurujících nedalekým Priessnitzovým vodoléčebným lázním.

Z 30. let 20. století zasahuje do krajinného celku pás pohraničního opevnění tzv. uzávěry Domašovského údolí, soustavy několika desítek lehkých opevňovacích objektů (řopíků), linie táhnoucí se od svahů Dlouhé hory na východní straně Domašovského údolí, až po hřeben Nad Výrovkou na straně západní. Za druhé světové války se zde nacházely zajatecké pracovní tábory Rudohoří (Vietseifen) a Borek (Kiefferbach), zejména pro sovětské válečné zajatce.

Obyvatelstvo zdejších obcí bylo většinou německé a po druhé světové válce bylo odsunuto a území bylo postupně dosídlováno z jiných částí Československa i etnickými Čechy a Slováky ze zahraničí. Ve 20. století stále více nabýval na významu turistický potenciál regionu. V současnosti jsou především Jeseník (přejmenován 1947) a Lipová-lázně významnými turistickými centry s penziony, hotely, chatami a jinými ubytovacími zařízeními. Podobně Bělá je centrem turistického ruchu a východiskem tras v prostoru Hrubého Jeseníku.

F.2 Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC F		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
F.2.1	Přítomnost v krajinně vrcholné a pozdní středověké kolonizace	O	X	X
F.2.2	Množství historických sídel (doložených od 13. století) bývalého panství Frývaldov v majetku vratislavského biskupství	+	XXX	X
F.2.3	Novější malé osady zakládáné v 18. století jako dřevařské či pastevecké vsi	+	XX	X
F.2.4	Stopy těžby zlata, stříbra a železných rud (doly, štoly, šachty)	+	X	X
F.2.5	Architektonicky a historicky cenné objekty (památkové objekty) vč. drobné sakrální architektury (Křížový vrch)	+	X	XX
F.2.6	Částečně zachovaný ráz některých sídel (urbanistická struktura, charakter zástavby, zapojení do krajiny)	+	X	X
F.2.7	Dochovaná struktura kulturního bezlesí v podhůří ve vazbě na venkovská sídla (struktura pluziny – kamenice, vegetační pásy, cesty)	+	XX	XX
F.2.8	Lázeňská tradice (od počátku 19. století), zejm. Jeseníku (Lázně Jeseník) a Lipové množstvím lázeňských objektů, pramenů, pomníků	+	X	XXX
F.2.9	Zbytky hraničního opevnění z 30. let 20. století (řopíky)	+	X	XX
F.2.10	Místo čarodějnických procesů (jeden z nevýznamnějších příkladů „honu	+	X	XXX

	na čarodějnice“ na území ČR) – památník v Jeseníku.			
F.2.11	Oblast původně německého etnika dosídlená po druhé světové válce	O	XX	X

F.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

Základním znakem krajinné scény v krajinném celku je vztah kulturní krajiny a lesnaté krajiny hornatin. Otevřený prostor širokého údolí poskytuje možnost vizuálního vnímání nejenom zástavby, rozložené povětšinou podél vodotečí a podél cesty vedoucí dnem údolí, ale zejména struktury mezi a liniové zeleně členící plochy luk a pastvin (stopy členění historické pluziny lánové vsi), vystupujících vysoko do svahů k členitým lesním okrajům. Zároveň se v krajinné scéně objevují jedinečná panoramata horských hřbetů s nápadným plochami bezlesí ve vrcholových partiích.

F.3 Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC F		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
F.3.1	Otevřený jasně vymezený prostor s loukami a pastvinami vysoko ve svazích Hrubého Jeseníku	+	XXX	XXX
F.3.2	Druhově bohaté kulturní louky, projevující se v krajinných panoramatech i v dílčích scénériích	+	XXX	XX
F.3.3	Množství liniové a rozptýlené nelesní zeleně, tvořící typickou strukturu kulturní krajiny	+	XXX	XXX
F.3.4	Koridor Bělé s doprovodnými porosty a strukturou drobných přítoků	+	XX	XX
F.3.5	Výrazné uplatnění otevřeného prostoru údolí Bělé v pohledech z vyšších horizontů Hrubého Jeseníku	+	XXX	XX
F.3.6	Cenná zástavba a její harmonické zapojení do krajinného rámce	+	XX	XX

F.4 Prostorové členění krajinného celku

Na území KC F Údolí Bělé a Jesenícká kotlina byly vymezeny tři krajinné prostory (KP), segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konviziální segmenty krajiny: KP F.1 Údolí Bělé, KP F.2 Jesenícko a KP F.3 Mikulovicko.

KP F.1 ÚDOLÍ BĚLÉ

Rozlehlé údolí říčky Bělé s levobřežním přítokem Červenohorského potoka je ohraničeno východními svahy Keprníku (1422 m n. m.) a Šeráku (1350 m n. m.) a západními okraji Medvědské hornatiny se strmými lesnatými svahy Lysého vrchu (1128 m n. m.) nebo Bílých skal (922 m n. m.). Široký profil údolí s převážně řadovou (avšak již novodobě pozměněnou) zástavbou obcí Adolfovice, Domašov, Bělá a s celky kultivované zemědělské krajiny s dochovaným členění historické pluziny – liniemi nelesní zeleně členícími vysoko položené louky a pastviny a tvořícími přechod k okrajům souvislých lesních porostů. Ve vyšších polohách údolí Bělé se prostor uzavírá a nabývá horského charakteru s volnější zástavbou chalup v potočním uspořádání. Zajímavými jsou též polohy v osluněných stráních nad Dětrichovem – Seč, Mýtina, Pasička. Prostor vyniká jedinečnými scénériemi mohutného údolí s výraznými dominantami horských hřebenů a vrcholů, s kontrastem souvislých lesních porostů a struktury pastvin a luk vysoko na horských svazích.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma B s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází pět lokalit se zástavbou: LOsZ F.1.1., členěná na dvě části F.1.1.a Adolfovice a F.1.1.b V Mlýnkách, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. (F.1.1.a) resp. II. kategorie (F.1.1.b), LOsZ F.1.2,

členěná na tři části F.1.2.a Domašov, F.1.2.b Horní Domašov, F.1.2.c Drátovna, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. (F.1.2.a, F.1.2.b) resp. II. kategorie (F.1.2.c), LOsZ F.1.3 Filipovice, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. kategorie, LOsZ F.1.4 Bělá, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie, F.1.5, členěná na čtyři části F.1.5.a Dětrichov, F.1.5.b Seč, F.1.5.c Pasička, F.1.5.d Dlouhá Hora, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. (F.1.5.a, F.1.5.b) resp. II. kategorie (F.1.5.c, F.1.5.d)(viz kap. 4).

KP F.2 JESENICKO

Prostor je tvořen povlovnými svahy nad pravým břehem potoka Staříč, které navazují na zástavbu Lipové-lázní a Jeseníka (na plochy, zahrnuté do segmentu urbanizované krajiny SUK F.2- Jeseník). Prostor se táhne podél hranice CHKO, resp. podél SUK k severovýchodu údolím Bělé, kde navazuje na urbanizované plochy České Vsi. Ve střední části zahrnuje zástavbu Bukovic. V charakteru prostoru převládají plochy bývalé zemědělské krajiny navazující na liniovou zástavbu České Vsi a členité lesnaté stráně rozčleněné údolními a loukami jižně od zástavy Lipové-lázní. V zásadě tento prostor vytváří přechodové pásmo mezi urbanizovanými plochami severního okraje CHKO a mezi okrají velkých a typických krajinných prostorů Horského masivu Šeráku a Keprníku a okrajů Rejvízské hornatiny.

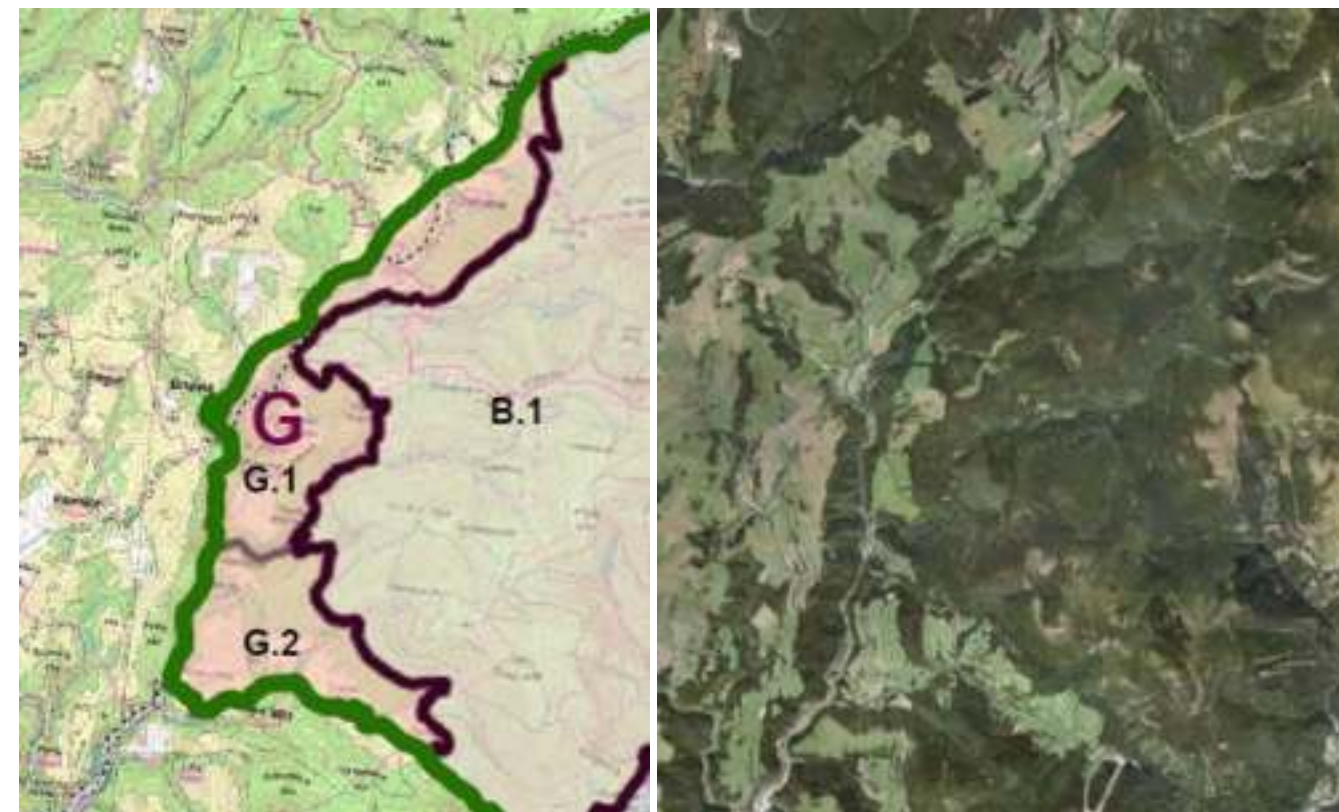
Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma C s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází tři lokality se zástavbou: LOsZ F.2.1 Česká Ves, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do IV. kategorie, LOsZ F.2.2 Bobrovník, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. kategorie, LOsZ F.2.3, členěná na dvě části F.2.3.a Horní Lipová a F.2.3.b Údolí Ramzovského potoka, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do IV. (F.2.3.a) resp. II. kategorie (F.2.3.b). Do krajinného prostoru zasahuje segment urbanizované krajiny F.2-SUK Jeseník (viz kap. 4).

KP F.3 MIKULOVICKO

Krajinný prostor má dvě rozdílné části. Je to oblouk údolí Bělé s uzavřenější částí Studeného Zejfu s údolím, táhnoucím se do hloubi lesnatých svahů okraje Rejvízské hornatiny do lokality Chebží. Údolí se pak po proudu rozšiřuje u Širokého Brodu a Hradce. Dominují zde lesnaté svahy na jihovýchodě a dominanta výšin Sporný vrch, Bílý kámen a Strážisko. Východní část prostoru při soutoku Olešnice a Bělé je tvořena otevřenými svahy nad urbanizovaným územím Mikulovic, vojenským areálem skrytým v lesním porostu a zástavbou Salisova uprostřed enklávy zemědělské půdy, ohraničené lesnatými svahy Strážiska a tokem Olešnice. Sevřená údolí u Chebží a Salisov představují působivé příklady harmonie zástavby a krajinného rámce.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma C s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází čtyři lokality se zástavbou: LOsZ F.3.1 Písečná, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do IV. kategorie, LOsZ F.3.2, členěná na dvě části F.3.2.a Studený Zejf a F.3.2.b Chebží, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. (F.3.2.a) resp. II. kategorie (F.3.2.b), LOsZ F.3.3, členěná na dvě části F.3.3.a Široký Brod 1 a F.3.3.b Široký Brod 2, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. (F.3.3.a) resp. IV. kategorie (F.3.3.b), LOsZ F.3.4, členěná na dvě části F.3.4.a Salisov a F.3.4.b Salisov vojenský areál, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. (F.3.4.a) resp. IV. kategorie (F.3.4.b) Do krajinného prostoru zasahuje segment urbanizované krajiny F.3-SUK Mikulovice (viz kap. 4).

KC G BRANENSKO

Obr. G.1: Krajinný celek Branensko (Atelier V).

Obr. G.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Krajinný celek je situován v nejzápadnějším cípu CHKO a vytváří okraj Keprnické a Přemyslovské hornatiny vůči údolím Branné a Ramzovského potoka. Ke krajinnému segmentu Branné s jedinečnou dominantou stejnojmenného městečka Branná přiléhá protáhlý segment úpatí lesnatých svahů sledující tok potoka Branná až k Ramzovskému sedlu a poté horní tok Ramzovského potoka. Krajina Nových Losin se rozkládá východně do toku Branné a sleduje údolí Losinského potoka až k Přemyslovskému sedlu.

G.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Krajinný celek G Branensko je tvořen okrajovým územím při západní hranici CHKO Jeseníky a přesahuje i mimo hranice CHKO. Krajina charakteru vrchovin, zaříznutých údolí, výrazných svahů a skalnatých horských hřbetů náleží k východnímu okraji geomorfologického okrsku Staroměstská kotlina (IVC-3D-2), součástí Branenské vrchoviny, která je součástí Hanušovické vrchoviny. Rozčleněná kerná vrchovina členěná hlubokými údolními vodních toků je složená z krystalinika. Tektonická sníženina Staroměstská kotlina s plochým dnem a sedimenty protékána říčkou Brannou je vytvořená zejména v granodioritu až křemenném dioritu, v krystalických horninách staroměstské zóny (amfibolitu a dvojslídneho svoru, v perlové rule, v biotitické až dvojslídne rule) a zčásti i v horninách skupiny Branné porušenými četnými zlomy. Významným bodem je Losín (726 m n.m.), kuželovitý vrch s mrazovým srubem na jižním svahu, s pastvinami a smrkovými porosty. Na svazích spadajících od hlavního Jesenického hřbetu jsou místy vytvořeny zajímavé skalní útvary (Pasák).

Osou území je údolí horské říčky Branné protažené ve směru od jihu k severu, které je na východě vymezeno zalesněnými svahy hlavního hřbetu Jeseníků, západní svahy vymežující území jsou pozvolnější, více odlesněné. Část nivy Branné představuje přirozeně utvářené koryto s výskytem ohrožených rostlin a živočichů vázaných na říční nivu. Svahy jsou členěny množstvím horských toků

(Hučava, Klepáčský, Novolosinský) včetně jejich přítoků (přítoků říčky Branné). Území je výrazně členité, zejména v okolí Branné. Krajinný celek tvoří mozaika polí, luk, lesů a lesíků převážně se smrkovými porosty prostoupená množstvím prvků nelesní krajinné zeleně (zarostlé meze, pozůstatky původního členění pluziny, doprovody cest a vodních toků).

G.1 Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC G	klasifikace znaků			
	dle projevu	dle významu	dle cennosti	
	+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný	
G.1.1	Výrazně členitý vrchovinný reliéf Staroměstské kotliny	+	XXX	XX
G.1.2	Údolí říčky Bělé s plochým dnem vytvářející severojižní osu kotliny	+	XX	XX
G.1.3	Tok Bělé a jejích přítoků s břehovými porosty a doprovody a částečně s přirozenou nivou s cennými stanovišti	+	XX	XX
G.1.4	Lesní plochy smrkových a smíšených porostů vymezujících svahů	+	XXX	XX
G.1.5	Plochy luk a pastvin členěné prvky nelesní zeleně (stromořadí, porostlé meze, doprovody cest, remízky, doprovody toků...)	+	XXX	XX
G.1.6	Zeleň zahrad rodinných domů venkovských sídel	+	X	X
G.1.7	Skalní útvary (Pasák)	+	X	XX

G.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Krajinný celek G Branensko, tvořící úzký pás při západní hranici CHKO, patří do krajiny pozdní středověké a novověké kolonizace. Obec Branná (Goldenstein, Kolštejn) vznikla při staré obchodní cestě do Slezska v podhůří Jeseníků již kolem roku 1282. Centrem panství, které se zde postupně rozvinulo, byl hrad Kolštejn (kolštejnské panství) založený pány z Wüstenhube na počátku 14. století ve strategické poloze, která umožňovala střežit původní cestu jesenickým údolím z Moravy do Slezska. Někdy ve 30. letech 14. století byl hrad opět v zeměpanských rukou, aby jej následně získali páni z Lipé, od nichž se někdy na sklonku 14. století Kolštejn dostal do rukou pánů z Valdštejna. V 15. století, již za vlády pánů ze Zvole, byl hrad rozšířen a na počátku 17. století Zierotíny a následně Bruntálskými z Vrbna přebudován na zámek. Panství poté vlastnil počátkem 17. století Hanuš Petřvaldský z Petřvaldu a po Bílé hoře až do 20. století Liechtensteinové. Po třicetileté válce se zámek stal už jen pouhým hospodářským sídlem správy panství, jehož význam nezadržitelně klesal s postupující centralizací liechtensteinského hospodářství v 18. a 19. století. V roce 1866 pak byla spojená správa kolštejnského a rudského velkostatku přemístěna do Rudy nad Moravou. Půdorys dnešní zástavby Branné je dán úzkým ostrohem zvoleným pro stavbu původního gotického hradu. I přes malou rozlohu městečka zde vzniklo náměstí a poměrně bohatá síť uliček. Od roku 1992 má Branná status městské památkové zóny.

Vesnice Ostružná v severní části krajinného celku, která měla od počátku především dřevařský charakter, byla založena na kolštejnském panství roku 1561 za Václava ze Zvole. Brzy po založení byla ve vsi dědičná rychta, kostel a fara, která ovšem za třicetileté války zanikla. Ostružná zůstala součástí kolštejnského panství po celou dobu jeho existence.

Nejvýznamnějším hospodářským odvětvím obce bylo lesnictví – odsud byly spravovány rozsáhlé lesy kolštejnského panství, které po první pozemkové reformě přešly do majetku státu – a navazující dřevařská výroba. Významná pro rozvoj Ostružné byla rovněž dopravně výhodná poloha pod Ramzovským sedlem, kterým vedle silnice vedla od roku 1888 rovněž železniční trať. Ramzovské sedlo oddělující Hrubý Jeseník a Rychlebské hory bylo strategické již v minulosti, kdy tudy vedla kupecká a poutní cesta z Moravy do Slezska. Až do konce 18. století bylo neosídleno. Tehdy se po rozdělení Slezska ocitlo ve strategickém pohraničním postavení. V rámci širší novověké kolonizace podporované císařem Josefem II. i vatislavským biskupem zde byla založena ves Ramzová (1786). Nacházela se na frývaldovském panství vatislavského biskupa. Tato chudá lokalita byla závislá na

zdejšími lese a na neúrodných horských políčkách. Od počátku 19. století zde našli obyvatelé dočasně obživu ve sklárně v nedaleké Mordové roklí, po které však dnes nezůstaly žádné stopy.

Původní obyvatelé zdejšího kraje byli vesměs německé národnosti, teprve za první republiky zde vznikla česká menšina tvořená zejména drážními zaměstnanci. Územím krajinného celku prochází řetěz lehkých pěchotních pevností budovaných k obraně republiky ve 30. letech 20. století (řopíky). Po odsunu Němců po roce 1945 byla oblast dosídlena jen částečně a dnes tu žije jen část předválečného počtu obyvatel.

S příchodem železnice (1883–1888) a cestovního ruchu, částečně vázaného na lázeňství v Jeseníku a v Lipové, našli zdejší obyvatelé v širším okolí obživu v poskytování ubytování a dalších služeb turistům. Dnes jsou zdejší obce významnými turistickými centry. V Ostružné, v Ramzové a Petříkově vznikly rozsáhlé lyžařské areály. Branná spolu s Ostružnou, Petříkovem a Ramzovou jsou hodnoceny jako jedny z nejpřednějších podhorských středisek turistiky a zimních sportů v celé oblasti Jeseníků.

G.2 Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC G	klasifikace znaků			
	dle projevu	dle významu	dle cennosti	
	+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný	
G.2.1	Přítomnost v krajině pozdní středověké a novověké kolonizace	O	X	X
G.2.2	Poloha na staré dopravní trase z Moravy do Slezska (vč. Ramzovského sedla), podpořené trasou železnice (1888)	+	X	XX
G.2.3	Historická sídla vč. částečně dochované urbanistické struktury a historické zástavby (MPZ Branná, Ostružná)	+	XX	XX
G.2.4	Architektonicky a historicky cenné objekty (památkové objekty) vč. drobné sakrální architektury	+	X	XX
G.2.5	Částečně zachovaný ráz některých sídel (urbanistická struktura, charakter zástavby, zapojení do krajiny)	+	XX	X
G.2.6	Dochovaná struktura kulturního bezlesí v podhůří ve vazbě na venkovská sídla (struktura pluziny – kamenice, vegetační pásy, cesty)	+	XXX	XX
G.2.7	Kulturní dominanty dílčích prostorů (Branná, kostely)	+	X	XX
G.2.8	Zbytky hraničního opevnění z 30. let 20. stol. (řopíky, pěchotní bunkry)	+	X	XX
G.2.9	Rekreační charakter sídel (střediska turistiky a zimních sportů), rozsáhlé lyžařské areály	O	XX	X
G.2.10	Oblast původně německého etnika dosídlená po druhé světové válce	O	XX	X

G.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

Typický výraz krajinné scény úpatí lesnatých horských svahů s údolními tvořícími rozhraní geomorfologických celků je dotvořen hodnotami kulturní krajiny – členěné rozptýlenou a líniovou zelení a drobnými lesíky s odloučenou enklávou Františkova. Jedinečná dominantu Branné vytváří zapamatovatelnou krajinnou dominantu, vynořující se neočekávaně v poměrně uzavřeném prostoru údolí potoka Branná.

G.3 Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC G	klasifikace znaků			
	dle projevu	dle významu	dle cennosti	
	+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný	
G.3.1	Segmenty harmonické kulturní krajiny ve svazích hornatiny	+	XX	XX

G.3.2	Druhově bohaté okraje lesních porostů mezi Ostružnou a Brannou	+	X	XX
G.3.3	Působivé partie koridoru potoka Branné s doprovodnými porosty a kosenými loukami,	+	XX	XX
G.3.4	Dynamické scenérie úzkého údolí Losinského potoka s loukami a pastvinami v prudkých svazích a s cennými společenstvy lesních lemů a potočních niv	+	XX	XX
G.3.5	Jedinečné výhledy údolím Losinského potoka k západu na masiv Kralického Sněžníku a údolím Přemyslovského potoka na masiv Mravenečnicku	+	X	XX
G.3.6	Jedinečné estetické hodnoty historického jádra Branné	+	XXX	XXX
G.3.7	Harmonické zapojení zástavby s cennými objekty lidové architektury do krajinného rámce (Nové Losiny, Františkov, Ostružná)	+	XX	XX

G.4 Prostorové členění krajinného celku

Na území KC G Branensko byly vymezeny dva krajinné prostory (KP), segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konvizuální segmenty krajiny: KP G.1 Ramzová – Branná a KP G.2 Nové Losiny.

KP G.1 RAMZOVÁ – BRANNÁ

Ve vizuálních vztazích se projevuje situace, kdy lesnaté svahy hornatiny se zde uvolňují do otevřených ploch, rozčleněných terénem a drobnějšími lesními celky a členitými lesními okraji. Krajina přechází do údolí Branné a západně pak do Branenské vrchoviny. Nevelkému prostoru dominuje jedinečná dominanta městečka Branná.

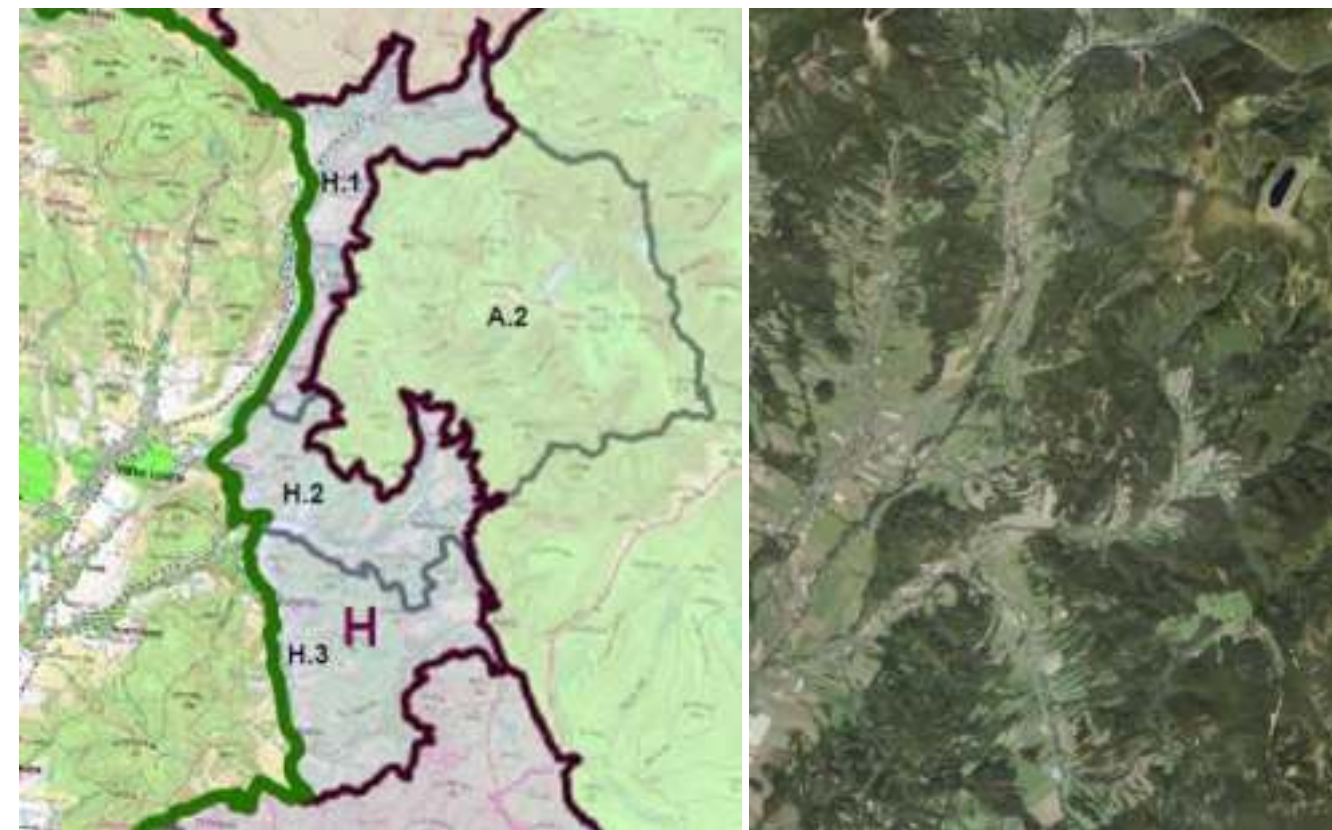
Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma B s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází tři lokality se zástavbou: LOsZ G.1.1, členěná na tři části G.1.1.a Ostružná, G.1.1.b Ramzová 1 a G.1.1.c Ramzová 2, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. kategorie (G.1.1.a, G.1.1.b) resp. II. kategorie (G.1.1.c), LOsZ G.1.2, členěná na tři části G.1.2.a Branná 1, G.1.2.b Branná 2 a G.1.2.c Splav, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. (G.1.2.a, G.1.2.c) resp. III. (G.1.2.b) kategorie, LOsZ G.1.3, členěná na tři části G.1.3.a Přední Aloisov, G.1.3.b Zadní Aloisov a G.1.3.c Nová Branná, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do I. (G.1.3.a, G.1.3.b) resp. II. kategorie (G.1.3.c)(viz kap. 4).

KP G.2 NOVÉ LOSINY

Prostor se vyznačuje přítomností cenných poloh kulturní krajiny na svazích Přemyslovské vrchoviny a působivými scenériemi stoupajícího údolí s postupně řidnoucím osídlením Nových Losin. Atraktivnost vizuální scény spočívá především v harmonii vesnické zástavby a krajinného rámce, v průhledech údolím směrem k západu a v otevřenosti scenérií náhorních poloh sedla s otevřenými plochami pastvin a luk.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma B s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází dvě lokality se zástavbou: LOsZ G.2.1, členěná na dvě části G.2.1.a Františkov a G.2.1.b Bělídlo, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. (G.2.1.a) resp. III. kategorie (G.2.1.b) a LOsZ G.2.2 Nové Losiny, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (viz kap. 4).

KC H ÚDOLÍ DESNÉ A SOBOTÍNSKO

Obr. H.1: Krajinný celek Údolí Desné a Sobotínsko (Atelier V).
Obr. H.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Poměrně mohutné ale sevřené údolí Desné představuje severní výběžek Šumperské kotliny. Od její rozlehlé části v prostoru Velkých Losin (mimo území CHKO) se údolí k severu v prostoru Filipové zužuje, aby se severněji rozevřelo v prostoru Loučné. Tento širší prostor pak vybíhá do údolí vodotečí, hluboce zaříznutých do úpatních poloh hornatiny. Jižněji navazuje prostor, ležící také při hranici CHKO, který zaujímá severní část Petrovské vrchoviny. Jeho osu tvoří údolí Mertvy a jejího pravobřežního přítoku – Kamenného potoka, kde se rozkládá zástavba Vernířovic a Sedmidvorů. Nejjižnější část celku se v její západní části otevírá v prostoru Maršíkova směrem k údolí Desné. Osou krajinného prostoru je hluboce zaříznuté údolí Klepáčovského potoka, postupně se od rašeliniště Skřítek zahlubující mezi výšinami Závada (870 m n. m.), Havraní vrch (777 m n. m.), Březina (706 m n. m.) a dalšími.

H.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Krajinný celek H Údolí Desné a Sobotínsko, charakteru krajiny vrchovin, náleží dle geomorfologického členění ve své jižní části (Sobotínsko) k okrsku Petrovská vrchovina (IVC-3B-1) v Hraběšické hornatině, jihovýchodní části Hanušovické vrchoviny. Úzký pás krajinného celku v jeho severní části (údolí Desné) náleží k severnímu výběžku Šumperské kotliny (IVC-3C), podcelku Hanušovické vrchoviny.

Petrovská vrchovina, hřbet tvořený amfibolity, biotitickými a biotit-muskovitickými rulami desenské skupiny a křemenci vrbenské skupiny je kerná vrchovina tvořená hřbety – hráštěmi oddělenými kotlinami – a prolomy (Sobotínská kotlina). Vrcholy byly v pleistocénu intenzivně modelovány kryogenními pochody, takže vznikly izolované skály, mrazové sruby a kryoplanační terasy. Krajina je členěna vodními toky, přítoky Desné a jejich přítoky (Merta, Maršíkovský, Klepáčovský). Široké údolí

potoka Merty je vymezeno zalesněnými svahy. Okraje lesů jsou členité, je patrné, že dříve toto území bylo méně zalesněno (těžba železné rudy v okolí Vernířovic). Široké, otevřené údolí Klepáčovského potoka lemují méně strmé západní svahy pastvin členěné drobnými přítoky Klepáčovského potoka. Jejich břehy jsou lemovány doprovodnou zelení. Původní meze, dnes řady stromů, jsou vedeny po spádnici, tedy kolmo na osu toku. Nižší vrcholy uzavírající a členící prostor údolí jsou zalesněné, okraje lesů jsou členité a přirozeně navazují na stromy podél potoků, linií zeleň a menší remízy. Vzniká zde v bohatě členěném reliéfu mozaika lesních a nelesních ploch s vodními toky a nelesní zelení.

Šumperská kotlina, severní část krajinného celku, je tvořena kotlinou a protáhlým kotlinovým údolím říčky Desné. Tektonická sníženina je vyplněná mocnými pliocenními a kvartérními usazeninami. Kotlinovitě údolí Desné je kontrolováno hlubinným zlomem Červenohorského sedla, dno je vyplněno balvanitými štěrky nivy řeky Desné a přítoků. Údolí je vymezeno zatravněnými svahy s menšími remízky a zbylými řadami stromů a soliterními stromy a navazujícími zalesněnými vrchy. Na severu je tato část údolí uzavřena zalesněnými svahy výrazného vrchu Černá stráň, na východě svahy Jedlového vrchu, na jihu menším zalesněným vrchem Lužiny a Zadním vrchem, které jej oddělují od údolí Merty a Sobotínska. Řeka Desná vzniká spojením dvou horských řek, delší a vodnatější Divoké Desné, která pramení pod Kamzičnickem, a Hučivé Desné, přítékající od Keprníku. Koryto Desné bylo po povodních v délce tohoto celku technicky upraveno.

Pro nezalesněné části je charakteristická krásná mozaika pastvin, luk, remízů a menších lesíků a především stromořadí připomínajících původní drobné členění pozemků. V lokalitě Smrčina se nachází významná mineralogická lokalita – velký opuštěný jámový lom, největší krupníkové těleso v ČR.

H.1 Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC H		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
H.1.1	Výrazně členitý vrchovinový reliéf Petrovské vrchoviny a Šumperské kotliny	+	XXX	XX
H.1.2	Údolí říčky Desné, Merty, Klepáčovského potoka a jejich přítoků	+	XX	XX
H.1.3	Lesní plochy smrkových a smíšených porostů vymežujících svahů a vrcholů	+	XXX	XX
H.1.4	Plochy luk a pastvin členěné prvky nelesní zeleně (stromořadí, porostlé meze, doprovodné cesty, remízy, doprovodné toky...)	+	XXX	XX
H.1.5	Zeleň zahrad rodinných domů venkovských sídel	+	X	X
H.1.6	Významná mineralogická lokalita – velký opuštěný jámový lom (Smrčina)	+	X	XX

H.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Krajinný celek H Údolí Desné a Sobotínsko patří ke krajinně pozdní středověké kolonizaci. Počátky zdejšího osídlení jsou spjaty s těžbou železné rudy. Hornická osada Vernířovice, o níž pochází první písemná zmínka z roku 1558, spolu s dalšími obcemi po 400 let zásobovala železnou hutě v Sobotíně kvalitními magnetitovými rudami. Kromě zemědělství, řemesel a těžby rudy byla významným zdrojem obživy těžba dřeva. Díky poměrně intenzivní těžbě a potřebě orné půdy sahaly role a pastviny až vysoko do jeseníckých svahů.

Velká část krajinného celku náležela od pozdního středověku k vznikajícímu panství Velké Losiny, které je od druhé poloviny 15. století po tři sta let spjato s rodem Zierotinů. Za jejich panování, zvláště po roce 1562, kdy se z jejich poslušnosti vykoupilo město Šumperk, se Velké Losiny staly centrem rozsáhlého panství, z kterého vzniklo na přelomu 16. a 17. století vydělením osmi vsí v horním povodí Desné a v povodí Merty panství vízmberské (dnešní Loučná nad Desnou, první zmínka 1494). Roku 1645 byla obě panství, losinské a vízmberské, znovu (s výjimkou let 1689–1700) spojena, a to až do roku 1761, kdy došlo k jejich opětovnému rozdělení. Panství Vízmberek zdědil Jan Karel, který je o devět let později prodal velehradskému klášteru. Když byl nedlouho nato velehradský klášter v roce 1784

zrušen, stalo se panství se zámek majetkem náboženského fondu, který je roku 1833 prodal hraběti Mitrovskému z Nemyšle. V roce 1842 vízmberské panství se zámek a rozsáhlými železárnami koupili železniční podnikatelé bratři Kleinové, povýšení roku 1859 do šlechtického stavu s přídomkem „z Vízmberek“. Losinské panství se zámek prodali Zierotinové až v roce 1802, a to Karlovi staršímu z Liechtensteina.

Osudy vízmberského panství sdílela většina obcí a osad krajinného celku. První písemná zmínka o Maršíkově, obci v zaříznutém údolí Maršíkovského potoka, pochází z roku 1351. Roku 1494 byla vesnice propuštěná z markraběcího léna a v 16. století již náležela k losinskému panství, od kterého byla počátkem 17. století oddělena a připojena k Vízmbeku. Podobné dějiny má i obec Sobotín. První písemná zmínka o ní pochází také z roku 1351. Zdejší železnou rudu zde těžili a místní okolí také kolonizovali losinští Zierotinové. Posléze se stal Sobotín součástí panství Vízmberek. Na území panství Velké Losiny byl založen kolem roku 1594 i Klepáčov, který také po oddělení panství vízmberského připadl k němu.

Útrap třicetileté války zůstalo celé losinské a vízmberské panství ušetřeno. V letech 1678–1692 však Losinsko nechvalně proslulo krutými hony na čarodějnice. Despotický inkvizitor Jindřich Boblig z Edelstadtu řídil tribunál, který nechal upálit mnoho nevinných obětí pro podezření z čarodějnictví. Sobotínský kostel svatého Vavřince se stal zahajovacím místem nechvalně známých procesů, kterým padlo za oběť 38 osob z jedenácti obcí tří zierotinských panství, losinského, vízmberského a třemešského, a 52 žen a mužů ze Šumperka a dnešního Nového Malína.

V 19. století se většina zdejších obyvatel živila zemědělstvím, příležitostně také jako horníci nebo řemeslníci či při práci v panských lesích (v létě kácení, v zimě stahování dřeva z hor). Na počátku 19. století byl ve Vernířovicích zřízen lesní úřad pro celé vízmberské panství, v Sedmi Dvorech a Vernířovicích byla také sídla lesních revírů, z nichž sedmidvorský měl rozlohu 900 ha a vernířovický 1300 ha. Zatímco třeba Maršíkov byla čistě zemědělská ves, Sobotín se v 19. století stal důležitým centrem průmyslové revoluce. Již výstavbou majitele panství hraběte Mitrovského zde vznikl velký podnik na zpracování železa. V jeho rozvoji pak pokračoval podnikatelský klan bratří Kleinů. Albrecht Klein přebudoval někdejší zbrojovku na zámek, čímž nastalo rozdělení Kleinů na Loučenskou a Sobotínskou větev. Sobotínsko-Štěpánovské železárně a strojírna patřily kvalitou i kvantitou mezi nejdůležitější podniky své doby.

Po druhé světové válce museli Kleinové, stejně jako většina německého etnika opustit Moravu. Po odsunu německého obyvatelstva bylo území dosídlen obyvateli jiných oblastí. Významné hospodářské objekty např. obsadily rodiny ze Zábřezska, Valašska a Kroměřížska.

V krajinném celku se nachází řada cenných objektů, zástavba hmotově tradičních, hodnotných staveb i kulturní dominanty (dřevěný kostelík sv. Michala v Maršíkově s vizuální vazbou na kostel ve Velkých Losinách). Okraje lesů jsou členité, plochy kulturního bezlesí mají dochovanou strukturu původního členění pluziny (vegetační pásy, kamenice, meze). V řadě lokalit dnes převažuje rekreační využití a turistický ruch (zimní sporty).

H.2 Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC H		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
H.2.1	Přítomnost v krajinně pozdní středověké kolonizaci	O	X	X
H.2.2	Historická sídla na losinském a vízmberském panství	+	XX	XX
H.2.3	Architektonicky a historicky cenné objekty (památkové objekty) vč. drobné sakrální architektury	+	X	XX
H.2.4	Kulturní dominanty dílčích prostorů (kostel v Maršíkově)	+	X	XX
H.2.5	Částečně zachovaný ráz některých sídel (urbanistická struktura, charakter zástavby, zapojení do krajiny, vazba pluziny)	+	XX	X
H.2.6	Dochovaná struktura kulturního bezlesí v podhůří ve vazbě na venkovská sídla (struktura pluziny – kamenice, vegetační pásy, cesty)	+	XXX	XX

H.2.7	Místo čarodějnických procesů (jeden z nevýznamnějších příkladů „honu na čarodějnice“ na území ČR) – Velké Losiny	+	X	XXX
H.2.8	Rekreační charakter sídel (střediska turistiky a zimních sportů), rozsáhlé lyžařské areály	O	XX	X
H.2.9	Tradice podnikatelské rodiny Kleinů v Sobotíně (tradice železáren, hrobka, zámek)	O	X	X
H.2.10	Oblast původně německého etnika dosídlená po druhé světové válce	O	XX	X

H.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

Velmi rozmanitá krajinná scéna tohoto celku se vyznačuje přítomností hustého osídlení podél Desné (Loučná), zemědělskými obcemi s přílehlými segmenty kultivované kulturní krajiny na úpatí horských masivů (Maršíkov, Sobotín) i odloučenými a v hlubokých údolích skrytými sídly (Kouty, Annín, Sedmidvory, Vernířovice). V krajinné scéně se rovněž projevují málo hodnotné struktury zástavby (Loučná).

H.3 Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC H	klasifikace znaků			
	dle projevu	dle významu	dle cennosti	
	+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný	
H.3.1	Široké údolí Desné s rozptýlenou zelení ve svazích	O	XX	XX
H.3.2	Segmenty kulturní krajiny u Maršíkova s množstvím rozptýlené zeleně, členité a pestré lesní okraje	+	XX	XXX
H.3.3	Segmenty kulturní krajiny s typickou liniovou strukturou rozptýlené zeleně na Sobotínsku	+	XX	XX
H.3.4	Cenná struktura zástavby Maršíkova, Vernířovic, Sobotína	+	X	XX
H.3.5	Dochované objekty lidové architektury a cenné stavby (roubený kostel v Maršíkově, roubený kostelík na Klepáčově, zámek s parkem v Koutech)	+	X	XXX
H.3.6	Různorodá zástavba, ve které kontrastují cenné objekty s objekty chátrajícími a přestavěnými	-	XX	X

H.4 Prostorové členění krajinného celku

Na území KC H Údolí Desné a Sobotínsko byly vymezeny tři krajinné prostory (KP), segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konvizuální segmenty krajiny: KP H.1 Loučná nad Desnou, KP H.2 Maršíkov – Vernířovice a KP H.3 Sobotín – Hraběšice.

KP H.1 LOUČNÁ NAD DESNOU

Je to Přemyslovské údolí, údolí Hučivé Desné a údolí Divoké Desné – lesnatá údolí se sevřenými sídly Kouty, Annín či Přemyslov pod terénními dominantami lesnatých výšin Mědvědí hora (1160 m n. m.), Suchá hora 1020 m n. m.), Černá stráň (1236 m n. m.), které vytvářejí velkým převýšením nad zařiznutými údolními dynamiku a působivost krajinných scénérií.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma C s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází dvě lokality se zástavbou: LOsZ H.1.1, členěná na čtyři části H.1.1.a Rejhotice, H.1.1.b Přemyslov, H.1.1.c Kociánov, H.1.1.d Filipová, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. (H.1.1.a, H.1.1.b, H.1.1.d) resp. IV. kategorie (H.1.1.c), a LOsZ H.1.2, členěná na dvě části H.1.2.a Kouty nad

Desnou a H.1.2.b Annín, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do IV. (H.1.2.a) resp. III. kategorie (H.1.2.b)(viz kap. 4).

KP H.2 MARŠÍKOV – VERNÍŘOVICE

Otevřené polohy svahů členitého údolí jsou ohraničeny okraji lesů. Vzniká zde velmi harmonický obraz osídlené části údolí Merty se zástavbou obcí sledujících vodoteče. V harmonii zástavby a krajinného rámce a kontrastu kultivované horské krajiny a mohutných lesnatých svahů – součástí Hraběšické hornatiny – spočívají výrazné hodnoty vizuální atraktivnosti krajiny.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma B s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází dvě lokality se zástavbou: LOsZ H.2.1 Maršíkov, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie, a LOsZ H.2.2, členěná na čtyři části H.2.2.a Vernířovice, H.2.2.b Kosaře, H.2.2.c Švagrov, H.2.2.d Sedmidvory, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. (H.2.2.a) resp. II. kategorie (H.2.2.b, H.2.2.c, H.2.2.d)(viz kap. 4).

KP H.3 SOBOTÍN – HRABĚŠICE

Jedná se o velmi působivý segment krajiny se zástavbou obce Sobotín a plochami kulturní krajiny, vysoko vystupujícími do lesnatých svahů. Lokalita Klepáčov, položená poměrně vysoko v horní části údolí, je odloučená a vyniká jedinečnými scenériemi krajinné enklávy pod výběžkem centrálního horského hřbetu – masivem Břidličné (1358 m n. m.) a Ztracených kamenů (1251 m n. m.).

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma C s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází dvě lokality se zástavbou: LOsZ H.3.1, členěná na tři části H.3.1.a Sobotín, H.3.1.b Rudoltice 1, H.3.1.c Rudoltice 2, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do IV. (H.3.1.a) resp. III. (H.3.1.b) resp. II. kategorie (H.3.1.c), a LOsZ H.3.2 Klepáčov, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. kategorie (viz kap. 4).

KC I RÝMAŘOVSKO

Obr. 1.1: Krajinný celek Rýmařovsko (Atelier V).

Obr. 1.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Segment kulturní krajiny přiléhající k okrajům souvislých lesních porostů na úpatí hornatiny zprostředkovává přechod do specifického krajinného typu Bruntálské vrchoviny. Zahloubená údolí skrývají cennou zástavbu obcí a osídlení doprovázené plochami luk a pastvin s množstvím rozptýlené zelně stoupající vysoko do svahů k okrajům lesa.

I.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Území krajinného celku I Rýmařovsko leží podél jihovýchodní hranice CHKO Jeseníky. Krajina vrchovinného charakteru leží na pomezí několika geomorfologických jednotek. Jádrem krajinného celku tvoří Moravická vrchovina (IVC-8C-4) a výběžek Břidličenské pahorkatiny (IIC-8C-5), okrsky Bruntálské vrchoviny v západní části Nížkého Jeseníku. Do krajinného celku potom zasahují z jádra Jeseníků svahy klesající z Karlovské vrchoviny (IC-7C-3), okrsku Pradědské hornatiny v jižní části Hrubého Jeseníku, a Kamenecké hornatiny (IVC-3B-2), okrsku Hraběšické hornatiny v jihovýchodní části Hanušovické vrchoviny. Plochá Moravická vrchovina je tvořena převážně břidlicemi a drobnými andělskohorskými vrstev. Jedná se o členité území se zaoblenými rozvodními hřbety, sedly a široce rozevřenými údolními. Nejvyšším vrchem jsou Pastviny (790 m n.m.), vrchol úzkého asymetrického, smrkovým porostem s jedlí a modřínem převážně zalesněného hřbetu, s příkřejším západním a severním strukturně podmíněným svahem se skalními útvary a na východním svahu s agrárními terasami. Skály se objevují i pod vrchem Ptáčník (768 m n.m.) a jinde v krajinném celku. Osamělá skalka na mírně skloněném západním temeni Kamenné hory (799 m n. m.) má tvar sfingy a v době převažujícího německého osídlení této oblasti byla nazývána Lämmersteine, což bývá překládáno jako Ovčí skála.

Území krajinného celku tvoří především údolí drobnějších toků (Mlýnský, Moravický, Růžový, Mudlový, Podolský, Janovický, Novopolský), vzájemně oddělených jednotlivými vrchy zalesněnými i holými, podél kterých je rozmístěna zástavba. Pro krajinu je zde charakteristická drobná mozaikovitost, uzavřenost jednotlivých prostorů, až komorní charakter. V nivách potoků se objevují i cenné podmáčené polohy. Lokalita Růžová představuje cenný mokřadní ekosystém podél pramenného úseku Růžového potoka, v němž se vyskytují zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin, zejména prstnatec májový, ostřice blešní, vachta trojlístá, vrba plazivá rozmarýnolistá; ropucha obecná, čolek horský, čolek obecný, zmije obecná, chřástal polní. Lokalita Pstruží potok je pak ukázkou ekosystému ombrotrofního rašeliniště, podmáčených smrčín a olšin v pramenném území Pstružího potoka. V poloze U Slatinného potoka se opět objevuje vzácný mokřadní ekosystém podél pramenného úseku Slatinného potoka, ve kterém se vyskytují zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin, zejména zábělník bahenní, kropenáč vytrvalý, prstnatec májový, vachta trojlístá, tolíje bahenní, škarda měkká čertkusolistá, kozlík dvoudomý, bertram obecný, violka bahenní; ropucha obecná, čolek horský, čolek obecný, zmije obecná, chřástal polní, bekasina otavní.

V širokých, otevřených údolích vymezených svahy s hustými řadami horizontálně vedených mezí navazují na zastavěné části pozvolné svahy s pastvinami, které jsou členěny menšími přítoky s řadami vzrostlých stromů, starými cestami s doprovodným porostem, menšími lesíky na okolních kopcích, na které navazují členité okraje smrkových a smíšených lesů. V poloze Franz-Franz jsou dochovány pozůstatky pralesovitěho typu porostu na jehož biotop je vázána řada dalších zvláště chráněných druhů fauny. Tento zalesněný hřeben jako celek tvoří významný ekosystém. V území krajinného celku je stále patrná největší koncentrace starých báňských děl.

I.1 Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC I		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní 0 neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
I.1.1	Vrchovinný reliéf Moravické vrchoviny a navazujících svahů Kamenecké hornatiny a Karlovské vrchoviny	+	XXX	XX
I.1.2	Údolí říček a potoků, přítoků Moravice a Podolského potoka	+	XX	XX
I.1.3	Lesní plochy smrkových a smíšených porostů vymežujících svahů a vrcholů	+	XX	XX

I.1.4	Plochy luk a pastvin členěné četnými prvky nelesní zeleně (stromořadí, porostlé meze, doprovody cest, remízky, doprovody toků...)	+	XXX	XX
I.1.5	Zeleň zahrad rodinných domů venkovských sídel	+	X	X
I.1.6	Podmáčené a rašelinné louky, mokřady v pramenných polohách	+	X	XXX
I.1.7	Skály a skalní útvary	+	XX	XX
I.1.8	Pozůstatky pralesovitěho typu lesních porostů (Franz-Franz)	+	X	XXX

I.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Krajinný celek I Rýmařovsko patří ke krajině pozdní středověké kolonizace. Podoba podhůří Hrubého Jeseníku se začala měnit s rozvíjející se těžbou rud okolo Rýmařova (Ruda, Horní Město, Stříbrné Hory, Nová Ves). Hutě spotřebovávaly značné množství dříví, ustupující horní hranice lesa uvolňovala plochy pro zemědělství, převážně k pastvě dobytka. Velká většina Rýmařovska byla zeměpanským zbožím. Kolonizace postupovala současně s feudalizací, z původního zeměpanského majetku vznikala feudální panství. Krajinný celek se postupně stal především součástí janovického (rabštejnského) panství, část pak panství bruntálského (Dolní Moravice). Od roku 1601 vlastnil janovické panství Hoffmann ze Grünbüchlu, pak Dietrichsteinové, dále pak až do roku 1945 Harrachové, kteří z Janovic vytvořili význačné hospodářské středisko.

Největším zdrojem zaměstnání místních občanů byl les a hutě na zpracování železné rudy. Hoffmannové věnovali lesům neobyčejnou péči. V roce 1601 povolal Ferdinand Hoffmann na janovické panství císařského lesmistra a nastal obrát v lesním hospodářství k cílevědomému využití a obnově ohromného lesního panství. Nastalo budování mlířů, na vodních tocích výstavba záchytných přehrad pro splavování dřeva na staroveskou pilu, též došlo k vybudování úzkokolejné železnice pro dovoz dříví. Velký rozvoj panství nastal po roce 1721, kdy je převzal Alois Harrach. V Janovicích vznikla roku 1746 tehdy nejvýznamnější plátenická manufaktura rakouské říše. Ke kvalitnímu železářství tak přibyla i tradice textilnictví. Hrabě Ferdinand Harrach využil staletých znalostí obyvatel s pěstováním a zpracováním lnu a zároveň přivedl ze svého panství na Šluknovsku další zručné tkalce. Pro nové příchodci nechal postavit vsi Harrachov, Růžovou, Ferdinandov a osadu Nové Pole.

Osídlení krajinného celku však mělo především tradiční vazbu na těžbu a dolování rud. Už název obce Stříbrná Hora ukazuje, že se zde těžilo stříbro. Obec byla založena 1542 právě u těchto dolů. U Stříbrných Hor bývala osada Ferdinandov, kterou založil roku 1755 hrabě Ferdinand Harrach pro své kolonisty z Krušných hor. Pracovali v janovické manufaktuře a v lese. Podobný osud měla i Stará Ves. První písemná zmínka o obci na janovickém panství pochází z roku 1561 (vznikla zřejmě na místě starší zaniklé osady). Vedle těžby a dolování rud se zde usídlili uhlíři, kteří pálii dřevěné uhlí pro místní hutě. První písemná zmínka o samotném Rýmařově pochází z roku 1351. Od počátku města lze sledovat v činnosti jeho obyvatel výrazný podíl zpracování rud. Sláva hutí na Rýmařovsku pohasla až v 19. století. Také Nová Ves je původně hornická obec založená v roce 1604. Na jejím katastru se nachází rozsáhlý důlní komplex, který je největším historickým dolem na stříbrnosný galenit v Českém Slezsku. Hlavní etapa těžby rudy spadá před rok 1500.

Dolní Moravice je připomínána již v roce 1258, kdy náležela k panství Sovinec. Obdobně jako jinde na Jesenícku, těžily se i na zdejších panstvích různé kovy, především však železná ruda. V roce 1623 získal panství Bruntál a Sovinec arcivévoda a velmistr Řádu německých rytířů Karel František. Řád Německých rytířů pak vlastnil Bruntálské panství až do poloviny 20. století.

Poválečný vývoj v oblasti je spojený s úbytkem obyvatelstva a následným osidlováním. V této době zanikla také značná část domů. Mnohé chalupy si zakoupili lidé z větších měst, především z Olomouce, Ostravy, Opavy a Brna, výhradně k rekreačním účelům. V krajinném celku se nachází řada cenných objektů i zástavba hmotově tradičních, hodnotných staveb. Okraje lesů jsou členité, plochy kulturního bezlesí mají dochovanou strukturu původního členění pluziny (vegetační pásy, kamenice, meze). V řadě lokalit dnes převažuje rekreační využití a turistický ruch.

I.2 Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC I	klasifikace znaků			
	dle projevu	dle významu	dle cennosti	
	+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný	
I.2.1	Přítomnost v krajinně pozdní středověké kolonizace	O	X	X
I.2.2	Historická sídla na janovickém a bruntálském panství	+	XX	XX
I.2.3	Architektonicky a historicky cenné objekty (památkové objekty) vč. drobné sakrální architektury	+	X	XX
I.2.4	Částečně zachovaný ráz některých sídel (urbanistická struktura, charakter zástavby, zapojení do krajiny, vazba pluziny)	+	XX	XX
I.2.5	Dochovaná struktura kulturního bezlesí v podhůří ve vazbě na venkovská sídla (struktura pluziny – kamenice, vegetační pásy, cesty)	+	XX	XX
I.2.6	Pozůstatky těžby a dolování rud, hornická tradice	+	X	XX
I.2.7	Rekreační využití území, chalupáři, turistický ruch	O	X	X
I.2.8	Oblast původně německého etnika dosídlená po druhé světové válce	O	XX	X

I.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

Scenérie kultivované kulturní krajiny na úpatí hor s obcemi (často s cennou architekturou) harmonicky zapojenými do krajinného rámce vynikají atraktivností a estetickou působivostí. Atraktivní jsou též pohledy z vyšších horizontů – z luk a pastvin – na hřeben Hrubého Jeseníku i do členité mírné krajiny Nížkého Jeseníku.

I.3 Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC I	klasifikace znaků			
	dle projevu	dle významu	dle cennosti	
	+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný	
I.3.1	Cenné scenérie kulturní krajiny s množstvím rozptýlené zeleně, strukturou porostů na mezích a podél cest	+	XXX	XX
I.3.2	Horizontální struktura mezí s liniovými porosty v okolí Nové Vsi a Horní Moravice	+	XX	XX
I.3.3	Působivé scenérie vlhkých luk v pastvinách, rašelinných luk a prameništ	+	X	XX
I.3.4	Scenérie dochované zástavby Staré Vsi s roubenými objekty lidové architektury	+	XX	XXX
I.3.5	Dálkové panoramatické pohledy na hlavní hřbet Hrubého Jeseníku	+	XX	XXX

I.4 Prostorové členění krajinného celku

Na území KC I Rýmařovsko byly vymezeny dva krajinné prostory (KP), segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konvizuální segmenty krajiny: KP I.1 Stará Ves – Janovice a I.2 Nová Ves – Horní Moravice.

KP I.1 STARÁ VES – JANOVICE

Krajina povodí Podolského potoka přechází severozápadně od Rýmařova do okrajů souvislých lesních porostů, okrajů Karlovské vrchoviny a Kamenecké hornatiny. Přítoky Podolského potoka –

potoky Růžový, Staročeský, Stříbrný, Slatinný, Janovický a další vytvářejí svými údolími neobyčejnou členitost a zajímavost této kulturní kultivované krajiny s množstvím nelesní zeleně, s harmonickým zapojením řadové zástavby Staré Vsi v potočním uspořádání, a s osamělostí lokalit Anenské huti a Žďárského potoka na úpatí Ostružné.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma B s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází čtyři lokality se zástavbou: LOsZ I.1.1, členěná na dvě části I.1.1.a Žďárský Potok 1, I.1.1.b Žďárský Potok 2, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do I. (I.1.1.a) resp. II. (I.1.1.b) kategorie, LOsZ I.1.2, členěná na dvě části I.1.2.a Stará Ves 1, I.1.2.b Stará Ves 2, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (I.1.2.a) resp. III. kategorie (I.1.2.b), LOsZ I.1.3, členěná na dvě části I.1.3.a Stříbrné Hory, I.1.3.b Ferdinandov, zařazené dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (obě části), LOsZ I.1.4 Nové Pole, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie. Do krajinného prostoru zasahuje segment urbanizované krajiny I.1-SUK Rýmařov (viz kap. 4).

KP I.2 NOVÁ VES – HORNÍ MORAVICE

Segment kultivované kulturní krajiny je zřetelně ohraničen lesními okraji masivu hřbetu Klobouk (960 m n. m.) – Solný vrch (818 m n. m.) a masivu Soukenné (1021 m n. m.) Zajímavým znakem krajiny je skutečnost, že otevřené plochy luk a pastvin dobíhají až k horizontům dílčích hřbetů (Štěrkovec – Hřibovec, Novoveský vrch – U Rozhledny), což je již typické spíše pro podhůří Nížkého Jeseníku. Vzniká velmi otevřená krajinná scéna s výhledy do Bruntálské vrchoviny, se zástavbou Horní Moravice, rozloženou v údolí Moravického potoka a s rozptýlenou zástavbou Nové Vsi stoupající vysoko do svahu k vyhlídce na Štěrkovci.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma B s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází dvě lokality se zástavbou: LOsZ I.2.1 Nová Ves, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie, LOsZ I.2.2 Horní Moravice, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. kategorie (obě části)(viz kap. 4).

KC J ÚDOLÍ MORAVICE A ANDĚLSKÁ HORA

Obr. J.1: Krajinný celek Údolí Moravice a Andělská Hora (Atelier V).

Obr. J.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Okraj lesnatých hornatin vůči kulturní krajinně Bruntálska tvoří krajinný celek J. Zahrnuje v západní části horská údolí Moravice a Bělokamenského potoka, sevřená lesnatými svahy okrajů

Vysokoholského hřbetu. Ve střední části je segment kulturní krajiny na okraji Vrbenské vrchoviny morfologicky tvořen mělkým údolím potoka Stará Voda, ve kterém se rozkládá zástavba Suché Rudné, a dále k jihu pak asymetrickým údolím s liniíovou strukturou zástavby Staré Vody. Západně navazují plochy harmonické kulturní krajiny s liniemi nelesní zeleně navazujícími na okraje souvislých lesních porostů hřebene Ovčí vrch (966 m n. m.) – Hřeben (955 m n. m.) – Kopřivový vrch (875 m n. m.).

J.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Krajinný celek J Údolí Moravice a Andělská Hora, charakteru vrchoviny, je tvořen třemi hlavními geomorfologickými jednotkami. Jeho západní část (Údolí Moravice s Karlovem pod Pradědem) patří ke Karlovské vrchovině (IC-7C-3), okrsku Pradědské hornatiny v jižní části Hrubého Jeseníku, hlavní část krajinného celku náleží k Vrbenské vrchovině (IVC-7B-2), okrsku Mědvědské hornatiny ve východní části Hrubého Jeseníku, nejvýchodnější výběžek u Světlé Hory je zařazen ke Světlohorské vrchovině (IVC-8C-7), okrsku Bruntálské vrchoviny v západní části Nížkého Jeseníku.

Dvě úzká údolí v Karlovské vrchovině, údolí Moravice a jejího přítoku Bělokamenného potoka, jsou na dně zastavěná, na zástavbu navazují pastviny na strmých svazích s množstvím rozptýlené zeleně, které jsou ukončeny členitým okrajem lesa. Oblast Andělské a Světlé Hory je více otevřená, s převládajícími pastvinami, množstvím rozptýlené zeleně a osídlením. Prostorově oddělené je mělké, široké údolí Černého potoka a jeho přítoků s doprovodným porostem a meandrujícím korytem. Vrbenská vrchovina je členitá vrchovina budovaná rulami, migmatity a chloritizovanými migmatity a blastomylonity krystalinika Hrubého Jeseníku. Tvoří ji skupina stupňovitě uspořádaných ker poklesávajících k jihovýchodu. V jejich vrcholových částech tvaru širokých hřbetů jsou kryogenně snížené zbytky holoroviny s četnými periglaciálními tvary, izolovanými skalami, mrazovými sruby, kryoplanačními terasami. Hluboce zařezaná údolí vodních toků (Stará voda, Uhlířský, Zlatý, Černý) jsou převážně ve zlomech a poruchových pásmech. Významným bodem je Anenský vrch (860 m n.m.), suk na širokém hřbetu převážně zalesněný smrkovými porosty s bukem a jedlí, dále Železný vrch (859 m n.m.), Skalisko (796 m n.m.), Solný vrch (818 m n.m.) či Klobouk (960 m n.m.).

Krajinný celek tvoří mozaika lesních a nelesních ploch, luk a pastvin s množstvím krajinné zeleně, vegetačních doprovodů vodotečí, zarostlých mezí (pozůstatků původního členění plužiny), remízků, a zalesněných vrcholů, to vše od severozápadu lemováno zalesněnými svahy hlavního jeseníckého hřebene. V území jsou i četné pozůstatky po těžbě barevných kovů (haldy, štoly). V některých polohách (lokalita Morgenland) se objevují cenná luční společenstva (mokřadní a mezofilní), na části území smíšený lesní porost.

J.1 Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC J		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní 0 neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný
J.1.1	Vrchovinný reliéf Vrbenské vrchoviny s výběžky Karlovské a Světlohorské vrchoviny	+	XXX	XX
J.1.2	Údolí říček a potoků, přítoků Moravice a Černého potoka	+	XX	XX
J.1.3	Lesní plochy smrkových a smíšených porostů vymezujících svahů hlavního hřebene Jeseníků a dalších členících vrcholů	+	XXX	XX
J.1.4	Plochy luk a pastvin členěné četnými prvky nelesní zeleně (stromořadí, porostlé meze, doprovody cest, remízky, doprovody toků...)	+	XXX	XX
J.1.5	Zeleň zahrad rodinných domů venkovských sídel	+	X	X
J.1.6	Lokálně cenná luční společenstva (lokalita Morgenland)	+	X	XX
J.1.7	Ojedinelé skalní útvary a pozůstatky po těžbě barevných kovů (haldy, štoly)	+	XX	X

J.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Krajinný celek J Údolí Moravice a Andělská Hora patří ke krajinně pozdní středověké kolonizaci. Podoba podhůří Hrubého Jeseníku se začala měnit především s rozvíjející se těžbou rud okolo Světlé Hory, Andělské Hory či Rudné. Hutě spotřebovávaly značné množství dříví, ustupující horní hranice lesa uvolňovala plochy pro zemědělství, převážně k pastvě dobytka. Kolonizace probíhala zároveň s feudalizací původního zeměpanského majetku, kdy se zde formovala feudální panství. Krajinný celek se postupně stal především součástí panství Bruntál (většina krajinného celku) a Janovice (jižní část). Jejich rozhraním byla hranice mezi Karlovem, který založili v roce 1680 v zemi moravské majitelé janovického panství Dietrichsteinové, a Malou Morávkou, která náležela bruntálskému panství Řádu německých rytířů a územně náležela do Slezska.

První písemné zmínky o zdejších obcích a osadách jsou poměrně mladé a souvisí až s rozvíjející se těžbou rud a prací v rozsáhlých jeseníckých lesích. Přestože například obec Světlá (Hora) byla založena již v roce 1267, v polovině 16. století úplně vymřela na mor a musela být znovuosídlena vrchností povoláními osidlení z Kladska a Nisy. Vrchnost také povolávala horníky, aby v okolí hledali rudu. Přicházeli kolonisté ze Saska, Bavorska a Dolního Porýní, kde byl přebytek obyvatelstva. Horníci stavěli své domy při nalezištích rudy, dále stavěli stoupy a hutě.

S těžbou různých kovů, zejména železné rudy, a hutnictvím souvisí i systematické odlesňování. Například místo, kde se dnes rozkládá obec Podlesí, bylo ještě před rokem 1600 zcela zalesněné. V následujících desetiletích zde byl uhlířský postupně les vykácen a dřevo bylo přeměněno na dřevěné uhlí, které bylo určeno pro hamry v Malé Morávce a Ludvíkově.

Bernard z Vrbna, majitel bruntálského panství, se rozhodl postavit nové hutě a hamry v Malé Morávce, a to přímo u zdrojů surovin, totiž železa, dřeva a vody. Šachty, hamry a obytná stavení tvořily základ nové průmyslové obce, která se poměrně rychle rozrůstala. Ve stejné době jako Malá Morávka se objevuje Andělská Hora, založená jako horní město kolem roku 1540 na staré obchodní a vojenské cestě z Vídně přes Brno, Olomouc, Světlou, Andělskou Horu, Vrbno, Zlaté Hory až do Vratislavi. Město bylo založeno na ortogonálním půdorysu se čtvercovým náměstím. Jedná se o jeden z nejhodnotnějších půdorysů ve Slezsku. Stará obchodní cesta byla rozhodnutím císaře roku 1626 určena jako poštovní silnice, což přinášelo zdejší sídlům velké výhody. Andělská Hora například i přes úpadek dolování po třicetileté válce předstihla Bruntál ve výrobě nitěného, tkaného a stávkového zboží.

Po Bílé hoře došlo ke změně majitelů bruntálského panství, které císař Ferdinand II. zkonfiskoval Vrbenským a daroval svému bratru Karlovi, velmistru Řádu německých rytířů. Od roku 1639 mělo toto řádové panství tzv. status minor.

O celé století mladší než sousední Malá Morávka, jejíž rozvinuté železářství podmínilo vlastně i jeho vznik, je Karlov na sousedním janovickém panství. Obrovská potřeba dřeva, nezbytná při výrobě železa, přiměla Dietrichsteiny k rozhodnutí zužitkovat dřevo z vlastních lesů, rozkládajících se při hraniční říčce Moravici. Osada Karlov pod Pradědem byla založena kolem roku 1680. Vedle dřevařů zde působili i hamerníci a havíři. V historii vsi má své místo také dolování stříbra a olova, nebylo však zřejmě příliš úspěšné. Kolem roku 1708 zde pracovaly kromě pily také železná hutě, slévárna a v okolí Karlova vzniklo několik štol na těžbu železné rudy, hamr (1726) a drátovna (1752). V 19. století se v oblasti úspěšně rozvíjel i Inářský průmysl. Příkladna Inu byla založena v roce 1864 ve Světlé.

Staletá činnost hutí samozřejmě poznamenala tvář zdejší krajiny. Kupily se tu dlouhé a široké haldy strusky, vysoké až několik metrů, zachovaly se opuštěné štoly po dolování zlata.

V 19. století se dolování postupně omezovalo a následně nastal i postupný zánik průmyslu. Osady a obce se začaly postupně měnit v turistickou a rekreační oblast. Zajímavá zpráva je z roku 1773, že v Suché Rudné (poprvé se připomíná roku 1405) je kyselka podobná kyselkám v Karlově Studánce. Pro rozvoj regionu byla důležitá železnice, která sem byla přivedena z Bruntálu.

Po druhé světové válce bylo německé obyvatelstvo povětšinou odsunuto. Tenkrát si mnohé dřevěnice zakoupili lidé z větších měst, především z Olomouce, Ostravy, Opavy a Brna, výhradně k rekreačním účelům, čímž je zachránili pro budoucnost. V krajinném celku se nachází řada cenných objektů i zástavba hmotově tradičních, hodnotných staveb. Okraje lesů jsou členité, plochy kulturního bezlesí mají dochovanou strukturu původního členění plužiny (vegetační pásy, kamenice, meze). V řadě lokalit dnes převažuje rekreační využití a turistický ruch.

J.2 Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC J	klasifikace znaků			
	dle projevu	dle významu	dle cennosti	
	+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný	
J.2.1	Přítomnost v krajině pozdní středověké kolonizace	O	X	X
J.2.2	Historická sídla na janovickém a bruntálském panství	+	XX	XX
J.2.3	Architektonicky a historicky cenné objekty (památkové objekty) vč. drobné sakrální architektury	+	X	XX
J.2.4	Částečně zachovaný ráz některých sídel (urbanistická struktura, charakter zástavby, zapojení do krajiny, vazba pluziny)	+	XX	XX
J.2.5	Dochovaná struktura kulturního bezlesí v podhůří ve vazbě na venkovská sídla (struktura pluziny – kamenice, vegetační pásy, cesty)	+	XX	XX
J.2.6	Pozůstatky těžby a dolování rud, hornická tradice	+	X	XX
J.2.7	Rekreační využití území, chalupáři, turistický ruch	O	X	X
J.2.8	Poloha na staré obchodní a vojenské, později poštovní cestě z Vídně do Vratislavi	O	X	XX
J.2.9	Dnes již zrušená železniční trať Bruntál – Malá Morávka z roku 1901	O	X	X

J.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

Poměrně rozmanitá krajinná scéna se proměňuje od hlubokých údolí se zástavbou Karlova a Malé Morávky k idylické, od světa oddělené krajině Podlesí až ke kulturní krajině navazující na potoční uspořádání Staré Vody a osamocenou lokalitu Suché Rudné. Kontrast kulturní krajiny a členitých lesnatých svahů tvoří ducha této krajiny.

J.3 Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC J	klasifikace znaků			
	dle projevu	dle významu	dle cennosti	
	+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný	
J.3.1	Kulturní krajina s pastvinami a vysokým zastoupením rozptýlené zeleně opírající se o členité a druhově pestré lesní okraje	+	XX	XX
J.3.2	Svahy pastvin a luk členěné mezemi s liniovými porosty na Andělskohorsku	+	XX	XX
J.3.3	Významné uplatnění aleje poutní cesty na Anenský vrch (lípy, javor)	+	X	XX
J.3.4	Cenné objekty lidové architektury a kostel s farou v Malé Morávce	+	XX	XX
J.3.5	Scenérie s roubenými objekty a roubenou kaplí v Suché Rudné	+	XX	XX

J.4 Prostorové členění krajinného celku

Na území KC J Údolí Moravice a Andělská Hora byly vymezeny tři krajinné prostory (KP), segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konviziální segmenty krajiny: KP J.1 Karlov pod Pradědem, KP J.2 Podlesí a KP J.3 Andělská Hora.

KP J.1 KARLOV POD PRADĚDEM

Jedná se o segment poměrně vysoko položené (cca 690 m n. m. a výše) kulturní krajiny s okraji souvislých lesních porostů a s menšími lesy a lesíky. Charakter rekreační lokality je podtržen množstvím hotelů, penzionů a restaurací se soustavou vleků na severních a východních svazích. V různorodé zástavbě však vynikají dochované objekty lidové architektury. Vzniká velmi atraktivní prostředí horského střediska se znaky kulturní identity daného místa okraje Hrubého Jeseníku.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma C s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází jedna lokalita se zástavbou LOsZ J.1.1, členěná na tři části J.1.1.a Karlov pod Pradědem, J.1.1.b Malá Morávka 1, J.1.1.c Malá Morávka 2, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. (J.1.1.b) resp. III. kategorie (J.1.1.a, J.1.1.c)(viz kap. 4).

KP J.2 PODLESÍ

Krajina zde vytváří idylickou enklávu s harmonickým zapojením rozptýlené zástavby do krajinného rámce rozlehlého mělkého údolí horního toku Černého potoka. Absence rušivých prvků, rozčlenění prostoru do drobnějších částí a výrazný lesnatý rámeček dávají tomuto prostoru atraktivitu a estetickou působivost.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma B s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází jedna lokalita se zástavbou LOsZ J.2.1 Podlesí, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (viz kap. 4).

KP J.3 ANDĚLSKÁ HORA

Krajina je působivá harmonickým zapojením zástavby skryté v údolích do krajinného rámce kulturní krajiny. Výrazné je vymezení prostoru s ohraničujícími lesnatými horskými horizonty.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma C s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází pět lokalit se zástavbou: LOsZ J.3.1, členěná na dvě části J.3.1.a Suchá Rudná, J.3.1.b Kyselka, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (obě části), LOsZ J.3.2 Stará Voda, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. kategorie, LOsZ J.3.3 Andělská Hora, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. kategorie, LOsZ J.3.4 Světlá Hora, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do IV. kategorie, LOsZ J.3.5 Pustá Rudná, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie (viz kap. 4).

KC K VRBENSKO

Obr. K.1: Krajinný celek Vrbensko (Atelier V).

Obr. K.2: Ortofotomapa krajinného celku (Google Earth)

Krajinný celek tvoří část východního okraje CHKO mezi Vrbnem a Heřmanovicemi. Zaujímá jednak plochy úpatí Medvědské hornatiny, ale také otevřené plochy svahů jižně od Vrbna a hluboké údolí Bílé Opavy. Součástí celku je u urbanizované území Vrbna pod Pradědem.

K.1 Přírodní charakteristika krajinného celku

Krajinný celek K Vrbensko vytváří úzký pás na východní hranici CHKO Jeseníky. Krajina vrchovin, výrazných svahů a skalnatých horských hřbetů tvoří hranici mezi dvěma zalesněnými masivy, Medvědskou hornatinou s okrsky Hornoopavská hornatina (IVC-7B-1) a Vrbenská vrchovina (IVC-7B-2) a Holčovickou vrchovinou (IVC-6C-3) v Hynčické hornatině, podcelku ve východní části Zlatohorské vrchoviny. Severní část krajinného celku (Heřmanovicko) náleží k Heřmanovickým hřbetům (IVC-6B-2), okrsku v Rejvízské hornatině, podcelku v jihozápadní části Zlatohorské vrchoviny.

Jižní část krajinného celku (vlastní Vrbensko) tvoří údolí významných toků Hrubého Jeseníku, Černé, Bílé a Střední Opavy. Na jejich soutoku, v mělké kotlině, leží větší město Vrbno pod Pradědem. Úzké údolí je uzavřeno okraji lesa. Severní část krajinného celku (Heřmanovicko) vytváří široce otevřené údolí Opavice pod Medvědí vrchem (1216 m n.m.) s mělkými údolími bočních přítoků. Obě otevřené enklávy odděluje zalesněný hřbet Mlýnský vrch (713 m n.m.) – Dlouhý vrch (743 m n.m.). Na svazích pastvin jsou ojediněle zachovány vzrostlé stromy z výrazně horizontálně vedené meze (kamenice, hromadnice), které upomínají na drobné členění pozemků (původní plužinu). Celý prostor je vymezen zalesněnými svahy okolních hřbetů, ležících již mimo krajinný celek, které mu dodávají výrazně přírodní charakter. V malých listnatých enklávách a na zachovalých loukách žijí vzácní obojživelníci a rostou chráněné druhy rostlin (lilie cibulkonosná, prstnatec májový, krušík široolistý, vemeník dvoulistý). V minulosti se území Heřmanovicka proslavilo těžbou rud a vápence, v okolí se nachází pozůstatky dolů a lomů.

K.1**Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky KC K**

		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný
		0 neutrální	XX spouštějící	XX význačný
		N negativní	X doplňující	X běžný
K.1.1	Vrchovinový reliéf s údolími vymezenými výraznými svahy a skalnatými horskými hřbety	+	XXX	XX
K.1.2	Horské toky na dně údolí (Černá, Bílá a Střední Opava, Opavice)	+	XX	XX
K.1.3	Lesní plochy smrkových a smíšených porostů vymežujících svahů hlavního hřebene Jeseníků a Holčovické vrchoviny	+	XXX	XX
K.1.4	Plochy luk a pastvin členěné prvky nelesní zeleně (stromořadí, porostlé meze, doprovody cest, doprovody toků...)	+	XXX	XX
K.1.5	Zeleň zahrad rodinných domů venkovských sídel	+	X	X
K.1.6	Pozůstatky těžby (doly, lomy)	+	X	X

K.2 Kulturní a historická charakteristika krajinného celku

Krajinný celek K Vrbensko patří ke krajině pozdní středověké kolonizace. Příčinou zájmu českých panovníků, opavských knížat a vratislavských biskupů o kolonizaci této v podstatě neosídlené části Jeseníků byla bezpochyby naleziště zlata. Podoba podhůří Hrubého Jeseníku se tedy začala měnit především s rozvíjející se těžbou rud. Hutě spotřebovávaly značné množství dříví, ustupující horní hranice lesa uvolňovala plochy pro zemědělství, převážně k pastvě dobytka. Navzdory nepříliš příznivým podmínkám bylo zemědělství důležitým zdrojem obživy místních obyvatel. Na kamenitých polích se pěstovaly oves, žito, ječmen, len, jetel a brambory a na loukách píče pro početný dobytek. Kolonizace probíhala zároveň s feudalizací původního zeměpanského majetku, kdy se zde formovala feudální panství. Krajinný celek se postupně stal především součástí panství Bruntál (Vrbensko) a panství Zlaté Hory (majetek vratislavského biskupství).

Nejvýznamnějším sídlem v krajinném celku je Vrbno pod Pradědem. Původní osada, z níž se později konstituovalo městečko Vrbno, byla zřejmě založena již ve 13. století, kdy zdejší krajem vedla obchodní stezka z Olomouce přes Bruntál, Vrbno, podél Černé Opavy, do Zlatých Hor a Nisy. V těsném sousedství obchodní stezky vzniklo ve 13. a 14. století poměrně blízko vedle sebe několik opevnění (Quinburg, Drachenburg, Koberštejn, Edelštejn, Freudenštejn, Rabenštejn, Weisenštejn). Na ochranu této obchodní cesty byl také na Zámeckém vrchu nad Vrbnem postaven zeměpanský (opavští Přemyslovci) hrad (Fürstenwalde), který si v 15. století i s okolním panstvím pronajal rod pánů z Vrbna. Ti věnovali velkou pozornost těžbě zlata a kovů. Osady se zvětšovaly, byly otevírány nové šachty a rýžoviště. Počet horníků vzrůstal. Na březích řeky Opavy vznikly nové drtírny a tavníky zlatonosné rudy. Podél toku Černé Opavy vznikla osada Mnichov, poprvé uváděná v roce 1586. Hynek z Vrbna povýšil Vrbno na svobodné horní město (1611). Po Bílé hoře však byl majetek pánů z Vrbna konfiskován a celé bruntálské panství bylo prodáno Řádu německých rytířů, kteří je vlastnili až do roku 1938. Nedaleká ves Ludvíkov začala vznikat v hustě zalesněném údolí Bílé Opavy již za panování Řádu německých rytířů kolem roku 1700 budováním slévareň a hutí. Zakladatelem vsi je označován velmistř Franc Ludwig, hrabě Falcký.

Severní část krajinného celku patřila do zájmů vratislavského biskupství (panství Zlaté Hory). Také Heřmanovice, od počátku součást zlatohorského panství, byly pravděpodobně založeny při hornické kolonizaci někdy na přelomu 13. a 14. století. Obec je poprvé zmiňována k roku 1339. Později Heřmanovice přešly od opavského knížectví do majetku vratislavského biskupství a staly se součástí nisského knížectví. V obci bylo zřízeno tzv. šoltyství (rychta). K biskupským držávám patřily Zlaté Hory až do zrušení vrchnostenské správy roku 1848 (1850). O největší rozkvět nejen zlatohorských dolů se zasloužili biskupové Jan Thurzo (1506–1520), Jakub ze Salzy (1520–1539) a Baltazar z Promnic (1539–1562). Bylo to období tzv. druhé vnitřní kolonizace Jesenícka, kdy bylo obnoveno či založeno mnoho vsí v okolí. Také hutnická osada Železná na Střední Opavě vznikla při hutích a hamrech vybudovaných na příkaz vratislavského biskupa v letech 1790–1795. Jelikož však dolování prožívalo od 17. století spíše úpadek, muselo se zdejší hospodářství přeorientovat i na jiné odvětví výroby, na

Ináňství (roku 1752 byly Heřmanovicím i Zlatým Horám zrušeny horní svobody). Především Zlaté Hory se staly velmi významným střediskem obchodu s plátnem a přízí. Především bělení, pro něž tu byly vhodné podmínky (lesy na výrobu dřevěného popela, čistá voda), tu bylo rozvinuté, v okolí Heřmanovic bylo roku 1788 jedenáct bělidel. Značná část rodin také podomácku předla, avšak ve čtyřicátých letech 19. století došlo v domáckém přadláctví k úpadku.

I tento kraj – Jesenícko, Nisko a Zlatohorsko – postihly ve dvacátých až osmdesátých letech 17. století čarodějnické procesy. Odhaduje se, že ve Zlatých Horách bylo popraveno 85 osob, mezi nimiž určitě nechyběli obyvatelé Heřmanovic.

V roce 1844 byla vybudována říšská silnice Bruntál – Andělská Hora – Vrbno – Zlaté Hory, roku 1880 byla zahájena železniční doprava Milotice – Vrbno. V té době se ve Vrbně začal rozvíjet průmysl, stejně tak hutě v Železné dosáhly vrcholného rozmachu.

Po druhé světové válce proběhl odsun původního německého obyvatelstva. Na dosídlení oblasti se kromě Čechů z jiných částí ČSR podíleli i Řekové, Slováci, Maďaři, volynští Češi, rumunští Slováci a Bulhaři. Po válce zůstalo zdrojem obživy lesnictví a dřevovýroba, průmysl zde rozvinut není a zemědělství jen minimálně – pouze chov skotu a ovcí. Hlavním zdrojem obživy se čím dál víc stává rozvíjející se cestovní ruch (autocamping, penziony, lyžařské vleky).

K.2 Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky KC K	klasifikace znaků			
	dle projevu	dle významu	dle cennosti	
	+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný	
K.2.1	Přítomnost v krajinně pozdní středověké kolonizace	O	X	X
K.2.2	Historická sídla na zlatohorském a bruntálském panství	+	XX	XX
K.2.3	Architektonicky a historicky cenné objekty (památkové objekty) vč. drobné sakrální architektury	+	X	XX
K.2.4	Částečně zachovaný ráz některých sídel (urbanistická struktura, charakter zástavby, zapojení do krajiny, MPR Heřmanovice)	+	XX	XXX
K.2.5	Dochovaná struktura kulturního bezlesí v podhůří ve vazbě na venkovská sídla (struktura pluziny – kamenice, vegetační pásy, cesty)	+	XX	XX
K.2.6	Pozůstatky těžby a dolování rud, hornická tradice	+	X	XX
K.2.7	Rekreační využití území, chalupář, turistický ruch	O	X	X
K.2.8	Poloha na staré obchodní cestě z Olomouce do Nisy, trasa císařské silnice z roku 1844	O	X	XX
K.2.9	Železniční trať Milotice – Vrbno z roku 1880	O	X	X
K.2.10	Místo čarodějnických procesů (jeden z nevýznamnějších příkladů „honu na čarodějnice“ na území ČR) – Zlatohorské panství	O	X	XX
K.2.11	Oblast původně německého etnika dosídlená po druhé světové válce	O	XX	X
K.2.12	Zbytky hraničního opevnění z 30. let 20. století (řopíky) pod Suchým vrchem	+	X	X

K.3 Vizuální charakteristika interiéru a exteriéru krajinného celku

Východní okraj CHKO mezi Vrbnem a Heřmanovicemi tvoří podivuhodně souvislý koridor mezi okrajem Medvědké hornatiny a okrajem Zlatohorské vrchoviny. V otevřených segmentech krajiny přestavuje údolí Černé Opavy mezi Drakovem a Vrbnem velmi výrazný a rozlehlý prostor, jasně vymezený lesnatými svahy okrajů Medvědké hornatiny (Suchý vrch 910 m n. m.) na západě a stejně mohutným okrajem masivu Jeleního vrchu (874 m n. m.) na východě. Rozlehlé údolí s rozptýlenou zástavbou Mnichova se severním směrem zužuje do sevřeného údolí Josefského Hamru. Severněji – za lesním porostem – přiléhá segment kulturní krajiny, který tvoří západní část zemědělských ploch

obce Heřmanovice. Množství liniové nelesní zeleně tvoří výraznou krajinnou strukturu, přičemž kulturní bezlesí zahrnuje i náhorní polohy výšin Holý vrch (798 m n. m.) a Okrouhlá (793 m n. m.), odkud terén klesá k západu do lesnatého údolí Černé Opavy. Jižněji položenou a od okraje CHKO oddělenou částí je hluboké údolí Bílé Opavy, které je v prostoru Ludvíkova sevřeno lesnatými svahy Žárového vrchu (1093 m n. m.) na západě a Vysoké hory (1030 m n. m.) na východě.

K.3 Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky KC K	klasifikace znaků			
	dle projevu	dle významu	dle cennosti	
	+ pozitivní O neutrální N negativní	XXX zásadní XX spouštějící X doplňující	XXX jedinečný XX význačný X běžný	
K.3.1	Pastviny a druhově bohaté kulturní louky s výrazným množstvím strukturálně rozptýlené zeleně na Heřmanovicu a v prostoru Mnichova	+	XX	XX
K.3.2	Scenérie hluboko zaříznutého údolí Bílé Opavy s různorodou zástavbou Ludvíkova	+	XX	XX
K.3.3	Harmonické zapojení zástavby Mnichova do krajinného rámce	+	X	XX
K.3.4	Jedinečné scenérie údolí Černé Opavy a zástavby Mnichova na pozadí okrajů Medvědké hornatiny	+	XX	XX

K.4 Prostorové členění krajinného celku

Na území KC K Údolí Vrbensko byly vymezeny tři krajinné prostory (KP), segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konvizuální segmenty krajiny: KP K.1 Mnichov, K.2 Ludvíkovice a K.3 Heřmanovice.

KP K.1 MNICHOV

Krajina vyniká atraktivními scenériemi dochované venkovské zástavby v krajinném rámci luk rozptýlené zeleně a lesních horizontů.

Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma B s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází dvě lokality se zástavbou: LOsZ K.1.1 Železná, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. kategorie, LOsZ K.1.2, členěna na tři části K.1.2.a Mnichov, K.1.2.b Josefský Hamr, K.1.2.c Drakov, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. (K.1.2.a) resp. II. (K.1.2.b) resp. I. kategorie (K.1.2.c)(viz kap. 4).

KP K.2 LUDVÍKOVICE

Prostor představuje úzký koridor se zástavbou Ludvíkova rozloženou podél silnice a v prudkých stránkách, ukrajujících z okrajů lesních prostorů. Uzavřený krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma C s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází jedna lokalita se zástavbou LOsZ K.2.1 Ludvíkov, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do III. kategorie. Do krajinného prostoru zasahuje segment urbanizované krajiny K.2-SUK Vrbno pod Pradědem (viz kap. 4).

KP K.3 HEŘMANOVICE

Krajina vyniká harmonií, kontrastem výhledů do rozlehlého údolí Opavice i do lesnaté neprostupné krajiny Černé Opavy. Harmonii dotváří soulad zástavby a krajinného rámce. Krajinný prostor je zařazen dle odstupňované ochrany krajinného rázu do pásma A s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu (viz kap. 3). V krajinném prostoru se nachází jedna lokalita se zástavbou LOsZ K.3.1 Heřmanovice, zařazená dle kategorizace sídel a lokalit se zástavbou do II. kategorie.

2.2 Principy ochrany KR na území CHKO

2.2.1 Východiska ochrany krajinného rázu

V chráněných krajinných oblastech patří ochrana krajinného rázu k primárním principům veřejného zájmu. Území CHKO je tvořeno kulturní krajinou, ve které jsou vedle soustředěných přírodních hodnot přítomny i stopy osídlení a hospodářské činnosti. Sídla a prvky rozptýleného osídlení spolu s jejich krajinným rámcem spoluvytvářejí ráz krajiny, přičemž nelze sídla a prvky osídlení oddělovat od volné krajiny (dle KOREČEK, HUBÁČEK).

Proměny krajiny během jejího historického vývoje dospěly v určitých oblastech a místech do stavu, který se vyznačuje specifickou strukturou krajiny a jejím vizuálně vnímaným obrazem. Je to krajina se soustředěnými hodnotami přírodními, kulturně-historickými a estetickými. Taková krajina vyjadřuje určitý typ souladu civilizačního vývoje, osídlení, hospodářského využití a přírodního prostředí. Stává se místem odpočinku, poučení, výchovy a posílení lokální, regionální či národní identity, stává se součástí národního dědictví.

Dochovaný a v současné době zřetelný ráz určitých částí krajiny se stává předmětem ochrany s cílem jeho zachování a předání dalším generacím.

2.2.2 Podmínky ochrany krajinného rázu

V krajinách s cenným krajinným rázem musí být omezeno spektrum činností a způsobů využívání krajiny, které mohou mít vliv na strukturu a obraz krajiny. Zvláště se to týká sídel, jejichž zástavba je zapojena do struktury krajiny a projevuje se v prostorových vztazích a krajinné scéně. Jsou proto navrženy podmínky ochrany KR, které se promítají do nástrojů územního plánování v podobě limitů a regulativů.

Podmínky ochrany krajinného rázu:

- jsou navrženy na základě identifikovaných znaků a hodnot krajinného rázu, které spoluvytvářejí takový ráz krajiny, který je předmětem ochrany pro svoje hodnoty přírodní a estetické a pro přítomnost hodnot kulturních a historických.
- vymezují způsob užívání krajiny (hlavní činnosti odpovídající krajinnému typu) na úrovni oblasti krajinného rázu, resp. krajinného celku (KC) a to včetně předpokládaného rozvoje sídel a infrastruktury.
- vyjadřují (dle Löw) omezení činností zajišťující ochranu základních složek krajiny, přípustnost nebo nepřípustnost činností v sídlech, které mají vliv na krajinu.
- vycházejí z výsledků preventivního vyhodnocení území z hlediska ochrany krajinného rázu ve smyslu § 12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.
- se obecně týkají ochrany typických rysů krajiny daných přítomností znaků přírodní a historické charakteristiky a jejich vizuálního (resp. multisenzuálního) projevu, individuálních rysů krajiny daných kombinací přítomných znaků

Ochrana rázu krajiny je z praktického důvodu zaměřena k:

- typickým částem krajiny v hodnoceném území – k oblastem, resp. krajinným celkům a k místům, resp. krajinným prostorům
- k specifickým částem krajiny, které vyžadují zvýšenou pozornost – např. vizuálně otevřené segmenty krajiny (VOSK), cenné segmenty kulturní krajiny (CSKK) či lokality se zástavbou (LOsZ)

2.2.3 Úrovně ochrany

Základní podmínkou pro systém ochrany krajinného rázu rozsáhlého území typu CHKO je **prostorová a charakterová diferenciacie krajiny a delimitace pásem odstupňované ochrany**. Systém ochrany (definování podmínek ochrany) je tvořen třemi úrovněmi, které vystihují dvě soustavy členění, individuální a typologické.

Cílem **individuálního členění** krajiny je vystihnout souvislé, z určitého hlediska relativně homogenní celky vystihující jedinečné, neopakovatelné vlastnosti území, tj. typické znaky krajinného rázu v daném regionu (oblasti – krajinné celky a místa krajinného rázu – krajinné prostory). Cílem **typologického členění** je naopak vylišit typy, tj. řady územně nesouvislých segmentů, které mají podobnou kvalitu (dochovanost, jedinečnost) krajinného rázu, resp. podobné požadavky jeho ochrany.

Diferenciacie má následující podobu:

CHKO Jeseníky	
Prostorová a charakterová diferenciacie krajiny	
„KC“	Vymezení krajinných celků (oblastí krajinného rázu)
„KP“	Vymezení krajinných prostorů (míst krajinného rázu)
Kategorizace sídel a lokalit se zástavbou	
„LOsZ“	Vymezení a kategorizace LOsZ

Ochrana krajinného rázu na území CHKO s hustou sídelní strukturou nebo se zemědělskou krajinou je členěna do tří úrovní:

1. úroveň ochrany – rámcové ochranné podmínky pro krajinné celky (KC)

Krajinné celky (KC) mají identifikované a klasifikované hlavní znaky spoluvytvářející krajinný ráz a následně stanoveny základní cíle a podmínky ochrany identifikovaných znaků, které představují **první úroveň ochrany** KR na území CHKO. (kap. 3)

2. úroveň ochrany – ochranné podmínky pro krajinné prostory (KP)

Krajinné prostory (KP) jsou dle soustředěnosti, cennosti a významu znaků a hodnot krajinného rázu rozděleny (delimitovány) do „**odstupňované ochrany**“ podle nutnosti různé přísnosti ochrany jednotlivých znaků při hodnocení vlivů navrhovaného záměru. Zařazení jednotlivých krajinných prostorů mezi tři pásma odstupňované ochrany krajinného rázu představuje **druhou úroveň ochrany KR** na území CHKO. (kap. 3)

Pásmo A – Území s nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu

Pásmo B – Území s vysokým stupněm ochrany krajinného rázu

Pásmo C – Území se zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu

3. úroveň ochrany – kategorizace sídel a LOsZ z hlediska stavební činnosti

Změny ve využití území a stavební akce budou směřovány v naprosté většině mimo lesní porosty do enkláv bezlesí, do existujících sídel a do jejich okolí. Proto musí být ochrana krajinného rázu směřována především do těchto území a je třeba se vyjádřit obecně k usměrnění takových záměrů.

Vzhledem k tomu, že obecnou podmínkou ochrany je zákaz výstavby ve volné krajině a nutnost nové výstavby (v obcích k tomu vymezených) v kontaktu se zastavěným územím sídel, eventuelně v kontaktu s rozptýlenou strukturou zástavby, je třeba pozornost věnovat otevřeným segmentům krajiny, ve kterých se vyskytuje zástavba sídel nebo prvky osídlení (samoty, rozptýlená zástavba). Na

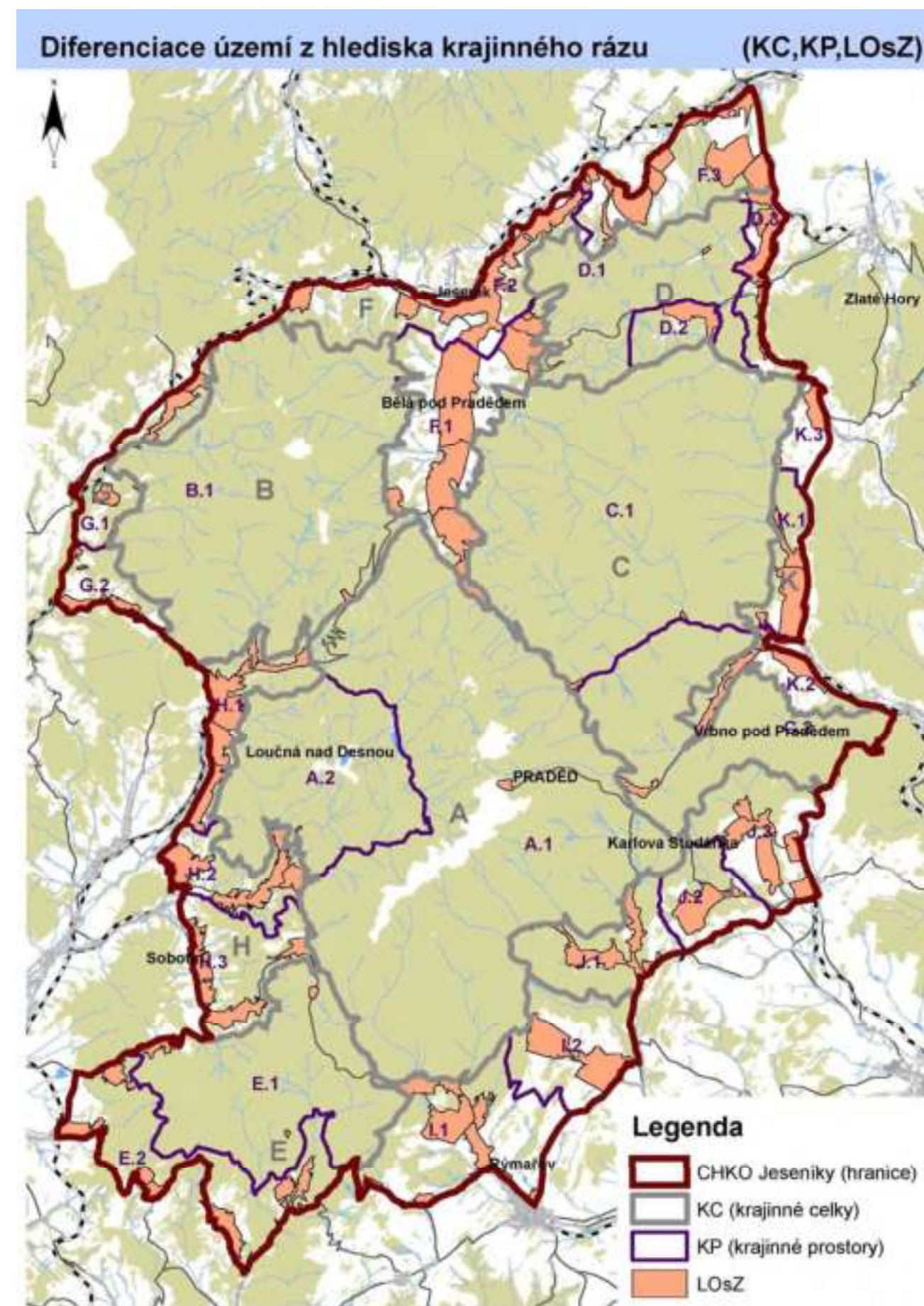
území Jeseníků byla proto vymezena dílčí území ležící mimo souvislé lesní porosty a zahrnující kulturní krajinu, drobné lesní porosty a rozptýlenou zeleň a v každém případě sídla nebo prvky osídlení. Jedná se o tzv. „**lokality se zástavbou (LOsZ)**“.

Lokality se zástavbou a sídla v nich ležící – zpravidla vizuálně otevřené segmenty krajiny se zástavbou sídla nebo s prvky osídlení (LOsZ) – ve kterých se zástavba výrazně uplatňuje v krajinné scéně a ovlivňuje ráz krajiny, které jsou vymezené v rámci jednotlivých krajinných prostorů (KP), jsou rozděleny do čtyř kategorií v závislosti na **dochovanosti urbanistické struktury** a možnostech změn v této struktuře, **dochovanosti architektonických hodnot** a typického charakteru zástavby. Pro jednotlivé kategorie LOsZ jsou stanoveny podmínky ochrany KR (regulativy) – (kap. 4)

Specifickým typem lokalit se zástavbou jsou segmenty urbanizované krajiny (městečka na hranicích CHKO), kde urbánní složka vytváří převažující rys krajinného rázu. V těchto lokalitách (SUK) je ochranu krajinného rázu nutné uplatňovat přiměřeně a individuálně, zejména v rámci územního plánování.

Kategorizace LOsZ představuje **třetí úroveň ochrany KR** na území CHKO. Důraz je třeba klást na záměry, které by mohly vytvořit nové vizuální dominanty krajiny a na záměry, které vytvářejí nové formy přechodu zástavby urbanizovaného území do okolní krajiny.

Sídlo a LOsZ I. kategorie
Sídlo a LOsZ II. kategorie
Sídlo a LOsZ III. kategorie
Sídlo a LOsZ IV. kategorie
SUK – Segmenty urbanizované krajiny

Obr. 2.2.1:
Diferenciacie území CHKO Jeseníky na krajinné celky (KC), krajinné prostory (KP) a lokality se zástavbou (LOsZ). (Atelier V)

PREVENTIVNÍ HODNOCENÍ ÚZEMÍ CHKO JESENÍKY
Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU
podle §12 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

1 a 2. úroveň ochrany

**OCHRANNÁ OPATŘENÍ PRO KRAJINNÉ
CELKY (KC) A KRAJINNÉ PROSTORY (KP)**

3

1.a 2. úroveň ochrany

OCHRANNÁ OPATŘENÍ PRO KRAJINNÉ CELKY (KC) A KRAJINNÉ PROSTORY (KP)

3.1	První úroveň ochrany – rámcové podmínky ochrany pro krajinné celky (KC)	3/2
3.1.1	KC A Pradědská hornatina	3/3
3.1.2	KC B Keprnická hornatina	3/3
3.1.3	KC C Masiv Orlíku – Medvěděská hornatina	3/4
3.1.4	KC D Rejvízská hornatina	3/4
3.1.5	KC E Kamenecká hornatina	3/4
3.1.6	KC F Údolí Bělé a Jesenická kotlina	3/5
3.1.7	KC G Branensko	3/5
3.1.8	KC H Údolí Desné a Sobotínsko	3/5
3.1.9	KC I Rýmařovsko	3/6
3.1.10	KC J Údolí Moravice a Andělská Hora	3/6
3.1.11	KC K Vrbensko	3/6
3.2	Druhá úroveň ochrany – podmínky ochrany pro krajinné prostory	3/7
3.2.1	Delimitace pásem ochrany KR v jednotlivých KP	3/7
3.2.2	Přehled krajinných prostorů (KP)	3/12
	Krajinné celky hornatin	3/12
	Krajinné celky sníženin a úpatí hornatin v okrajových částech CHKO	3/17
3.3	Druhá úroveň ochrany – cenné segmenty kulturní krajiny (CSKK)	3/25

3.1 První úroveň ochrany – rámcové podmínky ochrany pro krajinné celky (KC)

Postup hodnocení a ochrany krajinného rázu na území CHKO směřuje v závislosti na odlišnosti rázu krajiny, na specifických vlastnostech krajinného obrazu, na jedinečnosti a neopakovatelnosti určitých scénérií, které spoluvytvářejí identitu krajiny, k **rozčlenění území CHKO na menší, uchopitelnější a popsitelné části**. Prostorová a charakterová diferenciací krajiny byla provedena a popsána v kapitole 2. Na úrovni oblasti krajinného rázu (ObKR) byly v krajině CHKO vymezeny **krajinné celky (KC)**, na úrovni míst krajinného rázu (MKR) pak byly vymezeny **krajinné prostory (KP)** a **lokality se zástavbou (LOsZ)**. CHKO Jeseníky je členěna na **11 krajinných celků, 26 krajinných prostorů, 58 tzv. „lokalit se zástavbou“ (LOsZ) a na 4 „segmenty urbanizované krajiny“ (SUK)**.

Rekapitulaci základního členění území CHKO (kap. 2) na krajinné celky (KC) a krajinné prostory (KP) ukazuje následující tabulka:

KRAJINNÉ CELKY HORNATIN		
Krajinný celek KC A PRADĚSKÁ HORNATINA		
Krajinné prostory	KP A.1 KP A.2	PRADĚD–VYSOKOHOLSKÝ HŘBET MRAVENEČNÍK–DLOUHÉ STRÁNĚ
Krajinný celek KC B KEPRNICKÁ HORNATINA		
Krajinné prostory	KP B.1	KEPRNICKÁ HORNATINA
Krajinný celek KC C MASIV ORLÍKU–MEDVĚDSKÁ HORNATINA		
Krajinné prostory	KP C.1 KP C.2	ORLÍK–MEDVĚDÍ VRCH ŽÁROVÝ VRCH–OVČÍ VRCH
Krajinný celek KC D REJVÍZSKÁ HORNATINA		
Krajinné prostory	KP D.1 KP D.2 KP D.3	BÍLÉ SKÁLY REJVÍZ HORNÍ A DOLNÍ ÚDOLÍ
Krajinný celek KC E KAMENECKÁ HORNATINA		
Krajinné prostory	KP E.1 KP E.2	HRABĚŠICKÁ HORNATINA NOVOMALÍNSKO–BEDŘICHOV
KRAJINNÉ CELKY SNÍŽENIN A ÚPATÍ HORNATIN V OKRAJOVÝCH ČÁSTECH CHKO		
Krajinný celek KC F ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA		
Krajinné prostory	KP F.1 KP F.2 KP F.3	ÚDOLÍ BĚLÉ JESENICKO MIKULOVICKO
Krajinný celek KC G BRANENSKO		
Krajinné prostory	KP G.1 KP G.2	RAMZOVÁ–BRANNÁ NOVÉ LOSINY
Krajinný celek KC H ÚDOLÍ DESNÉ A SOBOTÍNSKO		
Krajinné prostory	KP H.1 KP H.2 KP H.3	LOUČNÁ NAD DESNOU MARŠÍKOV–VERNÍŘOVICE SOBOTÍN–HRABĚŠICE

Krajinný celek KC I RÝMAŘOVSKO		
Krajinné prostory	KP I.1 KP I.2	STARÁ VES–JANOVICE NOVÁ VES–HORNÍ MORAVICE
Krajinný celek KC J ÚDOLÍ MORAVICE A ANDĚLSKÁ HORA		
Krajinné prostory	KP J.1 KP J.2 KP J.3	KARLOV POD PRADĚDEM PODLESÍ ANDĚLSKÁ HORA
Krajinný celek KC K VRBENSKO		
Krajinné prostory	KP K.1 KP K.2 KP K.3	MNICHOV LUDVÍKOVICE HEŘMANOVICE

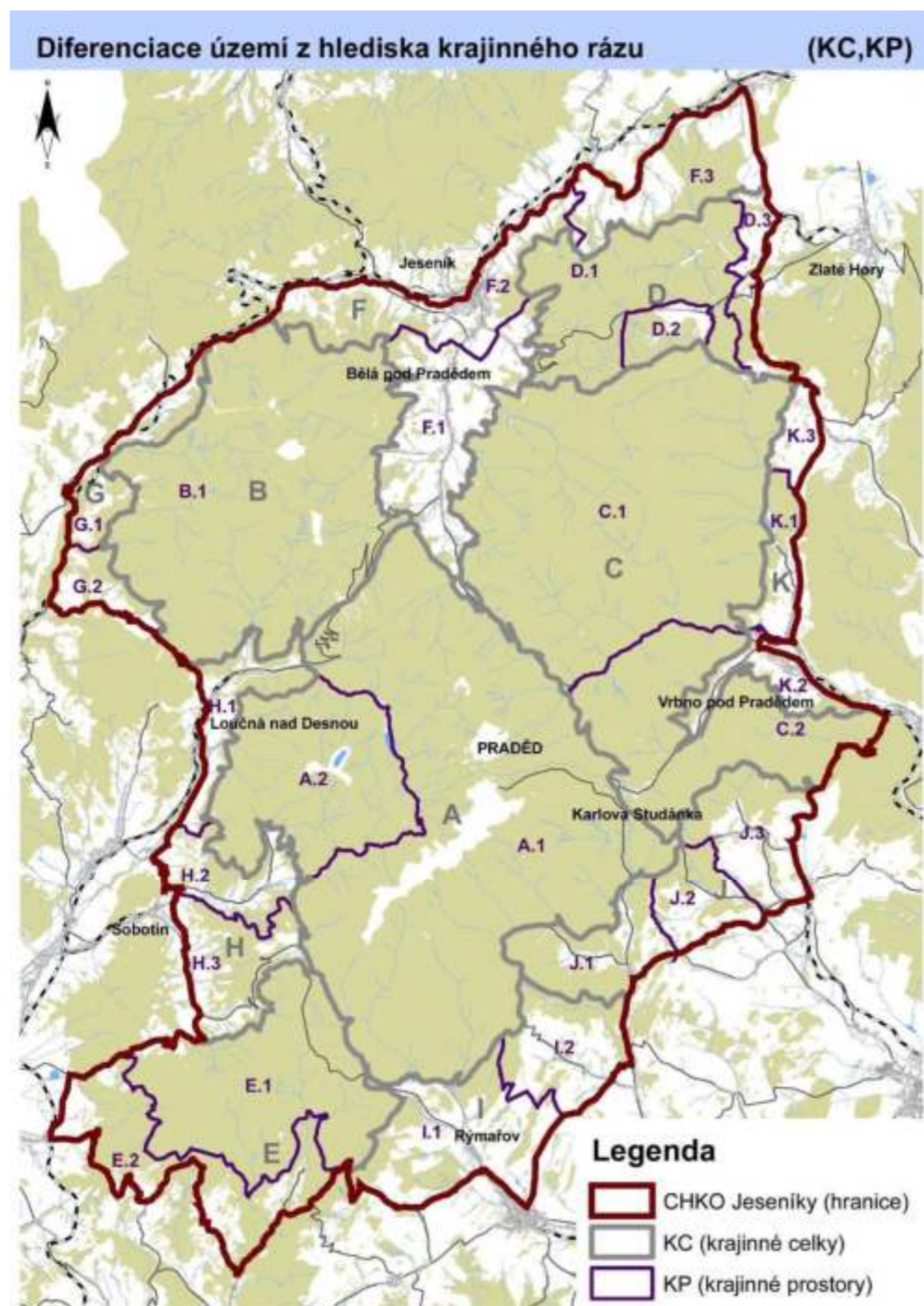
První nejobecnější úroveň ochrany je definována pro jednotlivé krajinné celky, ve kterých byly identifikovány a klasifikovány dominantní znaky krajinného rázu (znaky přírodní charakteristiky vč. přírodních hodnot, významných krajinných prvků a zvláště chráněných území, znaky kulturní a historické charakteristiky vč. kulturních dominant, estetické hodnoty vč. harmonického měřítko a vztahu v krajině) – kap. 2

Na základě této analýzy byly stanoveny **obecné podmínky ochrany** pro každý z jedenácti krajinných celků vymezených na území CHKO (A až K). Jedná se o individuální ochranná opatření pro každý celek vycházející z přítomnosti konkrétních znaků KR.

Ze zpracovaného hodnocení krajinného rázu CHKO Jeseníky (BRYCHTOVÁ, 1999) vyplývají **obecné zásady ochrany znaků přírodní charakteristiky**. Tyto obecné zásady je třeba přiměřeně brát v úvahu v jednotlivých krajinných celcích. Jedná se o:

- chránit cenný přírodní charakter prostoru
- chránit přírodní charakter horských toků a hlubokých údolí
- chránit společenstva lesních okrajů a potočních niv
- chránit prvky rozptýlené zeleně, doprovodné vegetace a pestré lesní lemy
- směřovat obnovu lesních porostů k přirozené dřevinné skladbě, druhové, věkové a prostorové diverzitě
- ve smrkových monokulturách podporovat postupnou obměnu druhového zastoupení dřevin ve prospěch listnatých dřevin, zvýšit podíl buku, klenu, jeřábu
- chránit zachování charakteru bezlesí vrcholových partií
- v autochtonních smrkových porostech na vhodných stanovištích využívat přirozené obnovy smrku
- zachovat pralesovitý charakter chráněných lesních porostů
- chránit ojedinělý charakter území - vrchovištní rašeliniště
- podpořit revitalizaci poškozených lesních porostů
- dávat přednost dřevinám místní provenience, nevysazovat nepůvodní dřeviny

Obr. 3.1.1: Diferenciací území CHKO na krajinné celky (KC) a krajinné prostory (KP). (Atelier V) – na následující straně

3.1.1 KC A PRADĚSKÁ HORNATINA

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).
Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zachování existujících zastavěných lokalit s vyloučením možností plošného rozšíření jejich zástavby. ○ Zmenšení zpevněných ploch parkovišť a komunikací, omezení možností parkování, zkultivování prostředí. ○ Při přestavbách stávajících objektů nevybočovat z existujících dimenzí a měřítek staveb.
Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů	<ul style="list-style-type: none"> ○ Omezení možnosti zásahů do exponovaných poloh výrazných vizuálních horizontů (umísťování technických prvků lanovek a vleků). ○ Omezení takových zásahů do porostů (rozvoj lyžařského areálu), které by výrazně změnilly dnešní vizuálně vnímaný vztah porostů a bezlesí a to zejména v polohách, uplatňujících se v panoramatických pohledech. ○ Vyloučení záměrů výstavby, které by opticky zahušťovaly soubor zástavby Ovčárny. ○ Nevytvářet takové stavby, přestavby a rekonstrukce, které by vytvářely nové vizuální dominanty či akcenty. ○ Vyloučení stavebních záměrů (rekonstrukce, přestavby, dostavby), které by svými objemy a dimenzemi (zejména výškou viditelných částí) přesahovaly existující objekty. ○ Vyloučení viditelných zásahů do terénu (náspy, zářezy).

3.1.2 KC B KEPRNICKÁ HORNATINA

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).
Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> ○ Při přestavbách a dostavbách v zástavbě Červenohorského sedla pracovat s drobnějším měřítkem, větší členitostí objektů a možnostmi optického snížení objektů.
Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů	<ul style="list-style-type: none"> ○ Omezení možnosti zásahů do výrazných vizuálních horizontů vymežujících území krajinných celků a jednotlivé krajinné prostory. ○ Vyloučení stavebních záměrů dimenzemi (zejména výškou viditelných částí) přesahujících existující objekty. ○ Vyloučení výstavby objektů s viditelnými zásahy do terénu.

3.1.3 KC C MASIV ORLÍKU–MEDVĚDSKÁ HORNATINA

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).
Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	Ochrana vizuálního projevu siluet a urbanistické struktury a charakteru sídel včetně prvků cenné tradiční zástavby v krajinné scéně. <ul style="list-style-type: none"> ○ Vyloučení takové výstavby, která by měnila charakter zapojení Karlovy Studánky do krajinného rámce ○ Přizpůsobení stavební činnosti v lokalitě Vidly odstupňovaným podmínkám ochrany z hlediska urbanistické struktury a charakteru zástavby, ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce.
Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů	Omezení možnosti zásahů do výrazných vizuálních horizontů, vymezujících území krajinných celků a jednotlivé krajinné prostory, zachování projevu a významu kulturních dominant. <ul style="list-style-type: none"> ○ Respektování harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického měřítka krajiny. ○ Vyloučení výstavby mimo kontakt s existující zástavbou obcí.

3.1.4 KC D REJVÍZSKÁ HORNATINA

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).
Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	Ochrana vizuálního projevu siluet a urbanistické struktury sídel a jejich tradiční zástavby v krajinné scéně. <ul style="list-style-type: none"> ○ Přizpůsobení stavební činnosti v obcích odstupňovaným podmínkám ochrany z hlediska urbanistické struktury a charakteru zástavby, a to zejména v lokalitách Horní a Dolní Údolí a Rejvíz ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce.

Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zachování dominance přírodních prvků v krajinné scéně. ○ Zachování projevu a významu kulturních dominant (dominantních rysů) kulturní krajiny. ○ Omezení možnosti zásahů do výrazných vizuálních horizontů vymezujících území krajinných celků a jednotlivé krajinné prostory. ○ Respektování harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce (Horní a Dolní Údolí, Rejvíz, Starý Rejvíz, Javorná). ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického měřítka krajiny. ○ Omezení způsobu výstavby ve vizuálním kontextu s cennými objekty lidové architektury a jinými architektonicky cennými historickými objekty. ○ Vyloučení výstavby mimo kontakt s existující zástavbou obcí. ○ Omezení míry plošného rozšiřování existující zástavby v obcích III. kat.
--	--

3.1.5 KC E KAMENECKÁ HORNATINA

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).
Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	Ochrana vizuálního projevu siluet a urbanistické struktury sídel a jejich tradiční zástavby v krajinné scéně. Ochrana dochovaných stop kultivace segmentů kulturní krajiny. <ul style="list-style-type: none"> ○ Přizpůsobení stavební činnosti v obcích odstupňovaným podmínkám ochrany z hlediska urbanistické struktury a charakteru zástavby, a to zejména na Mladoňovsku a v lokalitě Třemešek. ○ Omezení způsobu výstavby ve vizuálním kontextu s cennými objekty lidové architektury a jinými architektonicky cennými historickými objekty. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce ve vizuálně exponovaných polohách. ○ Vyloučení záměrů výstavby dimenzemi a měřítkem či barevností vytvářejících nové dominanty lokalit se zástavbou. ○ Zachovat stopy členění kulturní krajiny (kulturní bezlesí jižního okraje krajinného celku), zachovat liniovou zeleň na mezích a hranicích pozemků, zabránit zarůstání pastvin.
Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zachování projevu a významu dominantních rysů kulturní krajiny. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického měřítka krajiny. ○ Vyloučení výstavby mimo kontakt s existující zástavbou obcí. ○ Omezení míry plošného rozšiřování existující zástavby v obcích III. kat.

3.1.6 KC F ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).
Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	Ochrana vizuálního projevu siluet a urbanistické struktury sídel a jejich tradiční zástavby v krajinné scéně. Ochrana dochovaných stop kultivace segmentů kulturní krajiny. <ul style="list-style-type: none"> ○ Přizpůsobení stavební činnosti v obcích odstupňovaným podmínkám ochrany z hlediska urbanistické struktury a charakteru zástavby, a to zejména v lokalitách Bělá, Dlouhá Hora a v dalších. ○ Omezení způsobu výstavby ve vizuálním kontextu s cennými objekty lidové architektury a jinými architektonicky cennými historickými objekty. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce ve vizuálně exponovaných polohách. ○ Vyloučení záměrů výstavby dimenzemi a měřítkem či barevností vytvářejících nové dominanty lokalit se zástavbou. ○ Zachovat stopy členění kulturní krajiny (kulturní bezlesí jižního okraje krajinného celku), zachovat liniovou zeleň na mezích a hranicích pozemků, zabránit zarůstání pastvin.
Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zachování projevu a významu kulturních dominant a dominantních rysů krajiny. ○ Omezení možnosti zásahů do výrazných vizuálních horizontů vymezujících území krajinných celků a jednotlivé krajinné prostory. ○ Zachování projevu a významu dominantních rysů kulturní krajiny. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického měřítka krajiny. ○ Vyloučení výstavby mimo kontakt s existující zástavbou obcí. ○ Omezení míry plošného rozšiřování existující zástavby v obcích III. kat.

3.1.7 KC G BRANENSKO

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).

Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	Ochrana vizuálního projevu siluet a urbanistické struktury sídel a jejich tradiční zástavby v krajinné scéně. Ochrana dochovaných stop kultivace segmentů kulturní krajiny. <ul style="list-style-type: none"> ○ Ochrana jedinečné siluety města Branná. ○ Přizpůsobení stavební činnosti v obcích odstupňovaným podmínkám ochrany z hlediska urbanistické struktury a charakteru zástavby, a to zejména v lokalitách Branná, Ostružná, Alojzov a v dalších. ○ Omezení způsobu výstavby ve vizuálním kontextu s cennými objekty lidové architektury a jinými architektonicky cennými historickými objekty. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce ve vizuálně exponovaných polohách. ○ Vyloučení záměrů výstavby dimenzemi a měřítkem či barevností vytvářejících nové dominanty lokalit se zástavbou. ○ Zachovat stopy členění kulturní krajiny (kulturní bezlesí jižního okraje krajinného celku), zachovat liniovou zeleň na mezích a hranicích pozemků, zabránit zarůstání pastvin.
	Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů

3.1.8 KC H ÚDOLÍ DESNÉ A SOBOTÍNSKO

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).
Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	Ochrana pozitivního vizuálního projevu siluet a stop cenné urbanistické struktury sídel a jejich dochované tradiční zástavby v krajinné scéně. Ochrana dochovaných stop kultivace segmentů kulturní krajiny. <ul style="list-style-type: none"> ○ Přizpůsobení stavební činnosti v obcích odstupňovaným podmínkám ochrany z hlediska urbanistické struktury a charakteru zástavby, a to zejména v lokalitách Rudoltice, Klepáčov. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce ve vizuálně exponovaných polohách. ○ Vhodným způsobem renovovat a najít vhodné využití býv. objektů železárny. ○ Vyloučení záměrů výstavby dimenzemi a měřítkem či barevností vytvářejících nové dominanty lokalit se zástavbou. ○ Zachovat stopy členění kulturní krajiny (kulturní bezlesí jižního okraje krajinného celku), zachovat liniovou zeleň na mezích a hranicích pozemků, zabránit zarůstání pastvin.

Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zachování projevu a významu kulturních dominant. ○ Omezení způsobu výstavby ve vizuálním kontextu s cennými objekty lidové architektury a jinými architektonicky cennými historickými objekty. ○ Vyloučení výstavby mimo kontakt s existující zástavbou obcí. ○ Omezení míry plošného rozšiřování existující zástavby v obcích III. kat.
---	---

3.1.9 KC I RÝMAŘOVSKO

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).
Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	<p>Ochrana vizuálního projevu siluet a urbanistické struktury sídel a jejich tradiční zástavby v krajinné scéně. Ochrana dochovaných stop kultivace segmentů kulturní krajiny.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vyloučení takové výstavby, která by snižovala vizuální projev kulturních dominant kostelů a kaplí ve vesnických sídlech. ○ Přizpůsobení stavební činnosti v obcích odstupňovaným podmínkám ochrany z hlediska urbanistické struktury a charakteru zástavby, a to zejména v lokalitách Žďárský potok, Stará Ves. ○ Omezení způsobu výstavby ve vizuálním kontextu s cennými objekty lidové architektury a jinými architektonicky cennými historickými objekty. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce ve vizuálně exponovaných polohách. ○ Vyloučení záměrů výstavby dimenzemi a měřítkem či barevností vytvářejících nové dominanty lokalit se zástavbou. ○ Zachovat stopy členění kulturní krajiny (kulturní bezlesí jižního okraje krajinného celku), zachovat liniovou zeleň na mezích a hranicích pozemků, zabránit zarůstání pastvin.
Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zachování projevu a významu kulturních dominant (zejména Staré Vsi) a dominantních rysů krajiny. ○ Omezení možnosti zásahů do výrazných vizuálních horizontů vymezujících území krajinných celků a jednotlivé krajinné prostory. ○ Zachování projevu a významu dominantních rysů kulturní krajiny. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického měřítka krajiny. ○ Vyloučení výstavby mimo kontakt s existující zástavbou obcí. ○ Omezení míry plošného rozšiřování existující zástavby v obcích III. kat.

3.1.10 KC J ÚDOLÍ MORAVICE A ANDĚLSKÁ HORA

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).
Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	<p>Ochrana vizuálního projevu siluet a urbanistické struktury sídel a jejich tradiční zástavby v krajinné scéně. Ochrana dochovaných stop kultivace segmentů kulturní krajiny.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vyloučení takové výstavby, která by snižovala vizuální projev kulturních dominant kostelů a kaplí ve vesnických sídlech a v krajině (Sv. Anna). ○ Přizpůsobení stavební činnosti v obcích odstupňovaným podmínkám ochrany z hlediska urbanistické struktury a charakteru zástavby, a to zejména v lokalitách Podlesí, Malá Morávka. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce ve vizuálně exponovaných polohách. ○ Omezení způsobu výstavby ve vizuálním kontextu s cennými objekty lidové architektury a jinými architektonicky cennými historickými objekty. ○ Vyloučení záměrů výstavby dimenzemi a měřítkem či barevností vytvářejících nové dominanty lokalit se zástavbou. ○ Zachovat stopy členění kulturní krajiny (kulturní bezlesí jižního okraje krajinného celku), zachovat liniovou zeleň na mezích a hranicích pozemků, zabránit zarůstání pastvin.
Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zachování projevu a významu kulturních dominant (zejména Sv. Anna) a dominantních rysů krajiny. ○ Omezení možnosti zásahů do výrazných vizuálních horizontů vymezujících území krajinných celků a jednotlivé krajinné prostory. ○ Zachování projevu a významu dominantních rysů kulturní krajiny. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického měřítka krajiny. ○ Vyloučení výstavby mimo kontakt s existující zástavbou obcí. ○ Omezení míry plošného rozšiřování existující zástavby v obcích III. kat.

3.1.11 KC K VRBENSKO

znaky dle §12	cíle rámcové podmínky ochrany krajinného rázu
Ochrana znaků přírodní charakteristiky	Jsou chráněny dle některých ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (MZCHÚ, VKP, ÚSES, Natura 2000). Respektovat obecné zásady vizuálních projevů znaků přírodní charakteristiky (dle BRYCHTOVÁ 1999).
Ochrana znaků kulturní a historické charakteristiky	<p>Ochrana vizuálního projevu siluet a urbanistické struktury sídel a jejich tradiční zástavby v krajinné scéně. Ochrana dochovaných stop kultivace segmentů kulturní krajiny.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Přizpůsobení stavební činnosti v obcích odstupňovaným podmínkám ochrany z hlediska urbanistické struktury a charakteru zástavby, a to zejména v lokalitách Mnichov, Heřmanovice. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického vztahu zástavby a krajinného rámce ve vizuálně exponovaných polohách. ○ Omezení způsobu výstavby ve vizuálním kontextu s cennými objekty lidové architektury a jinými architektonicky cennými historickými objekty. ○ Vyloučení záměrů výstavby dimenzemi a měřítkem či barevností vytvářejících nové dominanty lokalit se zástavbou. ○ Zachovat stopy členění kulturní krajiny (zejména krajina Heřmanovicka), zachovat liniovou zeleň na mezích a hranicích pozemků, zabránit zarůstání pastvin.
Ochrana znaků estetických hodnot vč. harmonického měřítka a vztahů	<ul style="list-style-type: none"> ○ Omezení možnosti zásahů do výrazných vizuálních horizontů vymezujících území krajinných celků a jednotlivé krajinné prostory. ○ Zachování projevu a významu dominantních rysů kulturní krajiny. ○ Vyloučení záměrů vybočujících z harmonického měřítka krajiny. ○ Vyloučení výstavby mimo kontakt s existující zástavbou obcí. ○ Omezení míry plošného rozšiřování existující zástavby v obcích III. kat.

3.2 Druhá úroveň ochrany – podmínky ochrany pro krajinné prostory (KP)

Na území CHKO Jeseníky bylo vymezeno **26 krajinných prostorů (KP)**, které jsou segmenty krajiny na úrovni míst, resp. souborů míst krajinného rázu. Jedná se o segmenty krajiny se zřetelnou charakterovou odlišností od jiných prostorů nebo o segmenty zřetelně prostorově ohraničené a vymezené, které jsou vizuálně rozpoznatelné – tzv. konvizuální segmenty krajiny.

Vymezené krajinné prostory byly rozděleny do pásem odstupňované ochrany krajinného rázu na základě identifikace a klasifikace znaků jednotlivých charakteristik a soustředění znaků a hodnot krajinného rázu.

Za základ ochrany krajinného rázu je třeba brát skutečnost, že na území CHKO jsou soustředěny přírodní, kulturní a historické hodnoty, koncentrované v určitých lokalitách a rozprostřené též po většině území CHKO. Tyto hodnoty se vizuálně projevují působivostí a vizuální atraktivností krajiny, jejích celků a detailů. Krajina venkovského prostoru, ve které se dochovala harmonie struktury osídlení, zástavby a krajinného rámce, ve které jsou patrné znaky přírodní, kulturní a historické charakteristiky a která vyniká vizuální atraktivností, je předmětem zvýšené ochrany krajinného rázu dle §12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Ochranné podmínky na úrovni krajinných prostorů mají proto za cíl **příspěk k zachování charakteru krajiny a charakteristických vztahů mezi strukturou osídlení, strukturou jednotlivých sídel, zástavbou a krajinným rámcem a to jak ve vizuální scéně vnímané v panoramatických pohledech, tak i v dílčích scénériích.**

Z hlediska ochrany krajinného rázu **nelze** v krajině CHKO Jeseníky zejména:

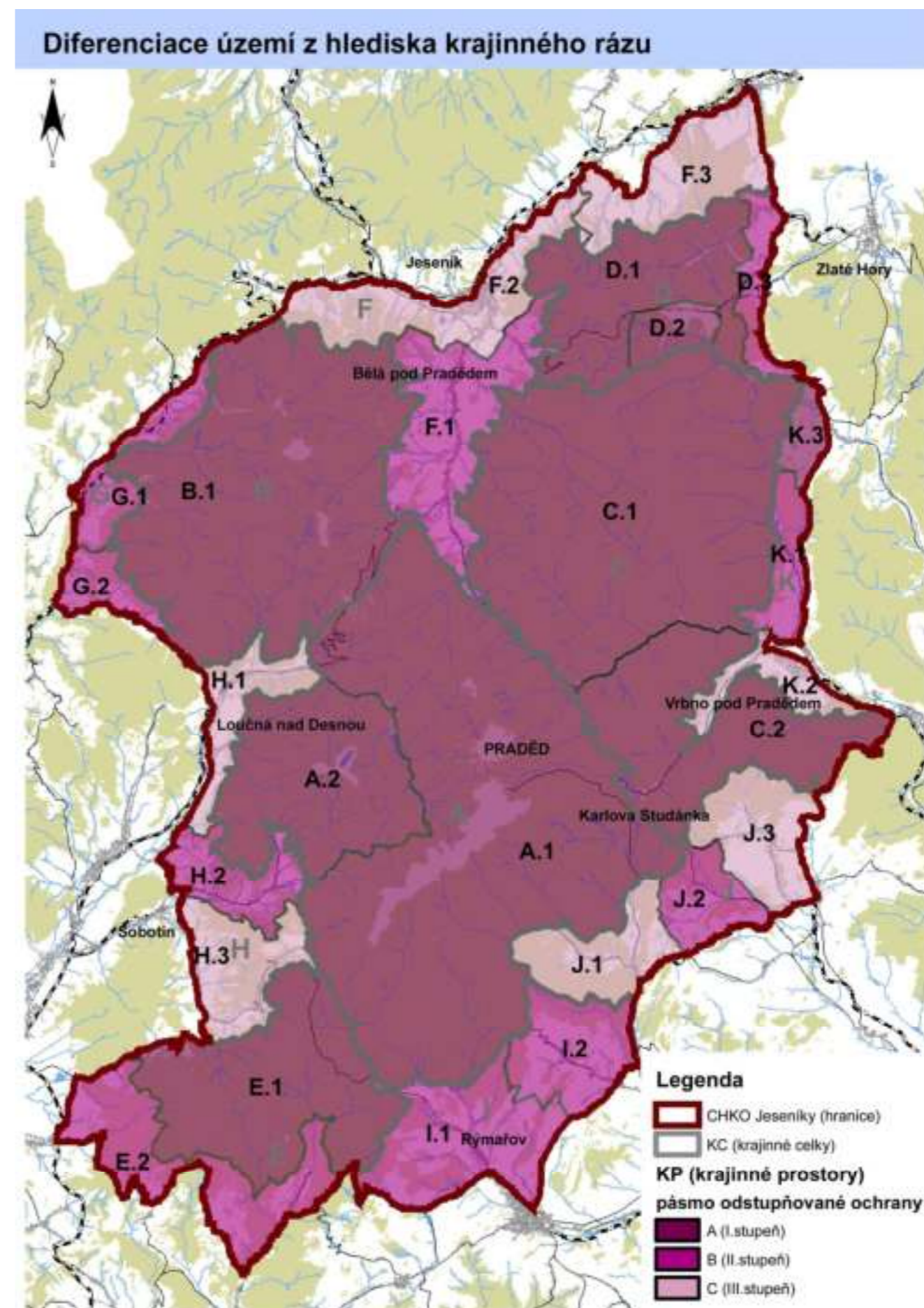
- umisťovat stavby a stavební soubory mimo území sídel do volné krajiny, nelez vytvářet nové lokality zástavby mimo návaznost na existující zástavbu
- plošně rozšiřovat zástavbu v rozporu s charakteristickými a dochovanými rysy urbanistické struktury sídel
- ovlivňovat siluety sídel stavbami nebo změnou využití území, které by zasahovaly do tradičního měřítka zástavby a do harmonického měřítka krajiny.

Ochranné podmínky pro úroveň krajinných prostorů (KP), které představují **druhou úroveň ochrany**, se vztahují i k míře vlivu konkrétních záměrů na krajinný ráz zjištěné v konkrétním (případovém) posouzení záměru z hlediska ochrany krajinného rázu:

3.2.1 Delimitace pásem ochrany KR v jednotlivých KP

KRAJINNÉ CELKY HORNATIN		
KC A PRADĚSKÁ HORNATINA		
KP A.1	Praděd – Vysokoholský hřbet	A
KP A.2	Mravenečník – Dlouhé stráně	A
KC B KEPRNICKÁ HORNATINA		
KP B.1	Keprnická hornatina	A
KC C MASIV ORLÍKU – MEDVĚDSKÁ HORNATINA		
KP C.1	Orlík – Medvědí vrch	A
KP C.2	Žárový vrch – Ovčí vrch	A

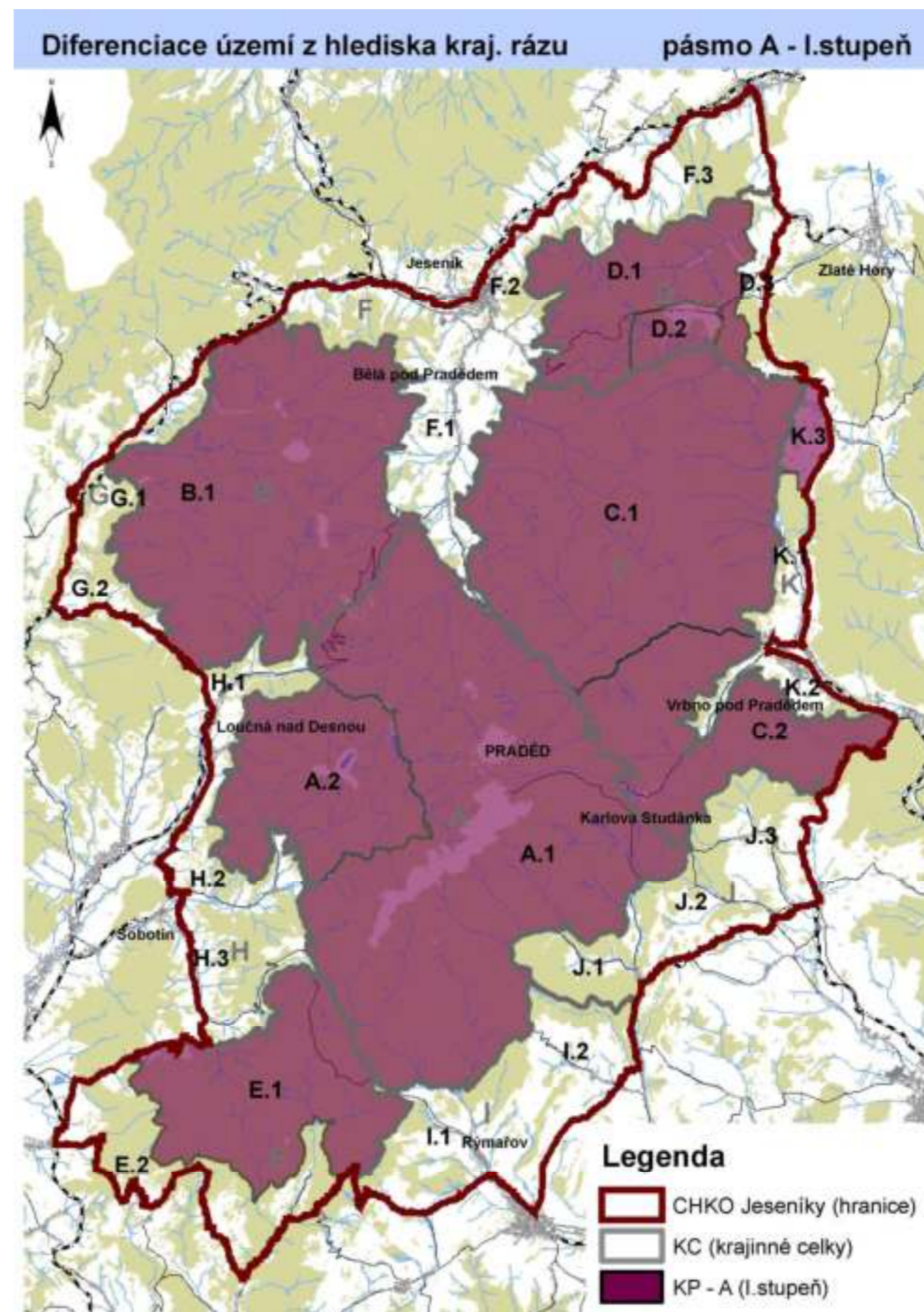
KC D REJVÍZSKÁ HORNATINA		
KP D.1	Bílé skály	A
KP D.2	Rejvíz	A
KP D.3	Horní a Dolní Údolí	B
KC E KAMENECKÁ HORNATINA		
KP E.1	Hraběšická hornatina	A
KP E.2	Novomalínsko – Bedřichov	B
KRAJINNÉ CELKY SNÍŽENIN A ÚPATÍ HORNATIN V OKRAJOVÝCH ČÁSTECH CHKO		
KC F ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA		
KP F.1	Údolí Bělé	B
KP F.2	Jesenicko	C
KP F.3	Mikulovicko	C
KC G BRANENSKO		
KP G.1	Ramzová – Branná	B
KP G.2	Nové Losiny	B
KC H ÚDOLÍ DESNÉ A SOBOTÍNSKO		
KP H.1	Loučná nad Desnou	C
KP H.2	Maršíkov – Vernířovice	B
KP H.3	Sobotín – Hraběšice	C
KC I RÝMAŘOVSKO		
KP I.1	Stará Ves – Janovice	B
KP I.2	Nová Ves – Horní Moravice	B
KC J ÚDOLÍ MORAVICE A ANDĚLSKÁ HORA		
KP J.1	Karlov pod Pradědem	C
KP J.2	Podlesí	B
KP J.3	Andělská hora	C
KC K VRBENSKO		
KP K.1	Mnichov	B
KP K.2	Ludvíkovice	C
KP K.3	Heřmanovice	A

Obr. 3.2.1: Diferenciace území CHKO z hlediska krajinného rázu.
Delimitace pásem odstupňované ochrany na úrovni KP (Atelier V)

Pásmo A – Území s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu

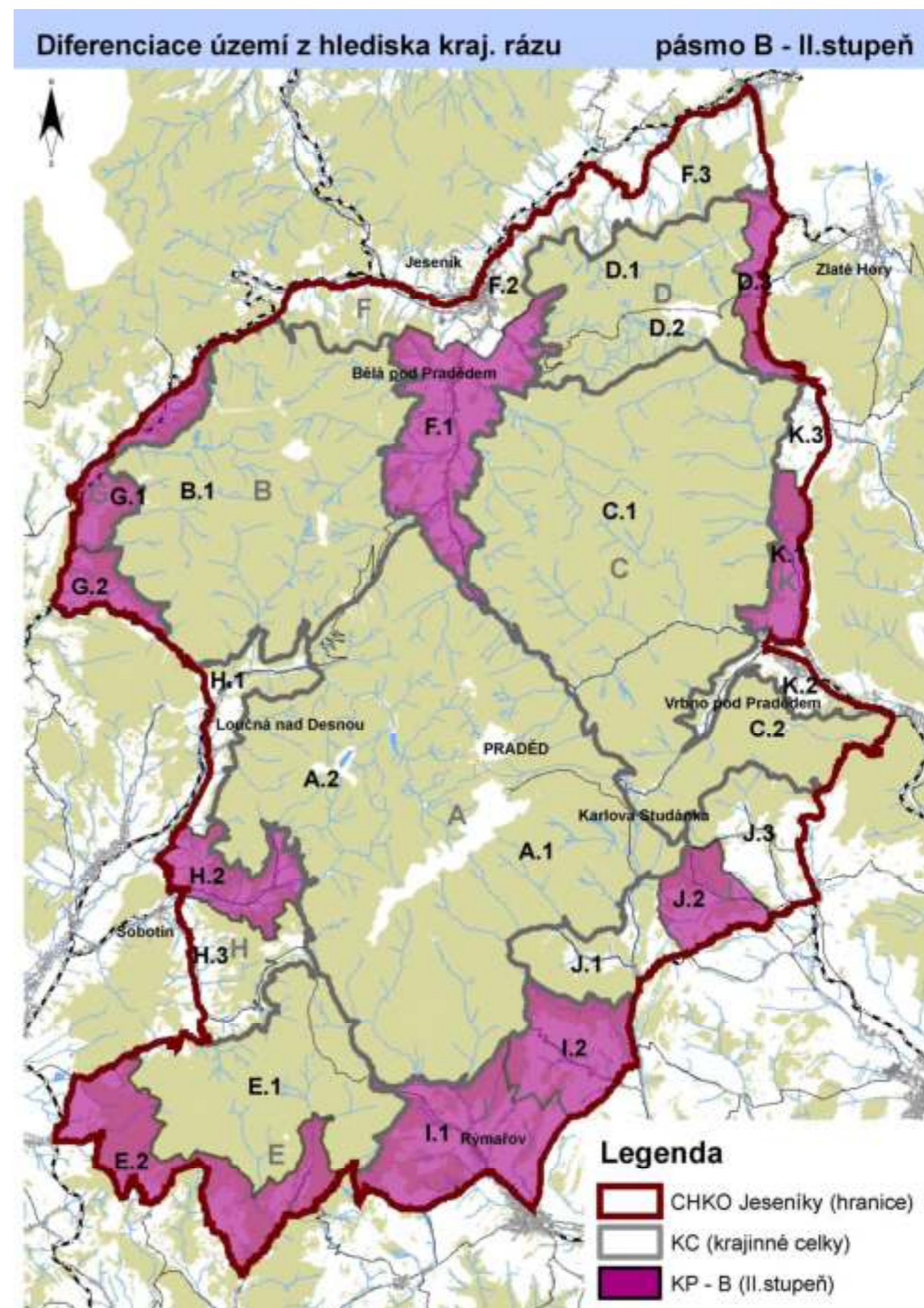
- (A/1)** V pásmu A nelze novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území měnit existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nelze tudíž vytvářet nové plochy či skupiny zástavby – nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území bez vlivu na vizuální obraz sídla.
- (A/2)** V pásmu A není možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, v pohledově exponovaných polohách a v polohách, kde by došlo ke změně existující siluety zástavby a přechodu zástavby do krajiny.
- (A/3)** Nová výstavba nebo změna využití území nesmí snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.

Obr. 3.2.2: KP zařazené pásmu A (Atelier V)

Pásmo B – Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu

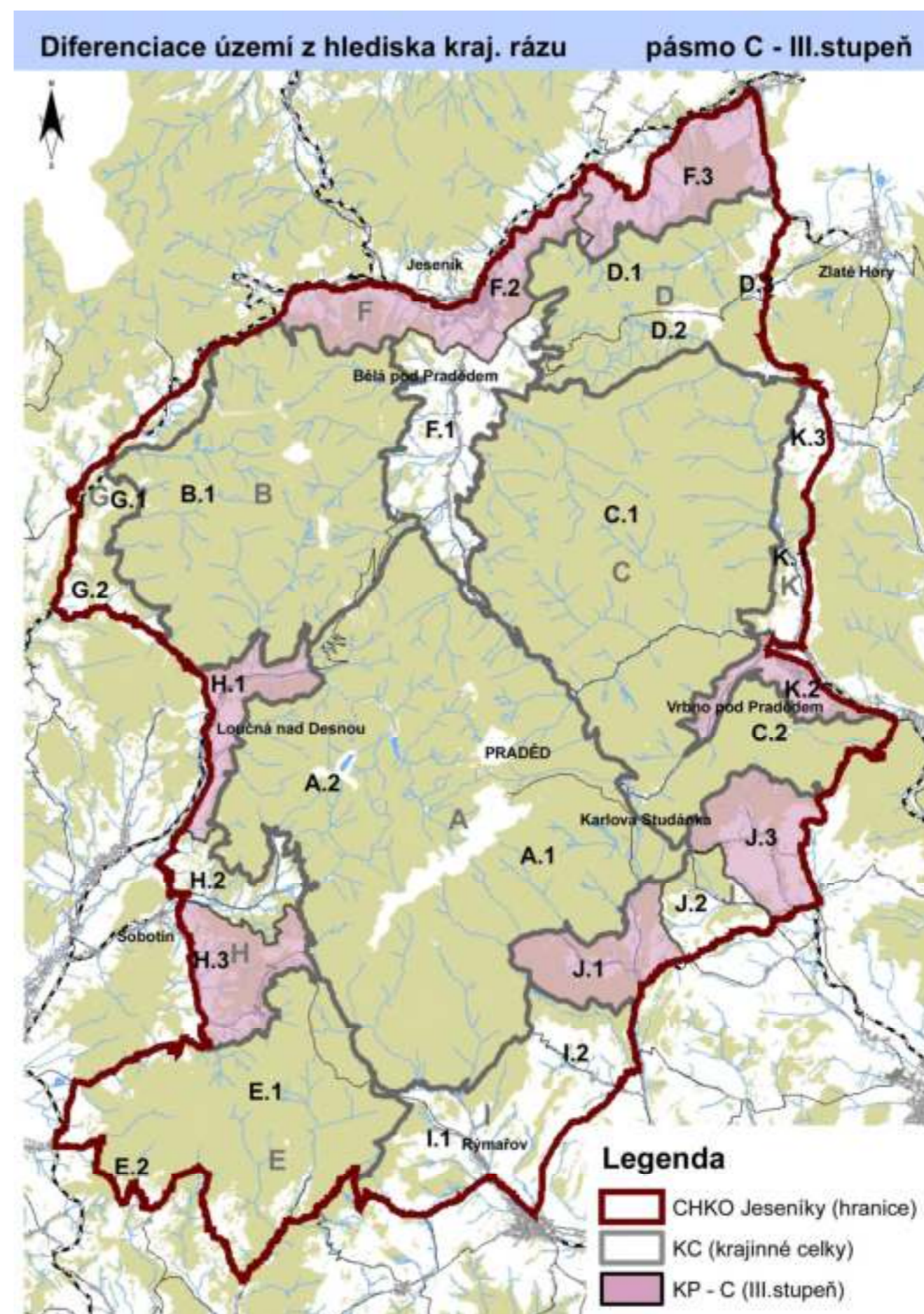
- (B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.
- (B/2) V pásmu B je možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.
- (B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.
- (B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz **nelze** v pásmu B **připustit silný zásah** do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítká a vztahů.
- (B/5) V pásmu B **nelze připustit** takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu **na hranici přijatelnosti**.

Obr. 3.2.3: KP zařazené pásmu B (Atelier V)

Pásmo C – Území s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu

- (C/1) V pásmu C je možná výstavba a změny ve využití území, které výrazně nemění specifické rysy regionální identity krajiny a které přispívají k nápravě konfliktů a problémů v obrazu sídla a krajiny.
- (C/2) Výstavba pásmu C bude respektovat znaky dochovanosti urbanistické struktury sídel a dochovaného měřítka a forem staveb.
- (C/3) V pásmu C lze připustit i takový vliv navrhovaného záměru, který zasahuje do několika znaků krajinného rázu současně, nesmí se však jednat o zásahy silné nebo takové, které stírají znaky krajinného rázu. Může se jednat nejvýše o slabé zásahy do znaků jedinečného významu nebo o zásahy středně silné do znaků jiného významu než jedinečného.

Obr. 3.2.4: KP zařazené pásmu C (Atelier V)

3.2.2 Přehled krajinných prostorů (KP)

KRAJINNÉ CELKY HORNATIN

KC A PRADĚDSKÁ HORNATINA	
KP A.1	Praděd–Vysokoholský hřbet
<p>Vymezení KP: Krajinný prostor zahrnuje nejvýraznější část centrálního hřbetu Hrubého Jeseníku – podstatné části Pradědského a Vysokoholského hřbetu. Jedná se vedle masivu Keprníku a Šeráku o základní část horského masivu Hrubého Jeseníku, projevujícího se v dílčích scenériích náhorních poloh i v základních siluetárních vztazích vnímaných v rámci regionu. Reliéf zarovnaných povrchů a rozsáhlé plochy horských holí se projevují výrazně v kontrastu s vysokým podílem lesnatosti horských masivů centrální hornatiny a okrajových vrchovin území CHKO. Architektonicky nepřilíživá stavba vysílače s rozhlednou na Pradědu tvoří technickou dominantu, která orientuje vrchol Pradědského hřbetu a projevuje se v druhé plánu jako nejvyšší poloha za pásem vrcholů ukončujících krátké hřbety horských rozsoch (Velký a Malý Klín, Kamzičí vrch, Sokol, Malý a Velký Jezerník, Malý Děd).</p>	
Pásmo A Území s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu	
<p>(A/1) V pásmu A nelze novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území měnit existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nelze tudíž vytvářet nové plochy či skupiny zástavby – nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území bez vlivu na vizuální obraz sídla.</p> <p>(A/2) V pásmu A není možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, v pohledově exponovaných polohách a v polohách, kde by došlo ke změně existující siluety zástavby a přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(A/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p>	

Obr. 3.2.5: Pohled ze Ztracených kamenů na západ. (Foto: Atelier V)

KC A PRADĚDSKÁ HORNATINA	
KP A.2	Mravenečník–Dlouhé stráně
<p>Vymezení KP: Krajinný prostor má hranice téměř shodné s hranicemi Desenské hornatiny a je od nejvyšších hřbetů Pradědské hornatiny oddělen výraznými údolími Divoké Desné a Merty. Masiv Mravenečníku (1342 m n. m.) a Vřesníku (1342 m n. m.) je hluboce rozčleněn strmými vodotečemi do krátkých hřbetů, tvořící věnec nižších vrcholů (Skály, Jedlový vrch, Úzký hřbet, Koží hřbet, Jestřábí vrch, Velká Jezerná, Tupý vrch, Medvědí hora), odkud již spadají lesnaté svahy do ohraničujících údolí a k úpatím horského masivu. Specifickou dominantu prostoru představuje horní nádrž přečerpávací elektrárny Dlouhé stráně – výrazný technogenní zásah ovlivňující scenérie a siluety masivu Mravenečníku. Nepříznivě působí skupina větrných elektráren na krátkém hřbetu Medvědí hory (1159 m n. m.) S výjimkou vrcholových partií Mravenečníku a Vřesníku vynikají scenérie i krajinná panoramata lesnatostí horizontů i svahů strmých údolí.</p>	
Pásmo A Území s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu	
<p>(A/1) V pásmu A nelze novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území měnit existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nelze tudíž vytvářet nové plochy či skupiny zástavby – nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území bez vlivu na vizuální obraz sídla.</p> <p>(A/2) V pásmu A není možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, v pohledově exponovaných polohách a v polohách, kde by došlo ke změně existující siluety zástavby a přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(A/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p>	

Obr. 3.2.6: Mravenečník z Přemyslova. (Foto: Atelier V)

KC B	KEPRNICKÁ HORNATINA
KP B.1	Keprnická hornatina
Vymezení KP: V krajinném celku vzniká členitá vnitřní prostorová struktura horských hřbetů, výšin a sníženin v souvislých lesních porostech se zbytky cenných původních lesních partií. Ze západních okrajů prostoru se otevírají pohledy na horizont masivu Králického Sněžníku (1423 m n. m.), působivé jsou pohledy ve směru východním do rozlehlého údolí Bělé a na okraj masivu Orlíku (1203 m n. m.). Prostor vyniká jedinečnými scenériemi dynamického terénu, skrytými potoky v hlubokých lesnatých údolích s překvapivými průhledy, výraznými terénními dominantami a řazením horizontů v různých prostorových plánech.	
Pásmo A	Území s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(A/1) V pásmu A nelze novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území měnit existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nelze tudíž vytvářet nové plochy či skupiny zástavby – nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území bez vlivu na vizuální obraz sídla.</p> <p>(A/2) V pásmu A není možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, v pohledově exponovaných polohách a v polohách, kde by došlo ke změně existující siluety zástavby a přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(A/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p>	

Obr. 3.2.7: Pohled na Keprnickou hornatinu od západu. (Foto: Atelier V)

KC C	MASIV ORLÍKU – MEDVĚDSKÁ HORNATINA
KP C.1	Orlík – Medvědí vrch
Vymezení KP: Prostor poskytuje nejenom překvapivé průhledy na centrální hřeben Hrubého Jeseníku, ale také výhledy do rozlehlé Jesenické kotliny a pohledy k severu do náhorních poloh Rejvízské hornatiny a zajímavé pohledy do jemně členité krajiny Nízkého Jeseníku. Nejméně atraktivními jsou však vnitřní scenérie zcela odloučených poloh lesnatých údolí a nekonečného řazení lesnatých výšin v průhledech a dílčích scenériích.	
Pásmo A	Území s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(A/1) V pásmu A nelze novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území měnit existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nelze tudíž vytvářet nové plochy či skupiny zástavby – nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území bez vlivu na vizuální obraz sídla.</p> <p>(A/2) V pásmu A není možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, v pohledově exponovaných polohách a v polohách, kde by došlo ke změně existující siluety zástavby a přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(A/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p>	

Obr. 3.2.8: Masiv Orlíku z Pradědu. (Foto: Atelier V)

KC C	MASIV ORLÍKU – MEDVĚDSKÁ HORNATINA
KP C.2	Žárový vrch – Ovčí vrch
<p>Vymezení KP: Lesnaté masivy Žárového vrchu (1093 m n. m.) a Vysoké hory (1030 m n. m.) vymezují hluboké údolí Bílé Opavy s osídlením Ludvíkova v severní části. Na jižním okraji prostor přechází do osídlených úpatních poloh Andělskohorska, kde lesnaté svahy Ovčího vrchu (966 m n. m.) a Hlásky (926 m n. m.) spadají do kultivované kulturní krajiny okraje CHKO. Výhledy na centrální hřeben Jeseníku z Žárového vrchu a scenérie Karlovy Studánky rozložené v údolí Bílé Opavy představují jedinečné hodnoty tohoto prostoru.</p>	
Pásmo A	Území s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(A/1) V pásmu A nelze novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území měnit existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nelze tudíž vytvářet nové plochy či skupiny zástavby – nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území bez vlivu na vizuální obraz sídla.</p> <p>(A/2) V pásmu A není možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, v pohledově exponovaných polohách a v polohách, kde by došlo ke změně existující siluety zástavby a přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(A/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p>	

Obr. 3.2.9: Karlova Studánka. (Foto: Atelier V)

KC D	REJVÍZSKÁ HORNATINA
KP D.1	Bílé skály
<p>Vymezení KP: Prostor zahrnuje velkou část geomorfologického okrsku Rejvízská hornatina, a to část jeho zarovnané náhorní polohy a zejména velmi členitý severní a západní okraj s výraznými lesnatými výšinami Spurný vrch, Bílý kámen, Strážisko, vystupujícími nad rozlehlé údolí Bělé a s dominantou Bílé skály (922 m n. m.) nad Jesenickou kotlinou. Na další zřetelné dominantě – Zlatém Chlumu (875 m n. m.) stojí rozhledna s cenným rozhledem. Vnitřní – zahloubenou – část prostoru tvoří hluboké údolí Javorné s velmi působivými scenériemi.</p>	
Pásmo A	Území s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(A/1) V pásmu A nelze novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území měnit existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nelze tudíž vytvářet nové plochy či skupiny zástavby – nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území bez vlivu na vizuální obraz sídla.</p> <p>(A/2) V pásmu A není možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, v pohledově exponovaných polohách a v polohách, kde by došlo ke změně existující siluety zástavby a přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(A/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p>	

Obr. 3.2.10: Nezaměnitelná scenérie zástavby Revízu. (Foto: Atelier V)

KC D REJVÍZSKÁ HORNATINA	
KP D.2	Rejvíz
Vymezení KP: Působivá náhorní poloha rašelinišť Velkého a Malého Mechového jezera v lesním rámci zahrnuje též kulturní bezlesí se zástavbou Revízu a Starého Revízu. Jedinečné scenérie rašelinišť kontrastují s otevřenou scénou luk a pastvin s výhledem na okraje Medvědské hornatiny.	
Pásmo A	Území s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(A/1) V pásmu A nelze novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území měnit existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nelze tudíž vytvářet nové plochy či skupiny zástavby – nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území bez vlivu na vizuální obraz sídla.</p> <p>(A/2) V pásmu A není možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, v pohledově exponovaných polohách a v polohách, kde by došlo ke změně existující siluety zástavby a přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(A/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p>	

Obr. 3.2.11: Náhorní poloha otevřené krajiny se siluetou okraje Medvědské hornatiny. (Foto: Atelier V)

KC D REJVÍZSKÁ HORNATINA	
KP D.3	Horní a Dolní Údolí
Vymezení KP: Východní okraj Rejvízské hornatiny spadá lesnatými svahy Zámeckého pahorku (868 m n. m.) a Strážiska (610 m n. m.) do postupně k severu klesajícímu údolí Olešnice. Toto údolí je z východu sevřeno Heřmanovickými hřbety s dominantou Příčného vrchu (975 m n. m.), ležícího již mimo hranice CHKO. Zalesněné údolí se zástavbou Horního a Dolního Údolí se postupně otevírá v prostoru Ondřejovic. Vysoká hodnota zástavby a její zapojení do krajinného rámce spoluvytváří působivost a výraznost rázu tohoto prostoru.	
Pásmo B	Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.</p> <p>(B/2) V pásmu B je možná výstavba na v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p> <p>(B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz nelze v pásmu B připustit silný zásah do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítká a vztahů.</p> <p>(B/5) V pásmu B nelze připustit takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu na hranici přijatelnosti.</p>	

Obr. 3.2.12: Svahy nad Ondřejovicemi. (Foto: Atelier V)

KC E	KAMENECKÁ HORNATINA
KP E.1	Hraběšická hornatina
<p>Vymezení KP: Hřbet mezi Černými kameny (955 m n. m.) a Kamenným vrchem (952 m n. m.) tvoří horizont, odkud spadají k jihovýchodu silně rozčleněné zlomové svahy k Oskavě a k západu k Sobotínské kotlině. Prostor vyniká působivými scenériemi lesních interiérů a výhledy z krajinných dominant na lesnatou hornatinu Hrubého Jeseníku.</p>	
Pásmo A	Území s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(A/1) V pásmu A nelze novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území měnit existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nelze tudíž vytvářet nové plochy či skupiny zástavby – nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území bez vlivu na vizuální obraz sídla.</p> <p>(A/2) V pásmu A není možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, v pohledově exponovaných polohách a v polohách, kde by došlo ke změně existující siluety zástavby a přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(A3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p>	

Obr. 3.2.13: Jestřáb z Rabštejna. (Foto: Atelier V)

KC E	KAMENECKÁ HORNATINA
KP E.2	Novomalínsko – Bedřichov
<p>Vymezení KP: V krajině je patrné střídání lesů, luk, polí a pastvin s množstvím nelesní rozptýlené a liniové zeleně. Některé lokality kulturního bezlesí představují působivé doklady dochovanosti kultivované krajiny a harmonického souladu zástavby a krajinného rámce (Třemešek).</p>	
Pásmo B	Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.</p> <p>(B/2) V pásmu B je možná výstavba na v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p> <p>(B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz nelze v pásmu B připustit silný zásah do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítká a vztahů.</p> <p>(B/5) V pásmu B nelze připustit takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu na hranici přijatelnosti.</p>	

Obr. 3.2.14: Nový Malín. (Foto: Atelier V)

KRAJINNÉ CELKY SNÍŽENIN A ÚPATÍ HORNATIN V OKRAJOVÝCH ČÁSTECH CHKO

KC F ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	
KP F.1	Údolí Bělé
<p>Vymezení KP: Rozlehlé údolí říčky Bělé s levobřežním přítokem Červenohorského potoka je ohraničeno východními svahy Keprníku (1422 m n. m.) a Šeráku (1350 m n. m.) a západními okraji Medvědské hornatiny se strmými lesnatými svahy Lysého vrchu (1128 m n. m.) nebo Bílých skal (922 m n. m.). Široký profil údolí s převážně řadovou (avšak již novodobě pozměněnou) zástavbou obcí Adolfovice, Domašov, Bělá a s celky kultivované zemědělské krajiny s dochovaným členění historické plužiny – liniemi nelesní zeleně členícími vysoko položené louky a pastviny a tvořícími přechod k okrajům souvislých lesních porostů. Ve vyšších polohách údolí Bělé se prostor uzavírá a nabývá horského charakteru s volnější zástavbou chalup v potočném uspořádání. Zajímavými jsou též polohy v osluněných stráních nad Dětřichovem – Seč, Mýtina, Pasička. Prostor vyniká jedinečnými scenériemi mohutného údolí s výraznými dominantami horských hřebenů a vrcholů, s kontrastem souvislých lesních porostů a struktury pastvin a luk vysoko na horských svazích.</p>	
Pásmo B	Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.</p> <p>(B/2) V pásmu B je možná výstavba na v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p> <p>(B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz nelze v pásmu B připustit silný zásah do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítka a vztahů.</p> <p>(B/5) V pásmu B nelze připustit takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu na hranici přijatelnosti.</p>	

Obr. 3.2.15: Kulturní krajina údolí Bělé. (Foto: Atelier V)

KC F ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	
KP F.2	Jesenicko
<p>Vymezení KP: Prostor je tvořen povlovnými svahy nad pravým břehem potoka Staříč, které navazují na zástavbu Lipové-lázní a Jeseníka (na plochy, zahrnuté do segmentu urbanizované krajiny SUK F.2- Jeseník). Prostor se táhne podél hranice CHKO, resp. podél SUK k severovýchodu údolím Bělé, kde navazuje na urbanizované plochy České Vsi. Ve střední části zahrnuje zástavbu Bukovic. V charakteru prostoru převládají plochy bývalé zemědělské krajiny navazující na liniovou zástavbu České Vsi a členité lesnaté stráně rozčleněné údolími a loukami jižně od zástavy Lipové-lázní. V zásadě tento prostor vytváří přechodové pásmo mezi urbanizovanými plochami severního okraje CHKO a mezi okraji velkých a typických krajinných prostorů Horského masivu Šeráku a Keprníku a okrajů Rejvízské hornatiny.</p>	
Pásmo C	Území s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(C/1) V pásmu C je možná výstavba a změny ve využití území, které výrazně nemění specifické rysy regionální identity krajiny a které přispívají k nápravě konfliktů a problémů v obrazu sídla a krajiny.</p> <p>(C/2) Výstavba pásma C bude respektovat znaky dochovanosti urbanistické struktury sídel a dochovaného měřítka a forem staveb.</p> <p>(C/3) V pásmu C lze připustit i takový vliv navrhovaného záměru, který zasahuje do několika znaků krajinného rázu současně, nesmí se však jednat o zásahy silné nebo takové, které stírají znaky krajinného rázu. Může se jednat nejvýše o slabé zásahy do znaků jedinečného významu nebo o zásahy středně silné do znaků jiného významu než jedinečného.</p>	

Obr. 3.2.16: Údolí Bělé u České Vsi. (Foto: Atelier V)

KC F	ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA
KP F.3	Mikulovicko
<p>Vymezení KP: Krajinný prostor má dvě rozdílné části. Je to oblouk údolí Bělé s uzavřenější částí Studeného Zejfu s údolím, táhnoucím se do hloubi lesnatých svahů okraje Rejvízské hornatiny do lokality Chebzí. Údolí se pak po proudu rozšiřuje u Širokého Brodu a Hradce. Dominují zde lesnaté svahy na jihovýchodě a dominanta výšin Sporný vrch, Bílý kámen a Strážisko. Východní část prostoru při soutoku Olešnice a Bělé je tvořena otevřenými svahy nad urbanizovaným územím Mikulovic, vojenským areálem skrytým v lesním porostu a zástavbou Salisova uprostřed enklávy zemědělské půdy, ohraničené lesnatými svahy Strážiska a tokem Olešnice. Sevřeně údolí u Chebzí a Salisov představují působivé příklady harmonie zástavby a krajinného rámce.</p>	
Pásmo C	Území s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(C/1) V pásmu C je možná výstavba a změny ve využití území, které výrazně nemění specifické rysy regionální identity krajiny a které přispívají k nápravě konfliktů a problémů v obrazu sídla a krajiny.</p> <p>(C/2) Výstavba pásmu C bude respektovat znaky dochovanosti urbanistické struktury sídel a dochovaného měřítka a forem staveb.</p> <p>(C/3) V pásmu C lze připustit i takový vliv navrhovaného záměru, který zasahuje do několika znaků krajinného rázu současně, nesmí se však jednat o zásahy silné nebo takové, které stírají znaky krajinného rázu. Může se jednat nejvýše o slabé zásahy do znaků jedinečného významu nebo o zásahy středně silné do znaků jiného významu než jedinečného.</p>	

Obr. 3.2.17: Mikulovice. (Foto: Atelier V)

KC G	BRANENSKO
KP G.1	Ramzová – Branná
<p>Vymezení KP: Ve vizuálních vztazích se projevuje situace, kdy lesnaté svahy hornatiny se zde uvolňují do otevřených ploch, rozčleněných terénem a drobnějšími lesními celky a členitými lesními okraji. Krajina přechází do údolí Branné a západně pak do Branenské vrchoviny. Nevelkému prostoru dominuje jedinečná dominanta městečka Branná.</p>	
Pásmo B	Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.</p> <p>(B/2) V pásmu B je možná výstavba na v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p> <p>(B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz nelze v pásmu B připustit silný zásah do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítka a vztahů.</p> <p>(B/5) V pásmu B nelze připustit takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu na hranici přijatelnosti.</p>	

Obr. 3.2.18: Panorama městečka Branná ze západu. (Foto: Atelier V)

KC G	BRANENSKO
KP G.2	Nové Losiny
<p>Vymezení KP: Prostor se vyznačuje přítomností cenných poloh kulturní krajiny na svazích Přemyslovské vrchoviny a působivými scenériemi stoupajícího údolí s postupně řidnoucím osídlením Nových Losin. Atraktivnost vizuální scény spočívá především v harmonii vesnické zástavby a krajinného rámce, v průhledech údolím směrem k západu a v otevřenosti scenérií náhorních poloh sedla s otevřenými plochami pastvin a luk.</p>	
Pásmo B	Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.</p> <p>(B/2) V pásmu B je možná výstavba na v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p> <p>(B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz nelze v pásmu B připustit silný zásah do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítka a vztahů.</p> <p>(B/5) V pásmu B nelze připustit takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu na hranici přijatelnosti.</p>	

Obr. 3.2.19: Pohled na Černou stráň z údolí Losinského potoka pod Přemyslovským sedlem. (Foto: Atelier V)

KC H	ÚDOLÍ DESNÉ A SOBOTÍNSKO
KP H.1	Loučná nad Desnou
<p>Vymezení KP: Je to Přemyslovské údolí, údolí Hučivé Desné a údolí Divoké Desné – lesnatá údolí se sevřenými sídly Kouty, Annín či Přemyslov pod terénními dominantami lesnatých výšin Mědvědí hora (1160 m n. m.), Suchá hora 1020 m n. m.), Černá stráň (1236 m n. m.), které vytvářejí velkým převýšením nad zaříznutými údolními dynamiku a působivost krajinných scenérií.</p>	
Pásmo C	Území s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(C/1) V pásmu C je možná výstavba a změny ve využití území, které výrazně nemění specifické rysy regionální identity krajiny a které přispívají k nápravě konfliktů a problémů v obrazu sídla a krajiny.</p> <p>(C/2) Výstavba pásma C bude respektovat znaky dochovanosti urbanistické struktury sídel a dochovaného měřítka a forem staveb.</p> <p>(C/3) V pásmu C lze připustit i takový vliv navrhovaného záměru, který zasahuje do několika znaků krajinného rázu současně, nesmí se však jednat o zásahy silné nebo takové, které stírají znaky krajinného rázu. Může se jednat nejvýše o slabé zásahy do znaků jedinečného významu nebo o zásahy středně silné do znaků jiného významu než jedinečného.</p>	

Obr. 3.2.20: Okolí Filipové. (Foto: Atelier V)

Obr. 3.2.21: Údolí Desné. (Foto: Atelier V)

KC H ÚDOLÍ DESNÉ A SOBOTÍNSKO	
KP H.2	Maršíkov – Vernířovice
<p>Vymezení KP: Otevřené polohy svahů členitého údolí jsou ohraničeny okraji lesů. Vzniká zde velmi harmonický obraz osídlené části údolí Merty se zástavbou obcí sledujících vodoteče. V harmonii zástavby a krajinného rámce a kontrastu kultivované horské krajiny a mohutných lesnatých svahů – součástí Hraběšické hornatiny – spočívají výrazné hodnoty vizuální atraktivnosti krajiny.</p>	
Pásmo B	Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.</p> <p>(B/2) V pásmu B je možná výstavba na v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p> <p>(B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz nelze v pásmu B připustit silný zásah do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítka a vztahů.</p> <p>(B/5) V pásmu B nelze připustit takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu na hranici přijatelnosti.</p>	

Obr. 3.2.22: Údolí Merty. (Foto: Atelier V)

KC H ÚDOLÍ DESNÉ A SOBOTÍNSKO	
KP H.3	Sobotín – Hraběšice
<p>Vymezení KP: Jedná se o velmi působivý segment krajiny se zástavbou obce Sobotín a plochami kulturní krajiny, vysoko vystupujícími do lesnatých svahů. Lokalita Klepáčov, položená poměrně vysoko v horní části údolí, je odloučená a vyniká jedinečnými scenériemi krajinné enklávy pod výběžkem centrálního horského hřbetu – masivem Břidličné (1358 m n. m.) a Ztracených kamenů (1251 m n. m.).</p>	
Pásmo C	Území s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(C/1) V pásmu C je možná výstavba a změny ve využití území, které výrazně nemění specifické rysy regionální identity krajiny a které přispívají k nápravě konfliktů a problémů v obrazu sídla a krajiny.</p> <p>(C/2) Výstavba pásmu C bude respektovat znaky dochovanosti urbanistické struktury sídel a dochovaného měřítka a forem staveb.</p> <p>(C/3) V pásmu C lze připustit i takový vliv navrhovaného záměru, který zasahuje do několika znaků krajinného rázu současně, nesmí se však jednat o zásahy silné nebo takové, které stírají znaky krajinného rázu. Může se jednat nejvýše o slabé zásahy do znaků jedinečného významu nebo o zásahy středně silné do znaků jiného významu než jedinečného.</p>	

Obr. 3.2.23: Rudoltice ze severu. (Foto: Atelier V)

Obr. 3.2.24: Mravenečník od Klepáčova. (Foto: Atelier V)

KC I RÝMAŘOVSKO	
KP I.1	Stará Ves – Janovice
<p>Vymezení KP: Krajina povodí Podolského potoka přechází severozápadně od Rýmařova do okrajů souvislých lesních porostů, okrajů Karlovské vrchoviny a Kamenecké hornatiny. Přítoky Podolského potoka – potoky Růžový, Staročeský, Stříbrný, Slatinný, Janovický a další vytvářejí svými údolními neobyčejnou členitost a zajímavost této kulturní kultivované krajiny s množstvím nelesní zeleně, s harmonickým zapojením řadové zástavby Staré Vsi v potočním uspořádání, a s osamělostí lokalit Anenské huti a Žďárského potoka na úpatí Ostružné.</p>	
Pásmo B	Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.</p> <p>(B/2) V pásmu B je možná výstavba na v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p> <p>(B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz nelze v pásmu B připustit silný zásah do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítka a vztahů.</p> <p>(B/5) V pásmu B nelze připustit takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu na hranici přijatelnosti.</p>	

Obr. 3.2.25: Žďárský potok. (Foto: Atelier V)

KC I RÝMAŘOVSKO	
KP I.2	Nová Ves – Horní Moravice
<p>Vymezení KP: Segment kultivované kulturní krajiny je zřetelně ohraničen lesními okraji masivu hřbetu Klobouk (960 m n. m.) – Solný vrch (818 m n. m.) a masivu Soukenné (1021 m n. m.) Zajímavým znakem krajiny je skutečnost, že otevřené plochy luk a pastvin dohánějí až k horizontům dílčích hřbetů (Štěrkovec – Hřibovec, Novoveský vrch – U Rozhledny), což je již typické spíše pro podhůří Nízkého Jeseníku. Vzniká velmi otevřená krajinná scéna s výhledy do Bruntálské vrchoviny, se zástavbou Horní Moravice, rozloženou v údolí Moravického potoka a s rozptýlenou zástavbou Nové Vsi stoupající vysoko do svahu k vyhlídce na Štěrkovci.</p>	
Pásmo B	Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.</p> <p>(B/2) V pásmu B je možná výstavba na v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p> <p>(B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz nelze v pásmu B připustit silný zásah do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítka a vztahů.</p> <p>(B/5) V pásmu B nelze připustit takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu na hranici přijatelnosti.</p>	

Obr. 3.2.26: Nová Ves ze severu. (Foto: Atelier V)

KC J	ÚDOLÍ MORAVICE A ANDĚLSKÁ HORA
KP J.1	Karlov pod Pradědem
<p>Vymezení KP: Jedná se o segment poměrně vysoko položené (cca 690 m n. m. a výše) kulturní krajiny s okraji souvislých lesních porostů a s menšími lesy a lesíky. Charakter rekreační lokality je podtržen množstvím hotelů, penzionů a restaurací se soustavou vleků na severních a východních svazích. V různorodé zástavbě však vynikají dochované objekty lidové architektury. Vzniká velmi atraktivní prostředí horského střediska se znaky kulturní identity daného místa okraje Hrubého Jeseníku.</p>	
Pásmo C	Území s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(C/1) V pásmu C je možná výstavba a změny ve využití území, které výrazně nemění specifické rysy regionální identity krajiny a které přispívají k nápravě konfliktů a problémů v obrazu sídla a krajiny.</p> <p>(C/2) Výstavba pásmu C bude respektovat znaky dochovanosti urbanistické struktury sídel a dochovaného měřítka a forem staveb.</p> <p>(C/3) V pásmu C lze připustit i takový vliv navrhovaného záměru, který zasahuje do několika znaků krajinného rázu současně, nesmí se však jednat o zásahy silné nebo takové, které stírají znaky krajinného rázu. Může se jednat nejvýše o slabé zásahy do znaků jedinečného významu nebo o zásahy středně silné do znaků jiného významu než jedinečného.</p>	

Obr. 3.2.27: Karlov pod Pradědem. (Foto: Atelier V)

KC J	ÚDOLÍ MORAVICE A ANDĚLSKÁ HORA
KP J.2	Podlesí
<p>Vymezení KP: Krajina zde vytváří idylickou enklávu s harmonickým zapojením rozptýlené zástavby do krajinného rámce rozlehlého mělkého údolí horního toku Černého potoka. Absence rušivých prvků, rozčlenění prostoru do drobnějších částí a výrazný lesnatý rámeček dávají tomuto prostoru atraktivitu a estetickou působivost.</p>	
Pásmo B	Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.</p> <p>(B/2) V pásmu B je možná výstavba na v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p> <p>(B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz nelze v pásmu B připustit silný zásah do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítka a vztahů.</p> <p>(B/5) V pásmu B nelze připustit takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu na hranici přijatelnosti.</p>	

Obr. 3.2.28: Podlesí z jihu. (Foto: Atelier V)

KC J	ÚDOLÍ MORAVICE A ANDĚLSKÁ HORA
KP J.3	Andělská hora
Vymezení KP: Krajina je působivá harmonickým zapojením zástavby skryté v údolích do krajinného rámce kulturní krajiny. Výrazné je vymezení prostoru s ohraničujícími lesnatými horskými horizonty.	
Pásmo C	Území s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(C/1) V pásmu C je možná výstavba a změny ve využití území, které výrazně nemění specifické rysy regionální identity krajiny a které přispívají k nápravě konfliktů a problémů v obrazu sídla a krajiny.</p> <p>(C/2) Výstavba pásmu C bude respektovat znaky dochovanosti urbanistické struktury sídel a dochovaného měřítka a forem staveb.</p> <p>(C/3) V pásmu C lze připustit i takový vliv navrhovaného záměru, který zasahuje do několika znaků krajinného rázu současně, nesmí se však jednat o zásahy silné nebo takové, které stírají znaky krajinného rázu. Může se jednat nejvýše o slabé zásahy do znaků jedinečného významu nebo o zásahy středně silné do znaků jiného významu než jedinečného.</p>	

Obr. 3.2.29: Scenérie z Podlesí. (Foto: Atelier V)

KC K	VRBENSKO
KP K.1	Mnichov
Vymezení KP: Krajina vyniká atraktivními scenériemi dochované venkovské zástavby v krajinném rámci luk rozptýlené zeleně a lesních horizontů.	
Pásmo B	Území s navrženým vysokým stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(B/1) V pásmu B je nutno novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území respektovat existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území mimo lokality s typickými znaky tradiční zástavby a urbanistické struktury.</p> <p>(B/2) V pásmu B je možná výstavba na v okrajových částech existující zástavby, zejména v kontextu s existujícími lokalitami novodobé zástavby. Nesmí přitom dojít k negativní změně existující siluety zástavby nebo výraznému narušení přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(B/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí výrazněji snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p> <p>(B/4) Při hodnocení vlivu záměrů na krajinný ráz nelze v pásmu B připustit silný zásah do některého z pozitivních znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, zejména do přírodních a estetických hodnot, do ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítka a vztahů.</p> <p>(B/5) V pásmu B nelze připustit takové zásahy, které jsou v souhrnu z hlediska míry zásahu do hodnot krajinného rázu na hranici přijatelnosti.</p>	

Obr. 3.2.30: Jelení kameny ze Železné. (Foto: Atelier V)

KC K VRBENSKO	
KP K.2	Ludvíkovice
Vymezení KP: Prostor představuje úzký koridor se zástavbou Ludvíkova rozloženou podél silnice a v prudkých stráních, ukrajujících z okrajů lesních prostorů.	
Pásmo C	Území s navrženým zvýšeným stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(C/1) V pásmu C je možná výstavba a změny ve využití území, které výrazně nemění specifické rysy regionální identity krajiny a které přispívají k nápravě konfliktů a problémů v obrazu sídla a krajiny.</p> <p>(C/2) Výstavba pásmu C bude respektovat znaky dochovanosti urbanistické struktury sídel a dochovaného měřítka a forem staveb.</p> <p>(C/3) V pásmu C lze připustit i takový vliv navrhovaného záměru, který zasahuje do několika znaků krajinného rázu současně, nesmí se však jednat o zásahy silné nebo takové, které stírají znaky krajinného rázu. Může se jednat nejvýše o slabé zásahy do znaků jedinečného významu nebo o zásahy středně silné do znaků jiného významu než jedinečného.</p>	

Obr. 3.2.31: Vrbo pod Pradědem ze Zámecké hory. (Foto: Atelier V)

KC K VRBENSKO	
KP K.3	Heřmanovice
Vymezení KP: Krajina vyniká harmonií, kontrastem výhledů do rozlehlého údolí Opavice i do lesnaté neprostopné krajiny Černé Opavy. Harmonii dotváří soulad zástavby a krajinného rámce.	
Pásmo A	Území s navrženým nejvyšším stupněm ochrany krajinného rázu
<p>(A/1) V pásmu A nelze novou výstavbou, přestavbou nebo změnou využití území měnit existující charakteristické a cenné vizuální vztahy zástavby a krajinného rámce včetně existujícího vztahu zastavěných a nezastavěných ploch. Nelze tudíž vytvářet nové plochy či skupiny zástavby – nová zástavba dotváří urbanistickou strukturu na volných plochách uvnitř zastavěného území bez vlivu na vizuální obraz sídla.</p> <p>(A/2) V pásmu A není možná výstavba v okrajových částech existující zástavby, v pohledově exponovaných polohách a v polohách, kde by došlo ke změně existující siluety zástavby a přechodu zástavby do krajiny.</p> <p>(A/3) Nová výstavba nebo změna využití území nesmí snížit význam přírodních prvků a struktur krajiny v krajinné scéně.</p>	

Obr. 3.2.32: K Drakovu. (Foto: Atelier V)

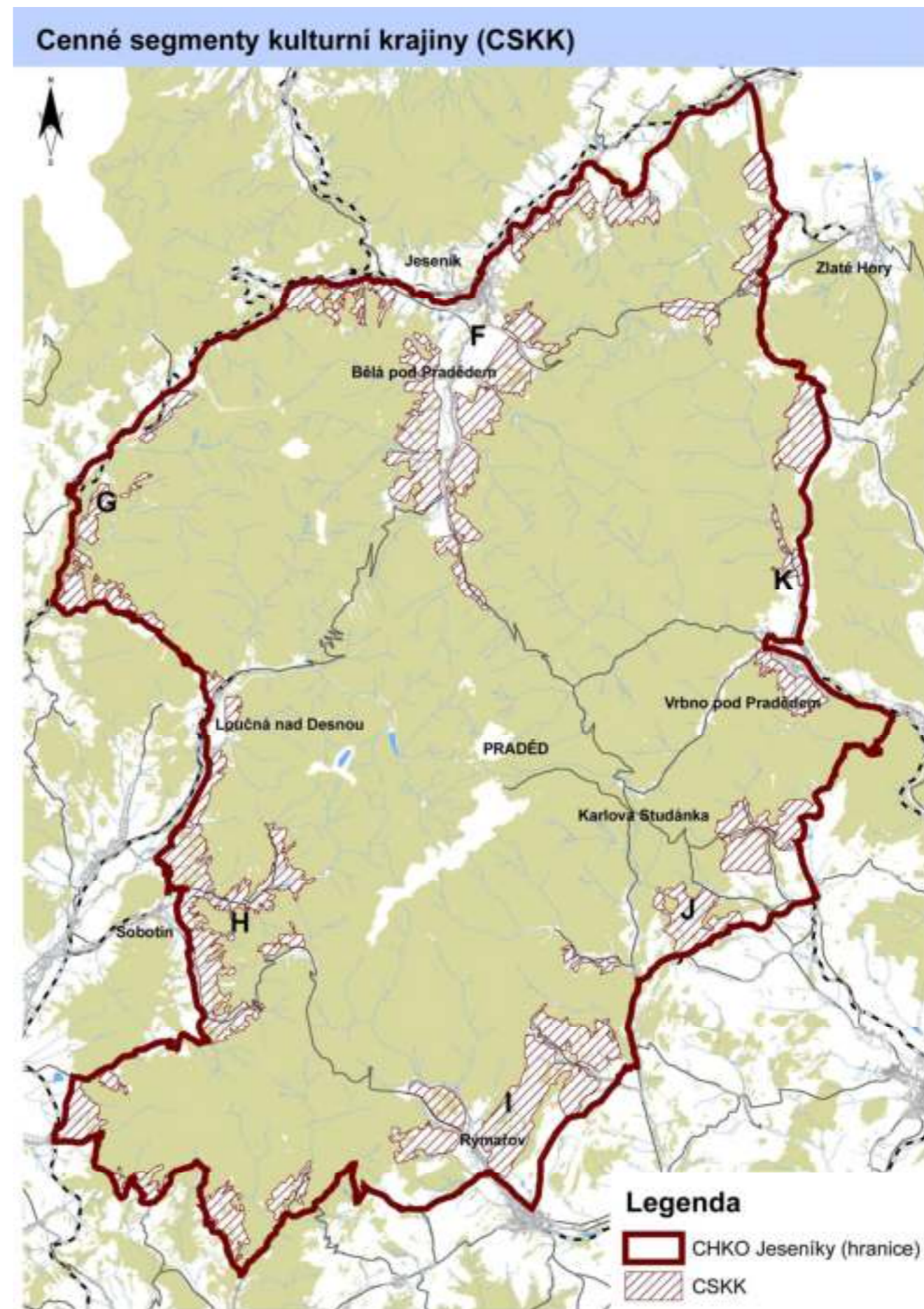
3.3 Druhá úroveň ochrany – cenné segmenty kulturní krajiny (CSKK)

V rámci krajinných prostorů (KP) se nacházejí plochy kulturního bezlesí, které představují specifické segmenty kulturní krajiny vynikající v mnoha případech díky své mozaikovitě struktuře vázané na historické osídlení (členění plužiny, prvky nelesní zeleně) výraznými hodnotami krajinného rázu. Tato území byla zařazena do plochy CSKK (cenné segmenty kulturní krajiny) překrývající jednotlivé krajinné prostory (KP), pro které byla definována specifická ochranná opatření vyplývající s charakteru tohoto typu území. Plochy CSKK představují doplnění ochranných opatření v rámci druhé úrovně ochrany krajinného rázu na území CHKO Jeseníky.

CSKK	Cenné segmenty kulturní krajiny
(CSKK/1)	V CSKK je nutno přistupovat k rozptýlené nelesní zeleni vytvářející prostorovou strukturu krajiny jakožto k dominantním rysům – kulturní dominantě – krajiny. V rámci územního plánování a pozemkových úprav je nutno maximálně chránit a zachovávat dochované stopy členění historické plužiny a další vegetační a jiné prvky (kamenné snosy, meze) kulturní krajiny
(CSKK/2)	Do CSKK nelze umisťovat novou výstavbu ani do ní rozšiřovat zastavěné území obcí
(CSKK/3)	V CSKK nelze provádět zalesňování ani takové výsadby, které by narušovaly historickou strukturu krajiny

Obr. 3.2.33: Kulturní krajina údolí Bělé. (Foto: Atelier V)

Obr. 3.2.34: Vymezení ploch cenných segmentů kulturní krajiny – CSKK (Atelier V)

3. úroveň ochrany

KATEGORIZACE SÍDEL A LOKALIT SE ZÁSTAVBOU (LOsZ)

4

3.
úroveň ochranyKATEGORIZACE
SÍDEL A LOKALIT
SE ZÁSTAVBOU
(LOSZ)

4.1	Třetí úroveň ochrany – kategorizace sídel a LOSZ z hlediska stavební činnosti	4/2
4.1.1	Ochranné podmínky pro jednotlivé kategorie LOSZ	4/3
4.1.1.1	Sídlo a LOSZ I. kategorie (LOSZ-I)	4/3
4.1.1.2	Sídlo a LOSZ I. kategorie (LOSZ-I)	4/4
4.1.1.3	Sídlo a LOSZ I. kategorie (LOSZ-I)	4/5
4.1.1.4	Sídlo a LOSZ I. kategorie (LOSZ-I)	4/6
4.1.1.5	Segment urbanizované krajiny (SUK)	4/7
4.1.2	Kategorizace sídel a LOSZ – přehled	4/8
4.1.3	Sídla a LOSZ na území CHKO Jeseníky	4/9
	Krajinné celky hornatin	4/9
	KC A Pradědská hornatina	4/9
	KC B Keprnická hornatina	4/10
	KC C Masiv Orlíku – Medvěděská hornatina	4/11
	KC D Rejvízská hornatina	4/13
	KC E Kamenecká hornatina	4/16
	Krajinné celky sníženin a úpatí hornatin v okrajových částech CHKO	4/19
	KC F Údolí Bělé a Jesenická kotlina	4/19
	KC G Branensko	4/27
	KC H Údolí Desné a Sobotínsko	4/30
	KC I Rýmařovsko	4/34
	KC J Údolí Moravice a Andělská Hora	4/38
	KC K Vrbensko	4/42

4.1 Třetí úroveň ochrany – kategorizace sídel a LOsZ z hlediska stavební činnosti

Třetí úroveň ochrany krajinného rázu je kategorizace sídel a lokalit se zástavbou (LOsZ). Případné změny ve využití území a stavební akce budou totiž směřovány v naprosté většině mimo lesní porosty – do enkláv bezlesí, do rozptýlené zástavby, do zemědělských ploch, do existujících sídel a do jejich okolí. Proto musí být ochrana krajinného rázu směřována především do těchto území a je třeba se vyjádřit obecně k usměrnění takových záměrů.

Přehledné plochy bezlesí – enklávy v lesní krajině, segmenty zemědělské krajiny nebo segmenty více či méně urbanizované krajiny jsou tzv. „vizuálně otevřenými segmenty krajiny“. Ty mohou být tvořeny převážně zemědělskými plochami, ornou půdou, loukami a pastvinami eventuelně s rozptýlenou nelesní zelení, ale také mohou zahrnovat rozptýlenou zástavbu se zelení zahrad nebo dokonce soustředěnou zástavbu vesnických sídel. Vizualně otevřené segmenty zahrnující zástavbu a její prvky se v této studii nazývají „lokalitami se zástavbou“ (LOsZ).

Požadavky ochrany krajinného rázu jsou proto soustředěny zejména do těchto lokalit, které jsou vymezeny v rámci míst krajinného rázu (MKR) – krajinných prostorů (KP). Lokality se zástavbou a sídla v nich ležící – zpravidla vizuálně otevřené segmenty krajiny se zástavbou sídel nebo s prvky osídlení, ve kterých se zástavba výrazně uplatňuje v krajinné scéně a ovlivňuje ráz krajiny a které jsou vymezené v rámci jednotlivých krajinných prostorů – jsou rozděleny do **čtyř kategorií**, a to zejména v závislosti na dochovanosti urbanistické struktury a možnostech změn v této struktuře, dochovanosti architektonických hodnot a typického charakteru zástavby. Pro jednotlivé kategorie lokalit se zástavbou jsou stanoveny poměrně podrobné podmínky ochrany krajinného rázu (regulativy) k účelu ochrany struktury zástavby a ochrany charakteru zástavby.

Identifikace znaků a hodnot krajinného rázu a jejich klasifikace navíc ukázala, že na území CHKO je třeba dodržovat **obecné podmínky ochrany krajinného rázu** v sídlech a v lokalitách se zástavbou (LOsZ). Těmito podmínkami jsou:

OBEČNÁ PODMÍNKY ochrany autentičnosti a nenarušenosti cenných partií krajiny se zástavbou

Sídla s dochovanou a málo narušenou urbanistickou strukturou a s dochovanými stavbami lidové architektury je třeba považovat za lokality s ukončeným plošným rozvojem. Nová výstavba (a to i na původních stavebních parcelách) není možná. Úpravy, přestavby, dostavby a rekonstrukce existujících objektů budou zachovávat tradiční formy a hmoty objektů, budou zachovávat tradiční architektonický výraz objektů, budou užívat tradičních architektonických prvků, materiálů a barevnosti.

OBEČNÁ PODMÍNKY ochrany tradičního charakteru zástavby

Stavby vesnických sídel a samot CHKO Jeseníky v mnoha lokalitách zásadním způsobem spoluvytvářejí ráz krajiny. Pro nejcennější lokality je nutno dodržet výše uvedené podmínky autentičnosti a nenarušenosti prostředí, v určitých lokalitách je možno novou výstavbu a přestavbu rodinných domů řešit s dodržem tradiční formy (obdélný půdorys, sedlová střecha) s použitím novodobých a netradičních architektonických prvků a materiálů nevybočujících z tradiční barevnosti, v obcích a lokalitách s velkým podílem novodobě změněné zástavby a změněnou urbanistickou strukturou je při novodobém architektonickém výrazu nutno zachovávat tradiční formy a hmoty objektů a tradiční měřítko staveb lidové architektury (zcela vyloučen je u rodinných a rekreačních domů čtvercový půdorys, atriový půdorys, vyloučena je výstavba drobných rekreačních objektů/chat svými rozměry neodpovídajících tradičnímu měřítku usedlostí a chalup).

OBEČNÁ PODMÍNKY ochrany struktury osídlení a struktury zástavby

Vzhledem k velmi specifické struktuře sídel v členité a prostorově pestré krajině a k přítomnosti jedinečných krajinářsko-estetických hodnot je nová výstavba přípustná pouze ve vybraných LOsZ a to jako úměrné doplnění existující zástavby, zejména na starých stavebních parcelách. Nelze vytvářet shluky novostaveb ani stavby odtržené od existující zástavby. Tyto podmínky budou uplatňovány **pouze přiměřeně** v obcích ležících na hranici CHKO a obklopených zemědělskými pozemky a v silně urbanizované krajině (SUK) větších městských sídel na území (hranicích) CHKO. Ve vybraných LOsZ

naopak není nová výstavba vhodná a to ani na původních stavebních parcelách, v některých obcích je nová výstavba vyloučena.

Z uvedených obecných podmínek ochrany vyplývá následující **kategorizace sídel a lokalit se zástavbou (LOsZ) a stanovení podmínek ochrany krajinného rázu (regulativů)**.

Obr. 4.1.1, 4.1.2: Heřmanovice. Obec Heřmanovice patří k nejcennějším sídlům v Jeseníkách. Od roku 1995 jsou vesnickou památkovou rezervací (mimo hranice CHKO). (Foto: Atelier V, 2011)

Obr. 4.1.3, 4.1.4: Žďárský Potok. Ves Žďárský Potok s dochovanými objekty lidové architektury byla spolu se Starou Vsí v roce 1995 prohlášena vesnickou památkovou zónou. (Foto: Atelier V, 2011)

Obr. 4.1.5, 4.1.6: Vernířovice. Drobná sakrální architektura. (Foto: Atelier V, 2011)

4.1.1 Ochranné podmínky pro jednotlivé kategorie LOsZ

4.1.1.1 Sídlo a LOsZ I. kategorie (LOsZ-I)

Charakteristika

Venkovské sídlo a lokalita se zástavbou – zpravidla vizuálně otevřený segment krajiny, v jehož obraze se sídlo projevuje – zahrnuje území, ve kterých má zástavba mimořádně silný vliv na vznik výrazného rázu krajiny a kde přírodní rámec (morfologie terénu a vegetační kryt) dotváří estetické hodnoty a harmonii krajiny. Jedná se zejména o území se zástavbou, která má dochované tradiční formy, zřetelný architektonický výraz, architektonické a památkové hodnoty. Jedná se též o krajinné segmenty, kde výrazně dochovaná historická struktura zástavby je zcela typická, dokládá způsob osídlení území, obhospodařování zemědělských ploch a spoluvytváří typickou krajinnou scénu.

Jedná se o sídlo s některými z následujících znaků krajinného rázu:

- Sídlo (nebo ucelená část sídla) jehož charakter urbanistické struktury, charakter zástavby a architektonický výraz staveb zásadním způsobem spoluvytvářejí ráz krajiny
- sídlo (nebo ucelená část sídla) s výrazně dochovanou historickou urbanistickou strukturou a s dochovanými stavbami lidové architektury
- sídlo (nebo ucelená část sídla) s architektonickými a urbanistickými hodnotami, které leží na terénních horizontech, hranách a pohledově exponovaných svazích nebo jehož rozvojové možnosti jsou omezeny krajinným rámcem
- sídlo se zřetelnými stopami členění historické plužiny

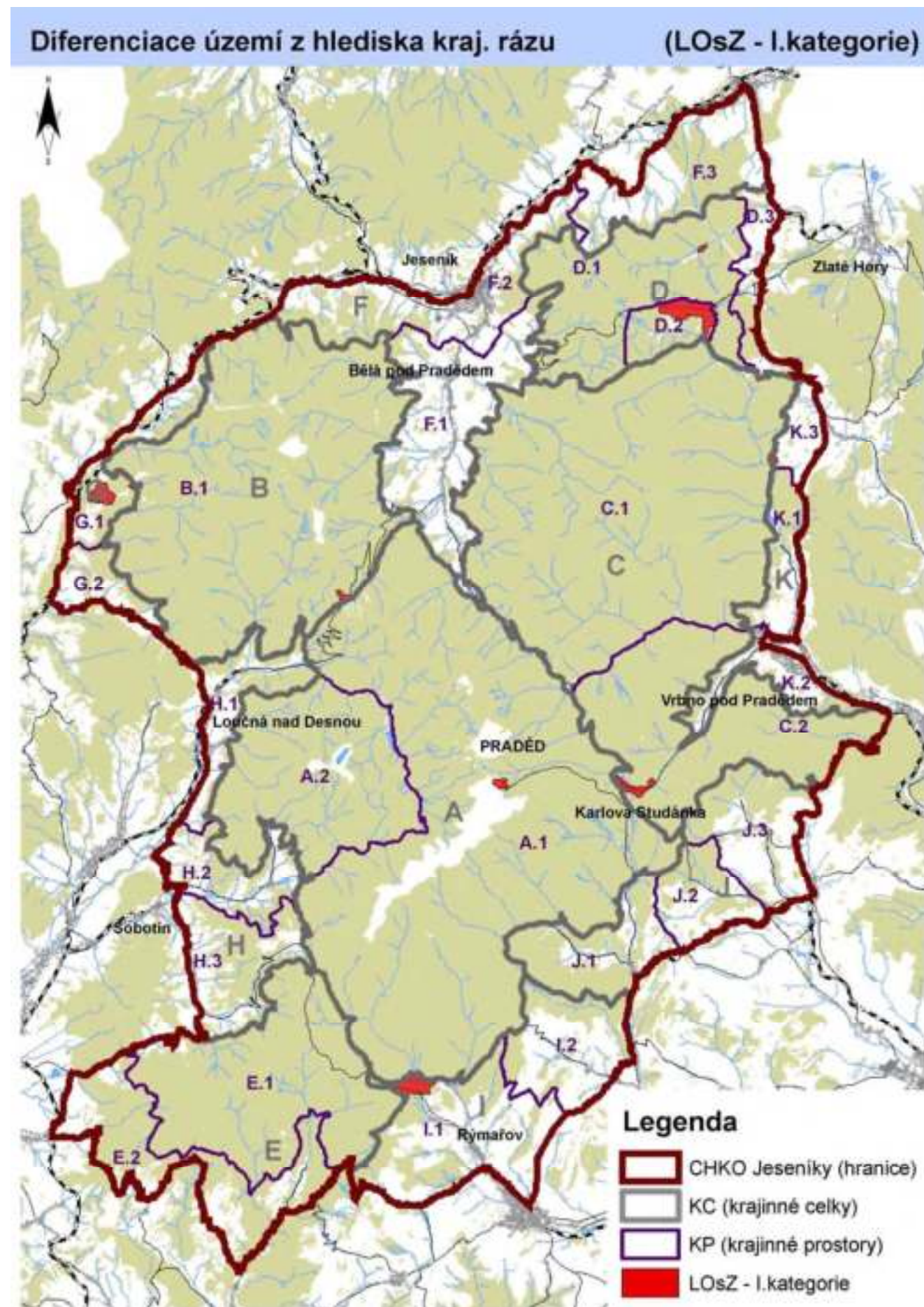
Podmínky ochrany krajinného rázu (regulativy)

K účelu **ochrany struktury zástavby** byly definovány následující podmínky:

- Bude **zachována historická struktura zástavby** zpravidla bez možnosti jejího rozšíření (rozvoj obce je ukončen a bude dále směřovat k přestavbě a obnově existujících objektů, nová výstavba je možná pouze výjimečně).
- Bude **chráněna dochovaná silueta sídla** a jeho vizuální projev v krajině (je třeba vyloučit stavby, které by měřítkem, formou, materiálem nebo barevností vytvářely nový znak vizuálního projevu sídla v krajině).

K účelu **ochrany charakteru zástavby** byly definovány následující podmínky:

- Při přestavbách, obnově nebo nové výstavbě bude chráněn charakter zástavby při využití **tradičních architektonických forem, prvků a materiálů** (zejména v kontextu s objekty a soubory se zřetelnými architektonickými hodnotami a s kulturními památkami), nová výstavba se bude podřizovat formám a výrazu tradičních objektů – půdorysný tvar, výška, tvar střechy, materiály a barevnost.

Obr. 4.1.7: LOsZ I. kategorie. (Atelier V)

4.1.1.2 Sídlo a LOsZ II. kategorie (LOsZ-II)

Charakteristika

Venkovské sídlo a lokalita se zástavbou – zpravidla vizuálně otevřený segment krajiny, v jehož obraze se sídlo projevuje – zahrnuje území, ve kterých je doposud dochovaná rázovitá struktura zástavby nebo taková zástavba, která výrazně dotváří hodnoty krajinné scény. Samotná zástavba v těchto případech nemusí vynikat významnými architektonickými nebo památkovými hodnotami, ale spoluvytváří harmonii prostředí po stránce měřítkové i estetické

Jedná se o sídlo s některými z následujících znaků krajinného rázu:

- sídlo (nebo ucelená část sídla) jehož charakter urbanistické struktury, charakter zástavby a architektonický výraz staveb spoluvytvářejí ráz krajiny
- sídlo (nebo ucelená část sídla) s částečně zachovanou, příp. mírně narušenou historickou urbanistickou strukturou a dochovanými objekty lidové architektury eventuelně jinými hodnotnými objekty doplněnými dalšími stavbami hmotově ani výškově výrazně nenarušujícími dochovaný ráz lokality
- sídlo s dochovanými dílčími stopami členění historické plužiny

Podmínky ochrany krajinného rázu (regulativy)

K účelu **ochrany struktury zástavby** byly definovány následující podmínky:

- Bude respektována historická struktura zástavby s možností jejího **úměrného doplnění**, zejména na starých stavebních parcelách.
- Nová výstavba bude situována do **kontaktu s existující zástavbou**, jiné řešení je možné pouze u specifických typů rozptýlené zástavby.
- Je třeba **omezit zásahy ovlivňující siluetu sídla** a vyloučit stavby, které by vytvářely nový výrazný znak siluety existující zástavby.
- Je třeba **přizpůsobit hmotové a materiálové řešení charakteru zástavby** a to i mimo přímý kontakt s dochovanými objekty lidové architektury.

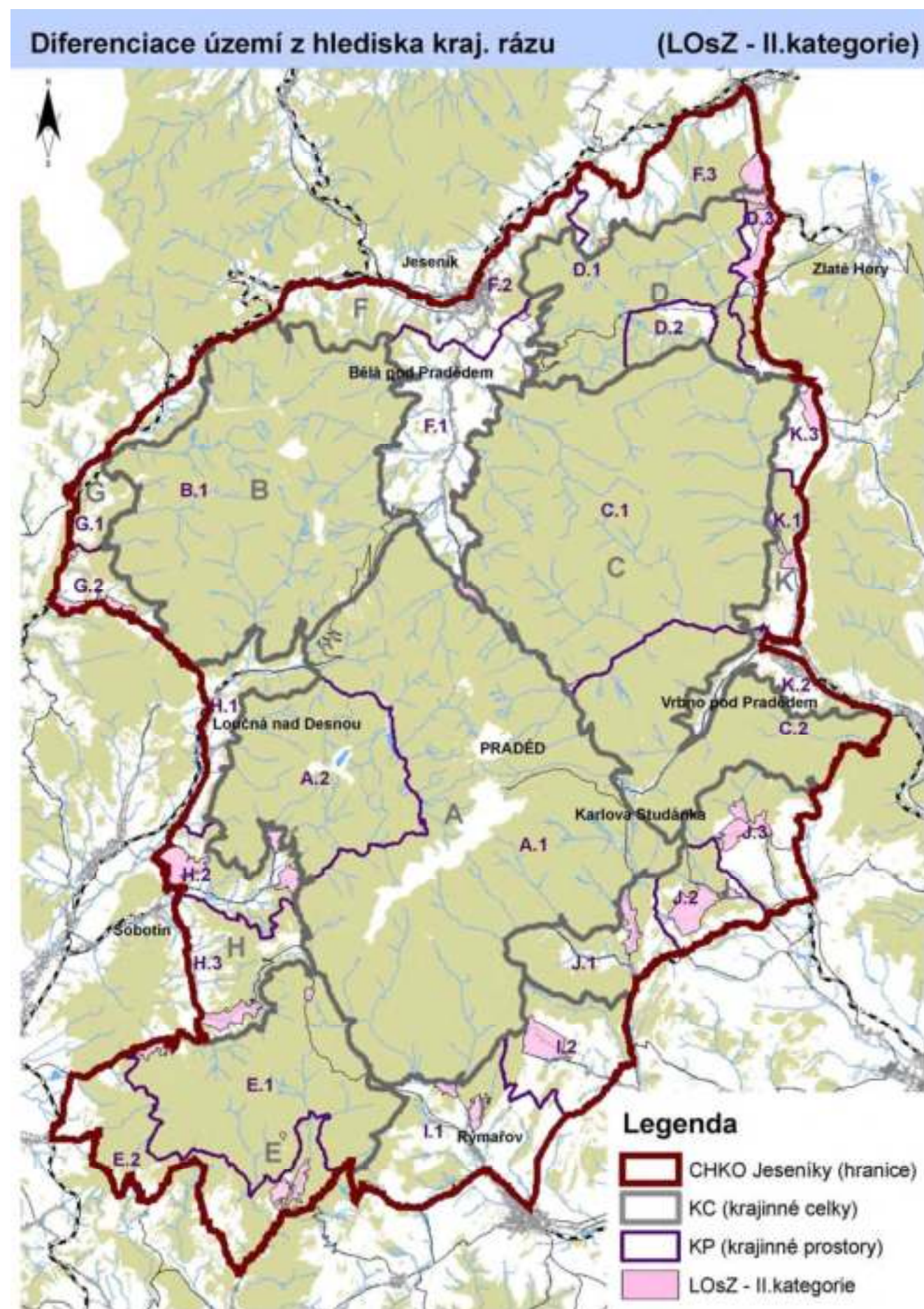
K účelu **ochrany charakteru zástavby** byly definovány následující podmínky:

- Bude chráněn charakter zástavby (zejména měřítko a hmoty) při **architektonickém výrazu korespondujícím s dochovanou architekturou**, při nové výstavbě, při přestavbách a obnově bude chráněn charakter zástavby při využití **tradičních architektonických forem, prvků a materiálů** se bude podřizovat formám a výrazu objektů – měřítko, hmoty, půdorysný tvar, výška, tvar střechy

Obr. 4.1.8, 4.1.9: Podlesí. Sídlo a lokalita se zástavbou II. kategorie. (Foto: Atelier V)

Obr. 4.1.10: LOsZ II. kategorie. (Atelier V)

4.1.1.3 Sídlo a LOsZ III. kategorie (LOsZ-III)

Charakteristika

Venkovské sídlo a lokalita se zástavbou – zpravidla vizuálně otevřený segment krajiny, v jehož obraze se sídlo projevuje – zahrnuje krajinné prostory se zástavbou, které nevykukají významnými urbanistickými ani architektonickými či památkovými hodnotami, jejich projev v obraze krajiny je však do značné míry harmonický

Jedná se o sídlo s některými z následujících znaků krajinného rázu:

- o sídlo (nebo ucelená část sídla), které se dílčím způsobem podílí na rázu krajiny
- o sídlo (nebo ucelená část sídla) se setřenou historickou urbanistickou strukturou s výrazně přestavěnými původními objekty a s novodobou zástavbou nevymykající se hmotově z tradičního charakteru hmot a forem objektů
- o sídlo s nečetnými cennými objekty lidové architektury rozptýlenými v různorodé zástavbě

Podmínky ochrany krajinného rázu (regulativy)

K účelu **ochrany struktury zástavby** byly definovány následující podmínky:

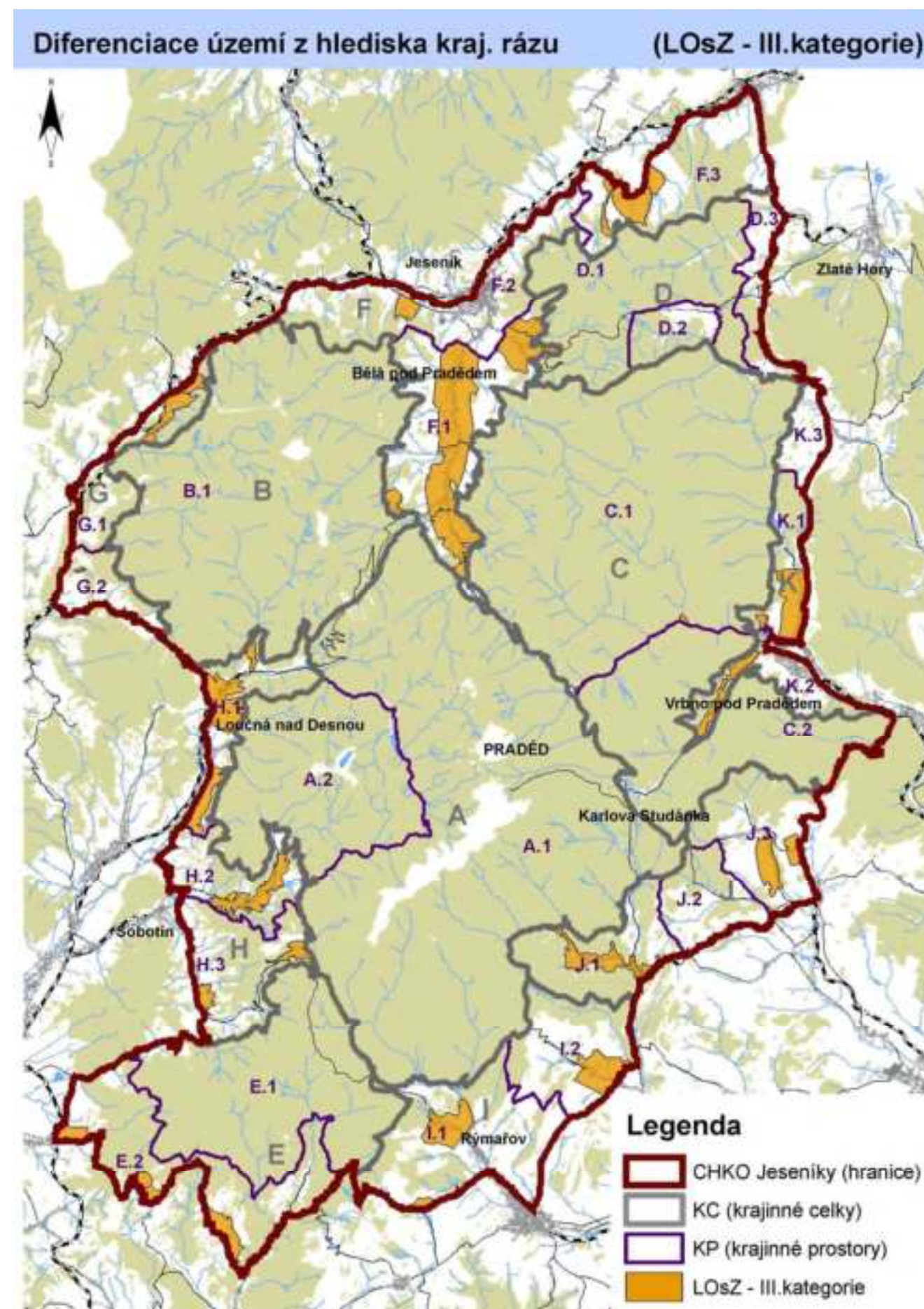
- o Urbanistická struktura sídla může být **upravena a doplněna** v souladu s dochovanými znaky vývoje urbanistické struktury sídla, rozvoj sídla je možný pouze v návaznosti na existující zástavbu sídla.
- o Nová výstavba na okrajích existující zástavby bude navržena s cílem vytvoření harmonického přechodu sídla do krajiny.
- o Doplnění a přestavba struktury sídla musí být směřována k **vytvoření nových hodnot** harmonie měřítka a vztahů v krajině.

K účelu **ochrany charakteru zástavby** byly definovány následující podmínky:

- o Bude **zachován charakter zástavby** (zejména měřítko a hmoty)
- o Nová výstavba a přestavby stávajících objektů **nebudou vytvářet prvky** měřítkově, hmotově a barevně **cizorodé venkovskému prostředí**.
- o Budou respektovány architektonické hodnoty stávajících objektů ležících ve vizuálním kontextu a to řešením hmot, objemů a použitých materiálů ve vnějším výrazu navrhovaných staveb.

Obr. 4.1.11: Vernířovice. Sídlo a lokalita se zástavbou III. kategorie. (Foto: Atelier V)

Obr. 4.1.12: LOsZ III. kategorie. (Atelier V)

4.1.1.4 Sídlo a LOsZ IV. kategorie (LOsZ-IV)

Charakteristika

Venkovské sídlo a lokalita se zástavbou – zpravidla vizuálně otevřený segment krajiny, v jehož obraze se sídlo projevuje – zahrnuje krajinné prostory se zástavbou, které nevynikají významnými urbanistickými ani architektonickými či památkovými hodnotami ani harmonickým projevem v obraze krajiny.

Jedná se o sídlo s některými z následujících znaků krajinného rázu:

- o sídlo projevující se v krajině siluetou s rušivými prvky – měřítkově a tvarově cizorodými stavbami
- o sídlo (nebo ucelená část sídla) se setřenou historickou urbanistickou strukturou a s převážně různorodou výstavbou bez zřetelných architektonických hodnot a bez jednotných rysů
- o sídlo v přetvořené, esteticky neatraktivní agrární krajině se setřenými stopami historické kultivace

Podmínky ochrany krajinného rázu (regulativy)

K účelu **ochrany struktury zástavby** byly definovány následující podmínky:

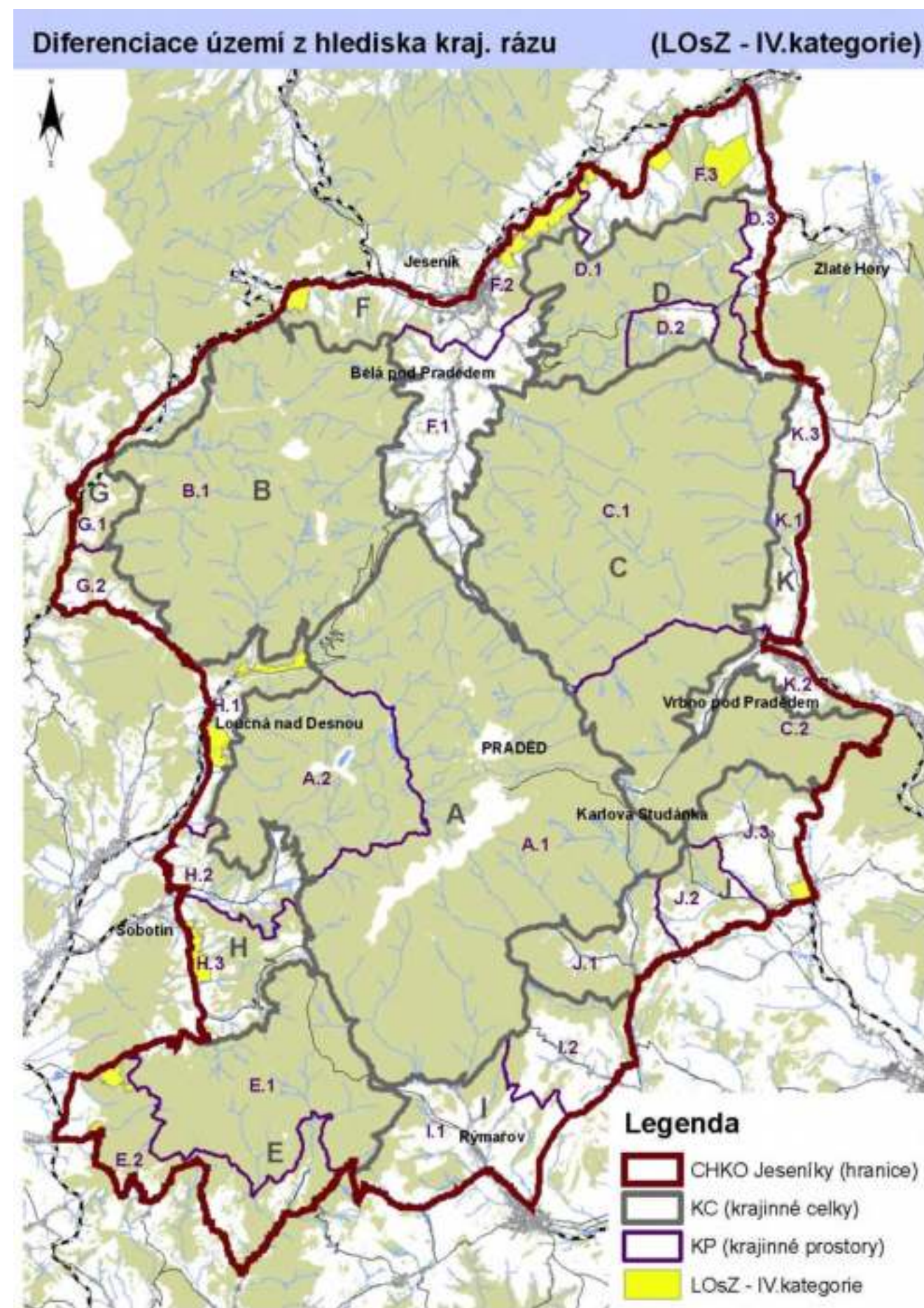
- o **Nestanovují se specifická omezení** v zásahu do struktury sídla.
- o Doplnění a přestavba struktury sídla musí být směřována k **vytvoření nových hodnot** harmonie měřítka a vztahů v krajině.

K účelu **ochrany charakteru zástavby** byly definovány následující podmínky:

- o Nová výstavba a přestavby stávajících objektů **nebudou vytvářet prvky** měřítkově, hmotově a barevně **cizorodé venkovskému prostředí**.
- o Formy a architektonický výraz staveb budou **posuzovány individuálně** vzhledem k vizuálnímu projevu v krajině a ke kontextu s okolní zástavbou

Obr. 4.1.13, 4.1.14: Sobotín. Sídlo a lokalita se zástavbou IV. kategorie. (Foto: Atelier V)

Obr. 4.1.15: LOsZ IV. kategorie. (Atelier V)

4.1.1.5 SUK (segment urbanizované krajiny)

Charakteristika

Urbanizované plochy větších sídel – území měst na hranicích CHKO zahrnující historické jádro, okrajové partie zástavby, výrobní a dopravní stavby a zařízení, kde v obrazu krajiny převládají civilizační (antropogenní) prvky a struktury – byly zařazeny do zvláštního pásma „segmenty urbanizované krajiny“ (SUK). V tomto pásmu je třeba uplatňovat ochranu krajinného rázu na základní (nikoliv zvýšené) úrovni, specifickým způsobem s ohledem na dané krajinné podmínky a na specifický charakter zástavby. V segmentech urbanizované krajiny (SUK) je třeba zejména:

- věnovat pozornost negativním dopadům výstavby na krajinná panoramata a na změny v siluetě měst
- podporovat opatření odstraňující nebo minimalizující existující negativní projevy zástavby a využít území v krajinné scéně (negativní dominanty a negativní dominantní rysy krajiny).

Podmínky ochrany krajinného rázu (regulativy)

Ochrana krajinného rázu se řeší především v rámci projednání územních plánů, eventuálně jejich změn. Důraz se klade na zapojení zástavby do krajinného rámce a na uplatnění siluety zástavby v krajinných panoramatech.

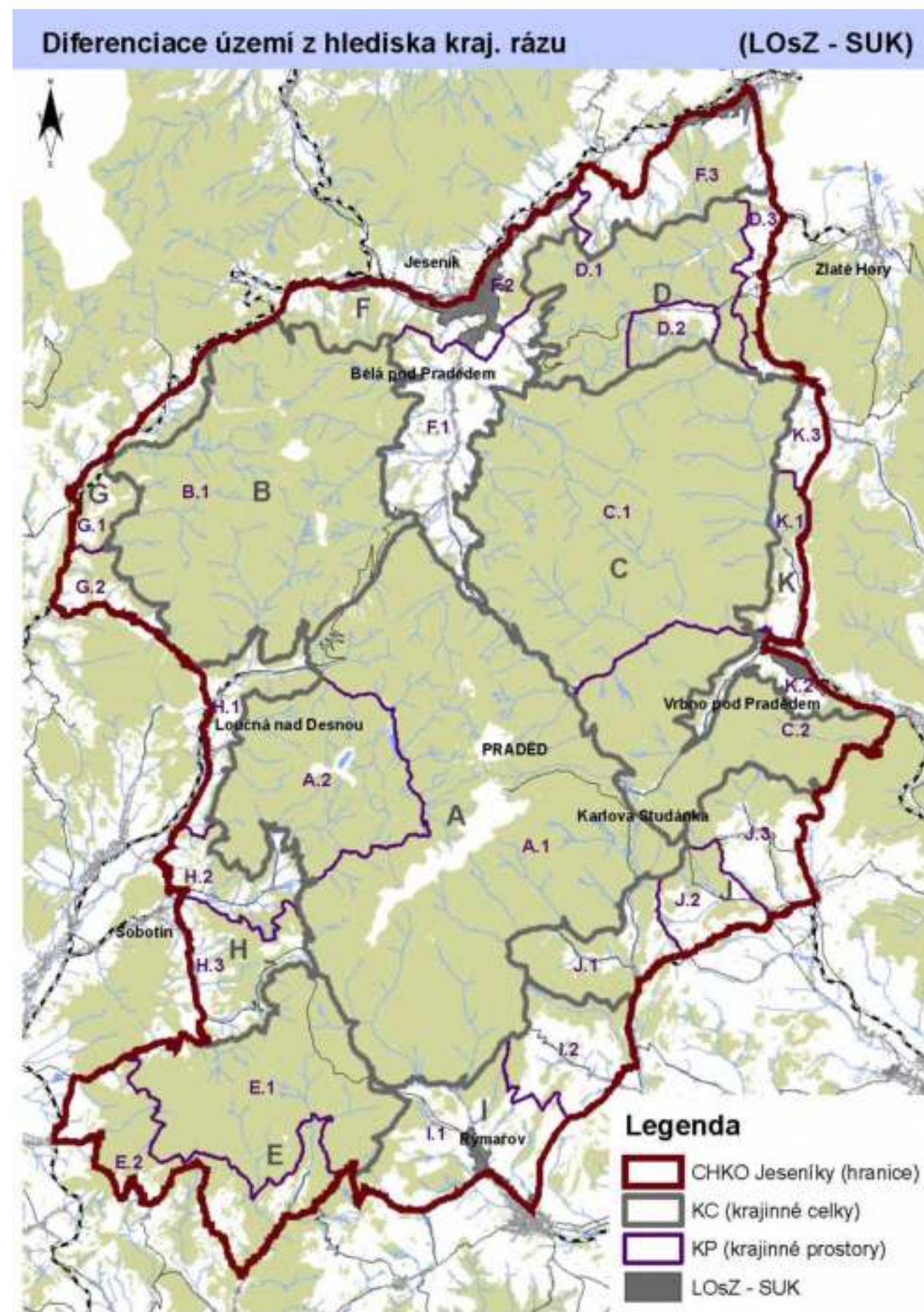

Obr. 4.1.16, 4.1.17: Vrbo pod Pradědem. Segment urbanizované krajiny. (Foto: Atelier V)

Obr. 4.1.18: Janušov. Segment urbanizované krajiny Rýmařov. (Foto: Atelier V)

Obr. 4.1.19: SUK. (Atelier V)

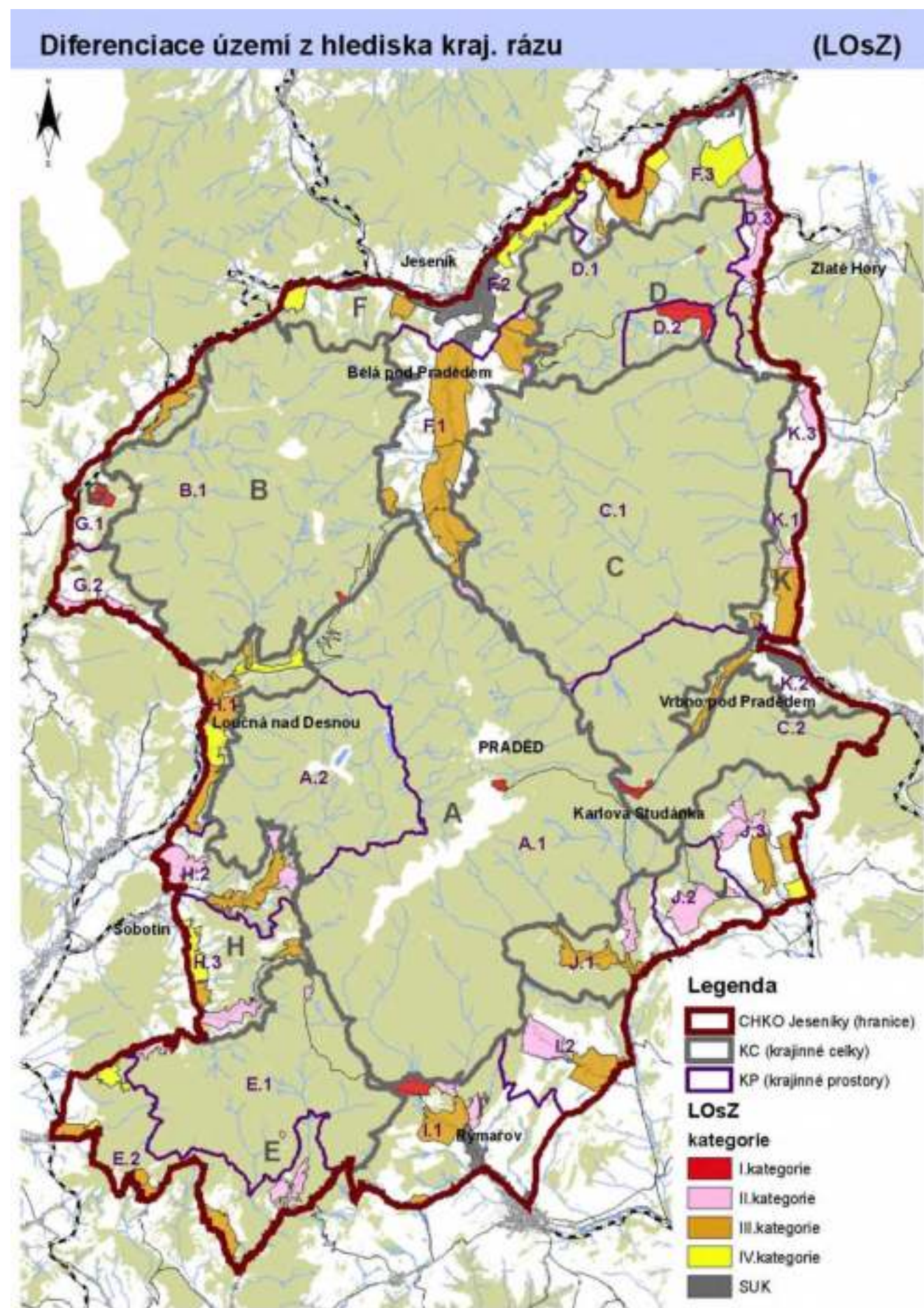
4.1.2 Kategorizace sídel a LOsZ – přehled

Členění územní z hlediska charakteru zástavby a jejího uplatnění v krajině na 58 tzv. „lokalit se zástavbou“ (LOsZ) a na 4 „segmenty urbanizované krajiny“ (SUK) – členění pro potřeby kategorizace obcí a stanovení zásad ochrany vizuálních charakteristik zástavby a jejího vizuálního projevu v krajině:

KC	KP	pásmo	LOsZ	část LOsZ	kat.
A PRADĚSKÁ HORNTATINA	A.1 Praděd – Vysokoholský hřbet	A	A.1.1	A.1.1.a Ovčárna	II.
	A.2 Mravenečník – Dlouhé stráně	A	A.2.1	A.2.1.a Švagrov	II.
B KEPRNICKÁ HORN.	B.1 Keprnická hornatina	A	B.1.1	B.1.1.a Červenohorské sedlo	II.
				B.1.1.b Splav	II.
C MASIV ORLÍKU – MEDVĚSKÁ HORN.	C.1 Orlík – Medvědí vrch	A	C.1.1	C.1.1.a Vidly	II.
			C.1.2	C.1.2.a Bílý Potok	III.
D REJVÍZSKÁ HORNTATINA	D.1 Bílé skály	A	D.1.1	D.1.1.a Javorná	I.
				D.2 Rejvíz	D.2.1
E KAMENECKÁ HORNTATINA	E.1 Hraběšická hornatina	A	E.1.1	E.1.1.a Hraběšice	II.
				E.1.1.b Na Skřítku	II.
F ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	E.2 Novomalínsko – Bedřichov	B	E.2.1	E.2.1.a Krásné	IV.
				E.2.2	E.2.2.a Nový Malín 1
G BRANENSKO	G.1 Ramzová – Branná	B	G.1.1	G.1.1.a Ostružná	III.
				G.1.1.b Ramzová 1	III.
H ÚDOLÍ DESNÉ A SOBOTÍNSKO	H.1 Loučná nad Desnou	C	H.1.1	H.1.1.a Rejhotice	III.
				H.1.1.b Přemyslov	III.
I RÝMAŘOVSKO	I.1 Stará Ves – Janovice	B	I.1.1	I.1.1.a Žďárský Potok 1	I.
				I.1.1.b Žďárský Potok 2	II.
J ÚDOLÍ MORAVICE A ANDĚLSKÁ HORA	J.1 Karlov pod Pradědem	C	J.1.1	J.1.1.a Karlov p. Pradědem	III.
				J.1.1.b Malá Morávka 1	II.
K VRBENSKO	K.1 Mnichov	B	K.1.1	K.1.1.a Železná	III.
				K.1.1.b Mnichov	III.
L ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	L.1 Údolí Bělé	B	L.1.1	L.1.1.a Stará Ves 1	II.
				L.1.1.b Stará Ves 2	III.
M ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	L.2 Nová Ves – Horní Moravice	B	L.2.1	L.2.1.a Nová Ves	II.
				L.2.2	L.2.2.a Horní Moravice
N ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	L.3 Andělská hora	C	L.3.1	L.3.1.a Suchá Rudná	II.
				L.3.1.b Kyselka	II.
O ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	L.4 Heřmanovice	A	L.4.1	L.4.1.a Heřmanovice	II.
				L.4.1.b Heřmanovice	II.

KC	KP	pásmo	LOsZ	část LOsZ	kat.
A PRADĚSKÁ HORNTATINA	A.1 Praděd – Vysokoholský hřbet	A	A.1.1	A.1.1.a Ovčárna	II.
	A.2 Mravenečník – Dlouhé stráně	A	A.2.1	A.2.1.a Švagrov	II.
B KEPRNICKÁ HORN.	B.1 Keprnická hornatina	A	B.1.1	B.1.1.a Červenohorské sedlo	II.
				B.1.1.b Splav	II.
C MASIV ORLÍKU – MEDVĚSKÁ HORN.	C.1 Orlík – Medvědí vrch	A	C.1.1	C.1.1.a Vidly	II.
			C.1.2	C.1.2.a Bílý Potok	III.
D REJVÍZSKÁ HORNTATINA	D.1 Bílé skály	A	D.1.1	D.1.1.a Javorná	I.
				D.2 Rejvíz	D.2.1
E KAMENECKÁ HORNTATINA	E.1 Hraběšická hornatina	A	E.1.1	E.1.1.a Hraběšice	II.
				E.1.1.b Na Skřítku	II.
F ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	E.2 Novomalínsko – Bedřichov	B	E.2.1	E.2.1.a Krásné	IV.
				E.2.2	E.2.2.a Nový Malín 1
G BRANENSKO	G.1 Ramzová – Branná	B	G.1.1	G.1.1.a Ostružná	III.
				G.1.1.b Ramzová 1	III.
H ÚDOLÍ DESNÉ A SOBOTÍNSKO	H.1 Loučná nad Desnou	C	H.1.1	H.1.1.a Rejhotice	III.
				H.1.1.b Přemyslov	III.
I RÝMAŘOVSKO	I.1 Stará Ves – Janovice	B	I.1.1	I.1.1.a Žďárský Potok 1	I.
				I.1.1.b Žďárský Potok 2	II.
J ÚDOLÍ MORAVICE A ANDĚLSKÁ HORA	J.1 Karlov pod Pradědem	C	J.1.1	J.1.1.a Karlov p. Pradědem	III.
				J.1.1.b Malá Morávka 1	II.
K VRBENSKO	K.1 Mnichov	B	K.1.1	K.1.1.a Železná	III.
				K.1.1.b Mnichov	III.
L ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	L.1 Údolí Bělé	B	L.1.1	L.1.1.a Stará Ves 1	II.
				L.1.1.b Stará Ves 2	III.
M ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	L.2 Nová Ves – Horní Moravice	B	L.2.1	L.2.1.a Nová Ves	II.
				L.2.2	L.2.2.a Horní Moravice
N ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	L.3 Andělská hora	C	L.3.1	L.3.1.a Suchá Rudná	II.
				L.3.1.b Kyselka	II.
O ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA	L.4 Heřmanovice	A	L.4.1	L.4.1.a Heřmanovice	II.
				L.4.1.b Heřmanovice	II.

Obr. 4.1.20: Vymezení a kategorizace LOsZ na území CHKO. (na další straně, Atelier V)

4.1.3 Sídla a LOsZ na území CHKO Jeseníky

KRAJINNÉ CELKY HORNATIN

V hornatině, centrální části CHKO Jeseníky bylo vymezeno pět krajinných celků, a to zejména na základě geomorfologického členění – KC A Pradědská hornatina, KC B Keprnická hornatina, KC C Masiv Orlíku – Medvěděská hornatina, KC D Rejvízská hornatina a KC E Kamenecká hornatina. Ačkoli je území těchto krajinných celků z velké části zalesněné a převažují v něm především znaky přírodní charakteristiky krajinného rázu, bylo zde identifikováno 18 lokalit se zástavbou (LOsZ), z nichž některé byly na základě charakterové odlišnosti dále členěny na části. Každá z nich byla zařazena do některé z kategorií, z čehož vyplývají podmínky ochrany KR na území těchto lokalit.

KC A PRADĚDSKÁ HORNATINA

Krajinný celek KC A Pradědská hornatina zahrnuje hlavní část centrálního hřebtu Jeseníků s Pradědským a Vysokoholským hřbetem – od Červenohorského sedla po ostroh Pece s prudkými svahy spadajícími k plošině rašelině Skřítek. Zahrnuje též prostorově výrazně oddělený krajinný segment Mravenečnicku a Velké Jezerné a horské rozsochy Vysokoholského hřebtu. Je členěn na dva krajinné prostory. Na území krajinného celku byly vymezeny dvě lokality se zástavbou.

KP A.1 Praděd – Vysokoholský hřbet

pásmo A – nejvyšší stupeň ochrany KR

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
A.1.1	A.1.1.a Ověčárna	II.
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Malá Morávka / Malá Morávka	
První písemná zmínka	LOsZ není územně správní jednotka.	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	LOsZ není územně správní jednotka.	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	ne	

Poznámky:
Ovčárna je nejvýše položeným centrem lyžování v České republice. Turistická chata Ovčárna vznikla pro potřeby ovčáků roku 1863 na místě, kde dříve stával seník. Brzy se ale stala oblíbeným místem schůzek lesníků a útočištěm mnoha studentů i profesorů při jejich přírodovědných vycházkách. S rozvojem turistiky se ve druhé polovině minulého století stala jedním z mála míst na hřebenech, kde si mohli turisté nejen odpočinout a najít útočiště před nepohodou, ale kde dostali i jednoduchou stravu a když bylo zapotřebí i nouzový nocleh. V roce 1949 se Ovčárna dostala do správy čs. armády. Ovčárna leží na křižovatce běžeckých, cyklistických a turistických tratí, spojujících nejznámější místa Jeseníků. Nachází se tady známý lyžařský areál Praděd – Ovčárna. Turistické využití a provoz lyžařského střediska přináší do rázu této lokality nepříznivé vlivy – provoz osobních automobilů s parkovištěm, stánky, informační tabule, různorodost architektonického výrazu jednotlivých staveb.
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ. LOsZ Ovčárna je řešena samostatný materiálem.

KP A.2 Mravenečník – Dlouhé stráně		pásmo A – nejvyšší stupeň ochrany KR	
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
A.2.1	A.2.1.a	Švagrov	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území	Vernířovice / Vernířovice u Sobotína		
První písemná zmínka	jako osada zanikl		
Počet obyvatel / domů 1869-2001	jako osada zanikl		
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana	ne		
památkově chráněné objekty	ne		
Poznámky:			
V roce 1786 byla severovýchodně od Sedmi Dvorů založena osada obce Teplice (Vernířovice) Švagrov (Švagersdorf), kde se nejprve usadili pouze dva novoosídlenci, kteří zde vystavěli jediné stavení. V roce 1839 zde stále stály jen 2 domy s 16 obyvateli. V pozdějších letech Švagrov jako osada zanikl. Dnes se zde nachází turistická základna s celoročním ubytovacím zařízením.			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.			

KC B KEPRNICKÁ HORNATINA

Krajinný celek B Keprnická hornatina tvoří lesnatý prostor horského masivu, který zahrnuje s výjimkou úpatních poloh geomorfologickou jednotku Keprnická hornatina, ležící na území CHKO (jižní část Přemyslovské vrchoviny leží mimo hranice CHKO). Na východ i na západ a jihozápad od lesnatého hřbetu mezi Červenou horou (1337 m n. m.), Keprníkem (1422 m n. m.) a Šerákem (1350 m n. m.) vybíhají hřbety, rozčleněné hlubokými lesnatými údolími Rudohorského, Keprnického a Klepáčského potoka a Hučavy. Krajinný celek není členěn na krajinné prostory (hranice KC jsou totožné s hranicemi KP). Na území krajinného celku jsou vymezeny dvě lokality se zástavbou.

KP B.1 Keprnická hornatina		pásmo A – nejvyšší stupeň ochrany KR	
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
B.1.1	B.1.1.a	Červenohorské sedlo	I.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území	Loučná nad Desnou, Bělá pod Pradědem / Loučná nad Desnou, Domašov u Jeseníka, Adolfovice		
První písemná zmínka	LOsZ není územně správní jednotka.		
Počet obyvatel / domů 1869-2001	LOsZ není územně správní jednotka.		
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana	ne		
památkově chráněné objekty	ne		
Poznámky:			
Původní zájezdní hostinec sloužil k odpočinku nejen poště a formanům, ale i prvním turistům. Německý turistický spolek na začátku 19. století proměnil objekt ve významné centrum turistiky a zimních sportů. Roku 1935 zde byla Klubem českých turistů zbudována turistická chata, která slouží dodnes. Červenohorské sedlo (<i>Roter Berg-Sattel</i>) je v současnosti jedním z nejvýznamnějších turistických, lyžařských a rekreačních středisek oblasti Hrubého Jeseníku. Dnešní zástavba je dosti různorodá a velkými hmotami některých objektů.			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.			

Fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
B.1.2	B.1.2.a	Splav
II.		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Branná / Branná u Šumperka	
První písemná zmínka	LOsZ není územně správní jednotka.	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	LOsZ není územně správní jednotka.	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	ne	
Poznámky:		
Osamocená lokalita v údolí Klepáčského potoka působí harmonicky – zarámována okraji lesů. Dnes je zde mimo jiné informační centrum a ubytovací objekty.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.		

KC C MASIV ORLÍKU – MEDVĚDSKÁ HORNATINA

Krajinný celek KC C Masiv Orlíku – Medvědská hornatina zahrnuje většinu východní části území CHKO Jeseníky – území, které je převážně lesnaté a díky členitému terénu vytváří charakter neprostupné zadumané krajiny. Území je rozděleno hřbetem Medvědí vrch (1216 m n. m.) – Ostruha (1021 m n. m.) na severovýchodně ležící povodí Černé Opavy a na jihovýchodně ležící povodí Střední Opavy. Západní část území od Velkého a Malého Bradla a Zaječí hory spadá prudce do údolí Bělé. Osou jižní části krajinného celku je Bílá Opava. Krajinný celek je členěn na dva krajinné prostory. Na území krajinného celku byly vymezeny tři lokality se zástavbou.

KP C.1 Orlík – Medvědí vrch

pásmo A – nejvyšší stupeň ochrany KR

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
C.1.1	C.1.1.a	Vidly
II.		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Vrbno pod Pradědem, (Malá Morávka) / Železná pod Pradědem, (Malá Morávka, Ludvíkov pod Pradědem)	
První písemná zmínka	1836	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	35 (1890), 33 (2001) / 5 (1890), 12 (2001)	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	kaple sv. Hedviky na stráni nad hotelem Adam (číslo rejstříku ÚSKP 50535/8-4008, památkou od roku 2000)	
Poznámky:		
Vidly (<i>Gabel</i>) jsou malá osada obce Vrbno pod Pradědem. Stojí zde dřevěná kaple svaté Hedviky. Nachází se zde několik starých šachet po těžbě železné a měděné rudy, některé dokonce téměř na vrcholu Malého Děda. Z této šachty se vyvážela velmi kvalitní železná ruda (magnetit) do Německa. Doposud jsou zde patrné malé zbytky drtiče s vodním pohonem. Velmi romantická lokalita na křižovatce silnic na Jeseník, Karlovu Studánku a na Vrbno (rozvidlení cest) vyniká klidem a výrazným ohraničením lesnatými stráněmi. Zástavba je poměrně různorodá, avšak harmonicky zapojená do krajinného rámce.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.		

Fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
C.1.2	C.1.2.a	Bílý potok
		III.
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Vrbno pod Pradědem / Železná pod Pradědem, (Ludvíkov pod Pradědem)
První písemná zmínka		1310 (asi 1 km od osady stojí zříceniny dvojhradí Weisenštejn – Rabenštejn, ke kterým se vztahuje první písemná zmínka)
Počet obyvatel / domů 1869-2001		18 (1890), 19 (2001) / 3 (1890), 6 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		ne
památkově chráněné objekty		ne
Poznámky:		
Osada vznikla pod jménem <i>Zainhütte</i> v roce 1828 při stejnojmenné huti a hamru. Vratislavské biskupství zde zpracovávalo vlastní železnou rudu natěženou v místních šachtách. Tato huť patřila pod železářny v Železně (1770). Od svého založení patřila osada pod Mnichov a od roku 1835 pod Železnou. Po zániku hutě ke konci 19. století byla přejmenována na <i>Weisseseife</i> a v roce 1947 na Bílý Potok. V současnosti je místní částí Vrbna pod Pradědem. Ještě v padesátých letech 20. století zde byl funkční křemencový lom. V současnosti je osada křižovatkou turistických tras a nacházejí se zde převážně rekreační objekty. Zástavba je velmi různorodá		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.		

KP C.2 Žárový vrch – Ovčí vrch

pásmo A – nejvyšší stupeň ochrany KR

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
C.2.1	C.2.1.a	Karlova Studánka
		I.
vymezení LOsZ		Ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Karlova Studánka / Karlova Studánka
První písemná zmínka		1768
Počet obyvatel / domů 1869-2001		50 (1869), 230 (2001) / 13 (1869), 35 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		Vesnická památková zóna, od roku 2004
památkově chráněné objekty		kostel P. Marie Uzdravení nemocných (číslo rejstříku ÚSKP 28096 / 8-114) kaple sv. Huberta, Hubertov (číslo rejstříku ÚSKP 35842 / 8-2466) park, z toho jen: skleník za čp. 9 (číslo rejstříku ÚSKP 29484 / 8-2715) lázeňský dům čp. 6 (číslo rejstříku ÚSKP 47059 / 8-103) lázeňský dům čp. 8 (číslo rejstříku ÚSKP 30486 / 8-2467) lázeňský dům Praděd čp. 9 (číslo rejstříku ÚSKP 23295 / 8-104) lázeňský dům čp. 10 (číslo rejstříku ÚSKP 46590 / 8-105) lázeňský dům čp. 11 (číslo rejstříku ÚSKP 31234 / 8-106) restaurace Džbán čp. 12 (číslo rejstříku ÚSKP 32172 / 8-112) hudební pavilón čp. 13 (číslo rejstříku ÚSKP 45043 / 8-113) lázeňský dům Bezruč čp. 14 (číslo rejstříku ÚSKP 34052 / 8-111) lázeňský dům Vlasta čp. 15 (číslo rejstříku ÚSKP 29332 / 8-107) lázeňský dům Šárka čp. 16 (číslo rejstříku ÚSKP 22178 / 8-108) lázeňský dům čp. 17 (číslo rejstříku ÚSKP 22942 / 8-109) lázeňský dům Opava čp. 19 (číslo rejstříku ÚSKP 30610 / 8-110)
Poznámky:		
Obec se nachází v údolí Bílé Opavy obklopená zalesněnými kopci Hradečná, Hřeben, Ovčí Vrch a na severu vrchem Rolandův kámen. Je tvořena shluky usedlostí podél toku s četnými prvky nelesní zeleně. Objevují se zde četné lázeňské objekty.		
Po roce 1620 připadl celý zdejší kraj řádu německých rytířů. Z doby krátce poté pocházejí první zprávy o využívání zdejších pramenů za účelem léčby. Až v 18. století byly provedeny první rozbory zdejší vody, ve kterých bylo objeveno velké množství minerálních látek. Později byly u pramenů postaveny dřevěné domky s vanami pro léčbu pomocí koupelí. Nově vzniklá obec, založená Maxmiliánem II. Františkem, byla pojmenována <i>Hin und wieder</i> . Postupně byla zahájena stavba lázeňských domů. V roce 1780 byl objeven Maxmiliánův pramen, který byl pojmenován po nejmladším synovi Marie Terezie. Jeho objev rozpoutal rozsáhlou stavební činnost. V roce 1802 byl objeven další pramen, který byl po vnukovi Marie Terezie pojmenován Karlův. Roku 1803 byly lázně pojmenovány Karlova Studánka. Lázně se velmi rychle rozrůstaly a do Karlovy Studánky přijíždělo stále více pacientů. Polovina 19. století znamenala největší rozvoj lázní. V letech 1995 až 2001 prošly lázeňské budovy rozsáhlými rekonstrukcemi. V současnosti se specializují na léčbu onemocnění cest dýchacích a plic. K léčbě hojně napomáhá také zdejší horské klima. Jedinečná architektura zástavby vytváří mimořádně cennou enklávu vymezenou lesnatými stráněmi údolí Bílé Opavy.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro I. (nejpřísnější) kategorii LOsZ.		

Fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

KC D REJVÍZSKÁ HORNATINA

Krajinný celek KC D Rejvízská hornatina se na jihu opírá o okraj Medvědké hornatiny, od které je oddělen hlubokým údolím Černé Opavy a hřbetem Kazatelen. Na západě spadá do Jesenické kotliny, na severu do širokého údolí Bělé a na východě do údolí Olejnice. Území vyniká členitostí lesnatých svahů i působivostí náhorní polohy Revízu s jedinečnými polohami rašelinišť. Krajinný celek je dále členěn na tři krajinné prostory. Na území krajinného celku je vymezeno pět lokalit se zástavbou.

KP D.1 Bílé skály

pásmo A – nejvyšší stupeň ochrany KR

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
D.1.1	D.1.1.a Javorná	I.
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Město Zlaté Hory / Ondřejovice v Jeseníkách
První písemná zmínka		LOsZ není územně správní jednotka.
Počet obyvatel / domů 1869-2001		LOsZ není územně správní jednotka.
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		ne
památkově chráněné objekty		ne
Poznámky:		
První zmínka pochází z roku 1531, kdy jistý Wolfram Schoff koupil statek s pozemky v Javorné, Dolním Údolí a Ondřejovicích. Ves Javorná (<i>Latzdorf</i>) za třicetileté války patrně zanikla – roku 1687 se ještě zmiňuje ves s kaplí, ale roku 1801 už jen samota s kaplí. Karl von Salis zde v roce 1808 vybudoval železárnu s vysokou pecí, dva hamry a drátovnu. Roku 1821 podnik získala firma Tlach a Keil, která zde založila první válcovnu plechu v českých zemích. Této firmě železárna patřila do první světové války, poté se vystřídal více vlastníků, ale výroba od hospodářské krize ve 30. letech 20. století skomírala a roku 1947 byla definitivně ukončena. Dnes je zde jen několik málo objektů vč. kaple sv. Anny.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro I. (nejpřísnější) kategorii LOsZ.		

KP D.2 Rejvíz		pásmo A – nejvyšší stupeň ochrany KR
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
D.2.1	D.2.1.a	Rejvíz – Starý Rejvíz
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Město Zlaté Hory / Rejvíz	
První písemná zmínka	1768	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	406 (1869), 66 (2001) / 66 (1869), 26 (2001)	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	Vesnická památková zóna	
památkově chráněné objekty	kostel Jména Panny Marie (číslo rejstříku ÚSKP 51021 / 9-89), penzion Rejvíz – bývalá Noskova chata čp. 29 (číslo rejstříku ÚSKP 49609 / 9-45)	
Poznámky:		
Zástavba Rejvízu je obklopena zalesněnými kopci při údolí Javorné. Osada je tvořena několika samostatnými objekty v údolí toku Javorná s přílehlou obslužnou komunikací s minimální přílehlou zemědělskou plochou.		
Osada Rejvíz se skládá z několika desítek domů rozmístěných prakticky pouze podél silnice spojující města Jeseník a Zlaté Hory. Na místě Rejvízu byly až do 18. století jen louky, vedla tudy ovšem cesta ze Zlatých Hor podél Černé Opavy směrem na Vrbno pod Pradědem. Na ní zřídil roku 1768 Kajetan Beer hostinec, kolem nějž vznikla malá osada (roku 1791 tři domy) zvaná <i>Reihwiesen</i> . Nyní se tato část vsi, jihovýchodně od jejího centra, označuje jako <i>Starý Rejvíz (Alt-Reihwiesen)</i> . Osídlení v centru dnešní osady vzniklo až roku 1794 v rámci kolonizační akce vřatislavského biskupa Philippa Gottfrieda von Schaffgotsche, který zde levně rozprodal panské pozemky k osazení. Osada patřila k cukmantelskému panství vřatislavských biskupů. Na rozdíl od jiných osad na tomto panství však nevznikl Rejvíz v souvislosti s hornictvím, ale jako osada pastevecká a dřevařská. Byl zde postaven kostel a u něj zřízena škola a fara. Zemědělství bylo obtížné, avšak okolo obce se do roku 1867 těžila železná ruda pro železárny ve Vrbně a v Ondřejovicích a důležité bylo též lesnictví (biskupská lesní správa). Od počátku 20. století se v Rejvízu objevuje turistika a s ní přichází moderní infrastruktura (1924 benzinová čerpací stanice, 1926 místní elektrárna, 1928 telefon, 1931 obecní vodovod). Po roce 1945 byla osada dosídlena mj. rumunskými Slováky a Řeky. Je zde několik domů s dochovanou lidovou architekturou z 19. století.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro I. (nejpřísnější) kategorii LOsZ.		
		

Fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

KP D.3 Horní a Dolní Údolí		pásmo B – vysoký stupeň ochrany KR
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
D.3.1	D.3.1.a	Strážovice
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Město Zlaté Hory / Ondřejovice v Jeseníkách	
První písemná zmínka	LOsZ není územně správní jednotka.	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	LOsZ není územně správní jednotka.	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	ne	
Poznámky:		
Zástavba Strážovic je rozložena na okraji lesa a je obklopena ve svahu Olešnického údolí plochami lesní i nelesní zeleně. V pozadí tvoří horizont místní terénní dominanty kopce Strážisko, Zadní vrch a Bílý kámen. Obec tvoří rozptýlená zástavba menších usedlostí v severovýchodním svahu Strážiského kopce svažujícího se k toku Olešnice a v jižní části toku Javorná. Usedlosti jsou situovány u lesního masivu.		
Strážovice jsou bývalou osadou, která vznikla v 19. století při rozšiřování výroby v Javorné. Dnes je samotou se třemi domy a několika chatami. Zdejší zajímavostí je vytěžená pískovna a kamenný menhir, jakožto jediný takto vztýčený kámen na Zlatohorsku.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.		

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
D.3.2	D.3.2.a Ondřejovice	II.
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Město Zlaté Hory / Ondřejovice v Jeseníkách
První písemná zmínka		1263
Počet obyvatel / domů 1869-2001		1321 (1869), 277 (2001) / 189 (1869), 137 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		ne
památkově chráněné objekty		kostel sv. Martina a Panny Marie Sedmibolestné (číslo rejstříku ÚSKP 20480 / 8-148)
Poznámky:		
<p>Hustá zástavba Ondřejovic je centrována v sedle zvlněné krajiny, ve svazích pod horizontem se minimálně projevuje rozptýlená zástavba horských usedlostí převážně na okraji lesa. Usedlosti obce jsou převážně situovány podél komunikace s doprovodnou zelení. Je zde přítomna cizorodá architektura agrofarmy. Několik rozptýlených usedlostí se nachází v západní části LoSZ. Jsou zde patrné zbytky pluzin.</p> <p>Ondřejovice (<i>Endersdorf</i>) jsou zmiňovány poprvé roku 1263 jako Ondřejova ves. Vznikla v průběhu kolonizace, kterou v 13. století na nově nabytém území Jesenícka prováděli vratislavští biskupové za pomoci osídlenců z Frank a Durynska, a pojmenována byla zřejmě po svém lokátoru Ondřejovi. Roku 1413 zde byla zřízena farnost, jejíž farář měl titul probošta a ke které patřily mimo jiné Mikulovice. Středali se zde majitelé, až Ondřejovice získal Karel Ignaz von Salis. Ten a jeho syn Karl začali v Ondřejovicích s hutnictvím a založili resp. obnovili Javornou a Salisov. Od Karla von Salise koupili statek roku 1821 opavští obchodníci Vincenz Tlach a Vincenz Keil, kteří vlastnili rovněž panství Město Albrechtice. Roku 1847 převzal Ondřejovice Eduard Rudzinski von Rudna. Rodině pak patřil statek a zámek až do roku 1936, kdy ho koupil krnovský továrník Hubert Hein. Tomu byl zkonfiskován roku 1945. Ondřejovice byly po odsunu dosídleny mimo jiné etnickými Slováky z Rumunska a volyňskými Čechy. Po zániku železáren v Javorné zůstala v obci strojírna. V roce 1960 byl zbořen místní zámček. Roku 1964 pak obec ztratila samostatnost a byla přičleněna ke Zlatým Horám, jejichž místní částí je dodnes.</p>		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.		
Fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)		

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
D.3.3	D.3.3.a Dolní Údolí	II.
	D.3.3.b Horní Údolí	II.
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Město Zlaté Hory / Dolní Údolí, Horní Údolí
První písemná zmínka		1450 (Dolní i Horní Údolí)
Počet obyvatel / domů 1869-2001		Dolní Údolí: 534 (1869), 19 (2001) / 82 (1869), 47 (2001) Horní Údolí: 714 (1869), 30 (2001) / 114 (1869), 35 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		Vesnická památková zóna Dolní Údolí, Horní Údolí
památkově chráněné objekty		kostel sv. Jana Křtitele, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 100025) hřbitov u kostela sv. Jana Křtitele, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 100026) krucifix, hřbitov, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 42192 / 8-2736) socha sv. Floriána, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 50117 / 9-106) venkovský dům čp. 3, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 39626 / 8-3087) venkovský dům čp. 7, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 25681 / 8-3088) venkovský dům čp. 21, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 19901 / 8-3093) venkovský dům 23, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 35485 / 8-3110) venkovský dům čp. 24, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 28053 / 8-3109) venkovský dům čp. 73, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 19839 / 8-3094) venkovský dům čp. 108, Horní Údolí (číslo rejstříku ÚSKP 33139 / 8-3107)
Poznámky:		
<p>Zástavba Dolního a Horního Údolí je z větší části skryta v údolnici toku Olešnice mezi lesy, pouze v severní a jižní části LoSZ je patrná hustší zástavba center místních částí, která plynule přechází do rozptýlené zástavby v krajině s četnou nelesní doprovodnou zelení. Zástavba je tvořena kompaktními shluky usedlostí tvořící centrum místních částí navzájem propojených rozptýlenou zástavbou v mezilesní úžině podél toku Olešnice.</p> <p>Dolní Údolí je poprvé zmiňováno roku 1450 jako Dolní Olešnice (<i>Nieder-Olsnitz</i>), počátkem 16. století již pod jménem Dolní Údolí (<i>Nieder Grund</i>). Je však možné, že se ho týkají již starší zmínky z první poloviny 14. století. Těžba zlata a železné rudy, doložená v okolí archeologicky již ve 13. století, ranému vzniku vesnice nasvědčuje. Byla to původně především hornická osada v zázemí horního města Zlaté Hory. Roku 1673 zde byl postaven hamr na méně kvalitní železo, působila tu též mincovna a huť na výrobu vitriolu. V 18. století zde stál pivovar. Až do zrušení patrimoniální správy roku 1850 (1848) patřila většina Dolního Údolí k panství Cukmantl (Zlaté Hory), které bylo v majetku vratislavských biskupů, ale část patřila nejpozději od roku 1531 k samostatnému statku Ondřejovice. V roce 1770 byla v obci postavena dřevěná kaple sv. Acháce (dnes nahrazena novostavbou). Roku 1960 bylo Dolní Údolí připojeno jako osada ke Zlatým Horám.</p> <p>Horní Údolí je poprvé jistě zmiňováno roku 1450 jako Horní Olešnice (<i>Ober-Olsnitz</i>), počátkem 16. století již pod jménem Horní Údolí (<i>Ober Grund</i>). Stopy hlubinného dolování na Příčném vrchu jsou však archeologicky datovány již do 13. století, přičemž hlubinnému dolování jistě předcházela těžba v povrchových, „měkkých“ dolech. Zdejší ložiska zlata (rudný revír Starohoří <i>Altenberg</i>) byla zřejmě prvními využívanými zlatými doly v podhůří Jeseníků. Až do zrušení patrimoniální správy roku 1850 (1848) patřilo Horní Údolí k panství Cukmantl (Zlaté Hory), které bylo v majetku vratislavských biskupů. Roku 1960 bylo Horní Údolí připojeno jako osada ke Zlatým Horám. Ve vsi je zachováno několik dřevěných lidových staveb z 19. století. Od roku 2004 je Dolní Údolí spolu s vedlejším Horním Údolím vesnickou památkovou zónou.</p>		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Pro obě části LOsZ (D.3.3.a, D.3.3.b) zde platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.		

KC E KAMENECKÁ HORNATINA

Krajinný celek KC E Kamenecká hornatina zahrnuje lesnatý horský masiv Kamenného vrchu (952 m n. m.) a Bílého kamene (948 m n. m.) a okrajové polohy, otevírající se malými enklávami kulturní krajiny do podhůří Mladoňovska. Celek představuje nižší polohu hornatiny pod okrajem Vysokoholského hřbetu (terénní rozdíl cca 300 m) a zahrnuje jak náhorní polohu rašeliniště Skřítek, tak i nižší polohy údolí Oskavy a jejích přítoků (např. Třemešek cca 560 m n. m.). Krajinný celek je členěn na dva krajinné prostory. Na území krajinného celku bylo vymezeno šest lokalit se zástavbou.

KP E.1 Hraběšická hornatina		pásmo A – nejvyšší stupeň ochrany KR	
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
E.1.1	E.1.1.a	Hraběšice	II.
	E.1.1.b	Na Skřítku	II.
	E.1.1.c	Rabštejn	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území	Hraběšice, Oskava (Rabštejn), Sobotín (Na Skřítku) / Hraběšice, Bedřichov u Oskavy, Rudoltice u Sobotína		
První písemná zmínka	(Hraběšice) 1569		
Počet obyvatel / domů 1869-2001	(Hraběšice) 727 (1869), 101 (2001) / 95 (1869), 34 (2001)		
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana	ne		
památkově chráněné objekty	socha sv. Jana Nepomuckého, Hraběšice (číslo rejstříku ÚSKP 14168 / 8-895)		
Poznámky:			
Vesnice byla nazvána po Hraběšovi ze Švábenic a Úsova. Hraběšice vznikly jako osada dřevařů a horníků, v jejím okolí se dobývala železná ruda. V písemných pramenech jsou poprvé zmiňovány v roce 1569. Tehdy je prodal majitel Velkých Losin spolu se sousedním Frankštátem městu Šumperku a vesnice pak zůstala venkovským statkem Šumperka až do zániku vrchnostenského zřízení. Vesnice je rozložena na horním toku potoka podél silnice ze Šumperka a Nového Malína do Rudoltic. Počet obyvatel zde kulminoval v roce 1880, kdy ve vsi a sousední osadě Krásné žilo 751 obyvatel. Od té doby se počet obyvatel neustále snižuje. Hraběšice byly zemědělskou obcí s lesním revírem šumperského velkostatku. Příznivých klimatických podmínek v okolí využívalo několik útulků a zotavoven. Po druhé světové válce byla obec jen částečně dosídlena českým obyvatelstvem ze střední Hané. Hraběšice se postupně měnily v rekreační lokalitu. V obci je památkově chráněna socha sv. Jana Nepomuckého, barokní rustikální plastika z druhé poloviny 18. století, u farního kostela.			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro všechny tři části LOsZ platí obecné podmínky ochrany kraj. rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.			

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

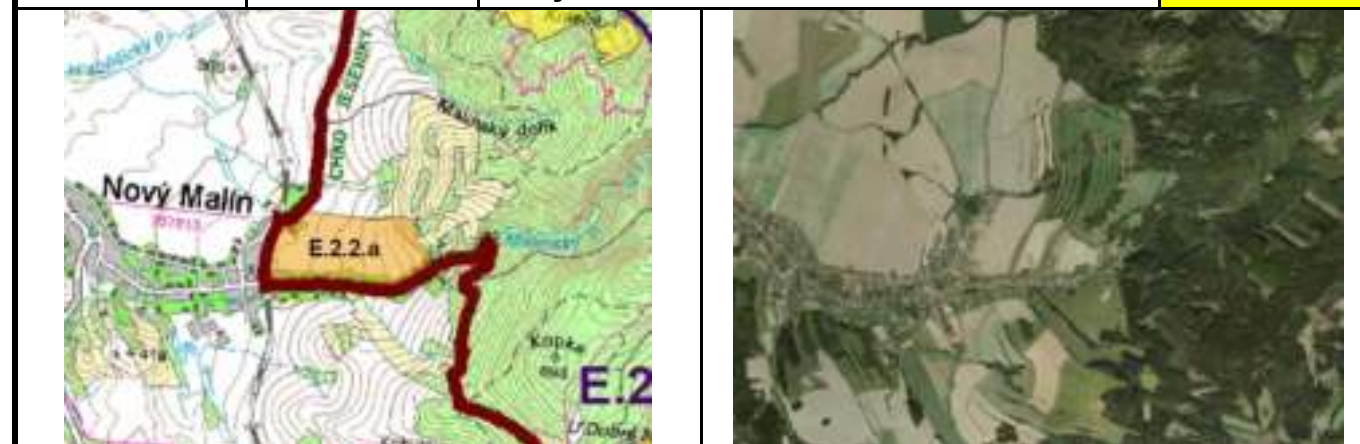
KP E.2 Novomalínsko – Bedřichov pásmo B – vysoký stupeň ochrany KR

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
E.2.1	E.2.1.a	Krásné	IV.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území	Hraběšice / Krásné u Šumperka, (Nový Malín)		
První písemná zmínka	LOsZ není územně správní jednotka.		
Počet obyvatel / domů 1869-2001	LOsZ není územně správní jednotka.		
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana	ne		
památkově chráněné objekty	ne		
Poznámky:			
Zástavba osady Krásné se rozkládá pod terénním horizontem ve svahu malého údolí přítoku Hraběšického potoka, v místě jeho pramene. Je obklopena strmými svahy jeseníckých kopců. Zástavba je rozeseta do několika shluků místních usedlostí se vzájemnou vazbou a v kontaktu na lesní i nelesní zeleň. V blízkosti se nachází lom.			
Krásné (do roku 1948 Šentál) bývala osada Hraběšic, když však v roce 1976 byly Hraběšice připojeny k Šumperku, ztratilo Krásné touto integrací postavení relativně samostatné části. Činžovní osada Šentál, jež za své jméno (<i>Schönthal</i>) vděčila příznivé zeměpisné poloze, byla na šumperských pozemcích založena v roce 1690. Duchovním potřebám v Šentále sloužila kaple Panny Marie. Po první světové válce zde byl otevřen kamenolom. Po druhé světové válce se Hraběšice a zejména Krásné změnil v typicky rekreační lokality. Kamenolom, provozovaný u osady Krásné, je významným nalezištěm nerostů.			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ.			

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
E.2.2	E.2.2.a	Nový Malín 1 III.
	E.2.2.b	Nový Malín 2 IV.

vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Nový Malín / Nový Malín	
První písemná zmínka	1350	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	1813 (1869), 2113 (2001) / 225 (1869), 537 (2001)	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	V obci je registrováno několik památek, které ovšem leží již mimo hranice CHKO.	

Poznámky:

Zástavba Nového Malína se rozkládá na mírném postupně se zvyšujícím západním svahu zemědělské krajiny otevírající se naseverozápad na Šumperk, ve východní části je ukončena zalesněným terénním horizontem kopce Kopka. Na území LOsZ se nachází hustá zástavba převážně uličního charakteru podél místní komunikace v mírně otevřené krajině na okraji CHKO Jeseníky.

Obec Nový Malín se až do roku 1947 jmenovala Frankštát (*Frankstadt*). Původní osada vznikla v kopcích uvnitř lesa jako Mlýnská ves (*Mühldorfel*) a rozrůstala se podél potoka směrem dolů až na území dnešního Malína. První písemné zprávy jsou z roku 1350. Již ve 13. století se v okolí obce údajně těžila měď, později i stříbro, o čemž svědčí šachty a štoly v okolních lesích. Roku 1398 byla obec psána jako městečko. V roce 1569 byl Frankštát spolu s jiným zbožím prodán městu Šumperk, a od roku 1583 byl opět uváděn již jen jako ves. V držení Šumperka zůstal Frankštát až do roku 1848 (1850), kdy bylo poddanství zrušeno. V polovině 19. století se ve Frankštátu začala rozvíjet průmyslová výroba. Vznikly závody na výrobu šamotového a hliněného zboží, 1893 byla založena cihelna, uvádí se výroba hřebíků, menší tkalcovna, líkárka a výrobní dřevěných tkalcovských člunků, tzv. "špulkárna". Výstavné obytné domy a statky byly důkazem úspěšného hospodaření i

zdejších zemědělců. Po roce 1945 došlo k vysídlení místního německého obyvatelstva a jejich místo zaujalo české obyvatelstvo. Mezi nimi bylo mnoho i tzv. volyňských Čechů přicházejících z území obsazených Sovětským svazem.

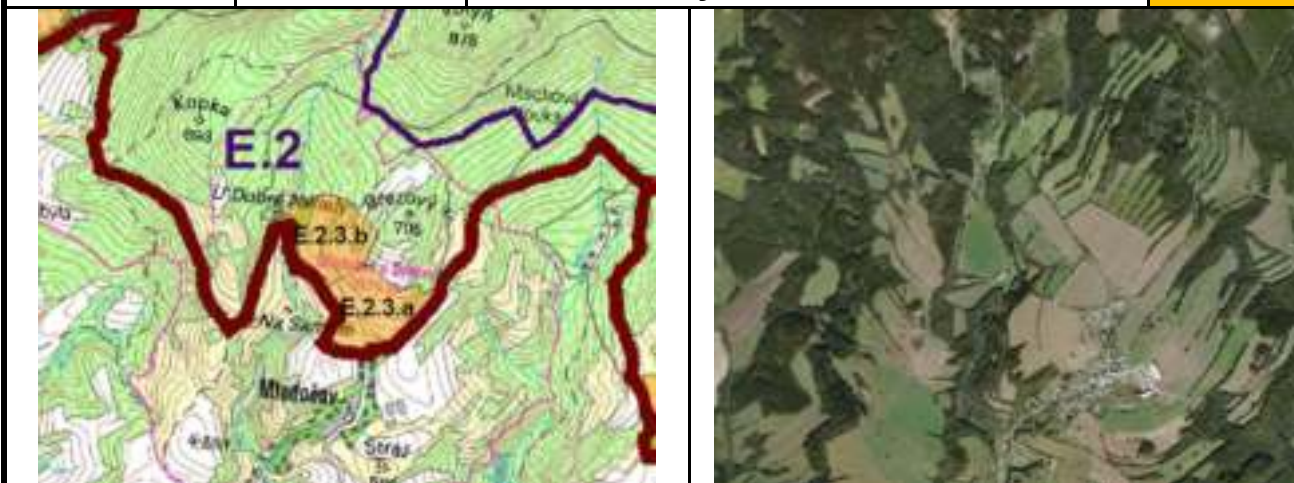
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Pro část LOsZ Nový Malín 1 (E.2.2.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro část Nový Malín 2 (E.2.2.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ.

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
E.2.3	E.2.3.a	Mladoňov III.
	E.2.3.b	U Dobré nálady III.

vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Nový Malín / Mladoňov u Oskavy	
První písemná zmínka	1351 (Mladoňov)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	673 (1869), 211 (2001) / 78 (1869), 73 (2001)	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	Kostel sv. Mikuláše/sv. Maří Magdalényv Mladoňově leží mimo hranice CHKO	

Poznámky:			
<p>Usedlosti lokality U Dobré nálady jsou skryty v úpatí zvlněného terénu obklopeny převážně lesními plochami se zbytky plužin. Na území LOsZ se nachází několik usedlostí rozptýlených v převážně lesní krajině s dochovanými segmenty plužin.</p> <p>Mladoňov býval součástí obce Oskava, od níž byl odloučen v roce 2003 a připojen k Novému Malínu. Většina zástavby Maldoňova leží mimo hranice CHKO. Lokalita U Dobré nálady představuje několik objektů s rekreačním a turistickým využitím.</p>			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro obě části LOsZ (E.2.3.a, E.2.3.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ..			
			
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)			
LOsZ	část LOsZ		Kategorie LOsZ
E.2.4	E.2.4.a	Třemešek	III.
	E.2.4.b	Oskava	III.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území	Oskava / Třemešek, Oskava		
První písemná zmínka	1353 (Třemešek), 16. století (Oskava)		
Počet obyvatel / domů 1869-2001	(Oskava) 1765 (1869), 912 (2001) / 189 (1869), 217 (2001) (Třemešek) 645 (1869), 125 (2001) / 87 (1869), 58 (2001)		
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana	ne		
památkově chráněné objekty	ne		

Poznámky:			
<p>Zástavba Třemešku se rozkládá v širokém sedle s mírnými spádniciemi v zemědělské krajině ohraničené lesními masivy na terénním horizontu. Zástavba je situována v sedle přítoku Oskavy, je kompaktní a hustota se zvolňuje při přechodu do volné krajiny. Hojně se zde vyskytují torza plužin. Jsou zde patrné novostavby cizorodého tvarosloví.</p> <p>Oskava je podhorská rekreační obec, jež se rozkládá na rozhraní Nízkého a Hrubého Jeseníku a jihovýchodním směrem od města Šumperk. V obci a jejím blízkém okolí je celá řada rekreačních objektů. Podle archeologických průzkumů se již ve 13. století v okolí těžila železná ruda a rýžovalo zlato. Až do roku 1724 se zde rozvíjelo železářství. Po tomto roce byly hamry nahrazeny pilami, mlýny a bělidlem. V Oskavě se začalo rozvíjet přádelnictví a tkalcovství. V roce 1803 byl v Oskavě postaven kostel svatého Floriána a v roce 1843 vybudována fara. Zajímavostí Oskavy a také technickou památkou je kouřovod z textilní továrny vybudované v 19. století, jež vede tunelem v kopci nad obcí do komínu na tomto kopci.</p>			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro obě části LOsZ (E.2.4.a, E.2.4.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.			
			
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)			
LOsZ	část LOsZ		Kategorie LOsZ
E.2.5	E.2.5.a	Bedřichov	II.
	E.2.5.b	Véska	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území	Oskava / Bedřichov u Oskavy		
První písemná zmínka	1620 (Bedřichov), Véska není územně správní jednotka		
Počet obyvatel / domů 1869-2001	(Bedřichov) 921 (1869), 196 (2001) / 96 (1869), 64 (2001)		
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana	ne		
památkově chráněné objekty	na katastru Bedřichova (mimo LOsZ) leží zřícenina Rabštejn		

Poznámky:

Zástavba Bedřichova je skryta v úzkém údolí toku Oskavy, několik usedlostí se nachází na exponovaném jihovýchodním svahu s prvky plužin. Volnější zástavba usedlostí je liniově orientována především podél toku Oskavy. V západní části se nachází oddělený shluk usedlostí s doprovodnou zelení.

Osada Bedřichov (*Friedrichsdorf*) byla založena v roce 1620 kolem železného hamru. Na území dnešní osady se ve středověku rýžovalo zlato. V Bedřichově pracovaly hamry ještě na začátku 20. století. Dominantou osady je kostel svatého Bedřicha pocházející z roku 1869 a u okraje místní části osady Véska stojí kaplička svatého Antonína.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Pro obě části LOsZ (E.2.5.a, E.2.5.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

KRAJINNÉ CELKY SNÍŽENIN A ÚPATÍ HORNATIN V OKRAJOVÝCH ČÁSTECH CHKO

V okrajových částech CHKO Jeseníky, v polohách sníženin a úpatí hornatin, bylo vymezeno šest krajinných celků, a to KC F Údolí Bělé a Jesenická kotlina, KC G Branensko, KC H Údolí Desné a Sobotínsko, KC I Rýmařovsko, KC J Údolí Moravice a Andělská hora a KC K Vrbensko. V rámci těchto krajinných celků bylo vymezeno 40 lokalit se zástavbou z nichž některé byly na základě charakterové odlišnosti dále členěny na části. Každá z nich byla zařazena do některé z kategorií, z čehož vyplývají podmínky ochrany KR na území těchto lokalit. Dále zde byly vymezeny čtyři segmenty urbanizované krajiny (SUK).

KC F ÚDOLÍ BĚLÉ A JESENICKÁ KOTLINA

Krajinný celek rozlehlé sníženiny KC F Údolí Bělé a Jesenická kotlina vytváří nejenom severní okraj CHKO, ale zejména tvoří velký vnitřní prostor zabíhající do hornatiny Hrubého Jeseníku. Osídlení v údolí je provázáno pásem kulturní krajiny, kde pole, louky a pastviny vystupují vysoko do svahů k lesním okrajům a jsou členěny liniovými porosty na mezích a hranicích pozemků. Silně urbanizované území mezi Lipovou, Jeseníkem a Mikulovicemi přechází souvislým pásem Bukovic, Adolfovic a Domašova do úzkého údolí Bělé. Krajinný celek je tvořen třemi krajinnými prostory. Na jeho území bylo vymezeno 12 lokalit se zástavbou a dva segmenty urbanizované krajiny (F.2-SUK Jeseník a F.3-SUK Mikulovice).

KP F.1 Údolí Bělé

pásmo B – vysoký stupeň ochrany KR

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
F.1.1	F.1.1.a	Adolfovice	III.
	F.1.1.b	V Mlýnkách	II.

vymezení LOsZ	ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Bělá p. Pradědem / Adolfovice u Jeseníka, Bukovice u Jeseníka, Domašov u Jeseníka
První písemná zmínka	1284 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	1315 (1869), 782 (2001) / 162 (1869), 214 (2001)

Hodnoty LOsZ:	
plošná památková ochrana	ne
památkově chráněné objekty	Hřbitov sovětských válečných zajatců (číslo rejstříku ÚSKP 23296 / 8-2186) leží mimo hranice LOsZ, v údolí potoka Bystrého.
Poznámky:	
Zástavba Adolfovic se rozprostírá v širokém údolí toku Bělá se zalesněnými horizonty hřebenu Jeseníků. Adolfovice tvoří hustá kompaktní liniová zástavba podél toku Bělá s pátevní komunikací a četnými příměstskými prvky zástavby. Je zde patrné historické plužené obdělávání půdy.	
Adolfovice (<i>Adelsdorf</i>) jsou poprvé zmiňovány roku 1284 jako součást majetku vratislavských biskupů patřícího k obvodu hradu Otmuchova. Vznikly vrcholně středověkou kolonizací a jejich jméno pochází pravděpodobně ze jména lokátora. Patrně na počátku 14. století získali ves příslušníci loupeživého rodu Haugwitzů, kteří v místě vybudovali tvrz. Roku 1506 se ves nachází opět v majetku biskupa, který toho roku celé frývaldovské panství zastavil augšpurským podnikatelům Fuggerům, ale již roku 1547 byla vesnice včleněna zpět do biskupských statků. V Adolfovicích, jako v celém širším okolí Jeseníku, se od středověku do třicetileté války těžila a nahrubo zpracovávala železná ruda. Obec se významně dotkla čarodějnické procesy 17. století. Koncem 18. století začala vrchnost rozprodávat půdu zájemcům. Nový kostel, farnost a škola byly zřízeny roku 1730 sice v Domašově. Od 17. do poloviny 19. století mnoho obyvatel též domácky zpracovávalo lněnou přízi a pletlo punčochy. Místní obyvatelé nemohla užít pole ani lesy, proto byly zakládány různé malé, zejména dřevozpracující závody. Po opětovném osídlení po roce 1945 navázala obec na tradici dřevozpracujícího průmyslu. V roce 1964 byly Adolfovice spojeny se sousední obcí Domašov, čímž vznikla nová obec – Bělá pod Pradědem.	
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:	
Pro část LOsZ Adolfovice (F.1.1.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro část V Mlýnkách (F.1.1.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.	
	
	
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)	

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
F.1.2	F.1.2.a	Domašov	III.
	F.1.2.b	Horní Domašov	III.
	F.1.2.c	Drátovna	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Bělá pod Pradědem / Domašov u Jeseníka	
První písemná zmínka		1284 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		2583 (1869), 965 (2001) / 364 (1869), 289 (2001)	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana		ne	
památkově chráněné objekty		kostel sv. Jana Křtitele (číslo rejstříku ÚSKP 18921 / 8-873) kostel sv. Tomáše (číslo rejstříku ÚSKP 46221 / 8-823) fara čp. 1 (číslo rejstříku ÚSKP 26099 / 8-823) Hřbitov sovětských válečných zajatců (číslo rejstříku ÚSKP 39055 / 8-2185) ůeží mimo hranice LOsZ, v údolí Zaječího potoka (Borek).	
Poznámky:			
Domašov (<i>Thomasdorf</i> , dříve též <i>Thomasberg</i>) je zmiňován poprvé roku 1284 a je zřejmě výsledkem kolonizační činnosti vratislavských biskupů, která postupovala od Frývaldova (Jeseníka) proti toku Bělé směrem do Jeseníků. Roku 1410 je ves zmiňována jako zpustlá, obnovena byla až v polovině 16. století (1550), a to již s převážně dřevařským určením. Domašov se v 16. až 18. století značně rozvinul, až byl největší vesnicí frývaldovského panství. Další rozvoj podhorského osídlení a nesnadná dostupnost vedly k rozlišování mezi Dolním a Horním Domašovem (<i>Nieder- und Ober-Thomasdorf</i>). Obyvatelstvo se živilo zejména těžbou a zpracováním dřeva a jinými činnostmi s velkou spotřebou paliva (potašnictví, drobné hutnictví), jakož i domáckou textilní výrobou. Trvalý pokles počtu obyvatel od poloviny 19. století naznačuje hospodářskou stagnaci. Od počátku 20. století nabýval na významu turistický potenciál regionu. Za druhé světové války se v obci nacházely zajatecké pracovní tábory Rudohoří (<i>Vietseifen</i>) a Borek (<i>Kiefernach</i>), zejména pro sovětské válečné zajatce. Obec Domašov byla roku 1964 spojena s Adolfovicemi do obce Bělá pod Pradědem. V Horním Domašově se dochovaly zbytky původní lidové architektury.			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro části LOsZ Domašov (F.1.2.a) a Horní Domašov (F.1.2.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro část Drátovna (F.1.2.c) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.			

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
F.1.3	F.1.3.a	Filipovice
		III.

vymezení LOsZ

ortofotomapa LOsZ

Obec / katastrální území	Bělá pod Pradědem / Domašov u Jeseníka
První písemná zmínka	1777 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	166 (1869), 21 (2001) / 23 (1869), 10 (2001)

Hodnoty LOsZ:

plošná památková ochrana	ne
památkově chráněné objekty	ne

Poznámky:

Zástavba Filipovic je orientovaná pod přírodní dominantou kopce Točnick na úpatí jeho východní strany, severovýchodně se nepatrně otevírá ke kopci Bršt. Je v těsném kontaktu s lesní plochou. Zástavba je tvořena shlukem usedlostí bez centrální části s několika většími horskými usedlostmi podél cest s doprovodnou nelesní zelení v přímém kontaktu s lesním masivem.

Filipovice (*Philippsdorf*, *Philipsdorf*) byly založeny v druhé polovině 18. století jako osada na katastru obce Domašova, již byly od počátku součástí. Obyvatelé osady se živilí zejména dřevařstvím. Nyní slouží Filipovice především rekreaci, zejména zimní (lyžařský areál).

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
F.1.4	F.1.4.a	Bělá
		II.

vymezení LOsZ

ortofotomapa LOsZ

Obec / katastrální území	Bělá pod Pradědem / Domašov u Jeseníka
První písemná zmínka	1796 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	283 (1869), 17 (2001) / 46 (1869), 7 (2001)

Hodnoty LOsZ:

plošná památková ochrana	ne
památkově chráněné objekty	ne

Poznámky:

Bělá je sevřená v zaříznutém údolí toku Bělá se strmými svahy bez zástavby s občasnou nelesní zelení. Terénní horizont je tvořen zalesněnými kopci a hřebeny Jeseníckého masivu. Ves je tvořena mírně rozptýlenou zástavbou podél místní komunikace kopírující tok Bělá.

Bělá (*Valdenburk*, *Waldenburg*) byla založena na konci 18. století jako osada obce Domašov. Až do konce patrimoniální správy roku 1850 (1848) náležela osada Bělá k panství Frývaldov patřícímu vratislavskému biskupství. Nové poválečné jméno bylo převzato od říčky Bělé, na jejímž horním toku se vesnice nalézá, a následně roku 1964 využito (s přívrstkem „pod Pradědem“) pro název nové obce vzniklé sloučením Domašova a Adolfovic. V současnosti je Bělá, nacházející se v bezprostřední blízkosti nejvyšších partií Hrubého Jeseníku, především rekreační oblastí.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ		Kategorie LOsZ
F.1.5	F.1.5.a	Děťřichov	III.
	F.1.5.b	Seč	III.
	F.1.5.c	Pasíčka	II.
	F.1.5.d	Dlouhá Hora	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Jeseník / Seč u Jeseníka, Bukovice u Jeseníka	
První písemná zmínka		1786 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		412 (1869), 121 (2001) / 51 (1869), 43 (2001) 1836: počet obyvatel Dětřichov 230, z toho Mýtinka 48, Seč 62, Pasíčka 55, Dlouhá Hora 65; 1930: Dětřichov 264, z toho Mýtinka 48, Seč 94, Pasíčka 54, Dlouhá Hora 68	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana			
památkově chráněné objekty			
Poznámky:			
Zástavba Dětřichova je rozložena ve zvlněném terénu s koncentrací podél cest, otevírá se na západ k Jeseníku, ve východní části prorůstá do horského lesního masivu. Krajina je protkaná kompaktní zástavbou přecházející liniovým způsobem zástavby podél místních cest do volné krajiny.			
Dnešní Dětřichov, původně součást Bukovic, se skládá ze čtyř historických osad – Seč (<i>Franková, Frankenhau</i>), Pasíčka (<i>Štreitová, Streitenhau</i>), Mýtinka (<i>Ficová, Fietzenhau</i>) a Dlouhá Hora (<i>Hamrová, Hammerhau</i>). První tři, především dřevařské osady, vznikly někdy v 18. století. Od roku 1765 měly společné zákupní fojtství a nazývaly se společně <i>Haugemeinde</i> (pasečné obce). Dlouhá Hora vznikla roku 1790 v místě bývalých hamrů na Vrchovištním potoce. Všechny osady patřily od svého vzniku k frývaldovskému panství vratislavského biskupa, od roku 1850 byly součástí obce Bukovice, a to až do roku 1950, kdy byly spolu s nimi připojeny k Jeseníku.			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro části Dětřichov (F.1.5.a) a Seč (F.1.5.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro části Pasíčka (F.1.5.c) a Dlouhá Hora (F.1.5.d) platí podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ,			

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

KP F.2 Jesenícko

pásmo C – zvýšený stupeň ochrany KR

LOsZ	část LOsZ		Kategorie LOsZ
F.2.1	F.2.1.a	Česká Ves (část)	IV.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Česká Ves (Jeseník) / Česká Ves (Jeseník)	
První písemná zmínka		1416 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		2170 (1869), 2485 (2001) / 269 (1869), 470 (2001)	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana		ne	
památkově chráněné objekty		ne	
Poznámky:			
Zástavba České Vsi je rozložena v západním až severozápadním svahu kopce Zlatý Chlum a skryta četnou liniovou nelesní zelení, která ve východní části přechází v les. Zástavba je rozeseta podél liniové nelesní zeleně na pravém břehu toku Bělá v návaznosti na kompaktní část obce s dochovanou strukturou krajiny typickou pro pluzené obdělávání půdy s jasnou vazbou na volnou krajinu (lesy).			
První jistá písemná zmínka o České Vsi (<i>Böhmischdorf</i>) pochází z roku 1416, kdy byla v majetku frývaldovského rychtáře (fojta) Hynka Mušína z Hohenštejnu a získala jméno pravděpodobně podle horníků pocházejících z Čech pozvaných v 14. století k dolování železné rudy a zlata. Součástí majetku frývaldovského fojtství byla do roku 1468, kdy připadla vratislavskému biskupovi. Od té doby patřila Česká Ves k panství Frývaldov (nyní Jeseník), které biskup do roku 1547 uděloval v léno, naposledy od roku 1506 Fuggerům, a poté držel přímo až do konce patrimoniální správy roku 1850 (1848). Novější rozvoj obce je spojen se založením továrny na výrobu železného zboží roku 1894. Německé obyvatelstvo bylo po druhé světové válce odsunuto, díky vlastnímu průmyslu a blízkosti okresního města Jeseník je však Česká Ves jednou z obcí na Jesenícku s počtem obyvatel vyšším než před sto lety.			

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:	
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ.	
	
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)	

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
F.2.2	F.2.2.a	Bobrovník
		III.
		
Vymezení LOsZ		Ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Lipová Lázně / Dolní Lipová
První písemná zmínka		1723 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001		102 (1869), 18 (2001) / 13 (1869), 4 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		ne
památkově chráněné objekty		ne
Poznámky:		
Zástavba Bobrovníku se rozkládá na exponovaném místě severního svahu sklánějícím se k údolí toku Staříč. Je částečně skryta mezi nelesní zelení. Na severovýchodě v blízkosti Bobrovníku se v údolí rozkládá kompaktní městská zástavba Jeseníku. Osada je tvořena poměrně hustou zástavbou usedlostí podél komunikace na okraji lesa s doprovodnou nelesní zelení.		
Bobrovník (<i>Biberteich</i> , <i>Bieberteich</i>) se připomíná poprvé roku 1723. Vznikl patrně krátce předtím jako drobná dřevařská osada na frývaldovském panství vratislavského biskupa. Pojmenován je podle zaniklého „Bobřího rybníka“. Nachází se na katastru Dolní Lipové (nyní Lipová-lázně) a je k ní administrativně přičleněn již od roku 1850. Osada Bobrovník je nyní především rekreační oblastí. Nachází se zde autokemp a řada soukromých chat.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.		

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
F.2.3	F.2.3.a	Horní Lipová
	F.2.3.b	Údolí Ramzovského potoka
		IV.
		II.
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Lipová Lázně / Horní Lipová
První písemná zmínka		1687 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001		1228 (1869), 346 (2001) / 173 (1869), 135 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		ne
památkově chráněné objekty		ne
Poznámky:		
Usedlosti Horní Lipové jsou situovány v nižších polohách protáhlého údolí toku Staříč (severní svah) se zalesněným horizontem. Malé území tvoří zástavba podél jižní strany komunikace II. třídy (II/369), která kopíruje tok Staříč s návazností na hospodářskou část a volnou krajinu až k lesu.		
První písemná zmínka o Horní Lipové (<i>Oberlindewiese</i> , <i>Ober-Lindewiese</i> , <i>Ober Lindewiese</i>) pochází z roku 1689. Ves byla založena na frývaldovském panství vratislavského biskupa rozšiřováním Dolní Lipové směrem k Ramzovskému sedlu a od zmíněné vesnice se osamostatnila zejména zřízením samostatného fojtství. Zemědělsky obdělávané půdy tu nebylo zpočátku mnoho, obyvatelé se živili zejména pastevectvím. Významný rozvoj obce nastal po roce 1777, kdy vrchnost začala dosud propachtované pastevní pozemky přidělovat do dědičného vlastnictví. Průmysl zde nevznikl. Významná však pro obec byla stavba železniční dráhy z Hanušovic do Jeseníka roku 1888. Velké převýšení trať překonává pomocí řady zákрут, což jí vyneslo přívlastek „Slezský Semmering“. Obyvatelstvo obce bylo většinou německé. Za druhé světové války se ve Vápenném údolí poblíž obce nacházel menší zajatecký tábor. Po odsunu německých obyvatel se Horní Lipovou podařilo dosídlit jen zpola, pak navíc počet obyvatel dále pozvolna klesal, neboť zdejší zemědělství a lesnictví nenabízelo dostatek zaměstnání. Roku 1960 byla Horní Lipová sloučena s Dolní Lipovou v novou obec se společným názvem Lipová-lázně. V současnosti je Horní Lipová především střediskem zimní i letní horské turistiky, související též s lázeňstvím v Dolní Lipové.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Pro část LOsZ Horní Lipová (F.2.3.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ, pro část Údolí Ramzovského potoka (F.2.3.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.		

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
F.2-SUK	Jeseník – Lipová-lázně – Česká Ves (část)	SUK
		
vymezení LOsZ	ortofotomapa LOsZ	
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
V tomto pásmu je třeba uplatňovat ochranu krajinného rázu na základní (nikoliv zvýšené) úrovni, specifickým způsobem s ohledem na dané krajinné podmínky a na specifický charakter zástavby.		

KP F.3 Mikulovicko		pásmo C – zvýšený stupeň ochrany KR
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
F.3.1	F.3.1.a	Písečná
		IV.
vymezení LOsZ	ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území	Písečná / Písečná u Jeseníka	
První písemná zmínka	1373 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	734 (1869), 896 (2001) / 117 (1869), 204 (2001)	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	Kostel sv. Jana Křtitele (číslo rejstříku ÚSKP 15146 / 8-1082) leží za hranicí CHKO.	
Poznámky:		
Lokalita Písečná je situována na mírně svažitém terénu širokého údolí toku Bělá s pozadím vyvýšených prvků nelesní zeleně. Zástavba navazuje na kompaktní strukturu celé obce. Zástavba je v této lokalitě kompaktní centrovaná do meandru toku Bělá s přechodem do volné krajiny na jihu (území se shluky nelesní zeleně). Patrná je mozaika hospodářské krajiny (plužiny).		

Na území dnešní Písečné (Sandhýbl, německy *Sandhübel*) i okolních vsí se ve vrcholném středověku nalézala rozsáhlá ves v údolí Bělé zvaná Waltersdorf (Valteřovice), která se připomíná již roku 1284 a pravděpodobně zanikla před rokem 1420. Již tehdy zde byly hamry a dolovala se železná ruda i zlato. O sto let později bylo místo opět osídlováno, tentokrát již pod názvem Sandhübel (Písečný kopec). Počet usedlíků zde rychle rostl, bylo zde rovněž zákupní fojtství. Vedle zemědělství se obyvatelé zabývali také přadláctvím a tkaním plátna. V místě byla i pila, buchar a pískovna. Písečná patřila od počátku až do zrušení patrimoniální správy roku 1850 do majetku vratislavských biskupů, a to v rámci frývaldovského panství. Po zavedení obecního zřízení roku 1850 byla Písečná zprvu částí obce Česká Ves, od roku 1866 samostatnou obcí. Novodobá historie Písečné je spojena s rozmachem kamenického průmyslu v druhé polovině 19. a na počátku 20. století. Zvyšovala se také těžba písku, zejména po roce 1930. Po druhé světové válce a odsunu německého obyvatelstva se udržela jen část zdejších průmyslových závodů. V roce 1924 byly k Písečné (Sandhýblu) připojeny osady Studený Zejf a Chebží.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

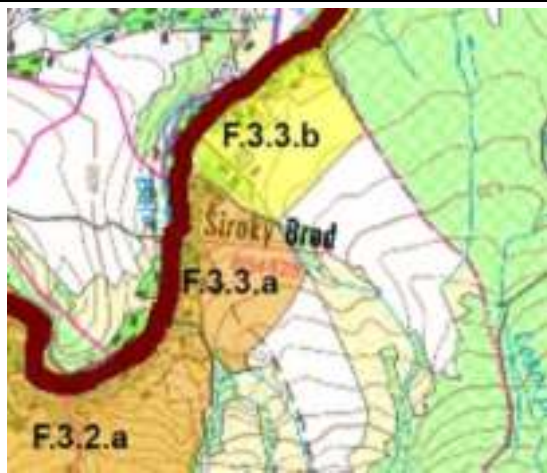

Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ.

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
F.3.2	F.3.2.a	Studený Zejf
	F.3.2.b	Chebží
		III.
		II.
		
vymezení LOsZ	ortofotomapa LOsZ	

Obec / katastrální území	Písečná, Mikulovice / Studený Zejf, Písečná, Široký Brod
První písemná zmínka	(Chebží) 1777, (Studený Zejf) 1583 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	(Chebží) 51 (1869), 16 (2001) / 9 (1869), 7 (2001) (Studený Zejf) 216 (1869), 148 (2001) / 36 (1869), 47 (2001)
Hodnoty LOsZ:	
plošná památková ochrana	ne
památkově chráněné objekty	ne
Poznámky:	
Chebží (<i>Hollunder</i>) je drobná vesnice (osada) v údolí na horním toku potoka. Vzniklo na frývaldovském panství patřícím vratislavským biskupům roku 1772 parcelací panských pastvin. Při zavedení obecního zřízení v roce 1850 se Chebží stalo osadou Širokého Brodu, avšak roku 1924 přešlo k Písečné.	
Zástavba Studeného Zejfu je skryta v širokém údolí mezi prvky nelesní plošné i liniové zeleně a doprovodné zeleně vodního toku. Zástavba je rozeseta u toku řeky Bělá, převážně na jejím pravém břehu s četnými prvky nelesní zeleně. Na levém břehu toku se nachází funkce výroby a služeb.	
Studený Zejf (<i>Kaltseifen</i>) je vesnice jihovýchodně od Písečné po toku říčky Bělé. Vznikl na tomtéž panství roku 1583. Založil jej frývaldovský hejtman Georg Springfeld parcelací biskupského dvora. Jeho jméno odkazuje na studený potok a na rýžování (v řece Bělé bylo již v 13. století rýžováno zlato). Při zavedení obecního zřízení v roce 1850 se Studený Zejf stal osadou Širokého Brodu, roku 1924 pak přešel k Písečné.	
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:	
Pro část LOsZ Studený Zejf (F.3.2.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro část Chebží (F.3.2.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.	
	
	
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)	

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
F.3.3	F.3.3.a	Široký Brod 1 III.
	F.3.3.b	Široký Brod 2 IV.
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Mikulovice / Široký Brod	
První písemná zmínka	1284 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	636 (1869), 347 (2001) / 93 (1869), 101 (2001)	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	ne	
Poznámky:		
Zástavba Širokého Brodu je částečně zakryta pouze nelesní zelení v širokém údolí s mírnými terénními vyvýšeninami. Zástavba je liniová podél vodního toku Bělá s přílehlou komunikací, místy jsou cizorodé objekty zemědělských staveb s nepůvodní zelení.		
Název vesnice Široký Brod (<i>Breitenfurt, Breitenfurth</i>) vznikl podle brodu přes říčku Bělou. Ves byla lénem vratislavského biskupa, které držel frývaldovský rychtář (fojt) Hynek Mušín z Hohenštejnu. Poté Široký Brod patřil k panství Frývaldov (nyní Jeseník), které biskup do roku 1547 zastavoval nebo uděloval v léno, naposledy od roku 1506 Fuggerům, a poté držel přímo až do konce patrimoniální správy roku 1850. Obec měla převážně německé obyvatelstvo živící se zemědělstvím, přadláctvím, ale i prací v lese. V minulosti byla na území obce naleziště zlata a granátů ve svoru. V roce 1689 se v Širokém Brodě připomíná fojstství. V roce 1825 zde byl postaven kostel Povýšení sv. Kříže. Široký Brod byl od počátku obecního zřízení roku 1850 do roku 1960 samostatnou obcí, pak byl ale připojen k Mikulovicím. Do roku 1924 k němu náležely rovněž osady Studený Zejf a Chebží, které pak byly přičleněny k Písečné.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Pro část LOsZ Široký Brod 1 (F.3.3.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro část Široký Brod 2 (F.3.3.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ.		
		
Fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)		

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
F.3.4	F.3.4.a	Salisov	II.
	F.3.4.b	Salisov (vojenský areál)	IV.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Mikulovice, Zlaté Hory / Mikulovice u Jeseníka, Ondřejovice v Jeseníkách	
První písemná zmínka		(Salisov) 1795 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		(Salisov) 256 (1869), 45 (2001) / 44 (1869), 30 (2001)	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana		ne	
památkově chráněné objekty		ne	
Poznámky:			
Osada Salisov (<i>Salisfeld</i>) byla založena roku 1795 pruským šlechticem Karlem Ignazem von Salisem, majitelem statku Ondřejovice, po stranách říšské silnice ze Zlatých Hor do Mikulovic (silnice byla roku 1875 přeložena dále od vsi). Salisov patřil vždy k Ondřejovicím a s nimi byl v roce 1964 přičleněn ke Zlatým Horám 13. února 1964. Část F.3.4.b tvoří bývalý vojenský újezd Zlaté Hory.			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro část LOsZ Salisov (F.3.4.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ, pro část Salisov – vojenský areál (F.3.4.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ.			
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
F.3-SUK	Mikulovice	SUK	
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
V tomto pásmu je třeba uplatňovat ochranu krajinného rázu na základní (nikoliv zvýšené) úrovni, specifickým způsobem s ohledem na dané krajinné podmínky a na specifický charakter zástavby.			

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

KC G BRANENSKO

Krajinný celek KC G Branensko je situován v nejzápadnějším cípu CHKO a vytváří okraj Keprnické a Přemyslovské hornatiny vůči údolím Branné a Ramzovského potoka. Ke krajinnému segmentu Branné s jedinečnou dominantou stejnojmenného městečka Branná přiléhá protáhlý segment úpatí lesnatých svahů sledující tok potoka Branná až k Ramzovskému sedlu a poté horní tok Ramzovského potoka. Krajina Nových Losin se rozkládá východně do toku Branné a sleduje údolí Losinského potoka až k Přemyslovskému sedlu. Krajinný celek je členěn na dva krajinné prostory. Na území krajinného celku bylo vymezeno pět lokalit se zástavbou.

KP G.1 Ramzová – Branná		pásmo B – vysoký stupeň ochrany KR	
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
G.1.1	G.1.1.a	Ostružná	III.
	G.1.1.b	Ramzová 1	III.
	G.1.1.c	Ramzová 2	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Ostružná, (Branná) / Ostružná, (Branná u Šumperka)	
První písemná zmínka		(Ostružná) 1561, (Ramzová) 1786 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		(Ostružná) 638 (1869), 119 (2001) / 101 (1869), 32 (2001) (Ramzová) 266 (1869), 11 (2001) / 36 (1869), 5 (2001)	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana		ne	
památkově chráněné objekty		ne	
Poznámky:			
Zástavba Ostružné je skryta na úpatí údolí toku Branná s prvky nelesní zeleně a obklopená lesními plochami na svazích kopce Černava a Stráž. Zástavba přechází z kompaktnější formy v severozápadní části s přílehlou návší (náměstím) do rozvolněnější podoby horských usedlostí v jižní části. Je doprovázena četnou nelesní zelení, která plynule přechází k lesnímu masivu.			
Ostružná (<i>Spornava</i> , <i>Špornava</i> , <i>Spornhau</i>) byla založena roku 1561 za Václava ze Zvole na jeho kolštejském panství. Ves měla od založení především dřevařský charakter. Ostružná zůstala součástí kolštejského (brannenského) panství po celou dobu, kdy se střídali jeho majitelé, až je od 17. až do 20. století vlastnili Liechtensteinové. Nejvýznamnějším hospodářským odvětvím obce bylo lesnictví a navazující dřevařská výroba. Byly odsud spravovány rozsáhlé lesy kolštejského panství.			

Významná pro rozvoj Ostružné byla dopravně výhodná poloha pod Ramzovským sedlem, kterým vedle silnice vedla od roku 1888 rovněž železniční trať. Po odsunu Němců po roce 1945 byla ves dosídlena jen částečně a dnes tu žije jen zlomek předválečného počtu obyvatel. Od počátku obecního zřízení roku 1850 byla Ostružná samostatnou obcí, jejíž osadou byl Petříkov a od roku 1960 rovněž Ramzová. Ramzová (*Ramsau*) je položena v Ramzovském sedlu, což bylo v minulosti strategické místo, kudy vedla kupecká a poutní cesta z Moravy do Slezska. Ramzovské sedlo nebylo až do konce 18. století osídleno. Tehdy byla dnešní Ramzová založena v širším rámci kolonizace Jesenícka. První písemná zmínka o Ramzové pochází z roku 1786, kdy se nacházela na frývaldovském panství vratislavského biskupa. Po zániku patrimoniální správy a zavedení obecního zřízení roku 1850 patřila jako osada pod obec Horní Lipová. Podobně jako Ostružná byl Ramzová až do roku 1945, kdy byli odsunuti původní obyvatelé, téměř výlučně německou vískou. Tato chudá lokalita byla závislá na zdejším lese a na neúrodných horských políčkách. Od počátku 19. století zde také našli obyvatelé dočasně obživu ve sklárně v nedaleké Mordové roklí. S příchodem železnice (1888) a cestovního ruchu, částečně vázaného na lázeňství v Jeseníku a v Lipové, našli obyvatelé Ramzové v širším okolí obživu v poskytování ubytování a dalších služeb turistům. V roce 1960 byla osada Ramzová od Horní Lipové oddělena a přičleněna k obci Ostružná. Ve 20. století, a zejména v posledních dvaceti letech, se zde začal rozvíjet cestovní ruch. Ostružná i Ramzová se tak staly významnými zimními sportovními středisky. Jak v samotné Ostružné, tak i v Ramzové a Petříkově vznikly rozsáhlé lyžařské areály. Na kopci jihozápadně od Ostružné bylo postaveno šest větrných elektráren.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Pro části LOsZ Ostružná (G.1.1.a) a Ramzová 1 (G.1.1.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro část Ramzová 2 (G.1.1.c) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
G.1.2	G.1.2.a	Branná 1
	G.1.2.b	Branná 2
		
Vymezení LOsZ		Ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Branná / Branná u Šumperka
První písemná zmínka		1325 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001		1274 (1869), 375 (2001) / 188 (1869), 99 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		Městská památková zóna (od roku 1992)
památkově chráněné objekty		kostel archanděla Michaela s farou (číslo rejstříku ÚSKP 15949 / 8-845) pohřební kaple se zvonící na hřbitově (číslo rejstříku ÚSKP 41182 / 8-846) boží muka při silnici na Vikantice (číslo rejstříku ÚSKP 38658 / 8-851) kašna s plastikou Hygie na náměstí (číslo rejstříku ÚSKP 34470 / 8-847) zámek se zříceninou hradu Kolštejn čp. 1 v obci (číslo rejstříku ÚSKP 29269 / 8-843) fojtství čp. 14 mezi zámkem a kostelem (číslo rejstříku ÚSKP 41610 / 8-844) venkovský dům čp. 16 u silnice Branná – Ostružná (číslo rejstříku ÚSKP 25927 / 8-848) venkovská usedlost čp. 86 na kraji obce u potoka (číslo rejstříku ÚSKP 16019 / 8-850) vodní mlýn čp. 97 – areál mlýnů a část zaklenutého potoka (číslo rejstříku ÚSKP 11845 / 9-39)
Poznámky:		
<p>Zástavba Branné leží v sedle Brusného potoka a Branné, je v přímém kontaktu s lesní plochou ve východní a jižní části a je obklopena téměř ze všech stran horizonty zalesněných svahů místních vyvýšenin. Brannou tvoří kompaktní shluk usedlostí bez centrálního prostoru se zámkem a zříceninou na vyvýšenině na jihu obce. V podhradí se dochovaly srubové dřevěné chalupy na kamenné podezdívce převážně z 18. století.</p> <p>Obec Branná (<i>Kolštejn, Goldenstein</i>) vznikla v podhůří Jeseníků již kolem roku 1282. Byla založena při staré obchodní cestě do Slezska. Někdy po roce 1301 panoval v obci Jan Wüstenhube, stavebník a zakladatel místního hradu. Později byl Kolštejn navrácen do královského majetku a od roku 1339 zde vládl rod pánů z Lipé. Vývoj obyvatelstva obce byl v historii velmi kolísavý, počet obyvatel se mapuje od roku 1771. V tomto roce bylo v Branné evidováno celkem 706 obyvatel. V roce 1921 se na soupisu obyvatel Branné objevuje 911 jmen, z toho pouze 16 Čechů. Po druhé světové válce skočil počet obyvatel na 421 osob. Půdorys dnešní zástavby Branné je dán úzkým ostrohem zvoleným pro stavbu původního gotického hradu. I přes malou rozlohu městečka zde vzniklo náměstí a poměrně bohatá síť uliček. Od roku 1992 má Branná status městské památkové zóny. Branná spolu s Ostružnou, Petříkovem a Ramzovou patří k nejvýznamnějším podhorským střediskům turistiky a zimních sportů v celé oblasti Jeseníků.</p>		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Pro část LOsZ Branná 1 (G.1.2.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ, pro část Branná 2 (G.1.2.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.		

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
G.1.3	G.1.3.a	Přední Alojzov	I.
	G.1.3.b	Zadní Alojzov	I.
	G.1.3.c	Nová Branná	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Branná / Branná u Šumperka	
První písemná zmínka		LOsZ není územně správní jednotka.	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		LOsZ není územně správní jednotka.	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana		ne	
památkově chráněné objekty		ne	
Poznámky:			
<p>Usedlosti Předního Alojzova jsou rozloženy na poměrně strmém svahu v závoji nelesní zeleně, která navazuje na lesní masiv. Zástavba je tvořena shlukem několika zachovalých usedlostí s typickými prvky horské architektury v nelesní zeleni na horské louce. Patrné je dřívější hospodaření s krajinou (plužiny, některé nenavazují na zástavbu – dřívější rozsáhlejší zástavba)</p> <p>Nová Branná (<i>Höllenstein</i>), Přední Alojzov (<i>Vorder Aloisdorf</i>) a Zadní Alojzov (<i>Hinter Aloisdorf</i>) patří k historickým osadám městečka Branná, stejně jako Splav (<i>Flöße</i>), Dolce (<i>Grund</i>) a opuštěná vesnice Mosazov (<i>Messinghammer</i>). Osada Alojzov (<i>Aloisdorf</i>) byla založena na konci 18. století a pojmenována podle prince Aloise z Liechtensteina, majitele kolštejnského (brannenského) panství.</p>			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro části LOsZ Přední Aloisov (G.1.3.a) a Zadní Aloisov (G.1.3.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro I. (nejpřísnější) kategorii LOsZ, pro část Nová Branná (G.1.3.c) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.			

KP G.2 Nové Losiny		pásma B – vysoký stupeň ochrany KR	
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
G.2.1	G.2.1.a	Františkov	II.
	G.2.1.b	Bělídlo	III.
			
Vymezení LOsZ		Ortophotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Jindřichov, (Branná, Vikantice) / Nové Losiny, (Branná u Šumperka, Vikantice)	
První písemná zmínka		LOsZ není územně správní jednotka.	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		LOsZ není územně správní jednotka.	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana		ne	
památkově chráněné objekty		ne	
Poznámky:			
<p>Usedlosti Františkova jsou skryty v lesním masivu s prvky kulturní krajiny (plužiny), v poměrně úzkém údolí se strmými zalesněnými svahy. Rozvolněná zástavba několika objektů při toku Branná navazuje na hospodářskou část plužin a lesní masiv.</p> <p>Jedná se o drobné enklávy zástavby náležející k Novým Losinám – Františkov (<i>Franzensthal</i>), Labe (<i>Elbe, Hoheneibe</i>) a dnes zaniklá ves Josefová (<i>Neu Josefthal</i>), dnes součástí obce Jindřichov. Jejich původ lze spatřovat v kolonizaci Jeseníků v druhé polovině 18. století.</p>			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro část LOsZ Františkov (G.2.1.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ, pro část Bělídlo (G.2.1.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.			
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
G.2.2	G.2.2.a	Nové Losiny	II.
			
Vymezení LOsZ		Ortophotomapa LOsZ	

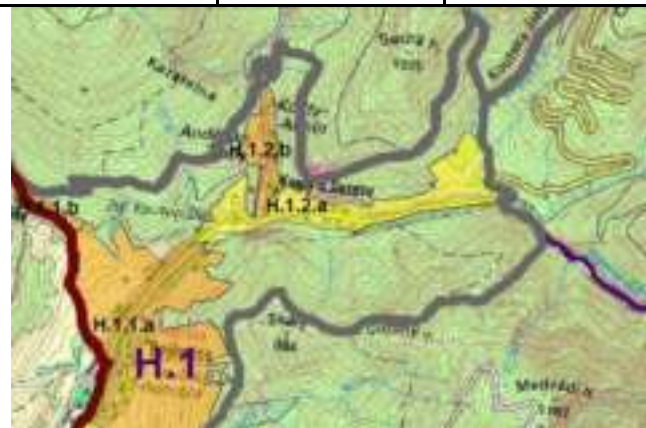

Obec / katastrální území	Jindřichov / Nové Losiny
První písemná zmínka	1561 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	1258 (1869), 149 (2001) / 184 (1869), 67 (2001)
Hodnoty LOsZ:	
plošná památková ochrana	ne
památkově chráněné objekty	krucifix (číslo rejstříku ÚSKP 25463 / 8-1064) kostel sv. Isidora nad obcí nad silnicí do Přemyslova (č. rejstříku ÚSKP 21210 / 8-1063)
Poznámky:	
Zástavba Nových Losin kopíruje liniově několik kilometrů místní komunikaci a Novolosinský potok, usedlosti jsou situovány bez řádu v různých hustotách zástavby. Jsou rozesety v doprovodné nelesní zeleni místního Novolosinského potoka, v jeho nízkém údolí, svahy jsou převážně strmější z kopce Losín, Tři Kameny, Sklenský vrch a dominantní Černá Stráž.	
Obec Nové Losiny (<i>Neu Ullersdorf</i>) byla založena na kolštejnském panství (Branná) v roce 1561. Krátce na to byla založena osada Labe (<i>Hoheneibe</i>). Většina obyvatel pracovala v Jindřichově, který vznikl na katastru Pustých Žibřidovic po roce 1862, kdy byla z tamějšího mlýna vybudována papírna. Do roku 1918 byla obec čistě německá. Roku 1976 byly Nové Losiny připojeny k Jindřichovu.	
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:	
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.	
	
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)	

KC H ÚDOLÍ DESNÉ A SOBOTÍNSKO

Krajinný celek H Údolí Desné a Sobotínsko tvoří poměrně mohutné ale sevřené údolí Desné, které představuje severní výběžek Šumperské kotliny. Od její rozlehlé části v prostoru Velkých Losin (mimo území CHKO) se údolí k severu v prostoru Filipové zužuje, aby se severněji rozevřelo v prostoru Loučné. Tento širší prostor pak vybíhá do údolí vodotečí, hluboce zaříznutých do úpatních poloh hornatin. Jižněji navazuje prostor, ležící také při hranici CHKO, který zaujímá severní část Petrovské vrchoviny. Jeho osu tvoří údolí Merty a jejího pravobřežního přítoku – Kamenného potoka, kde se rozkládá zástavba Vernířovic a Sedmidvůrů. Nejjižnější část celku se v její západní části otevírá v prostoru Maršíkova směrem k údolí Desné. Osou krajinného prostoru je hluboce zaříznuté údolí Klepáčovského potoka, postupně se od rašelinistě Skřítek zahlubující mezi výšinami Závada (870 m n. m.), Havraní vrch (777 m n. m.), Březina (706 m n. m.) a dalšími. Krajinný celek je členěn na tři krajinné prostory. Na území krajinného celku bylo vymezeno šest lokalit se zástavbou.

KP H.1 Loučná nad Desnou		pásmo C – zvýšený stupeň ochrany KR	
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
H.1.1	H.1.1.a	Rejhotice	III.
	H.1.1.b	Přemyslov	III.
	H.1.1.c	Kociánov	IV.
	H.1.1.d	Filipová	III.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území	Loučná nad Desnou / Přemyslov, Rejhotice, Kociánov, Filipová		
První písemná zmínka	(Rejhotice) 1494, (Přemyslov) 1661, (Kociánov) 1784, (Filipová) 1773, (Loučná nad Desnou) 1791 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)		
Počet obyvatel / domů 1869-2001	(Rejhotice) 1218 (1869), 535 (2001) / 128 (1869), 146 (2001) (Přemyslov) 175 (1869), 12 (2001) / 26 (1869), 4 (2001) (Kociánov) 332 (1869), 284 (2001) / 36 (1869), 73 (2001) (Filipová) 505 (1869), 221 (2001) / 68 (1869), 74 (2001) (Loučná nad Desnou) 437 (1869), 752 (2001) / 54 (1869), 70 (2001)		
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana	ne		

památkově chráněné objekty	zámek čp. 1 (číslo rejstříku ÚSKP 35818 / 8-1013) hřbitov starý s areálem hrobky rodiny Kleinů a empírovou kaplí (k. ú. Filipová a k. ú. Kociánov) (číslo rejstříku ÚSKP 102789) krucifix u železniční zastávky, Rejhotice (číslo rejstříku ÚSKP 21055 / 8-1012)
Poznámky:	
Zástavba Rejhotic je skryta na úpatí údolí toku Desná se zalesněnými horizonty a volnými svahy koryta. Usedlosti jsou vizuálně odděleny od volné krajiny liniovou nelesní zelení. Volnější zástavba je od kompaktní městské zástavby oddělena liniovou nelesní zelení. Tento zelený prvek odděluje rovinnou část údolí toku Desná s hlavní koncentrací zástavby od zástavby několika usedlostí ve strmějším svahu se zbytky plužin situovaných po spádnicí.	
Zástavba Filipové je rozložena v linii na úpatí toku Desná, na nezalesněném západním svahu kopce Kluč. Z východní strany je zástavba skryta doprovodnou nelesní zelení. Osada je tvořena jednostrannou poměrně hustou liniovou zástavbou podél komunikace II/44.	
Údolí Desné náležející pod panství Velké Losiny bylo osídleno již ve 13. století. Později bylo podél řeky postaveno několik sléváren. V roce 1608 zde nechali páni z Zierotina postavit na jih od tehdejší obce Rejhotice zámek Vízmbek (<i>Wiesenberg</i>). Vízmberské panství pak vzniklo obdobně jako panství rudské vydělením osmi vsí v horním povodí Desné a v povodí Merty z mateřského panství losinského. Stalo se tak za Jana mladšího z Zierotina, který nové panství přenechal svým nejmladším synům. Obec Loučná-Vízmbek vznikla až po parcelaci části vízmberského panského dvora roku 1799. Po smrti Jana Jetřicha roku 1645 byla obě panství znovu, s malou přestávkou let 1689–1700, spojena, a to až do roku 1761, kdy došlo k jejich opětovnému rozdělení. V roce 1842 zakoupili vízmberské panství se zámkem a rozsáhlými železárny železniční podnikatelé bratři Kleinové, povýšení za své podnikatelské zásluhy roku 1859 do šlechtického stavu s přídomkem „z Vízmbeku“. Z loučenského zámku, který si zvolili za trvalé rodinné sídlo, řídili svou rozsáhlou podnikatelskou činnost po celé tehdejší monarchii. Dnes patří celá LOsZ pod obec Loučná nad Desnou, kterou tvoří historické osady Filipová (<i>Philippsthal</i>), Kociánov (<i>Kotzianau</i>), Kouty nad Desnou (<i>Winkelsdorf an der Teß</i>), Loučná nad Desnou (<i>Wiesenberg</i>), Přemyslov (<i>Primiswald</i>) a Rejhotice (<i>Reitenhau</i>), stejně jako lokality Andělské Žleby (<i>Engelsthal</i>) a Annín (<i>Annaberg</i>).	
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:	
Pro části LOsZ Rejhotice (H.1.1.a), Přemyslov (H.1.1.b) a Filipová (H.1.1.d) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro část Kociánov (H.1.1.c) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ.	
	
Fotodokumentace	

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
H.1.2	H.1.2.a	Kouty nad Desnou
	H.1.2.b	Annín
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Loučná nad Desnou / Rejhotice, Kouty nad Desnou, Přemyslov
První písemná zmínka		1718 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001		(Kouty nad Desnou) 787 (1869), 129 (2001) / 109 (1869), 40 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		ne
památkově chráněné objekty		boží muka - tzv. čarodějnický sloup u křižovatky na Annín (číslo rejstříku ÚSKP 26245 / 8-1011)
Poznámky:		
Zástavba Koutů nad Desnou je skryta v úzké úžině údolí toku Desná s doprovodnou nelesní zelení, obklopená zalesněnými strmými svahy. Osada je tvořena liniovou převážně nepůvodní zástavbou podél toku Desná s přílehlou komunikací.		
Kouty nad Desnou (<i>Winkelsdorf</i>) vznikly v 18. století jako osada na vízmberském panství. V roce 1767 založil sklář Seewald na Hučivé Desné sklářskou huť, kterou po jeho bankrotu převzala vízmberská vrchnost. V letech 1803 – 1815 byla na levé straně Hučivé Desné založena sklářská osada Annín (<i>Annaberg</i>). V roce 1829 byly sklárny přemístěny do Rapotína (<i>Reitdorf</i>). Kouty nad Desnou zahrnovaly historické osady Andělské Žleby (<i>Engelsthal</i>), Annín (<i>Annaberg</i>) a Červenou horu (<i>Roterberg Bauden</i>) a horskou chatu Švýcárna (<i>Schweizerei</i>). V roce 1961, došlo k připojení Koutů k obci Loučná nad Desnou.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Pro část LOsZ Kouty nad Desnou (H.1.2.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ, pro část Annín (H.1.2.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.		
		
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)		

KP H.2 Maršíkov – Vernířovice		pásmo B – vysoký stupeň ochrany KR	
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
H.2.1	H.2.1.a	Maršíkov	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Velké Losiny / Maršíkov	
První písemná zmínka		1351 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		621 (1869), 195 (2001) / 93 (1869), 76 (2001)	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana		ne	
památkově chráněné objekty		kostel sv. Archanděla Michaela (číslo rejstříku ÚSKP 46059 / 8-1027)	
Poznámky:			
<p>Usedlosti Maršíkova se značným podílem nelesní zeleně a patrnou strukturou plužin se rozkládají v zaříznutém údolí Maršíkovského potoka, ve východní části se zástavba rozlévá až do svahů Jeseníckých hor (Zadní vrch). Zástavba je rozeseta při komunikaci podél Maršíkovského potoku bez řádu. Dominuje jí místní dřevěný kostel sv. Archanděla Michaela. Ve východní části směrem k lesnímu masivu se zástavba rozvolňuje.</p> <p>První písemná zmínka o Maršíkovu pochází z roku 1351. Roku 1494 byla vesnice propuštěná z markraběcího léna, v 16. století již náležela k losinskému panství. Počátkem 17. století byla ves od tohoto panství oddělena a připojena k Vízंबरku. V roce 1609 si místní evangelíci vybudovali dřevěný kostel, který se dochoval do dneška. Roku 1786 byla na části pozemků postavena osada Nový Maršíkov, která později splynula s obcí. Obec byla čistě zemědělská. Po odsunu německého obyvatelstva byl Maršíkov dosídlen obyvateli jiných oblastí. Významné hospodářské objekty např. obsadily rodiny z Valašska. Maršíkov byl v roce 1976 připojen k obci Velké Losiny.</p>			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.			
			
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)			

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
H.2.2	H.2.2.a	Vernířovice	III.
	H.2.2.b	Kosaře	II.
	H.2.2.c	Sedmidvory	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Vernířovice, (Sobotín) / Vernířovice u Sobotína, (Sobotín)	
První písemná zmínka		1558 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		1381 (1869), 179 (2001) / 198 (1869), 87 (2001)	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana		ne	
památkově chráněné objekty		socha sv. Jana Nepomuckého u kostela (číslo rejstříku ÚSKP 100121)	
Poznámky:			
<p>Zástavba Vernířovic s doprovodnou hospodářskou částí a prvky liniové i bodové nelesní zeleně je skryta v údolí Kamenného potoka a Mertý. Jižně od zástavby se nachází četná vyhlídková místa. Usedlosti doprovázejí směr Kamenného potoka a toku Mertý, která obtéká Rudnou horu z jihovýchodu. Zástavba je liniová, rozdělená do několika částí, z nichž jedna je kompaktní centrální u kostela sv. Matouše, zatímco ostatní části navazující podél toků mají rozvolněný charakter.</p> <p>První písemná zmínka o obci Vernířovice (<i>Šumperská Teplice, Wermsdorf</i>) pochází z roku 1558. Tato hornická osada spolu s dalšími obcemi zásobovala železné hutě v Sobotíně. Tato ruda a z ní vyrobené železářské výrobky proslavily oblast po celém světě. V okolí jsou zbytky štol a jam po kutání rudy. Na počátku 18. století již tvořila významnou součást vsi osada Sedm Dvorů, která sestávala asi z 15 stavení. Významnou roli hrála obec také při správě panských lesů. Obec byla podhorského typu, kde se nacházely jen středně velké statky a menší hospodářství. Vernířovičtí proto pracovali také v panských lesích. Na počátku 19. století zde byl zřízen lesní úřad pro celé vízberské panství. V Sedmidvorech a Vernířovicích byla také sídla lesních revírů, z nichž sedmidvorský měl rozlohu 900 ha a vernířovický 1300 ha. Po druhé světové válce došlo k odsunu německého obyvatelstva. Obec byla dosídlována především ze Zábřežska, Valašska a Kroměřížska. Přesto zde v roce 1950 žilo jen 314 obyvatel proti 964 v roce 1930. Postupná stagnace obce provázená úbytkem obyvatelstva vyvrcholila v polovině 70. let 20. století. V obci začala hrát významnou roli rekreační zástavba jen občasně obývaná rekreaanty, což vedlo ke spojení obce se Sobotínem v roce 1975. V roce 1994 se Vernířovice odloučily od Sobotína opět jako samostatná obec.</p>			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro část LOsZ Vernířovice (H.2.2.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro část Kosaře (H.2.2.b) a Sedmidvory (H.2.2.c) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.			

Fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

KP H.3 Sobotín – Hraběšice**pásmo C – zvýšený stupeň ochrany KR**

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
H.3.1	H.3.1.a	Sobotín
	H.3.1.b	Rudoltice 1
	H.3.1.c	Rudoltice 2

vymezení LOsZ

ortofotomapa LOsZ

Obec / katastrální území	Sobotín / Sobotín, Rudoltice u Sobotína
První písemná zmínka	(Sobotín) 1351, (Rudoltice) 1498 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	(Sobotín) 2069 (1869), 1135 (2001) / 204 (1869), 258 (2001) (Rudoltice) 776 (1869), 110 (2001) / 87 (1869), 35 (2001)
Hodnoty LOsZ:	
plošná památková ochrana	ne
památkově chráněné objekty	kostel sv. Vavřince (číslo rejstříku ÚSKP 34950 / 8-1122) mauzoleum rodiny Kleinů s ohradní zdí s bránou a parkem u silnice (číslo rejstříku ÚSKP 21911 / 8-1124) sousedí Kalvárie (číslo rejstříku ÚSKP 25201 / 8-1123)

Poznámky:

Zástavba Sobotína se rozkládá v nízkém údolí Klepáčovského potoka, s návazností na hospodářskou část zástavby. V jihovýchodní části je zástavba skryta v nelesní zeleni mezi kopci Nad Hraběšicemi a Výhledem. Kompaktní liniová zástavba s rozvolňující se tendencí v jižní a jihovýchodní části je doplněna doprovodnou nelesní zelení. Dominantou je kostel sv. Vavřince, na hranicích CHKO Jeseníky se tyčí zámek Sobotín. V řešeném území se nachází i několik cizorodých průmyslových objektů.

První písemná zmínka o obci Sobotín (*Zöptau*) pochází z roku 1351. Historie Sobotína, je obdobně jako většina okolních obcí, spjata s těžbou železné rudy. Tu zde těžili a místní okolí také kolonizovali losinští Zierotinové. V 19. století se Sobotín stal důležitým centrem průmyslové revoluce. Výstavbou hraběte Mitrovského (majitele panství Loučná-Vízmerky) zde vznikl velký podnik na zpracování železa. V jeho rozvoji pak pokračoval podnikatelský klan bratří Kleinů (*Gebrüder Klein*). Po smrti hraběte Mitrovského koupili panství Loučná, do něhož spadaly i sobotínské železářny. Sobotínsko-štěpánovské železářny a strojířny pak patřily mezi nejdůležitější podniky své doby. Po druhé světové válce museli Kleinové, stejně jako většina německého etnika, opustit Moravu a obec Sobotín dostala kompletně nové složení obyvatel. Osadou Sobotína jsou i Rudoltice (*Rudelsdorf*), založené pravděpodobně v 15. století.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Pro část LOsZ Sobotín (H.3.1.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ, pro část Rudoltice 1 (H.3.1.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro část Rudoltice 2 (H.3.1.c) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
H.3.2	H.3.2.a	Klepáčov

III.

vymezení LOsZ

ortofotomapa LOsZ

Obec / katastrální území	Sobotín / Klepáčov
První písemná zmínka	1594 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	562 (1869), 6 (2001) / 79 (1869), 2 (2001)
Hodnoty LOsZ:	
plošná památková ochrana	ne
památkově chráněné objekty	kostel sv. Jana Nepomuckého ve svahu v obci (číslo rejstříku ÚSKP 20002 / 8-1125)
Poznámky:	
<p>Usedlosti Klepáčova jsou skryty v úzkém korytě mezi horou Závora a Suchým vrchem mezi prvky nelesní zeleně s jižními zalesněnými svahy a severními částečně zalesněnými, kudy prochází hlavní komunikace. V severní části lokality se nachází vyhlídkové místo. Zástavba je rozptýlená v nelesní zeleni na jih od hlavní místní komunikace. S výše položenou komunikací je zástavba spojena linií zelení, na jihu navazuje na lesní masiv.</p> <p>Klepáčov byl založen kolem roku 1594 na území panství Velké Losiny, po oddělení panství vízmberského připadl k němu. Po roce 1945 se obec postupně vylidňovala, stala se pouhým rekreačním sídlištěm. Jestliže v roce 1834 žilo v Klepáčově 407 obyvatel v 59 domech, v roce 1991 to byli 3 obyvatelé v jediném trvale obydleném domě. Roku 1949 byla obec připojena k Rudolticím a s nimi v roce 1961 k Sobotínu.</p>	
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:	
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.	
	
Fotodokumentace	

KC I RÝMAŘOVSKO

Krajinný celek I Rýmařovsko tvoří segment kulturní krajiny přiléhající k okrajům souvislých lesních porostů na úpatí hornatiny. Celek zprostředkovává přechod do specifického krajinného typu Bruntálské vrchoviny. Zahloubená údolí skrývají cennou zástavbu obcí a osídlení doprovázenou plochami luk a pastvin s množstvím rozptýlené zeleně stoupají vysoko do svahů k okrajům lesa. Krajinný celek je členěn na dva krajinné prostory. V rámci krajinného celku bylo vymezeno šest lokalit se zástavbou a jeden segment urbanizované krajiny.

KP I.1 Stará Ves – Janovice		pásmo B – vysoký stupeň ochrany KR	
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
I.1.1	I.1.1.a	Žďárský Potok 1	I.
	I.1.1.b	Žďárský Potok 2	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území	Stará Ves / Žďárský Potok, Stará Ves u Rýmařova		
První písemná zmínka	1609 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)		
Počet obyvatel / domů 1869-2001	537 (1869), 42 (2001) / 62 (1869), 43 (2001)		
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana	vesnická památková zóna Stará Ves – Žďárský Potok (od roku 1995)		
památkově chráněné objekty	venkovský dům čp. 53 (číslo rejstříku ÚSKP 101252)		
Poznámky:			
<p>Zástavba Žďárského Potoka leží převážně na rovině mezi horami Výhledy, Ptáčník a kopcem pod Ostrým, částečně je sevřena podél Podolského potoka četnou doprovodnou zelení, částečně je nechráněna na otevřené ploše s minimální nelesní zelení. Zástavba je tvořena shluky usedlostí, navzájem propojených místní komunikací. Shluky mají ve východní části kompaktní strukturu, směrem na západ se zástavba rozvolňuje, až přejde do rozptýlené podoby bez přímé návaznosti na komunikaci. Chybí zde centrální část s dominantní stavbou. Dochoval se zde významný soubor lidové architektury, kterou tvoří především roubené chalupy a technické památky z 18. a 19. století.</p> <p>Žďárský Potok (<i>Brandseifen</i>) leží na staré říšské (císařské) silnici spojující Rýmařov se Šumperkem. Prvními zdejšími osídlenci byli především drvoštěpi a uhlíři, kteří v 17. století v rámci třetí kolonizační vlny pronikali více do údolí pohoří, aby získali dřevěné uhlí pro hutě. Při sčítání obyvatel v roce 1667 měl Žďárský Potok již 46 osob. V roce 1939 měla obec 353 obyvatel. Náležely k ní nejen pole a louky okolo vesnice, ale i rozsáhlé plochy lesa až k Hohe Heide. Dnes je Žďárský Potok součástí obce Stará Ves.</p>			

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Pro část LOsZ Žďárský Potok 1 (I.1.1.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro I. (nejpřísnější) kategorii LOsZ, pro část Žďárský Potok 2 (I.1.1.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.		
		
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)		
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
I.1.2	I.1.2.a	Stará Ves 1
	I.1.2.b	Stará Ves 2
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Stará Ves, (Rýmařov) / Stará Ves u Rýmařova, (Janušov)	
První písemná zmínka	1561 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	2563 (1869), 474 (2001) / 253 (1869), 209 (2001)	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	vesnická památková zóna Stará Ves – Žďárský Potok (od roku 1995)	
památkově chráněné objekty	socha sv. Jana Nepomuckého (číslo rejstříku ÚSKP 28825 / 8-180) venkovský dům čp. 65 (číslo rejstříku ÚSKP 100930)	
Poznámky:		
Zástavba Staré Vsi je rozložena na mírném svahu s přilehlými kopci Ptáčník, Ostroh, Skalka a dalšími. Na severovýchodní straně se zástavba skrývá v zářezu údolí Podolského potoka. Je rozložena podél páteřních místních obslužných komunikací a navazuje na kompaktní městskou zástavbu Rýmařova.		
První písemná zmínka o obci Stará Ves (<i>Altendorf</i>) pochází z roku 1561. Její historie se však začíná již ve 13. století, kdy biskup Bruno založil na místě dnešní Staré Vsi osadu, která patřila do rabštejského panství. Rabštejské panství bylo postiženo válkami uherskými a v té době osada zanikla. V roce 1561 byla vydána lokační listina na znovuosídlení Staré Vsi.		

Obec měla vždy vazbu na těžbu a dolování rud. Následně se zde usídlili uhlíři, kteří pálili dřevěné uhlí pro místní hutě. Nastalo budování mlýnů, na vodních tocích budování záhytných přehrad pro splavování dřeva na staroveskou pilu, též došlo k vybudování úzkokolejné železnice pro dovoz dříví. Velký rozvoj v obci nastal po roce 1721, kdy převzal janovické panství Alois Harrach a později Ferdinand Harrach. Za jejich doby nastal rozvoj v oblasti tkalcovství a zpracování textilu. Poválečný vývoj je spojený s úbytkem obyvatelstva a následným osidlováním. V této době zanikla také značná část domků, zvláště v oblasti Žďárského Potoka. Obce Stará Ves i Žďárský Potok se po staletí utvářely jako zcela samostatné, až v roce 1960 došlo k jejich úřednímu sloučení a Žďárský Potok se stal součástí obce Stará Ves.

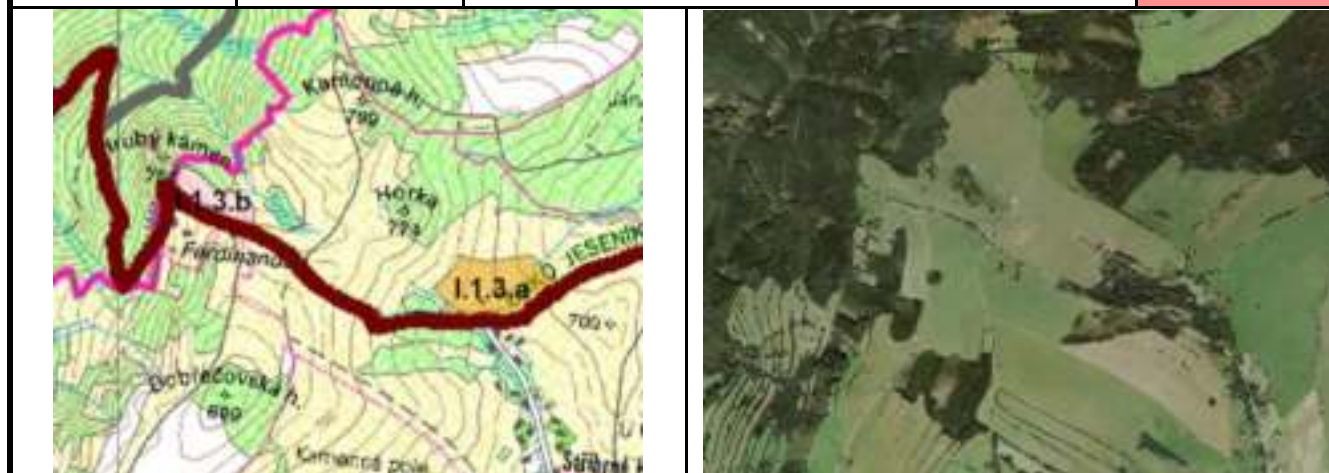
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Pro část LOsZ Stará Ves 1 (I.1.2.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ, pro část Stará Ves 2 (I.1.2.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
I.1.3	I.1.3.a	Stříbrné Hory
	I.1.3.b	Ferdinandov

vymezení LOsZ

ortofotomapa LOsZ

Obec / katastrální území	Horní Město / Stříbrné Hory
První písemná zmínka	(Stříbrné Hory) 1542 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	(Stříbrné Hory) 530 (1869), 67 (2001) / 77 (1869), 39 (2001)
Hodnoty LOsZ:	
plošná památková ochrana	ne
památkově chráněné objekty	rudný důl, archeologické stopy (číslo rejstříku ÚSKP 36003 / 8-3025) – dva lesíky západně od severně od Stříbrných Hor, mimo hranice LOsZ

Poznámky:			
Stříbrné Hory (<i>Najfung, Neufang</i>) je stará hornická osada. Název jednoho pahorku Stříbrná Hora (<i>Silber-Berg</i>) ukazuje, že se zde těžilo stříbro. Obec byla založena 1542 právě u těchto dolů. U Stříbrných Hor bývala osada Ferdinandov. Osadu založil roku 1755 hrabě Ferdinand Harrach pro své kolonisty z Krušných hor, kteří pracovali v janovické manufaktuře a v lese. Bylo zde asi 12 domů, hospoda a kaple. Roku 1965 byla osada zrušena			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro část LOsZ Stříbrné Hory (I.1.3.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ, pro část FERdinandov (I.1.3.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.			
			
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)			
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
I.1.4	I.1.4.a	Nové Pole	
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Rýmařov / Janovice u Rýmařova	
První písemná zmínka		LOsZ není územně správní jednotka.	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		LOsZ není územně správní jednotka.	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana		ne	
památkově chráněné objekty		ne	
Poznámky:			
Osada Nové Pole (<i>Neufeld, N. an Hochwald</i>) je jednou z posledních harrachovských kolonií založených v polovině 18. století na jejich janovickém panství. Kromě několika původních tkalcovských chalup vyniká budova někdejšího hostince, v jehož stodole se pořádaly taneční zábavy.			

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.		
		
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)		
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
I.1-SUK	Rýmařov	SUK
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
V tomto pásmu je třeba uplatňovat ochranu krajinného rázu na základní (nikoliv zvýšené) úrovni, specifickým způsobem s ohledem na dané krajinné podmínky a na specifický charakter zástavby.		
KP I.2 Nová Ves – Horní Moravice		pásmo B – vysoký stupeň ochrany KR
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
I.2.1	I.2.1.a	Nová Ves
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ

Obec / katastrální území	Dolní Moravice / Nová Ves u Rýmařova	
První písemná zmínka	1604 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	707 (1869), 14 (2001) / 89 (1869), 43 (2001)	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	ne	
Poznámky:		
Zástavba Nové Vsi je rozložena na východním svahu s četnou doprovodnou nelesní zelení, sahá téměř k horizontu. Tvoří ji rozptýlené usedlosti v korytě nelesní zeleně s dochovanou plůžinnou strukturou po vrstevnici.		
Nová Ves (<i>Neudorf</i>) je původně hornická osada založená v roce 1604. Na jejím katastru se nachází rozsáhlý důlní komplex rozfáraný do hloubky cca 100 metrů, který je největším historickým dolem na stříbrnosný galenit v Českém Slezsku. Hlavní etapa těžby rudy spadá před rok 1500. Ložisko bylo a je významnou mineralogickou lokalitou. Od roku 1961 je Nová Ves částí obce Dolní Moravice.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.		
		
Fotodokumentace		
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
I.2.2	I.2.2.a	Horní Moravice
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Dolní Moravice / Horní Moravice	
První písemná zmínka	(Dolní Moravice) 1351, (Horní Moravice) 1599 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	

Počet obyvatel / domů 1869-2001	(Dolní Moravice) 763 (1869), 208 (2001) / 94 (1869), 76 (2001) (Horní Moravice) 350 (1869), 135 (2001) / 53 (1869), 43 (2001)
Hodnoty LOsZ:	
plošná památková ochrana	ne
památkově chráněné objekty	Památkově chráněné objekty v Dolní Moravici leží i mimo hranice LOsZ a CHKO: kostel sv. Jakuba Staršího (číslo rejstříku ÚSKP 34619 / 8-59) socha P. Marie Immaculaty při silnici na M. Štáhlí (č. rejstříku ÚSKP 46837 / 8-2701) socha sv. Jana Nepomuckého při silnici na M. Štáhlí (číslo rejstříku ÚSKP 33700 / 8-61) sloup se sousoším Nejsvětější Trojice ve středu obce (č. rejstříku ÚSKP 21447 / 8-60) silniční most přes Moravici (číslo rejstříku ÚSKP 41915 / 8-3172) venkovská usedlost čp. 17 (číslo rejstříku ÚSKP 26017 / 8-2453)
Poznámky:	
Východní část zástavby Horní Moravice se nachází na rovině s velkými dálkovými pohledy a horizontem v několika vrstvách. Na západní straně je zástavba rozložena ve svahu místních vyvýšenin s úžinou Moravického potoka. Zástavbu tvoří usedlosti podél místní komunikace s cizorodými městskými objekty a zemědělskými halami. Směrem ke Staré Vsi se do svahu zástavba rozptýluje a zvyšuje se podíl doprovodné nelesní zeleně.	
Moravice (<i>Mohrau</i>) byla zřejmě vysazena za třetí kolonizační vlny mezi 1320-1350, ale před polovinou 14. století. Na počátku 14. století náležela k panství Sovinec. Její obyvatelé se zabývali především zemědělstvím a výrobou děl. V roce 1712 zde byla vybudována pila a papírna. Existence školy je uváděna od roku 1599. Od roku 1949 je součástí obce i Horní Moravice a roku 1961 se její součástí stala i Nová Ves, původně hornická obec založená v roce 1604.	
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:	
Pro LOsZ platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.	
	
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)	

KC J ÚDOLÍ MORAVICE A ANDĚLSKÁ HORA

Krajinný celek KC J Údolí Moravice a Andělská Hora tvoří okraj lesnatých hornatin vůči kulturní krajině Bruntálska. Zahrnuje v západní části horská údolí Moravice a Bělokamenského potoka, sevřená lesnatými svahy okrajů Vysokoholského hřbetu. Ve střední části je segment kulturní krajiny na okraji Vrbenské vrchoviny morfologicky tvořen mělkým údolím potoka Stará Voda, ve kterém se rozkládá zástavba Suché Rudné, a dále k jihu pak asymetrickým údolím s liniíovou strukturou zástavby Staré Vody. Západně navazují plochy harmonické kulturní krajiny s liniemi nelesní zeleně navazujícími na okraje souvislých lesních porostů hřebene Ovčí vrch (966 m n. m.) – Hřeben (955 m n. m.) – Kopřivový vrch (875 m n. m.). Krajinný celek je členěn na tři krajinné prostory. Na území krajinného celku bylo vymezeno sedm lokalit se zástavbou.

KP J.1 Karlov pod Pradědem		pásmo C – zvýšený stupeň ochrany KR	
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
J.1.1	J.1.1.a	Karlov pod Pradědem	
	J.1.1.b	Malá Morávka 1	
	J.1.1.c	Malá Morávka 2	
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území	Malá Morávka / Karlov pod Pradědem, Malá Morávka		
První písemná zmínka	(Karlov pod Pradědem) 1685, (Malá Morávka) 1594 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)		
Počet obyvatel / domů 1869-2001	(Karlov pod Pradědem) 607 (1869), 85 (2001) / 58 (1869), 72 (2001) (Malá Morávka) 1499 (1869), 699 (2001) / 173 (1869), 233 (2001)		
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana	Vesnická památková zóna Malá Morávka		
památkově chráněné objekty	venkovský dům čp. 1, Karlov pod Pradědem (číslo rejstříku ÚSKP 52102 / 8-4079) venkovský dům čp. 54 – původně obydlí kováře, z toho jen: roubenná část domu (číslo rejstříku ÚSKP 11264 / 8-3913) kostel Nejsvětější Trojice (číslo rejstříku ÚSKP 38218 / 8-126) kaple, Kapličkový vrch (číslo rejstříku ÚSKP 23827 / 8-2722) hrob – náhrobek dr. prof. F. Kolenatiho, hřbitov (číslo rejstříku ÚSKP 44957 / 8-2468) hrob – náhrobek rodiny Weissů, hřbitov (číslo rejstříku ÚSKP 68680 / 8-2469) sloup hraniční, za Petrovou skálou (číslo rejstříku ÚSKP 31101 / 8-1234)		

památkově chráněné objekty

hraniční kámen, na rozhraní k. ú. Malá Morávka a k. ú. Kouty nad Desnou (číslo rejstříku ÚSKP 104454)
stodola u čp. 200 (číslo rejstříku ÚSKP 50042 / 8-3988)
venkovský dům čp. 11 (číslo rejstříku ÚSKP 11179 / 8-3904)
venkovský dům čp. 17 (číslo rejstříku ÚSKP 12049 / 8-3296)
venkovský dům čp. 18 (číslo rejstříku ÚSKP 11190 / 8-3919)
venkovský dům čp. 21 (číslo rejstříku ÚSKP 11262 / 8-3911)
venkovský dům čp. 22 (číslo rejstříku ÚSKP 11447 / 8-3942)
venkovský dům čp. 23 (číslo rejstříku ÚSKP 12050 / 8-3214)
venkovský dům čp. 30 (číslo rejstříku ÚSKP 12673 / 8-3821)
fara čp. 31 (číslo rejstříku ÚSKP 23229 / 8-126)
vila tzv. „zámeček“ se zahradou čp. 44 (číslo rejstříku ÚSKP 54875 / 8-4066)
venkovský dům – chalupa čp. 48 (číslo rejstříku ÚSKP 12051 / 8-3215)
venkovský dům – chalupa čp. 51 (číslo rejstříku ÚSKP 12052 / 8-3216)
venkovská usedlost čp. 53 (číslo rejstříku ÚSKP 12381 / 8-3970)
pekárna čp. 57 (číslo rejstříku ÚSKP 11263 / 8-3912)
rychta čp. 59 (číslo rejstříku ÚSKP 12053 / 8-3217)
venkovský dům – dvojdům čp. 63 (číslo rejstříku ÚSKP 12054 / 8-3218)
venkovský dům čp. 71 (číslo rejstříku ÚSKP 11188 / 8-3918)
venkovská usedlost s drátovnou čp. 72 (číslo rejstříku ÚSKP 12055 / 8-3219)
venkovský dům čp. 74 (číslo rejstříku ÚSKP 11186 / 8-3917)
venkovská usedlost čp. 75 (číslo rejstříku ÚSKP 12675 / 8-3815)
venkovský dům pod Kaplovým vrchem čp. 79 (číslo rejstříku ÚSKP 12676 / 8-3813)
venkovský dům čp. 86 (číslo rejstříku ÚSKP 12056 / 8-3301)
venkovský dům čp. 87 (číslo rejstříku ÚSKP 50538 / 8-4021)
venkovský dům – chalupa čp. 92 (číslo rejstříku ÚSKP 12058 / 8-3220)
venkovský dům – chalupa čp. 93 (číslo rejstříku ÚSKP 12057 / 8-3221)
venkovský dům čp. 94 (číslo rejstříku ÚSKP 12682 / 8-3814)
venkovská usedlost čp. 97 (číslo rejstříku ÚSKP 11185 / 8-3916)
venkovský dům – původně drátovna čp. 101 (číslo rejstříku ÚSKP 11330 / 8-3915)
venkovský dům – chalupa čp. 105 (číslo rejstříku ÚSKP 12060 / 8-3223)
venkovský dům – chalupa čp. 106 (číslo rejstříku ÚSKP 12061 / 8-3297)
venkovský dům čp. 107 (číslo rejstříku ÚSKP 11180 / 8-3905)
venkovský dům – chalupa čp. 109 (číslo rejstříku ÚSKP 12062 / 8-3224)
venkovský dům – chalupa čp. 110 (číslo rejstříku ÚSKP 12063 / 8-3225)
venkovský dům čp. 112 (číslo rejstříku ÚSKP 12677 / 8-3851)
venkovský dům – chalupa čp. 113 (číslo rejstříku ÚSKP 12678 / 8-3819)
venkovský dům – chalupa čp. 115 (číslo rejstříku ÚSKP 12064 / 8-3298)
venkovský dům čp. 127 (číslo rejstříku ÚSKP 12065 / 8-3326)
venkovský dům čp. 129 (číslo rejstříku ÚSKP 10677 / 8-3920)
venkovský dům – výrobní z drátu čp. 130 (číslo rejstříku ÚSKP 12066 / 8-3226)
venkovský dům čp. 133 (číslo rejstříku ÚSKP 12067 / 8-3227)
venkovský dům – chalupa čp. 136 (číslo rejstříku ÚSKP 12679 / 8-3818)
venkovský dům čp. 137 (číslo rejstříku ÚSKP 11181 / 8-3906)
venkovský dům čp. 142 (číslo rejstříku ÚSKP 12068 / 8-3300)
venkovský dům – chalupa čp. 148 (číslo rejstříku ÚSKP 12069 / 8-3228)
venkovský dům – chalupa čp. 149 (číslo rejstříku ÚSKP 12070 / 8-3229)
venkovský dům čp. 153 (číslo rejstříku ÚSKP 12071 / 8-3230)
venkovský dům čp. 155 (číslo rejstříku ÚSKP 11184 / 8-3909)
venkovský dům čp. 158 (číslo rejstříku ÚSKP 12681 / 8-3816)
venkovský dům čp. 159 (číslo rejstříku ÚSKP 11183 / 8-3908)
venkovský dům – chalupa čp. 161 (číslo rejstříku ÚSKP 12072 / 8-3231)
venkovský dům – chalupa čp. 163 (číslo rejstříku ÚSKP 12073 / 8-3212)
venkovský dům – chalupa čp. 164 (číslo rejstříku ÚSKP 12074 / 8-3211)
venkovský dům – chalupa čp. 165 (číslo rejstříku ÚSKP 12075 / 8-3210)
venkovský dům – chalupa čp. 166 (číslo rejstříku ÚSKP 12076 / 8-3299)
venkovský dům čp. 167 (číslo rejstříku ÚSKP 12077 / 8-3213)
venkovský dům čp. 199 (číslo rejstříku ÚSKP 11182 / 8-3907)
venkovský dům čp. 253 (číslo rejstříku ÚSKP 12680 / 8-3817)

Poznámky:

Zástavba Karlova pod Pradědem je skryta v údolích Moravice a Bělokamenného potoka, obklopená zalesněnými jižními svahy s několika usedlostmi a severním obhospodařovaným svahem. Ve východní části je pak západní a východní svah v nižších polohách nezalesněn. Zástavba je tvořena několika shluky usedlostí podél Moravice a Bělokamenného potoka spojených doprovodnou zelení s rozptýlenou zástavbou.

Malá Morávka (*Klein Mohrau*) patřila na konci 15. století k rozlehlému území pánů z Vrbna. Na zdejších panstvích se těžily různé kovy, především však železná ruda, která se v 16. století už odtud vozila do bruntálského hamru. Dováželo se i dřevěné uhlí. Bernard z Vrbna se rozhodl postavit nové hutě a hamry přímo u zdrojů surovin, totiž železa, dřeva a vody. Stalo se tak v době tzv. druhé kolonizační vlny, v posledních desetiletích 16. století, zcela určitě před rokem 1598. Nově postavené hamry pojmenovali jako Dolní, Prostřední a Horní. Šachty, hamry a obytná stavení tvořily základ nové průmyslové obce, která se poměrně rychle rozrůstala. Už v samém počátku třicetileté války dal arcivévoda Karel vybudovat v Malé Morávce slévárnu na děla, koule a muškety. Výrazná stavební činnost v prvních čtyřech desetiletích 18. století svědčí o prosperitě obce i drátoven, které tenkrát vlastnila rozvětvená rodina Schilderova. Kolem roku 1790 stálo v Malé Morávce více než sto padesát domů, poněkud více roubených ze dřeva. Staletá činnost hutí poznamenala v minulosti i tvář zdejšího údolí. Kupily se tu dlouhé a široké haldy strusky, vysoké až několik metrů. V 19. století se dolování postupně omezovalo. Po druhé světové válce bylo německé obyvatelstvo povětšinou odsunuto. Mnohé dřevěnice zakoupili lidé z větších měst výhradně k rekreačním účelům. Tyto staré dřevěné chalupy, založené často v 18. století, jsou základem vesnické památkové zóny vyhlášené v roce 1995. Karlov pod Pradědem (*Karlsdorf*) je o celé století mladší než Malá Morávka, jejíž rozvinuté železářství podmiňovalo jeho vznik. Obrovská potřeba dřeva, nezbytná při výrobě železa, přivedla janovickou vrchnost k rozhodnutí zužkovat dřevo z vlastních lesů. Za rok založení Karlova je považován rok 1680, kdy tu byly kromě pily postaveny i první obytné domy. Po pěti letech své existence měl Karlov patnáct obytných domů. Celé panství přešlo roku 1721 do majetku rodu Harrachů. Do dnešní doby se uchovalo v Karlově mnohem méně domů roubených ze dřeva než v Malé Morávce. Domy, které se v Karlově stavěly v pokročilém 19. století, byly zpravidla zděné. Úpadek průmyslu v Karlově a jeho postupný zánik nastal už v 19. století a pokračoval na začátku 20. století. Obec se postupně stala turistickým a rekreačním místem. K Morávce náležela i lokalita Ranná (*Morgenland*).

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

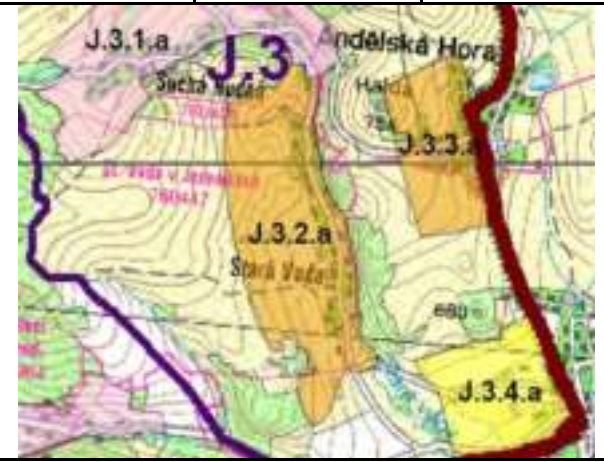

Pro částí LOSZ Karlov pod Pradědem (J.1.1.a) a Malá Morávka 2 (J.1.1.c) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOSZ, pro část Malá Morávka 1 (J.1.1.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOSZ.

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

KP J.2 Nová Ves – Horní Moravice		pásmo B – vysoký stupeň ochrany KR
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
J.2.1	J.2.1.a Podlesí	II.
		
vymezení LOSZ		ortofotomapa LOSZ
Obec / katastrální území	Světlá Hora (Rudná p. Pradědem) / Podlesí p. Pradědem, (Nová Rudná, Stará Rudná)	
První písemná zmínka	1634 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	403 (1869), 46 (2001) / 55 (1869), 33 (2001)	
Hodnoty LOSZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	kaple sv. Josefa se hřbitovem (číslo rejstříku ÚSKP 100859)	
Poznámky:		
Zástavba Podlesí se nachází na zvlněném terénu při Černém potoku a jeho pravého přítoku a je skryta mezi četnými nelesními porosty. Horizonty a vrcholy vyvýšenin jsou zalesněny. Osada je tvořena rozptýlenou zástavbou na okraji lesa nebo nelesní zeleně.		
K založení Podlesí (<i>Wiedergrun</i>) došlo roku 1634 na podnět prvního místopředsedy Řádu německých rytířů v Bruntále, Georgie Wilhelma von Elkershausen. Zpočátku Podlesí patřilo k farnosti Stará Rudná (<i>Alt Vogelseifen</i> , dnes Rudná pod Pradědem). Roku 1748 zde byla postavena otevřená dřevěná kaple, v roce 1776 obec kapli přestavěla. Na počátku 19. století vedle kaple vznikl hřbitov obklopený kamennou zdí krytou šindelovou stříškou. V roce 1869 zde bylo napočítáno 403 obyvatel. Jejich úbytek nastal zejména v souvislosti s odsunem Němců po druhé světové válce. Při sčítání lidu roku 2001 zde bylo napočteno 33 domů, z toho 15 trvale obydlených (46 obyvatel).		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOSZ.		
		
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)		

KP J.3 Andělská Hora		pásmo C – zvýšený stupeň ochrany KR	
LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
J.3.1	J.3.1.a	Suchá Rudná	II.
	J.3.1.b	Kyselka	II.
			
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ	
Obec / katastrální území		Světlá Hora / Suchá Rudná	
První písemná zmínka		1524 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001		(Suchá Rudná) 595 (1869), 77 (2001) / 62 (1869), 49 (2001)	
Hodnoty LOsZ:			
plošná památková ochrana		ne	
památkově chráněné objekty		kaple Nejsvětější Trojice (číslo rejstříku ÚSKP 33116 / 8-185) rudný důl Dehýnky, archeolog. stopy (č. rejstříku ÚSKP 21561 / 8-3027) – mimo LOsZ huť na neželezné kovy na Měkké žile, archeologické stopy (číslo rejstříku ÚSKP 30169 / 8-3027) – mimo LOsZ	
Poznámky:			
Kompaktní zástavba Suché Rudné se v jižní části skrývá v korytu vodního toku, severní svahy jsou mírnější (zde se nachází rozptýlená zástavba), jižní svah je strmý a zalesněný. Západní část zástavby se otvírá směrem na jih. Zástavba je kompaktní podél vodního toku Stará Voda s dřevěnou kaplí v západní části. Směrem na sever do svahu se rozvolňuje a vytváří horský charakter zástavby.			
Suchá Rudná (<i>Dürrseifen</i>) je od roku 1964 osadou obce Světlá Hora. Z roku 1773 je zpráva prof. Granze, že v Suché Rudné je kyselka podobná kyselkám v Karlově Studánce. V roce 1739 zde byl vysvěcen dřevěný kostelík. V Suché Rudné byla od roku 1806 škola. V roce 1864 se Suchá Rudná oddělila od Andělské Hory a stala se samostatnou obcí.			
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:			
Pro obě části LOsZ (S. Rudná a Kyselka) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.			
			
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)			

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
J.3.2	J.3.2.a Stará Voda	III.
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Světlá Hora / Stará Voda v Jeseníkách
První písemná zmínka		1506 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001		416 (1869), 42 (2001) / 57 (1869), 30 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		ne
památkově chráněné objekty		ne
Poznámky:		
Zástavbu Staré Vody obklopuje hustá nelesní zeleň a na východní straně zalesněný západní svah. Usedlosti jsou rozloženy na rovinném terénu mírného údolí Staré Vody. Kompaktní zástavba je liniově situována podél vodního toku Stará Voda.		
Stará Voda (<i>Altwasser</i>) ležící nedaleko cesty z Olomouce do Vratislavi patřila olomouckému biskupství, od roku 1322 vévodství krnovskému. Vrchnost sem povolávala horníky ze Saska, Bavorska a Dolního Porýní, aby v okolí hledali rudu. Ti stavěli své domy při nalezištích rudy. První jistá zmínka o Staré Vodě je však až z roku 1506, kdy byla v majetku Bernarda, Hynka a Mikuláše z Vrbna jako součást bruntálského panství. Po druhé světové válce byla obec určena k dosídlení ostravskými hornickými důchodci, ale i těch zde bylo minimum, stejně jako ostatních dosídlenců. V roce 1953 došlo ke sloučení obcí Stará Voda a Suchá Rudná v jednu obec, až do roku 1964, kdy se obě sloučené obce staly součástí střediskové obce Světlá Hora.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.		
		
fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)		

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
J.3.3	J.3.3.a	Andělská Hora
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Andělská Hora / Andělská Hora ve Slezsku
První písemná zmínka		1550 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001		2167 (1869), 375 (2001) / 218 (1869), 123 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		ne
památkově chráněné objekty		kostel Narození P. Marie, náměstí (číslo rejstříku ÚSKP 24481 / 8-190) kostel sv. Anny, poutní, Andělská Hora (číslo rejstříku ÚSKP 28356 / 8-192) venkovský dům čp.176, náměstí (číslo rejstříku ÚSKP 51172 / 8-4044) venkovská usedlost čp.177 (číslo rejstříku ÚSKP 45719 / 8-186) městský dům čp.197, náměstí (číslo rejstříku ÚSKP 29796 / 8-187) městský dům čp.198, náměstí (číslo rejstříku ÚSKP 14951 / 8-188) městský dům čp.199, náměstí (číslo rejstříku ÚSKP 20738 / 8-2728) městský dům čp.200, náměstí (číslo rejstříku ÚSKP 34511 / 8-2729) městský dům čp.213 (číslo rejstříku ÚSKP 20108 / 8-2730)
Poznámky:		
Zástavba Andělské Hory leží na mírném svahu vyvýšeniny Halda se zalesněným horizontem, krajina se otevírá směrem na jihovýchod. Obec tvoří hustá kompaktní zástavba spíše městského charakteru s centrálním prostorem náměstí a minimální nelesní zelení. Pozdně barokní chráněné domy na náměstí z 2. poloviny 18. století jsou novodobými úpravami znehodnoceny. Díky řadě demolice a výstavbě architektonicky nevýrazných objektů byl znehodnocena i prostorová a urbanistická struktura sídla.		
Andělská Hora (<i>Engelsberg</i>) byla založena jako horní město podle jihlavského městského práva na staré obchodní a vojenské cestě z Vídně do Vratislavi kolem roku 1540, přičemž v roce 1553 dostala horního registra a v roce 1556 důlní řád od Jana staršího Bruntálského z Vrba. V okolí Andělské Hory jsou opuštěné štoly po dolování zlata, v lomech východně od obce byly nalezeny vzácné devonské zkameněliny. Po třicetileté válce přešla do vlastnictví Řádu německých rytířů, od roku 1639 mělo panství tzv. status minor. Podle ústního podání byli prvními obyvateli horníci ze Suché Rudné (Andělská Hora). I přes úpadek dolování po třicetileté válce předstihla Andělská Hora Bruntál ve výrobě nitěného, tkaného a stávkového zboží. Celková hospodářská situace města se zhoršila teprve, když železnice zprovoznila v roce 1872 „Moravsko-Slezskou centrální dráhu“, díky které prosperoval hlavně Bruntál. Dominantou městečka je farní kostel Narození Panny Marie. Po odsunu Němců žilo v roce 1948 v obci pouhých 108 obyvatel a na konci 50. let došlo ke sloučení s obcí Světlá, dnes Světlá Hora. V roce 1990 získala Andělská Hora opět samostatnost. Část obce tvoří Andělská Hora, druhou část Pustá Rudná (<i>Lauterseifen</i>).		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.		

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
J.3.4	J.3.4.a	Světlá Hora
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území		Světlá Hora / Světlá ve Slezsku
První písemná zmínka		(Světlá) 1267 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001		(Světlá) 1039 (1869), 1266 (2001) / 89 (1869), 167 (2001)
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana		ne
památkově chráněné objekty		kostel sv. Barbory a sv. Kateřiny (číslo rejstříku ÚSKP 34006 / 8-2727)
Poznámky:		
Objekty Světlé Hory jsou rozloženy na rovinném terénu ohraničeném na západě linií nelesní zelení, na severu zalesněnými horizonty a vyvýšenou obcí Andělská Hora, na východě vyvýšeninou Koroptví vrch a na jihu se krajina otevírá směrem ke Starému Městu. Zástavba LOsZ je tvořena nepůvodními zemědělskými objekty a objekty sportovišť, venkovními hřišti a zázemím v návaznosti na linií nelesní zeleň na západní straně. Na východní straně je plynule spojena s kompaktní zástavbou Světlé Hory.		
V roce 1267 předal bruntálský fojt Bertold několik lánů lesa, který se nazýval <i>Lichtewerden</i> , Jindřichovi z Waldau, aby ho vymýtil a založil zde novou vesnici. Tento Jindřich, asi stavu rytířského, pak obdržel v nově založené vsi dědičné rychtářství jako léno bruntálského fojstství. Obyvatelé vesnice Světlá (<i>Lichtewerden</i>) našli práci v okolních dolech a hutích. V 17. století se stalo bruntálské panství a s ním i Světlá majetkem Řádu německých rytířů. V 19. století se zde začal rozvíjet průmysl. Pokles průmyslové výroby na přelomu 19. a 20. století se pak projevil snížením počtu obyvatel, kteří zde postupně ztráceli práci. Proto byla věnována větší pozornost zemědělství, zejména chovu hovězího dobytka, pěstování lnu a pícnin. Po odsunu Němců v roce 1946 byla obec postupně osidlována. Obec Světlá Hora vznikla v roce 1960 sloučením obcí Světlá a Andělská Hora (<i>Engelsberg</i>).		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro IV. kategorii LOsZ.		

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
J.3.5	J.3.5.a	Pustá Rudná
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Andělská Hora / Andělská Hora ve Slezsku	
První písemná zmínka	1799 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	103 (1869), 8 (2001) / 13 (1869), 13 (2001)	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	ne	
Poznámky:		
Zástavba Pusté Rudné se nachází v dolině mezi přílehlými vyvýšeninami Kopřivník, Hrbek a Anenský vrch. Částečně se nachází na exponovaném místě svahů těchto vyvýšenin. Je tvořena shluky usedlostí na okraji lesa.		
Pustá Rudná (<i>Lauterseifen</i>), malá víska na sever od Andělské Hory, poprvé písemně doložená až k roku 1799, je částí obce Andělská Hora (<i>Engelsberg</i>). V roce 2001 zde bylo napočteno 13 domů, z toho 3 trvale obydlené. Dnes slouží především jako horská rekreační osada.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.		

KC K VRBENSKO

Krajinný celek KC K Vrbensko tvoří část východního okraje CHKO Jeseníky mezi Vrbnem a Heřmanovicemi. Zaujímá jednak plochy úpatí Medvědké hornatiny, ale také otevřené plochy svahů jižně od Vrbna a hluboké údolí Bílé Opavy. Součástí celku je u urbanizované území Vrbna pod Pradědem (segment urbanizované krajiny). Krajinný celek je členěn na tři krajinné prostory. Na území krajinného celku byly vymezeny čtyři lokality se zástavbou.

KP K.1 Mnichov

pásma B – vysoký stupeň ochrany KR

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
K.1.1	K.1.1.a	Železná
		
vymezení LOsZ		ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Vrbno pod Pradědem / Železná pod Pradědem	
První písemná zmínka	1795 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)	
Počet obyvatel / domů 1869-2001	730 (1869), 498 (2001) / 69 (1869), 131 (2001)	
Hodnoty LOsZ:		
plošná památková ochrana	ne	
památkově chráněné objekty	Pustý hrad, zřícenina, Loupežník (číslo rejstříku ÚSKP 33026 / 8-2474) – mimo LOsZ	
Poznámky:		
Usedlosti Železné jsou rozestry na exponovaném jihovýchodním svahu kopce Na Vyhlídce s doprovodnou nelesní zelení, která z velké části skrývá přítomnou zástavbu. Jedná se o rozptýlenou zástavbu na okraji lesa navazující na kompaktní část města s doprovodnou nelesní zelení.		
Na místech, kde byly dosud lesy, založil v roce 1770 vratislavský biskup hrabě Filip Gotthard von Schaffgotsch biskupský velkostatek, nechal vymýtit lesy v širokém okolí a na nich založit pole a pastviny pro dobytek. Vedle statku nechal postavit železnou huť s hamrem. Kolem hamru a statku začala vznikat malá hutnická osada Hamrová víska (<i>Hammerdörfel</i>), která se začala rozšiřovat, když se začaly rozšiřovat hutě. Nejprve byla v područí obce Mnichov (<i>Einsiedel</i>), než se v roce 1795 osamostatnila (<i>Buchbergstahl</i>). V roce 1835 byla k obci připojena hutnická osada Bílý Potok (<i>Zainhütte, Weisseseife</i>) a Vidly (<i>Gabel</i>). Vrcholu dosáhly hutě v Železné po roce 1852, kdy byly v pronájmu správy Sobotínských a Štěpánovských železáren. Od 70. let však železářny začaly pociťovat konkurenci železáren těšínských a vítkovických, která přinutila hutníky v roce 1874 zastavit výrobu. V Železné pak pracovala jen malá slévárna a válcovna. V roce 1949 došlo k úplnému zastavení výroby. Roku 1960 provedla armáda kompletní demolicí všech objektů železářny, zachovaly se jen některé části zdí a náhonů. Obec ztratila samostatnost v roce 1960, kdy byla připojena k městu Vrbno pod Pradědem.		
Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:		
Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.		

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
K.1.2	K.1.2.a	Mníchov	III.
	K.1.2.b	Josefský Hamr	II.
	K.1.2.c	Drakov	I.

vymezení LOsZ	ortofotomapa LOsZ
Obec / katastrální území	Vrbno pod Pradědem, Heřmanovice / Mníchov pod Pradědem, Heřmanovice
První písemná zmínka	(Mníchov) 1586 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	(Mníchov) 2183 (1869), 838 (2001) / 256 (1869), 234 (2001)
Hodnoty LOsZ:	
plošná památková ochrana	Ne
památkově chráněné objekty	Rabštejn, zřícenina, Loupežník (číslo rejstříku ÚSKP 33865 / 8-2475) – mimo LOsZ
Poznámky:	
Zástavba Mníchova leží v nižších polohách zaříznutého údolí Černé Opavy. Východní svah je mírně svažité bez lesních ploch. Západní svah je strmý, ve vyšších polohách zalesněný. Obec je v této části tvořena kompaktní zástavbou převážně rodinných domů podél toku Černá Opava se zámkem s křížem z roku 1878 před kostelem. Zástavba je semknuta ostrovy nelesní zeleně. Zástavba Josefského Hamru se nachází v údolí Černé Opavy, obklopena lesem a nelesní doprovodnou zelení. Je tvořena rozptýlenějšími usedlostmi semknutá mezi lesem a vodním tokem Černá Opava s četnou doprovodnou zelení.	

Obec Mníchov (*Einsiedel*) vznikla v údolí Černé Opavy a první písemná zmínka o ní pochází z roku 1586. Tehdy zde byla sklárna a hamr. V 19. století se obec dále rozrůstala, byl zdele značně rozvinut průmysl, vedle několika mlýnů, pil a bělidel zde byla také huť na výrobu drátu, vápencový lom s vápenkou, pivovar, palírna a lisovna oleje. V roce 1716 zde byl vybudován barokní kostel Navštívení Panny Marie, který byl později novogoticky přestavěn. Roku 1857 zde byl založen léčebný ústav. Léčily se zde srdeční vady a revmatismus. Před první světovou válkou se zde léčilo průměrně 600 lidí. V letech 1937–1938 bylo budováno severně a východně od obce pohraniční opevnění. Po druhé světové válce došlo k odsunu německého obyvatelstva. V důsledku toho počet obyvatel obce poklesl z předválečných 2200 na 778 roku 1946. V roce 1960 byla obec připojena k Vrbnu pod Pradědem, pod které patří dodnes.

Josefský hamr mezi Mníchovem a Drakovem byl vybudován v polovině 17. století. Od 18. století zpracovávaly zde vytěžené železo železářny v Železně. Vysoká pec (dřevouhelná Vavřincova – Lorenzova huť) zde byla postavena nejspíš v roce 1807 a fungovala jen v první třetině 19. století. Kolem hamru se těžilo a zpracovávalo železo více než sto let. Zaniklý strážní hrádek Drakov (*Drachenburk*) na nevelkém osamoceném skalním bloku nad levým břehem Černé Opavy leží nedaleko samoty Drakov. Patrný jsou pouze terénní pozůstatky.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Pro část LOsZ Mníchov (K.1.2.a) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ, pro část Josefský Hamr (K.1.2.b) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ, pro část Drakov (K.1.2.c) platí obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro I. kategorii LOsZ.

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

KP K.2 Ludvíkov**pásmo C – zvýšený stupeň ochrany KR**

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ	
K.2.1	K.2.1.a	Ludvíkov	III.

vymezení LOsZ

ortofotomapa LOsZ

Obec / katastrální území	Ludvíkov / Ludvíkov pod Pradědem
První písemná zmínka	1672 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	750 (1869), 340 (2001) / 93 (1869), 121 (2001)
Hodnoty LOsZ:	
plošná památková ochrana	ne
památkově chráněné objekty	hrad, zřícenina, Zámecký vrch (číslo rejstříku ÚSKP 26165 / 8-210) kostel Navštívení Panny Marie (číslo rejstříku ÚSKP 103252) venkovský dům čp. 30 (číslo rejstříku ÚSKP 52146 / 8-4089)

Poznámky:

Zástavba Ludvíkova je rozložena liniově podél Bílé Opavy v plošných i liniových prvcích nelesní zeleně na dně údolí, semknuta z obou stran zalesněnými svahy s malým poměrem nelesních ploch. Obec je tvořena rozvolněnou zástavbou horských usedlostí podél vodního toku Bílá Opava.

Obec Ludvíkov (*Ludwigsthal*) ležící v úzkém údolí Bílé Opavy byla založena kolem roku 1700 velmistrem německého řádu Františkem Ludwigem a po něm nazvána Ludvíkov. Když totiž železářny Klein-Mohrau pro potíže s přísunem uhlí zanikly, dal zde Ludwig postavit vysokou pec, železné hamry, kovárnu a další domy, které byly podmíněně postoupeny dělníkům. V roce 1780 již počet domů činil 62. Výnosnost železářny byla často kolísavá, ale významně stoupla za arcivévody Antonína Viktora. Koncem 60. let 19. století byla stará železná huť zrušena a na jejím místě postavena nová huť arcivévody Viléma. V následujících letech se však hutnictví dostávalo do stále větších nesnází až konečně bylo Řádem německých rytířů úplně zastaveno. Až do roku 1945 byla obec převážně německá, po odsunu německého obyvatelstva sem přišli lidé z jiných oblastí, a to především ze Slovenska. V letech 1961 až 1990 byl Ludvíkov částí obce Vrbno pod Pradědem.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro III. kategorii LOsZ.

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
K.2-SUK	Vrbno pod Pradědem	SUK

vymezení LOsZ

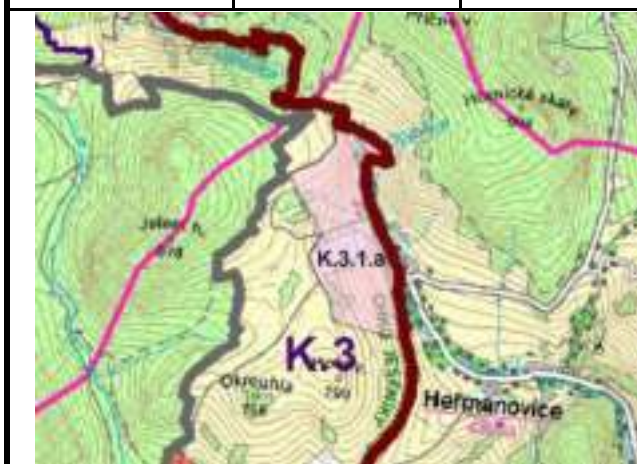
ortofotomapa LOsZ

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

V tomto pásmu je třeba uplatňovat ochranu krajinného rázu na základní (nikoliv zvýšené) úrovni, specifickým způsobem s ohledem na dané krajinné podmínky a na specifický charakter zástavby.

KP K.3 Heřmanovice**pásmo A – nejvyšší stupeň ochrany KR**

LOsZ	část LOsZ	Kategorie LOsZ
K.3.1	K.3.1.a	Heřmanovice
		II.

vymezení LOsZ

ortofotomapa LOsZ

Obec / katastrální území	Heřmanovice / Heřmanovice
První písemná zmínka	1339 (Historický lexikon obcí ČR, ČSÚ 2006)
Počet obyvatel / domů 1869-2001	2768 (1869), 411 (2001) / 411 (1869), 221 (2001)

Hodnoty LOsZ:

plošná památková ochrana	Vesnická památková rezervace (od roku 1995)
památkově chráněné objekty	hrad Quingburk, zřícenina a archeologické stopy, severně od Vrbna (mimo LOsZ) (číslo rejstříku ÚSKP 42061 / 8-67) kostel sv. Ondřeje (číslo rejstříku ÚSKP 18154 / 8-66) socha sv. Jana Nepomuckého (číslo rejstříku ÚSKP 31156 / 8-3153) jiná stavba pro zpracování dřeva – dřevouhelná vysoká pec, les při silnici Rejvíz – Vrbno (mimo LOsZ) (číslo rejstříku ÚSKP 30991 / 8-2454) rudný důl – propadlina na ložisku Žebračka, severní část Zlaté Hory (mimo LOsZ) (číslo rejstříku ÚSKP 12893 / 8-3837) rudný důl Karel (mimo LOsZ) (číslo rejstříku ÚSKP 12899 / 8-3838) venkovský dům čp. 49 (číslo rejstříku ÚSKP 100916) venkovský dům čp. 95 (číslo rejstříku ÚSKP 19800 / 8-2455) venkovský dům čp. 106 (číslo rejstříku ÚSKP 31726 / 8-2456) rychta - bývalé šoltéství s kaplí sv. Isidora čp. 136 (číslo rejstříku ÚSKP 103909) venkovský dům čp. 145 (číslo rejstříku ÚSKP 101615) venkovský dům čp. 179 (číslo rejstříku ÚSKP 51173 / 8-4043) venkovský dům čp. 181 (číslo rejstříku ÚSKP 22152 / 8-2702) venkovský dům čp. 185 (číslo rejstříku ÚSKP 31610 / 8-2703) venkovský dům čp. 189 (číslo rejstříku ÚSKP 15839 / 8-2704) venkovská usedlost čp. 203 (číslo rejstříku ÚSKP 37181 / 8-69) venkovský dům čp. 216 (číslo rejstříku ÚSKP 51084 / 8-4038) venkovský dům čp. 256 (číslo rejstříku ÚSKP 40150 / 8-2705) venkovský dům čp. 290 (číslo rejstříku ÚSKP 35310 / 8-2458) venkovský dům čp. 295 (číslo rejstříku ÚSKP 16009 / 8-2706) venkovský dům čp. 302 (číslo rejstříku ÚSKP 44807 / 8-2707) venkovský dům čp. 309 (číslo rejstříku ÚSKP 44808 / 8-2708) venkovský dům čp. 320 (číslo rejstříku ÚSKP 36087 / 8-68) venkovský dům čp. 350 (číslo rejstříku ÚSKP 17523 / 8-2709) venkovská usedlost čp. 370 (číslo rejstříku ÚSKP 32251 / 8-2459) venkovská usedlost čp. 381 (číslo rejstříku ÚSKP 37407 / 8-2710)

Poznámky:

Zástavba Heřmanovic je rozložena v nízkém údolí s nezálesněnými svahy a horizonty pokrytými lesním masivem. Prvky nelesní zeleně zjemňují měřítko zástavby a vizuálně narušují exponovanost lokality. Zástavba je tvořena nepravidelně liniově uspořádanými usedlostmi podél vodního toku Opavice s částečně dochovanou pluzenou strukturou kulturní krajiny.

První písemná zmínka o obci Heřmanovice (*Hermannstadt*) je z roku 1339, kdy ji opavský kníže Mikuláš II. postoupil králi Janu Lucemburskému. Obec je však starší, zřejmě vznikla na přelomu 13. a 14. století. Díky těžbě zlata často měnila spolu s celou oblastí okolo Cukmantlu (Zlatých Hor) majitele. Nakonec se celá oblast stala součástí Nisského knížectví, a tím i majetkem vratislavských biskupů. V obci bylo zřízeno tzv. šoltyství (rychta). V polovině 16. století zde vratislavský měšťan Hans Karlin založil hamr na zpracování železné rudy, která se těžila v okolí. V roce 1559 pak zřídil další hamr a pilu. Zpracování železa se v obci udrželo hluboko do 17. století. Heřmanovice se pak staly především zemědělskou a řemeslnickou obcí. Zvláště se zde dařilo lnářství. V roce 1788 je v obci uváděno 11 bělidel. Po druhé světové válce následoval odsun většiny německého obyvatelstva, a zároveň přišli noví osadníci. Počet obyvatel však i tak klesl oproti stavu před válkou více než pětkrát. V roce 1995 byly Heřmanovice, které měly dříve status města, vyhlášeny vesnickou památkovou rezervací.

Podmínky ochrany KR a doplňující doporučení k ochraně KR:

Platí zde obecné podmínky ochrany krajinného rázu stanovené pro II. kategorii LOsZ.

fotodokumentace (Foto: Atelier V, 2011)